Holden#Modern

Kuzey Ormanları

Daniel Mason

Çeviren Meltem Yılmaz Deniz

holden

Övgüler

"Baş döndürücü... Kendi biçimini icat eden cesur ve özgün bir kitap. Hem içten hem destansı, hem eğlenceli hem de bir o kadar ciddi. Okurken, romanın ulaşabileceği sınırlara yolculuk edeceksiniz." — *Guardian*

"Geniş zamana yayılan, türlerin iç içe geçtiği büyülü bir hikâye anlatımı... Her bölüm kendi biçimini filizlendiriyor ve romanın derinlerinde birbirine dolanan dallar salıyor... Mason gerilim, kara mizah, erotik paranormal kurmaca ve diğer türler arasında gidip gelirken, üstesinden gelemeyeceği bir şey olmadığını kanıtlıyor..." — *Washington Post*

"Harikulâde... Zamanın tortul topraklar gibi katmanlar halinde nasıl biriktiğine dair bir veraset öyküsü." — NPR

"Gerçekçiliğin ayrıntılı anlatımını, efsanelerin zamana meydan okuyan, ışıltılı cazibesiyle dahice harmanlıyor... Eşi benzeri olmayan bir kurmaca... Orman ve ağaçlar: Mason, eksantrik ve heyecan verici romanında ikisini birden tüm açıklığıyla gözler önüne seriyor." — *New York Times Book Review*

"Mason'ın anlattığı hayatları tek bir hikâyede birleştirmesi âdeta bir sihirbazlık numarası gibi görünüyor." — Erica Wagner, *Sunday Times*

"Orman bakımı (ve bakımsızlığı) üzerine bir inceleme, bir sanrı sekansı ve bir antropoloğun hayatının çalışması bir arada. *Kuzey Ormanları*, tüm duyuları harekete geçirerek okurları tarihin derinliklerine götürüyor." — *San Francisco Chronicle*

"Yitirdiğimiz yeryüzü cenneti için dokunaklı bir ağıt... Yitirdiklerimizi görüp, distopik geleceğimizde bizi nelerin beklediğini gözümüzün önüne getirip hüzünlenmemek elde değil." — *Boston Globe*

"Büyüleyici... *Kuzey Ormanları*'nın asıl ortaya koyduğu, ne kadar çok şeyin unutulduğu ya da hiç bilinmediği. Tam da Amerikalıların öğrencilere tarihin hangi versiyonunun öğretilmesi gerektiğini sorguladığı bir zamanda roman büyük yankı uyandırıyor." — *Economist*

"Zekice kurgulanmış, son derece girift bir kitap..." — *The Scotsman*

"Şahane bir mozaik... Gerçekten müthiş." — *Booklist*

"Baş döndürücü bir ip cambazlığı, okurken büyük bir heyecana kapılıyorsunuz. Bu sonbahar çıkacak çok güzel kitaplar var ama yerinizde olsam okumaya bu kitapla başlardım." — *Star Tribune*

"*Kuzey Ormanları* son zamanlarda okuduğum en özgün, en çarpıcı roman. Mason, dikenli çalıları, fundalıkları ve meyve bahçelerini unutulmaz eski sakinlerinin ruhlarıyla canlandırıyor. Hayatları beni koltuğuma çiviledi." — Abraham Vergese

"*Kuzey Ormanları* insanlığa ve çok sesliliğe dair muazzam bir eser... Çok sevdim." — Maggie O'Farrell

"İddialı, coşkulu ve yemyeşil. Bu kitaptan büyülü bir ormandan çıkar gibi üstüm başım yapraklar içinde çıktım, bu ormanda tanık olduğum şeylerle değiştim... Heyecan verici." — Tess Gunty

"*Kuzey Ormanları*, bir minyatür ressamı titizliğiyle yazılmış bir destan, eşsiz bir zekâ ürünü. Daniel Mason evrensel bir yitim ve yeniden kazanım hikâyesini gün yüzüne çıkarmış. Uzun zamandır okuduğum en iyi kitap." — Anthony Marra

"Mason tüm hikâyelerini ahenk, hassasiyet ve müşfik bir mizahla anlatıyor. Destansı büyüklüğü ve iddialı biçimiyle her açıdan başarılı bir roman. Şiddetle tavsiye edilir." — *Library Journal*

"Okurlar kendilerini büyüleyici bir kurmaca âlemde bulacaklar. Odağındaki ev gibi, çok yönlü ve büyülü bir kitap." — *Kirkus Reviews*

"Her olay örgüsü, zaman içinde incelikli parçaları bir araya getirilerek son derece güzel ve dokunaklı bir şekilde anlatılıyor. Hayran olmamak elde değil." — *Publishers Weekly*

"*Kuzey Ormanları*, Batı Massachusetts'in insan ve doğa tarihine yazılan bir aşk şiiri. Zekice kurgulanmış, derinlikli, tüyler ürpertici, şehvet dolu ve komik." — *BookPage*

Holden Modern #07
© Holden Kitap, 2024

KUZEY ORMANLARI
Daniel Mason

Özgün Adı
North Woods

Bu eserin Türkçe yayın hakları Kayı Telif Hakları Ajansı aracılığı ile alınmıştır.

İlk Basım Ağustos 2024

Yayın Yönetmeni Baran Güzel
Çeviren Meltem Yılmaz Deniz
Yayına Hazırlayan Dilara Alemdar
Kapak Gravürü Johann Nussbiegel
Kapak Tasarımı Hamdi Akçay
Sayfa Tasarımı Deniz Tugay

ISBN 978-625-98395-3-0

Baskı ve Cilt MD Ofset Matbaacılık Yayıncılık
Tel: (212) 483 34 22 Matbaa sertifika no: 50194

Holden Kitap
Rasimpaşa Mah. Elmalıçeşme Sok. No: 23/8 Kadıköy/İstanbul
e-posta holden@holdenkitap.com
Yayınevi Sertifika No 45027

@holdenkitap
www.holdenkitap.com

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

KUZEY ORMANLARI

Daniel Mason

Çeviren
Meltem Yılmaz Deniz

Roman

holden

Daniel Mason

Daniel Mason 1976'da Kuzey Kaliforniya'da dünyaya geldi. Harvard Üniversitesi'nde Biyoloji, Kaliforniya Üniversitesi'nde Tıp eğitimi aldı. Eserleri yirmi sekiz dile çevrildi. İlk romanı *Piyano Akortçusu*'nu 2002'de henüz tıp öğrencisiyken yazdı, büyük bir başarı yakalayan roman operaya ve tiyatroya uyarlandı. Bunu *A Far Country* (2007) ve *Kış Askeri* (2018) ve *A Registry of My Passage upon the Earth* (2020) izledi. 2023 yılında yayımlanan *Kuzey Ormanları* romanı pek çok listede yılın en iyi on romanı arasında gösterildi.

Meltem Yılmaz Deniz

1986'da İstanbul'da dünyaya geldi. 2008'de İstanbul Kültür Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümünden mezun oldu. Bir devlet okulunda öğretmen. 2019'dan beri çevirmenlik yapıyor.

İÇİNDEKİLER

Bir • 15

İsimsiz, "Ölümhanımı" Mektubu • 23

İki • 35

"Osgood'un Mucizesi"
Bir Elma-Adam'ın Anıları • 41

Üç • 73

PUMA ya da Son Zamanlarda Yaşanan Kanlı Bir Karşılaşmanın Gerçek Hikâyesi; CHEERILY and MERRILY'nin Melodisinde SES ve FLÜT için Bir Şarkı • 121

Atasözleri ve Deyimlerden • 127

Dört • 131

BAYKUŞ ve SİNCABIN Acıklı Öyküsü ya da ARAZİ NASIL YENİDEN ORMAN HALİNE GELDİ, MEZAR'daki KIZ KARDEŞLER Tarafından ÇOCUKLAR için Yazılan Yeni Bir Kış Şarkısı; THEN MY LOVE AND I WILL MARRY'nin Melodisinde • 149

E.N.'ye Mektuplar • 155

Beş • 187

Bir ARALIK Şarkısı. MEZAR'daki Kadınlardan Başka Bir Balat, When Phoebus Did Rest Melodisinde FLÜT ve SES için • 201

Altı • 205

Yedi • 235

Robert S. Vakası Notları • 241

Sekiz • 263

Dokuz • 273

Soğukkanlı Cinayet • 295

On • 313

Batı Massachusetts Tarih Derneği'nde Bir Konuşma • 337

On Bir • 349

AŞK ACISI için Bir Şifa, Bir BAHAR ŞARKISI, Uzun Süren Bir Sıkıntının ÇÖZÜM'ünü Kutlamak için Söylenir, THE YEARNING MAID'in Melodisinde • 373

3 Yatak Odası, 2 Banyo • 379

On İki • 383

Veraset • 409

Teşekkür • 415

Ariana ve Selah için

Nuh'un gemisinden kalanlarla Ararat'ta bir ateş yakmak için...

Nathaniel Hawthorne, *The American Notebooks*

Bir

HAZİRAN ayının serinliğinde, ahali tarafından köyden kovalanıp ormanlardan, vadilerden, çalılıklardan ve turbalıklardan geçen geyik yolunu izleyerek bulundukları noktaya ulaşmışlardı.

Hızla koştular! Çalılıklardan ve çayırlardan buhar yükseliyordu. Böğürtlen dikenlerinin lime lime ettiği giysileri omuzlarından sallanan paçavralara dönüşüyordu. Çalılıkların arasından geçtiler, ağaç kovuklarında ve ayı inlerinde saklandılar, içeri girmeden önce sopaları birbirine vurarak sığınaklarını yokladılar. Sanki bir çocuk oyunuymuş gibi kaçıyorlardı, bir yeri yağmalamışlar gibi. Benim ganimetim bunlar işte, diye fısıldadı adam kadının dudaklarına dokunarak.

Bunun verdiği mutlulukla yüzleri gülüyordu. Bulunamıyorlardı! Dindar köylüler dirseklerinden yukarıya kaldırdıkları çakmalı tüfeklerle yanlarından geçmiş, çalılıkları kolaçan etmiş, pipolarını yağlı tütünle doldurmuşlardı. Dünya üzerlerine kapanmıştı. İngiltere geride kalmıştı, Koloni geride. Artık Doğa'nın himayesinde olduklarını söyledi adam kadına, başka bir âleme geçmişlerdi. Bir meşenin dibindeki kovukta, yaprakların arasında uzanıp adamın altına yattığında, dünyanın kurtlu tavanında gidip gelen kemerli botları ve deri kınları izlemek için başını kaldırdı kadın. Burnumuzun dibindeler! diye düşündü ve heyecandan adamın elini ısırdı. Sarmaş dolaş halde, iz peşindeki köpekleri izlediler, köpeklerle göz göze geldiler,

köpekler onları tanıyordu sanki, gözlerinden belliydi, kuyruklarını titreterek yollarına devam etmelerinden.

Koştular. Açık arazilerde kuş sürülerinin gölgelerine, nehirlerde balıkların gümüş kuyruklarının altına saklandılar. Ayakkabılarının tabanları ayrıldı. Paçavralarla, ağaç kabuklarıyla bağladılar ama sonra her şeyi içine çeken bataklıklarda kaybettiler onları. Ormanda yalınayak koştular, kuytu, otlarla kaplı gölgeliklerde etrafta kimsenin olmadığını düşündüklerinde kadının ayaklarına batan dikenleri çıkardı adam. Gençtiler, saatlerce koşabilirlerdi ve haziran onları yemişleriyle, çiftçilerin başıboş bıraktığı at arabalarıyla kutsamıştı. Yemek yemek için, çalmak için, altın başakların hışırtılı çayırlarında yuvarlanmak için durdular. Gizli kalmış göletlerde adam, kadını suyun içinde kucaklayıp yosunlu bir taşın üstüne bıraktı ve saç buklelerinden, bacaklarından akan ırmağa dokundu.

Nereye gittiğini bilip bilmediğini sordu ona kadın, adamı kendine çekip dudaklarının tadına baktı. Adam da hep şöyle cevap verdi: Uzaklara! Kuzeye, kuzey ormanlarına ve sonra günbatımına doğru, bir yangın gibi ilerlediler ama dağlar yönlerini şaşırttı, bataklıklar onları hapsetti, bir haftanın ardından herhangi bir yerde olabilirlerdi. Ama ne önemi vardı ki? Nehirler onları alıp götürdü, uzak, güneşin ısıttığı kıyılara taşıdı. Çalılıklar ayrıldı, sonra arkalarından kapandı. Çavlanlarda bahar eriyiğinin omuzlarına vurduğunu hissetti kadın, adamın dere yatağında dikkatle ilerleyip elleriyle kaya balığı avlamasını izledi. Adam onu bekliyordu, kadına sardığı ıslak bir örtü yardımıyla onu yere indirdi.

Dünyada onca yer varken, bir kilisede tanışmışlardı. Kadın, adamı biliyordu, insanlar onu uyarmıştı, adamın İngiltere'de ortalığı karıştırdığını, gemilerde sadece kaçmak için iş

bulduğunu duymuştu. Plymouth'tan kaçmış, New Haven'dan kaçmış ve Springfield yakınlarındaki bir kulübeye yerleşmişti. Onun dinsiz olduğunu, putperestlerle düşüp kalktığını, ormana gidip vahşi ayinlere katıldığını söylemişlerdi. Onu iki kez kendisini izlerken görmüştü kadın, bir kez de yolda karşılaşmışlardı. Yalnızca bu kadardı ama ihtiyacı olan da buydu. Onun vücudundan yaratıldığını hissetti. Adam vaaz boyunca onu izlemişti, onun bakışları üzerindeyken yüzünün yandığını hissetmişti. Dışarıda, çimenlikte kendisiyle buluşmasını istedi adam, sonra çimenlikte de nehrin kıyısında onunla buluşmasını istedi. Kadın, kendisinden iki kat yaşlı bir papaz olan ve ilk karısı hamileyken ölen John Stone'la evlendirilecekti. Ölen kadının kız kardeşi, ablasının karnında çocuğu varken dövüldüğünü ve aldığı yaralar sonucu öldüğünü söylemişti ona. Kıyıda, ak balıkçılların bakışları altında, sevgilisi parmaklarını onunkine doladı, sözler verdi, ince bir dal parçasını ağzında çiğniyordu. Kadın yedi yıldır orada yaşıyordu. O gece köyden ayrıldılar, bir kuyrukluyıldız gökyüzünü kaçtıkları yöne doğru aydınlatıyordu.

Doğanın şifalı bahçesinden üç patates. Uyuyan bir çobanın cebinden peksimet. Yerleşimcilerden birinin evinden bir tavuk, adamın kolunun altına sıkıştırıp taşıdığı, anaç bir tavuk. Ruhum! diye seslendi karanlığın sığınağında adam sevgilisine, sevgilisi onun gözlerinin içine baktı. Adamın deli olduğunu düşünüyordu, giysi paçavraları, baltası ve gıdaklayan tavuğu sayılmazsa çırılçıplaktı adam. Bitki örtüsünden, kara kurbağası ve istiridyenin egemenliğinden, ateşböceklerinin yıldızları andıran manzarasından, kurdun ve ayının saltanatından, mantarların çiçek açmasından nasıl da bahsediyordu öyle! Ve etraflarında, ormanda, her köşede her kuşun ve her böceğin, her köknarın, her balığın ruhu vardı.

Kadın güldü – nasıl oluyor da bu kadar boş alan vardı? Nehirdekinden daha fazla balık. Gökyüzündekinden daha fazla kuş. Tek bir otun üstünde binlerce melek.

Kadın rakunu, solucanı, kara kurbağasını ve bataklık yakamozunu gücendirmesin diye, şişt dedi adam, dudakları onun dudaklarında.

Koştular. Bir çardakta evlendiler, bir meşe kovuğunda birbirlerine söz verdiler. Ağaçlarda eyer büyüklüğünde mantarlar bitiverdi. Gri kuşlar, kırmızı yılanlar ve turuncu semenderler şahitleriydi. Yaban mersinleri çiçeklerini havaya savurdu. Çiğnedikleri eğreltiotlarından çimen kokusu yükseliyordu. Ve ses, vızıltı, dünyanın uğultusu.

Koştular. Son çiftlikler de çok gerilerde kalmıştı, artık sadece orman vardı. Ateşin oyduğu, devasa büyüklükteki yüksek yeşil kemerli korulardan geçerek Kızılderili patikalarını takip ettiler. En sıcak günlerde nehirlere inerlerdi, adamın omuzunda tavuk, elinde kadının eli. Mikalar, topuklarını gümüş gibi tozlandırırdı. Kadının boynunda kızböcekleri. Üzerlerindeki ağaçlarda kaçışan sincaplar ve siltli kumda kedilerin büyük izleri. Adam bazen durup kadına insanların oradan geçtiklerine dair izler gösterirdi. Dostlarım, derdi ve dağların bu tarafındaki insanların dilini konuşabildiğini söylerdi. Ama neredeler ki, diye merak ederdi kadın. Etraflarını çevreleyen yeşile bakakalırdı, çünkü içinde korku vardı ve yalnızlık. Hangisinin daha kötü olduğunu bilmiyordu.

Sonra, bir sabah çam ağaçlarının arasında uyandılar ve artık peşlerinde kimsenin olmadığını söyledi adam. Sessizlikten, havadan ve yaz rüzgârının yön değiştiren esintisinden anlamıştı bunu. Koloni'de, kayıt defterindeki iki ismin üstüne iki

siyah çizgi çekilmişti. Çocuklar bir daha onlardan bahsederlerse dayak yiyecekleri konusunda uyarılmıştı.

Yedinci gün vadiye ulaştılar. Yukarılarında bir dağ vardı. Geyik patikası kuzeye doğru yükselip daralan bir çayırın içinden geçerek yakın zamanda çıkan yangının bıraktığı siyah kalıntıların arasından geçiyordu. Dar patika, gürül gürül akan dereyi takip ederek sazlarla kaplı gölete ulaşıyordu. Yokuşun karşısında kunduzların taşıdığı ağaç kökleri ve bereketli siyah topraklardan yükselen soluk yeşil filizlerle kaplı bir düzlük.

Burası, dedi adam.

Derenin üstünde ötücü kuşlar uçuşuyordu. Üstlerindeki paçavraları çıkardılar, yüzdüler ve uyudular. Adam küçük çantasından içinde kabak, mısır tohumları ve patates parçaları olan bir kese çıkardı. Tepenin yamacı boyunca yürümeye başladı, tavuk da ayaklarının dibinde onu takip ediyordu. Dere kenarında geniş, yassı bir taş buldu, topraktan söküp çıkardı ve düzlüğe taşıyarak usulca toprağın üstüne bıraktı. Burası.

İsimsiz, "Ölümhanımı" Mektubu

7 Temmuz'da, gece yarısı çok sayıda putperest aniden köye saldırdı. Kazıklarla çevrili setteki yangını gördüğümde bebeğimle ben uyanıktık, silah sesleri ve bağırışları duydum. Sonra kocam uyandı ve bana çocukla birlikte saklanmamı söyledi. Hemen kapıyı kilitlemeye koştu ama kapıyı kırdılar ve onu yakalayıp öldürdüler, pijamaları hâlâ üzerindeydi. Sonra biri gelip bana onu takip etmemi emretti ama o kadar korkmuştum ki evin yanmasına, kirişlerden düşen korlara rağmen yerimden kıpırdayamadım. Bu cani yaratıklarla gitmektense orada kocamla birlikte ölmeyi tercih ederim, diye düşündüm fakat putperest beni ve bebeğimi tutup çekti. Dışarıdaki alevler ortalığı gün gibi aydınlatıyordu. Akrabalarımın ve komşularımın katledildiğini gördüm, enişteme gözlerimin önünde kestiler, kuzenimi vurdular, karnı yarıldı, koyunlara saldıran hayvanlar gibi üzerimize çöktüler. Karın içinde sandalyeler, tırmıklar ve insanların savaşmak için kullandığı diğer aletler etrafa saçılmıştı. Putperestler paniğe kapılmış gibiydiler, birbirlerine seslendiler ve bağırarak kazıklarla çevrili setteki gediğe doğru koştular. Sonra, beni ilk yakalayan kişi tarafından götürüldüm, ayağımda yalnızca çoraplarım vardı, çizmelerim yoktu. Komşularım da benimle birlikteydi, bazılarının kucaklarında çocukları vardı, bazılarının üstünde çarşaftan başka bir şey yoktu. Durduğumuzda arkama baktım, köyün yandığını ve alevlerin ışığında komşularımın ağladıklarını görebiliyordum. Sonra bizi esir

alan kişiler geldi, onları takip etmemizi emrettiler. Bizi ormana doğru yürüttüler, altı Kızılderili ve yirmi esir vardı ama hiçbiri kaçmayı başaramadı, kalplerimiz kederli, vahşi doğa ise bir o kadar tehlikeliydi.

Kuzenim yanımdaydı, ağlıyordu, bana herkesin öldüğünü, babamın, annemin ve kız kardeşimin öldüğünü söyledi, hepsinin baltayla katledildiğini görmüştü çünkü. Beni de alması için Tanrı'ya dua ettim ama onu gücendirmiştim, o da bu dünyada daha uzun bir süre acı çekmemi istedi. Her adım beni evimden biraz daha uzaklaştırdı ve beni ormanın karanlığına sürükledi. Sonra şafak söktü, bulunmamızdan korktukları için daha hızlı yürümemizi emrettiler. Bitkin düşmüştüm, uzanmak istiyordum ama sendeleyenleri dövüyorlardı, ben de bebeğimi tuttum ve onu emzirmeye çalıştım. Öğleden sonra dinlendik. Bizi esir alanlar, çoğumuzun ayağında sadece çorap olduğunu gördüklerinde hepimize huş ağacı kabuğundan ayakkabı yaptılar. Sonra gece oldu, ellerimizden ve ayaklarımızdan birbirimize bağladılar bizi. Bütün gece sadece çektiğim acıları düşündüğüm için gözüme uyku girmedi. Kuzenimin bizi kurtaracak, *bütün düşmanlarımızın çenesine vuracak ve kötülerin dişlerini kıracak* biri için dua edişini dinledim. Ona eşlik etmeye çalıştım ama ruhum o kadar baskı altındaydı ki sadece ağlayabiliyordum. Bu daha ilk geceydi ve sabahleyin yürürken komşum J_____ geldi, "Kaçalım, hiçbir akıbet bundan daha kötü olamaz," dedi. Ama cesaret edemedim, Tanrı beni bilgeliğiyle kutsamıştı, çünkü öğleden kısa bir süre sonra Kızılderili bağırışları duydum, çalıların arasından birinin fırladığını gördüm. Peşinden gittiler, durup beklemek zorunda kaldık, kaçıp yardım getirmesi ya da hiç değilse kendi hayatını kurtarması için dua ettik. Hava sıcak olsa da üşüyor, titriyorduk. Putperestlerden biri şöyle dedi: "Düşünün bakalım! Bu

belayı başınıza kim getirdi? Sizi burada bekleten kim?" Bunu söyler söylemez kaçan kişiyi kovalayan adam ortaya çıktı, kanlı baltasını yosunlara sildi ve "Bu size ders olsun," dedi. Yürümeye devam ettik, gece oldu. Bu bataklık çamurunda uyuduğumuz ikinci geceydi, sabahleyin bebeğimin hasta olduğunu ve mememi emmediğini fark ettim. Öldüğünü düşündüm ama onu göğsüme bastırdığımda vücudu hâlâ sıcaktı. Çocuğum için öyle acı çekiyordum ki kendi acımı unutmuştum, bir rüyadaymışım gibi yürüyor, bazen de tökezleyip düşüyordum. Sonra arkadaşlarım beni kaldırmaya yardım ediyorlardı, çünkü geride kalırsam başıma ne geleceğini biliyorlardı. Bu üçüncü gündü ama çok az şeyi hatırlıyorum, çünkü akşam olduğunda kendimi halsiz ve ateşim var gibi hissetmeye başladım, gece boyunca öksürdüm. Sabah olunca beni esir alan kişi geldi, beni öldüreceğini biliyordum ama kana susamışlığı biraz dinmişti, bu yüzden gidip bir başkasıyla görüştü, o da atından inip yerine beni bindirdi. Bana neden bu kadar nazik davrandığını bilmiyordum, belki de çok fazla insan kalmadığından alacakları fidyeden o kadar da memnun değildi. Gece bastırana kadar yürüdük, bir kaya çıkıntısının altında durduk ama putperest, "Gel," dedi ve atımı bir patikadan aşağı götürdü. Ağlıyordum, o da bana İngilizce, "Neden ağlıyorsun?" diye sordu. "Halkımın yanına dönmek istiyorum," dedim, o da bana "Onlar artık senin halkın değil," dedi. Bu beni yeniden dehşete düşürdü ve cidden, beni ve çocuğumu öldürmesi için kaçmayı düşündüm, artık evimi bir daha asla göremeyeceğimi biliyordum çünkü. Yeremya'nın sözlerini kederle düşündüm: *Ancak sürgüne giden için ağlayın acı acı. Çünkü bir daha dönmeyecek, Anayurdunu görmeyecek.*[*] Sonra bir dağın aşağısındaki düzlüğe geldik, orada

* İncil, "Yeremya" 22:10. (e.n.)

kütükten ve taştan yapılmış, kulübeye benzeyen bir şey gördüm. Avluda bir tavuk vardı, efendim ıslık çaldı, kapı açıldı, çok tuhaf yaşlı bir kadın çıktı. Bir Kızılderili gibi etek ve pançe giymişti ama yüzü İngiliz yüzüydü. Hem İngilizce hem de putperestlerin dilini konuşuyordu. Anlamadığım birkaç kelime söyledikten sonra Efendim beni kadının yanına bıraktı. Gel, dedi kadın, beni içeri aldı. Tek odalı, küçük bir evdi. Odada bir ocak vardı. Kadın ateşi yakıp beni soydu, bebeğimle birlikte battaniyeye sardı. Islak giysilerimi alıp ateşin üzerine astı, et suyuna çorba getirdi, içtim. Sonra birazını çocuğuma verdi, çocuğum çorbayı içip ağlamaya başladı. Kadın, "Çabuk ol, onu emzir," dedi. Çocuğum mememi aldı, o kadar rahatlamıştım ki bir an için tüm kederimi unuttum. Bebeğimi emzirdikten sonra kötü koksa da et suyuna çorbamı tekrar içtim, sorgulamadım, o kadar açtım ki kadının kaşığından bile içebilirdim. Uyudum ve o gece geç saatlerde uyandım, ateşim vardı, o an kadının bana zarar verebileceği aklıma geldi. Bu kuruntu, mantığım beni tamamen terk edene dek güçlenerek büyüdü, beni ya da çocuğumu öldüreceğini veya D— l'ye vereceğini biliyordum. Doğruldum, şöminenin yanında bir maşa vardı, onu alıp iblisin başında dikildim, onu öldürecektim ama çocuğum ağlamaya başladı. Sonra yanına gidip bebeğimi besledim ama maşa hâlâ elimdeydi, oda karanlık olmasına rağmen kadın görmüş olmalıydı, çünkü, gel aptal çocuk, ben cadı değilim, dedi. Gitti, elinde bir kitapla geri döndü, bunun İncil olduğunu gördüm. Adını söyledi, hem Hıristiyan adını hem de Kızılderili adını, çünkü yıllar önce kocasıyla birlikte Koloni'den kaçmış ama onu ıssız doğada kaybetmiş, Hıristiyan bir Kızılderili'yle evlenmiş ve onu da kaybetmişti. Bu tanrıtanımaz insanların fısıltılarını çoğu zaman duyduğundan kadının ve adamın adını biliyor, yine de

onların öldüğünü sanıyordum. Bu kocanla Tanrı'nın huzurunda evlendin mi, diye sordum ona, çünkü tıpkı günahkârlar gibi gümüş bir yüzük taktığını görmüştüm. Yoksa o işareti derine işleyen D—l miydi? Sen hastasın, dedi kadın. Ben de ona, bir günahkârı gözünden tanırım, dedim. O da bana, kimin kalbinin temiz olduğunu yalnızca Tanrı bilir, dedi. Ben de, ama Tanrı bana görme yeteneği bahşetti, dedim. O zaman senin gözlerine perde inmiş, dedi kadın. Karanlıkta ilerlemişti, artık yanımda oturuyordu. Öyle mi, dedim. *Bizden ezgiler istiyor musun?* Başıma dokundu, bana saçmaladığımı söyledi, o zaman beni zehirlediğini anladım. Dışarı koştum ama çıplaktım, düştüm, yanıma geldi. Dindar kadın! diye bağırdı. Çocuğunu almadan kaçıyorsun! Gel hadi! Sonra ateş beni tamamen kontrol altına aldı, günlerce kendimde değildim, kendime geldiğimde kadın aradan iki hafta geçtiğini söyledi. İki hafta mıydı bilmiyorum ama bebeğimi kucağıma aldığımda nasıl da büyümüş olduğunu gördüm. Bak, dedi kadın, sen kendinde değilken onu ben göğsüne yatırdım. Bebeğim iyiydi, güzelce gülümsüyordu ama D—l'nin balçığından yapılan sahte çocukları duymuştum, kadın gittiğinde bebeğimde dikiş izi var mı diye kontrol ettim. Bebeğim hava soğuk olduğu için ağlıyordu, yaşlı kadın geri döndü, gel hadi, onu neden böyle perişan ediyorsun, dedi. Sonra, birlikte dua edebilir miyiz, diye sordum, o da İncil'i alıp geldi. *İnsana gelince, ota benzer ömrü, kır çiçeği gibi serpilir. Rüzgâr esince yok olup gider, bulunduğu yer onu tanımaz** ayetlerine geldiğimizde ağlamaya başladım. Yanıma yaklaştığında kemik ve demirden tılsımları olan bir gerdanlık taktığını gördüm. Çıkar şunları üstünden! Ağlayacaktım ama okuduğu ayetlerle yatıştım.

* İncil, "Mezmurlar" 103: 15-16. (e.n.)

Beni kaçıran putperest sahiden senin dostun mu, diye sordum. Seni kurtaran benim dostum, dedi. O zaman içimi bir öfke kapladı. Babamı katleden de senin dostun mu, kız kardeşimi katleden de o mu, dedim. Kadın da, onun da katledilen bir babası ve kız kardeşi yok mudur, dedi. Ondan nefret ettim ama devamını getirmedi, bunun yerine dışarı çıktı, bir balta sesi işittim, içeri girdi ve et suyuna çorbamdan içer misin, dedi. Ben de dışarı çıktım ve odunları içeri taşıdım. Sonra bana burada nasıl yaşadığını, tavan arasında nasıl kurumuş et, mısır ve meşe palamudu unu sakladığını gösterdi. Kulübelerden birinde balık tutmak için kullanılan sepetleri ve kapanları gösterdi, ormana gidip bunları nasıl kuracağımı anlattı. Karanlık bastırdı, geri dönüp yemek yedik. Ölen ailemle yediğim son yemeğimi düşündüm ve gözyaşlarımı tutamadım, söyleyecek söz bulamadığını görünce, beni teselli etmeyecek misin, diye sordum. Aradığın teselliyi bende bulamazsın, diye karşılık verdi. Kederim büyüktü ve acımı unutmasam da sabah yine iş vardı. Artık bir aydır oradaydım. Her gün beni kaçıranın geri dönmesini bekliyordum ve artık kendi hayatımdan değil beni onların arasında yaşamaya mecbur bırakmasından ve halkıma düşman etmesinden korkuyordum. Hanımıma bana ne olacağını sorduğumda, bilmediğini, belki de beni onların tarafından kaçırılan biriyle takas edeceklerini söyledi, çünkü evlerinden kaçırılmış yüzlercesi vardı. Artık gücümü geri kazanmıştım, yine kaçmayı düşündüm ama yakalanırsam daha kötü bir sonum olacağından korkuyordum. Bahçede fasulye, mısır ve kabak vardı, uzun zaman önce burada bir kunduz göleti olduğunu, bu yüzden toprağın verimli olduğunu söyledi kadın. Bana tavşan yakalamak için tuzak kurmayı, mantarlardan hangilerini yiyebileceğimizi hangilerine *ölümhanımı* dediğini ve zehirli oldukları için onlardan

uzak durmamız gerektiğini öğretti. Bazen de hanımımla başka şeylerden konuşurduk. Madem Kızılderilileri bu kadar seviyordu, neden gidip ikinci kocasının halkıyla yaşamadığını sordum. Kışın bazen onlara gittiğini ama çoğunun salgın hastalıktan öldüğünü, onun evinin burası olduğunu, toprağın iyi olduğunu söyledi. Sonra hiçbir şeyden sakınmadan bana ayinlerden, eğlencelerden ve oradaki hayvanlardan bahsetti. Ona sanki D—l konuşuyor gibi hissettiğimi söyledim ama gece olduğunda beni dışarı çıkardı ve gel, fark etmedin mi, dedi. Dağlardan ve ormanlardan başka bir şey görmediğimi söyledim ona. Hayır, dedi, dinle. Sessizdik ve işte oradaydı, etrafta dolaşıyordu ve bunu ifade edebilecek söz bulamıyorum, çok ciddiyim. İçimi korku kapladı ama hanımım beni teselli etti. Tanrı, *Çünkü bütün orman yaratıkları, dağlardaki bütün hayvanlar benimdir,** dememiş miydi? Sonra geri döndük, aradan zaman geçti, belki üç hafta, günler birbirinin aynısıydı, ikimiz de beni kaçırana ne olduğunu merak ediyorduk. Sonra bir grup geldi, Kızılderili değillerdi, üç İngiliz keşif eri. Bebeğimle beni gördüklerinde çok şaşırdılar. Hiçbirinin adını bilmesem de onlar benim hikâyemi biliyorlardı, çünkü tutsaklarımızdan bazıları fidye karşılığında kurtarılmıştı, onlara kaçırıldığımı söyledim. Ağladım çünkü canım kocamı ve ailemi hatırlamak bana acı veriyordu. Hanımıma gelince, onu öldürmelerinden korkuyordum, bu yüzden onun Hıristiyan olduğunu ve Hıristiyan bir Kızılderili'yle evlendiğini ve bu karanlık ormanlara ışık getirmeye devam ettiğini söyledim onlara. Hanımımın yüzüğünü ve kolyesini çıkarıp cebine koyduğunu gördüm. Sonra onları ağırladık, onlara yiyecek getirdik, içlerinden biri beni yanına oturttu ve cebinden bir elma çıkarıp tadına bakmamı

* İncil, "Mezmurlar" 50:10. (e.n.)

istedi. Güldüm. Kimim ben, Havva mı, dedim çünkü beni çok korkutmuştu. O gece tavan arasında uyuduk, hanımım kapıyı kapatıp arkasına tahtalar dizdi, hiçbiri namussuzca yanımıza sokulmasın diye böyle yaptığını anladım. Ertesi sabah, adamlar gün doğmadan dışarı çıktılar, geri döndüklerinde akşam olmuştu, gülüşüyorlardı, neye güldüklerini sordum. Sonra bana elma veren adam çantasına uzandı, orada yapraklara sarılmış, bir çocuğunki gibi küçük bir el vardı. Ertesi gün daha fazla asker getirmek için yola çıkacaklarını söyledi, çünkü çocuk onlara köyün yerini söylemişti, insanlarımızın katledilmesinin intikamını alacaklardı. Sonra yemek vakti geldi, bu yüzden hanımım bahçeye çıktı, ağladığını görebiliyordum. Döndüğünde yanına gittim, yemeği hazırlamama izin vermedi ve beni tavan arasına gönderdi. Sonra yanıma geldi ve yeniden kapıları kapattı. Elinde baltası vardı. Adamlar aşağıda yemeklerini yiyordu. Daha fazla kan dökülmemesi için birazdan olacakları anlamalısın, dedi bana. Korkmuş görünüyor olmalıydım ki, kötülük sona ersin diye, dedi. Ağlıyordum fakat başımı salladım, ama anlamamıştım, takılarını geri taktığını gördüm. Doğru olan bu, dedi, aşağıdan bir inilti duyuldu, sandalye gıcırtıları, kırılan tabak sesleri geliyordu ve yerde bir adam öğürüyordu. Sonra ikinci bir inilti yükseldi, sonra bir üçüncüsü, içlerinden biri zehirlendiklerini haykırıyordu. Merdivenin gıcırdadığını duyduk, biri durmadan kapımızı yumruklamaya başladı. Kapıya gittik ve içeri girmelerini engellemeye çalıştık ama silahlarıyla kapıyı kırıp açtılar. Sonra hanımım baltasıyla gidip birine vurdu ama öbürünün tüfeği vardı ve hanımımı güzel kalbinden vurup öldürdü. Baltasını ben aldım. Adam yanıma geldi, Tanrı şahidimdir ki ben sadece çocuğumu korumak için bunu yaptım. Sonra onun tüfeğini aldım, acı içinde kıvranarak kendini dışarı atanı buldum. Öldüğünü sandım ama

üzerime yürüdü, Tanrı beni terk etmemişti, benimleydi. Sonra feryadı kopardım, çocuğum da bağırıyordu. Başkaları gelip onları bulabileceği için hızlı davranmam gerekiyordu. Çocuğumu sırtıma bağladım, küreği alıp evin üst tarafındaki çayıra çıkıp çukur kazdım, şafak sökene kadar durmadım, sonra gidip cesetleri aldım ve ıslak otların arasından sürükledim. Onları oraya gömdüm, erkeklerin hepsini bir yere, hanımımı ise evin yakınına gömdüm, günahları bağışlansın diye ruhlarına dua ettim. Bunu yazıyor ve doğru olduğuna yemin ediyorum, çünkü buradan gitmeliyim, bu sırra daha fazla katlanamıyorum. Bu mektubu bulanlar, Massachusetts Kolonisi'nde bu büyük çatışma sırasında burayı kısa bir süreliğine de olsa evi belleyen kişinin başına neler geldiğini bilsinler.

İki

Ağustos ayının sonlarında kadın çocuğunu sarıp sarmaladı, kulübenin kapısını kapatıp düzlüğün sonuna kadar patikayı izledi, ormana dalmadan önce son kez arkasına dönüp baktı. Geyikler, başlarını altın başakların üzerinden kaldırdı onun gidişini izlemek için, sonra da temkinli bir şekilde bahçeye ilerlediler. Vadinin öbür ucundan gümbür gümbür bir uğultu geliyordu, göçmen güvercin sürüsü gökyüzünü kaplamıştı.

Günler geçti. Yılanlar taşların arasındaki sıcak oyuklara yerleşti. Bir kurt sürüsü kısa süre için kulübenin rüzgârlığında toplandı, yavruları göletin kenarındaki beyaz kelebekleri kovaladı. Bahçede, kabaklar yağmurda dolgunlaştı, fasulye sırıkları mısır saplarına dolandı, mısırlar kabuklarının içinde olgunlaştı. Kelebekler bonesetlerin sallanan çiçeklerine kondu, kabukları yarılan ipek otu püsküllerini etrafa saçtı.

Çayırda, yumuşak toprak yığınının altında kadının ve üç adamın cesetleri uzanıyordu. Geldikleri gün kadına elma ikram eden adamın karnında, içinde üç çekirdek bulunan bir elma parçası vardı.

Kimse gelmedi. Askerler gelmedi. Kadını oraya getiren adam da. Bahçede, fasulye sırıkları sıcaktan soluyor, kabaklar çürüyor ve mısır başaklarına ekin pası bulaşıyordu.

Renkler değişiyordu. Dağlardan aşağı süzülen sarı renk, gürgenlerin damarlarına karışıyor, meşeler ve akçaağaçlar kırmızıya

boyanıyor, ağaç diplerindeki bitkilerin moru kartopu çiçeklerinin yan yapraklarındaki limon sarısını yok ediyordu.

Toprağın altında, küf ve solucanlar ev sahibi kadının ve üç adamın cesetlerini buldular.

Yağmurlar geldi, gölgeliğin geriye kalan kısmının üstüne vurdu damlaları, meşe ve karaağaçların uzanan dallarından aşağı süzüldü, katran ağaçlarının gövdelerinde köpürüp toprağa indi. Cesetlerin gömülü olduğu yumuşak toprağı ıslattı, toprak suyla kabardı, bayır aşağı çöktü, kadına elma ikram eden adamın cesedi yüzeye yaklaştı, sonra da gün ışığına ulaştı. Bir sonraki yağmur adamın başını ve omuzlarını, kendini topraktan dışarı atmak istiyormuş gibi ortaya çıkardı.

Şimdi sıçanlar, sinekler ve kuşlar görevlerini yerine getirmeye başladılar.

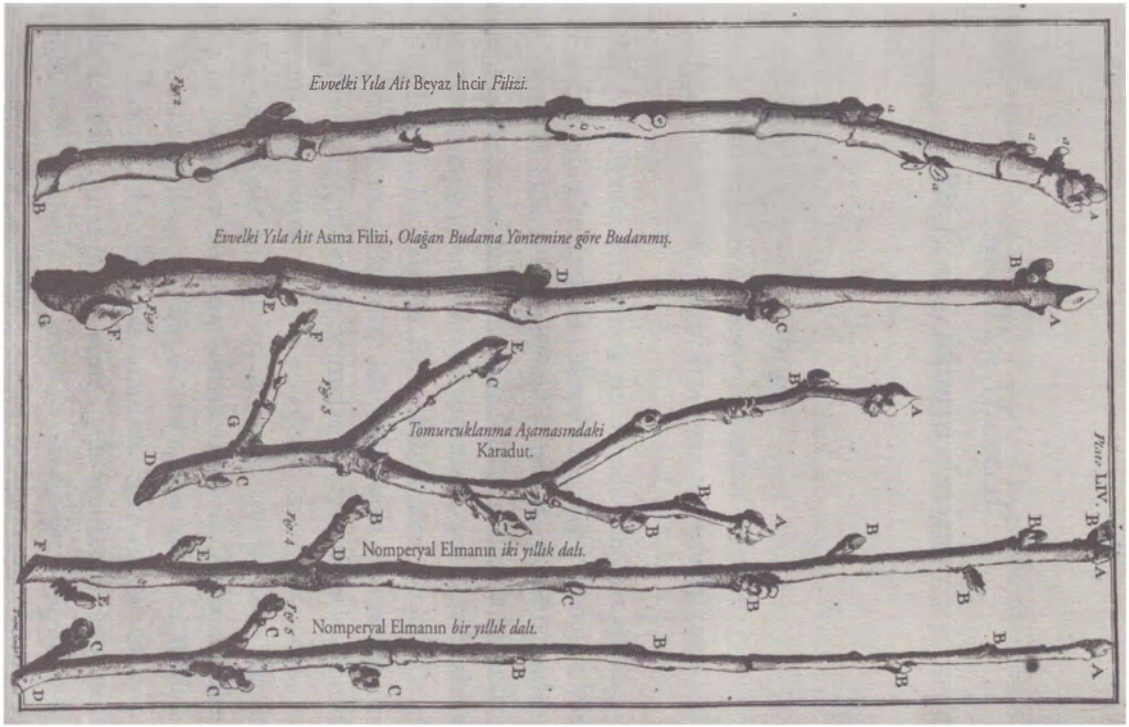
Sonra kış geldi. Kar, kadına elma ikram eden adamın kemiklerini örttü, onu başının üstüne kadar gömdü. Tarla fareleri karın altındaki buzlu koridorlarda koştular, donmuş toprağı eşelediler, gelinciklerin homurtuları boşluklarda yankılandı.

Aylar geçti, ılık ve rüzgârlı bir gece yağmurlar tekrar geldi, karı temizledi.

Kurtlar geri döndü, yavruların boyları uzamıştı ama kış zayıflığı içindeydiler. Çamurda, kadına elma ikram eden adamın leşini buldular, etrafında dönüp uludular, onu tepenin daha da yukarısına sürüklediler. Hava, geyiklerin toynak izlerinde biriken suların artık geceleri donmayacağı ölçüde ısındı. Şimdi, bir zamanlar kadına elma ikram eden adamın karnı olan yerde, adamın göğüs kafesinde duran elma çekirdeklerinden biri kabuğunu çatlatıp toprağa kök saldı, bir çift soluk yeşil yaprak büyümeye başladı. Bir filiz serpildi, kalınlaştı, üzerindeki ışık demetlerini aradı ve bir zamanlar bu ölü adamın zayıf kalbini

koruyan beşinci ve altıncı kaburga kemiklerini nazikçe birbirinden ayırdı.

Fidan yaz boyunca büyüdü. Ağustos sonuna gelindiğinde on sekiz yaprağı vardı, boyu bir vaşağın kalçasına kadar geliyordu.

Evvelki Yıla Ait Beyaz İncir *Filizi.*
Evvelki Yıla Ait Asma Filizi, *Olağan Budama Yöntemine göre Budanmış.*
Tomurcuklanma Aşamasındaki
Karadut.
Nomperyal Elmanın *iki yıllık dalı.*
Nomperyal Elmanın *bir yıllık dalı.*
Plate LIV.

"Osgood'un Mucizesi"
Bir Elma-Adam'ın Anıları

İthaf

Savaşa giden bir meyve yetiştiricisi olarak bu
VEDA mektubunu sevgili kızlarıma emanet ediyorum.

SONBAHAR tüm ihtişamıyla geri döndü ama kriz anı kapımızda. Bir şahin bulunduğu yükseklikten aşağıya bakıyor, küçük askeri birliklerin ilerlediğini görüyor. Yarın çiftliğimden, meyve bahçelerimden ve yanı başınızdan ayrılmak zorundayım. On dört yıl içinde burayı cennetimiz yaptık. Elmalarla birlikte büyümenizi izledim. Bir zamanlar savaş alanlarını reddedip kendimi meyvelerimize adamıştım ama artık şartlar Pomona'nın kucağını bırakıp doğrudan Mars'ın savaş alanlarına gitmemi gerektiriyor.

Kış geldiğinde bu tepelere dönmek, size yeniden kavuşmak, bu mektubu geçersiz kılmak niyeti ve beklentisi içindeyim. Ancak daha önce birçok kez savaşa katıldım, tehlikeleri konusunda kendimi kandıramam. Eğer yer yer sözlerim aceleci görünüyorsa bunun sebebi gün ağarmadan önce veda mektubumu tamamlamak zorunda olmamdır. Umuyorum ki, zor koşullar altında yazılmış olsa da bir gün tamamlayacağım muhteşem bir kitabın ilk bölümü olacaktır.

Kökenlerim ve Neden Elma-Adam Olduğum Üzerine

Hızla akıp giden bu saatlerimi ailemiz ve geçmişimle ilgili konularla heba etmeme gerek yok. Amcam Northamptonshire'lı Osgood'lar hakkında bir yazı kaleme aldı, kitap okumayı seven herkese öneririm. Savaşçı Osgood'lardan olduğumuzu bilin. İngiltere'ye bu kadar asilce hizmet etmiş başka bir aile daha yoktur, eğer ilk karım hamileyken ölmeseydi, ben de sonsuza dek güzel Albion'umuzun topraklarında kalacaktım. Saçlarım ağarsa da içimde hâlâ beni hayata bağlayacak bir şeyler vardı. Savaşmak için Amerika'ya geldim, yeniden aşkı buldum, Fransız ve Kızılderili çatışmalarında gururla hizmet ettim. 48. Piyade Alayı'nda binbaşılığa kadar yükseldim. Albaylığa, hatta generalliğe terfi edeceğim konuşuluyordu ki Kutsal Ruh'u buldum ve talimleri, geçit törenlerini, tüfek ve davul seslerini, barut kokusunu bırakıp kendimi tamamen elmalara adayarak yazgımı belirleyecek kararı verdim.

Bu nasıl mı oldu? Dünyadan geçip giderken ruhumdaki tutkuyu ateşleyen kıvılcımı bulabilir miydim? Saint Lawrence Nehri'nin arka taraflarında hayatımın dönüm noktası olacak sulak bir yer var mıydı acaba? Beni etkileyen, ölüm döşeğinde gördüğüm bir rüyaydı ama rüyaların da nedenleri olmalı. Kalbimin içine bu uyuyan tohumu yerleştiren, uzaklarda geçen çocukluğumda bana güneşte ısınmış bir meyveyi uzatan güzel çiftçi kızı mıydı? Alfabeyi öğrendiğim, suluboyayla resimlenmiş kartlar mıydı? Köyümüzün pazar tezgâhlarından taşan bolluk muydu yoksa?

Bir yerlerde birinin elma şarabıyla ıslanmış dudağına konan öpücük mü?

İnsanoğlunu baştan çıkaran İblis miydi yoksa?

Yoksa sadece Abraham Ovası'ndaki o uğursuz günde siperinin arkasında gafil avladığım, kasaturasıyla tatlı elmasını

soyarken beni görünce birden ayağa fırlayıp kasaturayı göğsüme sokan şu Fransız asker miydi?

Yaralanmam ve Sonrasında Gördüğüm Rüya Üzerine

Bana bıçağın kaburgamdan geçip hafifçe kalbime değdiğini söylediler. Tüm o çığlıklar, silah sesleri ve çınlayan şarapneller olmasa biri kalbimin sapasağlam attığını duyabilirdi. Bir santim daha içeriye girseydi yok olup giderdim. Ama Tanrı farkıma varmıştı. Ya da hiç uğraşmadan fırçasını bu savaş sahnesinin resmedildiği tuvale bastırıp kumaşı esnetmiş ve hayatımı kurtarmıştı.

Hatırladığım son şey, elmanın çatırdayarak ikiye ayrılmasıydı. Düştüğümde beni cerrahın çadırına götüren emir erim Rumbold'du. Gözlerimi açtım, çadırın açık kanatlarından rüzgâr esiyor, yanı başımda bir adam çığlıklar atıyordu. Rumbold karyolamın kenarına oturdu, yüz ifadesinden beni neyin beklediğini anladım. Kendimi ölümün kollarına bıraktım, bedenimin karıma ve çocuklarıma teslim edilmesini istedim, arkama yaslanıp uyudum.

Ve rüya: İngiltere'ye dönmüştüm, uçsuz bucaksız yeşil bir arazide yürüyordum, tepeyi aştım ve kendimi bir ağacın önünde buldum. Ellerinde birer elma olan beyaz giysili çocuklar oyun oynuyor, minik sincaplar gibi zıplayıp koşuyorlardı. Merak içinde yanıma geldiler, ne yediklerini sordum. Ruhları besleyen ağacı bulduğumu söylediler. Bir tane ister miydim? Evet! Açlıktan karnım sırtıma yapışmıştı resmen. Kollarımı uzattım ama arazi çadırındaydım, karanlıktı, soğuktu, çadırın kanatları ovadan gelen rüzgârla açılıp kapanıyordu.

Rumbold başımda bekliyordu, bana kız kardeşim Constance'dan gelen mektubu verdi.

Sevgili Charles, sana büyük bir üzüntüyle bunları yazıyorum...

Mektubu yavaşça okudum, böylesine merhametli bir Tanrı'nın askerleri korumasına rağmen o askerlerin karılarını korumuyor oluşunu aklım almıyordu.

Albany'ye Dönüşüm, Orada Aldığım Yazgımı Belirleyecek Karar ve Buna Karşı İleri Sürülen Görüşler Üzerine

Kışı Quebec garnizonunda iyileşmeye çalışarak geçirdim. Sonunda yolculuğa dayanabilecek kadar iyileştiğimde Albany'ye geri döndüm, evim bomboştu, kızlarım kız kardeşimle yaşamaya başlamışlardı.

Canım çocuklarımı görmeyeli iki yıl olmuştu, ilkin çekinerek yanaştılar ama sonra bir sıçrayışta üzerime atıldılar. Artık dört yaşındaydılar. Tek yumurta ikiziydiler, doğa onları altın sarısı bukleleri ve pembe dudaklarıyla tıpatıp aynı yaratmıştı. Bebekleri, oyuncakları ve bir kedileri vardı, bana kimseyi öldürüp öldürmediğimi, yaramı gösterip gösteremeyeceğimi ve annelerinin bizleri terk ettiğini duyup duymadığımı sordular. Anneleri onları cennetten izliyormuş şimdi, bahçedeki küçük anıtı göstermek için ellerimden tutup çekiştirdiler.

O gece kızlar uyuduktan sonra kız kardeşim, kocası ve Quebec'te yanımda görev yapan erkek kardeşim John ile salonda oturduk.

Artık evde olduğuma göre ne yapmayı düşündüğümü sordular bana.

Onlara rüyamı anlattım. Bitirdiğimde kız kardeşim masanın diğer ucuna uzanıp elimi tuttu. Çok iyi bir rüya yorumcusuydu, bütün rüyaların ne anlama geldiğini bilirdi. Bu rüyanın anlamı açıktı: Bana Ebediyet'le ilgili bir öngörü bahşedilmişti. Rüyadaki çocuk karımdı, elma da onun sadakati.

"Ama tadına bakamadan uyandım," dedim. Başını bilgece sallayıp bunun, hayatta kalmamın Tanrı'nın isteği olduğu anlamına geldiğini söyledi.

Erkek kardeşim garnizona ne zaman döneceğimi sordu. Söylentilere göre yıl bitmeden terfi alacaktım, bunu evlenme çağında güzeller güzeli bir kız kardeşi olan Amherst'in kuzeninden duymuştu.

Kızı görmüştüm, güzel olduğunu biliyordum. Ama o anda sevinç yerine, haftalar süren nekahet döneminde tamamen iyileşmiş olmasına rağmen acı hissettim göğsümde. Dolabın camındaki yansımamı şimdi daha net hatırlıyorum. O günlerde favorilerim uzundu, dalgalı saçlarım düzgünce geriye taranmıştı. Çenemin altındaki beyaz farbala, bulutların üzerindeymişim gibi tuhaf bir izlenim veriyordu bana. Belki de öyleydim! Çünkü Tanrı yaşamamı *istemişti* ama fazlası vardı. Abraham Ovaları'ndan bu yana tutkum daha da artmıştı. Quebeck ve Albany arasında yoluma çıkan her elmanın tadına bakmıştım. Onlara döndüm ve Tanrı'nın benden bir meyve bahçesi yetiştirmemi istediğini söyledim.

Sözde "Deliliğim" ve Deliliğin Ne Olduğu Üzerine

Sağlıklı bir adamı alın ve genel kanıya karşı çıkmasına izin verin, o adamın sapkınlık, yanılgı ya da delilikle suçlandığını göreceksiniz. Benim de kaderimde bu vardı: Kız kardeşim ve erkek kardeşim rüyalarımı sabırla dinliyormuş gibi yaparken aslında arkamdan iş çeviriyorlarmış. O sıralar gelecekte izleyeceğim yolu düşünerek şehirde dolaşmayı alışkanlık haline getirmiştim, bu gezintilerden birinden döndüğümde tuhaf biçimde ev bomboştu, sadece kardeşlerim oradaydı. Constance'ın söylediğine göre kızlarım bir geziye çıkarılmıştı, böylesi daha iyiydi çünkü saat üç buçukta beni muayene etmeyi

kabul eden Doktor Arbuthnot tarafından ziyaret edilecektim. Karşı çıkacak zamanım yoktu çünkü salonun saati üç buçuğu gösteriyordu ve kapı sertçe çalındı. Keşke adam dakik olduğu kadar akıllı da olsaydı. Aslında onun ününü duymuştum, hem savaşın büyük cerrahı olarak böbürlendiğini hem de askerler arasında "Doktor Ters Bacak" olarak kulaktan kulağa yayılan ününü biliyordum. Aklı başında bir adam o anda onu reddederdi ama yine de iş birliği içindeymiş gibi davranmam gerektiğinin farkındaydım. Bu nedenle bu aptala katlanmak için kendimi hazırladım, sıcak bir gülümsemeyle onu oturma odama buyur ettim, Constance da bize bisküvi getirmelerini söyledi. Doktorun keyfi yerindeydi, üç litre kan aldığı bir vakadan geliyordu, çocuk mucizevi şekilde sağlığına kavuşmuştu. Bu, hastalığın devam ettiğinin bir kanıtı, dedi doktor, çünkü etkili bir biçimde üstüne gitmemişti, belki de benim asker olduğumu bildiği için hamasi bir dil kullandı: Yapılması gereken şey hayal gücüme tam teşekküllü saldırı başlatmak, aşağılık bir haini avlar gibi bu can sıkıcı ruh halinin her zerresini avlamak ve hastalığı –burada sehpaya vurmuştu– aman vermeksizin tedavi etmekti.

Elbette oracıkta çekip gitmeliydim ama buyurgan tavrı beni o kadar öfkelendirdi ki karşı koymaya karar verdim. Kanımı akıt! dedim ona kolumu sıvayarak.

Ah ama kan alma uygulaması sadece *genel* delilik içindir, dedi doktor, oysa benimki daha hususiydi; deyim yerindeyse *pomomani*, yani sadece meyvelere karşı duyulan bir delilik. Arazide saatlerce uzanan bir askerin kan dolaşımının doğal toksinler yüzünden değiştiğini açıkladı. Bu sebeple dalak kendi ekseninden kaymış; böylece lenf bezleri kanı, kan balgamı, balgam safrayı, safra da *mide suyunu* etkilemiş ve bu şekilde devam ederek momentumunu omurilik sıvısına aktarmıştı.

Oradan beyne sıçrayıp omurilik soğanını sulandırmış ve yeni keşfedilen, içinde fantezilerin, düşüncelerin, imgelerin ve hatta –burada usulca fısıldadı– tutkuların ya da Fransızcada söylendiği gibi *passion*'ların barındığı beynin "bekçi kulübesi" olan küçük operkulumu açmaya çalışacaktı.

Ancak sorunlarımın nedeni bu değildi.

"Hayır mı?"

Doktor Arbuthnot vakurca başını salladı. Netice itibarıyla hepimizin serseri fantezileri, düşünceleri, imgeleri ve tutkuları vardı. Hatta dün gece, o... Gerçi ne yaptığı önemli değildi... Ama bir an için birbirine hiç benzemedikleri halde, baldızının, karısı olduğunu hayal etmişti! Hayır, tehlike operkulumun zamanından önce *kapanması* ve ardından söz konusu fantezilerin, düşüncelerin, imgelerin ve tutkuların sıcak, boğucu, sarsılarak giden bir at arabasında bir hanımefendiyle seyahat etmek gibi dar alandaki herhangi bir yakınlaşmaya eşlik edebilecek hafifmeşreplikle mest olmuş tavşanlar gibi, hamsterler gibi – Tanrı korusun, her ikisi gibi– hapsolmasıydı... Evet, konuyu anlamıştık; bu bir genişleme, çoğalma, iç içe geçme, daha tuhaf hayaller, daha soyut düşünceler, daha hayali tutkular üretme meselesiydi, sonra heyecan içinde *beni* işaret etti.

"Affedersiniz?"

"Siz," dedi doktor. "Malum."

Anlamadığımı belirttim.

İddiasını yeniden açıklamaya başladı ama erkek kardeşim araya girdi. "Peki bu korkunç... operkulum... alınabilir mi?"

"Küçük operkulumu almak mı?" Arbuthnot şaşkınlıktan neredeyse masayı devirecekti, uzun süre kahkaha attı, gözlerinden yaşlar geliyordu. Bir yaşına daha girmişti!

Bekledik. O sırada kardeşlerimin bu adamın benden daha deli olduğunu anlayacaklarını umuyordum.

"Almak mı? Tanrım, hayır!" dedi Arbuthnot sonunda. "Ama *açabiliriz*..." Görünüşe göre tedavisi, küçük operkulumun keşfinden çok daha önce bulunmuştu. İşin sırrı hoşuna gidecek şeyler sunarak açılmasını sağlamaktı, yıkanmamış bir koyunun memelerine üç gün bağlanan "rakun spermine" batırılmış ekmeği çok severdi operkulum. Karışımı solumak yeterliydi, operkulumun arkasında kilitli kalan buharlar, mahkûm sürüsünün açık bir hapishane kapısından kaçmalarından daha hızlı topuklayacaktı.

Bereket versin ki yanında karışımın bir numunesi vardı.

"Yani?" diye sordu kız kardeşim. İşte o zaman kanımı akıtmayacağı ya da beni arındırmayacağı için o kadar rahatlamıştım ki mutlu bir şekilde ceketinden çıkardığı şişeye doğru eğildim.

"Şimdi bunu içine çek," dedi Doktor Arbuthnot. "Derin derin."

Uzun bir süre içime çektim. Bilmedikleri şey, kızlarımdan bulaşan ve koku alma duyumu tamamen işlevsiz bırakan korkunç bir gribe yeniden yakalandığımdı. Kardeşlerimin yüzlerinin solgunlaştığını görebiliyordum. Papağanın kafesinden bir ses geldi. Doktorun bile gözleri akmaya başladı.

"Peki küçük operkulumun açıldığını nereden anlayacağız?" diye soruverdi Constance sonunda.

Ama bu konuda otoriteler farklı düşünüyorlardı. Laurentius duman salınımı olduğunu, Hundertius burun deliğinden minik bir damla geldiğini, ünlü Anthius ise deliliğin hiçbir fiziksel şekli olmadığını söylüyordu ki bu inanca Arbuthnot da katılıyordu.

"Artık meyveleri düşünmediği zaman anlayacağız," dedi Arbuthnot.

"Meyveleri düşünmek delilik değil," dedim.

"Sen sus," dedi Constance.

"Kokla hadi," dedi John.

Ben de uzun süre kokladım, ta ki kız kardeşim bayılana kadar, çünkü kokladığım karışım yaşlı bir koyunun memesine bağlanmıştı.

"Onun kanını akıtamaz mısın?" diye sordu erkek kardeşim.

Bu hikâyeyi neden böyle uzattığımı merak ediyorsanız söyleyeyim: Bu adamlardan hangisinin eşek olduğunu görmeniz ve ileride akıl sağlığıma yönelik herhangi bir iftira karşısında bunu hatırlamanız için.

Yola Çıkmam ve Bulduğum Şeyler Üzerine

İyileşemeyeceğim söylenerek akıl hastanesine gönderilmem önerildi ama ailem böyle bir yere kapatılmanın bizim adımıza vereceği zararı çok iyi bildiğinden beni kendi halime bıraktı.

Savaştaki hizmetlerim için Foxkill tarafından bana bir arazi verilmişti ama komşu çiftliklere yaptığım tek bir ziyarette buranın elma yetiştirmek için fazla düz ve sulak olduğunu fark ettim. Bu nedenle kızları Constance'a bırakıp yeni bir arazi aramaya koyuldum, ellinci yaşımı çoktan aştığım ve hata yapmaya zamanım kalmadığı için önce doğru ağacı bulmam gerektiğine ve arazinin sonraki iş olduğuna karar verdim. Doğal bir ağaç olmalıydı bu. Albany'deki fidanlıklarda çok sayıda aşılı çeşit vardı ama ben o ağaçları istemiyordum. Ne abartılmış bir İngiliz ithalatı ne de hâlâ Fransız bir *meyve ağacının* izlenimini veren verimsiz bir Continental. Benimki yabani olacaktı, Amerikan olacaktı! Yeni hayatımı onun etrafında kuracaktım.

Böylece, daha o ay içinde, arabalar köy pazarlarına doğru yol almaya başladığında, yanımda Rumbold'la at sırtında yola düştüm.

Ülkenin dört bir yanının dolup taştığını fark ettim: yol kenarındaki oluklara atılan çekirdeklerden yetişen yamru yumru

çiçek elması ağaçları, muhteşem Newtown elmaları, bir yerleşimcinin bahçesinde kendi halinde büyüyen isimsiz yadigârlar. Amerika, elmaları konusunda ne kadar da savurganmış! Daha önce nasıl fark edemedim? Neredeyse iki yüzyıldır yere tek bir çekirdek bile düşmemişti, şimdi ise her yer onlarla doluydu. Ağzının suları akan çıplak kollu oğlanların, at arabalarıyla oradan geçen soyluların, uzak tarlalarda yedikleri elmaların koçanını fırlatan âşıkların yere saçtığı çekirdekler. Domuzların, ineklerin, köpeklerin ve balıkların dışkılarıyla büyümüşler, kestane ağaçlarının dallarına tüneyen kuzgunların pislikleriyle filizlenmişlerdi. Tanrım! O ana kadar bunu fark etmemiştim, sanki elma ağacından başka her şey göz ardı edilse, geriye kalan şeyde yine de dünyanın ana hatlarını görebilirmişiz gibiydi.

Hepsinin tadına baktım. İki hafta boyunca tadım yaptım, Albany ve Ghent'te, Hudson ve Connecticut arasındaki tepeler ve vadiler boyunca ilerledim, piyasayı araştırdım, elma türleri ve toprak hakkındaki sorularımla şaşkına dönen çiftlik kızlarıyla görüştüm. Daha önce tattığım hiçbir şeye benzemeyen göz kamaştırıcı, eşsiz bir meyve ağacını keşfettiğimde, en yakın kulübeye yaklaştım ve arazi için iki kez teklifte bulundum. İki seferde de beni reddettiler. Çünkü arkasında hizmetkârı olan bir yabancıya neden güvensinlerdi ki? Bu *onların* tarlasıydı, *onların* ağacıydı, *onların* hizmetleri karşılığında verilmiş bir armağandı. *Onların* toprağıydı.

Amerikan toprağında yetişen bir Amerikan ağacı: Beni zafere götürecek ilk fikir buysa, ikincisi ceplerimi bozuk parayla doldurup çocukların peşine düşmekti. Hepsinin, tüm çocukların bir ağacı vardı, mezarlığın iç kısımlarında genişleyen koruda; damarlı parmaklarıyla gümüş rengi bir orman perisini, uzun kollarıyla yükünü yere bırakan genç bir kadını andıran ağaçları. Bana uzunca kırmızı-siyah meyveli, inci gibi beyaz,

sıkı, pürüzsüz kürecikler halinde patates kabuğu kadar kalın kabuğunun altında tatlı, kütür kütür, kahverengiye çalan meyve ağaçlarını gösterdiler. Sonra da dar, uzun bir çiftlik sırasının vahşi doğayı delip geçtiği vadinin yukarısında, belki de kolay bir av olduğumu düşünen kalkık burunlu bir oğlan, hizmetleri karşılığında bir kuruş daha almak için benimle pazarlık etti ve beni ormanın derinliklerine doğru giden uzun, dolambaçlı bir yola götürdü.

Ah! Sanki dünmüş gibi hatırlıyorum! Çalılıklar o kadar sıktı ki atımı Rumbold'a bırakmak zorunda kalmıştım. Sis epey yoğundu, patika taşlıydı, kıvrımlıydı, çayırın içinde bir göz yanılsaması gibi kayboluyor, sonra yine aynı şekilde rüzgârlı, sulak bir tarlada ortaya çıkıveriyordu. Çayırdan ayrıldıktan sonra son bir meşe ve kestane korusuna girdik. Arazi önce hafifçe, sonra ise dik şekilde yükseliyordu, tam bu eğimin olduğu noktada küçük bir kulübe gördüm ve kendimi başka bir yerleşimcinin beni arazisinden kovmasına hazırladım. Akşamın yaklaştığını ve ıslık çalan çocuğun sessizleştiğini hesaba katarsak belki de daha kötüsü, diye düşündüm. Belki de rehberim bu yabancıdan koparabileceği bir kuruştan daha fazlasının kokusunu almış ve beni bir haydut inine getirmişti. Ve her şey burada, bu karanlık ormanda sona erecekti; ceplerim boşaltılmış, kalbimde bir haydudun hançeri.

Ama yine de onu takip ettim. Çisenti yağmura dönüştü. Hoplaya zıplaya giden çocuğu zar zor görebiliyordum, ara sıra eğreltiotlarının arasından bana yol göstermek için beliren bir karaltıdan ibaretti. Kulübeye ulaştım. Bir zamanlar çatıyı taşıyan ahşap kirişlerin artık çöktüğü, kütüklerden ve taşlardan yapılmış ev çok tuhaftı. Duvarlarda çok fazla eğreltiotu büyümüş, kırık tahtaların etrafını sarmaşıklar sarmış ve moloz yığınlarının içinden saraypatılar açmıştı. Ama daha fazla

inceleme şansım olmadı çünkü oğlan yine ıslık çalıyordu, ben de onu kulübenin yanından o ağaca kadar takip ettim.

Toprakta iki elma boyu çukurlar vardı ve ben yaklaştıkça elmalar yere düşüp patlıyordu. Hayvanlar en alttaki dalları silip süpürmüştü, etraftaki huş ağaçlarının arasından rüzgâr esiyor, dallar sallanıyordu. Hemen yakınımda, yağmurdan ıslanmış tek bir elma beni kendine çekti. Uzandım, parmaklarımın arasından kayıp gitti. Bir rüzgâr daha esti: Elma rüzgârla yine yükseldi, yükseldi, yükseldi, tam zirvede sanki talibinin kıymetini anlamış gibi durdu ve elime doğru sarktı.

Yemyeşil yüzeyinde ince kan kırmızı damarlar vardı. Kahverengiye çalan soluk çizgileri, zayıf ışıkta havaya kaldırdığımda renk değiştiriyor gibi görünen bir pembeliği vardı. Isırdığımda, önce damağımın derinliklerinde, limon çiçekleri kadar hafif bir tat belirdi, lezzetten çok bir kokuyu tattığımı hissettim, sonra ikinci bir dalga ağzımın içine şurup gibi yayılmaya başladı. Bu da neydi böyle? Merak ettim. Elbette bir elmaydı, her bakımdan bir elma ama daha önce hiç böylesini yememiştim. Daha önce kimse böyle bir elma yememişti.

Düzeltme: Oğlan yemişti; küçük, sandaletli yaratık şimdi bir taşın üstüne çömeldiği yerden bana bakıyordu. Ağlamak istiyordum.

Bir elma daha almak için uzandığımda ormanın beni izlediğini hissettim. Sonra durdum. Ev boştu, zemin ağaçtan düşüp çürümekte olan meyvelerle doluydu, yine de kendimi bir başkasının mülküne izinsiz girmiş gibi hissediyordum. Bu yüzden sadece dört tane daha aldım: Constance için, Alice için, Mary için ve bir tane de yolda beklerken muhakkak üşümüş ve telaşa kapılmış olan Rumbold için. Sonra kendim için bir tane daha aldım.

Arabayı bıraktığım yere vardığımda hava zifiri karanlıktı. Yağmur hizmetkârımın şapkasının üzerinden akıyordu. Aptal aptal sırıtarak meyveyi havaya kaldırdım ve sadece "Buldum," dedim. Sonra cebimi yoklayıp bir kuruş daha aradım ama çocuk çoktan gitmişti.

Arazi Üzerine: Sahipleri ve Satın Alınması

Bu arazi, Carter adlı bir papaza, ona yakınlardaki Oakfield kasabasına gelmesi için verilen hibenin bir kısmıydı. Beş yüz dönümlük bir araziydi burası, Carter son yirmi yılda, on üç on dört dönümünü temizlemişti. Çiftliğinin arkasında yükselen ağaçlarla kaplı yaylalardan ne kadar da mutlu ayrılmıştı! Kulübeye gelince, daha önceki sakinleri hakkında hiçbir ipucu bulamadık. Önceden burada yaşamış Yerlilere özgü bir yapısı yoktu, ahşap iskelet inşa etmek ülkeye yeni gelen yerleşimcilere mahsus bir şeydi. Vilayette de kulübeye ait herhangi bir kayıt bulamadım, buradaki bölge haritalarında sadece birkaç ağaç ve hayal ürünü dekoratif bir panter vardı. Ama bu hızlı hayvanın yanında başka hiçbir şey yoktu. Bazen, dedi Tapu Sicil Müdürü, terk ettikleri ev ve arazilerine geri dönerler. Arazi zorluydu, pek az kişi günlük işlerin zahmetine katlanabiliyordu. Ama başka bir hak sahibi konusunda endişelenmeme gerek yoktu. Massachusetts Eyalet Meclisi nezdinde tapuda kaydı yoktu, kulübe gözükmüyordu. Belki Kızılderililer arasında cevabı bilen birileri vardı ama çoğu ölmüştü.

Orada, Tapu Sicil Müdürü'nün odasında burayı satın aldım, Papaz Carter imzalamadan önce sakalının arasından pembe dilini çıkarıp kalemin ucunu yaladı. Sonra atımı Albany'ye sürdüm, sadece yol üzerindeki kalabalık bir handa kısa bir gece uykusu için mola verdim ve artık komşularım diyebileceğim adamlarla içki içtim.

Ertesi günün akşamında kız kardeşimin evine vardım. Daha kapının eşiğinde kelimeler ağzımdan dökülmeye başladı: ev, arazi, ağaç. O ana gelene dek her şeyi planlamıştım. O ay inşaata başlayacak ve ilkbaharda ağaçları dikecektik.

Peşimden salona geldi. "Ama kızlar..."

Kilometrelerce uzaklıktayken kararımı vermiştim. Benimle geleceklerdi – orası onlar için daha iyi olacaktı, şehrin kem gözlü tüccarlarından ve vadiye doğru ilerleyip sınırda yaşama vaatleriyle genç kızları baştan çıkaran başıboş göçmenlerden uzakta yaşayacaklardı.

Kız kardeşim hayır anlamında başını salladı. Anlamadığını söyledi. Neden bu kadar uzakta? Her şeyi yetiştirebileceğim, Kill'in verdiği bir arazim vardı zaten!

"Her şeyi değil."

Çantamı karıştırdım ve elmalardan birini çıkardım.

"Bu da ne?"

Ama ne yazık ki cevabı biliyordu.

Gülümsedim.

"Bir elma ağacı için beş yüz dönüm arazi mi satın aldın? Hem de New England'da."

"Tadına bak," dedim. Çiyin ve rüzgârın olmadığı karanlık odada parmaklarımın arasında duran meyveler bana gösterişsiz bir şeymiş gibi geldi.

Tekrar hayır anlamında başını salladı.

"Tadına bak," diye bağırdım.

Yanağından bir damla yaş süzüldü. Tutkum beni tamamen ele geçirmişti.

"Tadına bak!"

"Ama açlıktan ölürsünüz," dedi kız kardeşim. "Ayılar, kurtlar sizi öldürür."

"Tadına bak!"

"O halde kızları bana bırak," dedi.

Çağrılmışlar gibi, ayak seslerini duydum ve arkama döndüm. Ağlayan halalarının önündeki bu üzeri tozla kaplı hayalete fal taşı gibi açılan gözlerle bakıyorlardı.

"Gördün mü, onları uyandırdın," dedi Constance. Sonra da sert, buyurgan bir sesle, "Alice, Mary, hemen yatağınıza geri dönün," dedi.

Zavallı Constance! Fransız ve Kızılderili seferlerinde görev yapan bir subayın sadece bir asker değil aynı zamanda bir diplomat olduğunu ve ittifaklar kurmak için anlık fırsatları bile değerlendirebilmek üzerine eğitildiğini unutmuştu. Çoğu zaman kendi komutamızdan uzakta, farklı ilişkiler içindeki kabilelerle çevriliydik, o dönem birliklerimizi Quebec'e yönlendirenlerimiz, donmuş bir geçitte yol bulmak ya da bir düşman kampının etrafından dolaşmak pahasına bile olsa her fırsatta yardım aramak zorunda kalmıştı. Biat etmede, rüşvetçilikte ve bulabildiğimiz her fırsatı değerlendirmede uzmandık.

Kalan son elmalar için çantama uzandım. Havaya: bir, iki. Sapları hâlâ üzerlerinde.

"Alice, Mary, yakalayın bakalım!"

Taşraya Taşınmamız Üzerine

Tutku bazen mantığın önüne geçer. Ormanın bir elma ağacını bağrına basması, bir insana da aynı şekilde kollarını açacağı anlamına gelmiyordu. Bir zamanlar kulübesini inşa eden yerleşimci bunu kütüklerle ve taşlarla yapmıştı, bense inşaatı ilerletmek için tüm modern kolaylıklara sahiptim. Ama istediğim şey bir yoldu. Papazın arazisinde son bulan araba yolundan sadece bir buçuk kilometre uzaklıktaydı kulübe, ah ne kilometre ama! Buraya gelişime dair ilk anım yolculuğun bir mücadeleye dönüştüğüydü, atlarla geçişin neredeyse mümkün olmadığını

hatırlıyorum hayal meyal. Bu da eleman bulma sorununu beraberinde getirmişti. O yıllarda vahşi doğaya öyle bir akın vardı ki, boşta kalan birini bulmak neredeyse imkânsızdı. sonunda Albany'deki limanlardan topladığım çeşit çeşit insanlardan kurduğum bir ekiple yetinmek zorunda kaldım: Her biri birbirinden daha tekinsiz görünen beş Hollandalı, boş zamanlarını hırsla bir şeyler yontarak geçiren bir İspanyol ve kökenlerini araştırma zahmetine girmediğim, sonbahar sıcağında parlayan yara izleri her şeyi anlatan Sam ve Thomas adında iki zenci.

Sam, kampın aşçısı olan ve genel anlamda medeni yaşamı muhafaza etme görevini üstlenen karısı Betsy'yi de yanında getirmişti. Betsy'nin sert yaptırımları olmasaydı grubumuz sarhoşluğa ve taşkınlığa sürüklenirdi. Ama hiçbir katı yönetim bu tür serserileri sonsuza kadar durduramazdı. Ay ortasına gelindiğinde Hollandalılardan biri diğerini bıçaklamış, İspanyol da papazın hizmetçisiyle birlikte ortadan kaybolmuştu. Yakınlardaki Oakfield kasabasından bir marangoz bulmam büyük şanstı, ekibiyle birlikte şantiyemize geldi ve evi hızlıca inşa etmeye başladı, bu sırada diğer ekibim de tarlaların temizlenmesine ve kuyunun kazılmasına yardımcı oldular.

Marangozun adı John Carpenter'dı – Tanrı'nın işine akıl sır ermez, adam ayakkabıcı bir aileden geliyordu. Kulübeyi görünce şaşırdı ve onu bir bahçe duvarıyla çevrelemeyi önerdi ama izin vermedim. Tarih, onu onurlandırmayanların yakasını bırakmaz. İngiltere'deki arazimizden sürekli Roma sikkeleri çıkıyordu. Kulübenin enkazını incelediğimizde bir zamanlar tek bir oda ve çatı katından oluştuğunu tahmin edebiliyorduk. Kaba yontulmuş bir masanın parçaları, paslanmış bir balta ucu ve köşedeki tozlu sandıkta bir İncil vardı. Dağıldı dağılacak bir hali vardı kenarlarında küçük ve ayetler dışında çözmesi zor zor çok sayıda yazı vardı, bu da burada bizden önce kalanın

vahşi bir yerleşimci değil dindar, içinde Tanrı korkusu olan bir adam olduğunu gösteriyordu.

O zamana kadar Bay Carpenter, buradaki hayaletleri rahat bırakma isteğimi kabul etmişti, çatıyı yeniden yükselttiğimizde duvarları sıvadı, zemini döşedi, kulübeyi yeni eve bağlamak için tek bir kapı açtı. Yeni evin kendisi de basit yapılıydı, iki kat yüksekliğinde ve üç oda genişliğindeydi, çatısı ortadaki bacaya kadar dimdik yükseliyor, evin arka tarafında ise birinci kata kadar iniyordu. Tanrı yüzümüze gülmüştü çünkü marangozumuzun Oakfield'dan pencereleri getirip taktığı gün ilk don olayının yaşandığı geceydi.

Ev o zaman da şimdiki gibi görünüyordu: limon sarısı tertemiz bir ön cephe, beyaz panjurlu pencereler ve yüksek, siyah bir kapı. Sol tarafındaki kuyu sayılmazsa simetrisi mükemmeldi. Ön avluya, şimdilerde on iki metrelik boyuyla ulu bir karaağaç olan, yazın gölgesinde serinlediğimiz fidanı diktik.

İşte o zaman kızlarımı ve eşyalarımı almak üzere Albany'ye döndüm.

Meyve Bahçemin Gelişmesi Üzerine

Böylece çekirdek ailem kuzey ormanlarındaki bu ücra yere yerleşmiş oldu. İnancımın sarsıldığı günler geçirdiğimi itiraf etmeliyim. Yolculuğumuza eşlik eden o korkunç soğuğu, sığındığımız o köhne hanı nasıl da hatırlıyorum. Vardığımız gün hava soğuk ve yağmurluydu, dünya âdeta buzla kaplanmıştı, kızlar gözlerini kocaman açıp bizi bekleyen kristal saraya bakakalmışlardı. Kızaktaki mobilyalar gitmeye itiraz edercesine gıcırdıyor, piyanonun çekiçleri tellere vuruyordu. Ah, diye düşündüm, keşke onları berrak akarsular ve yabani meyvelerle ödüllendirmek için yaza kadar bekleseydim! Böylesine narin çocukları evlerinden almak onları köklerinden koparmaktan

başka bir şey değildi. Hem de babaları bir hayalin peşinden gidebilsin diye.

Ne yapmıştım ben?

Ama ok yaydan çıkmıştı bir kere, işler bizi bekliyordu.

Aylar ne kadar da hızlı geçmişti! Şubatta ağacın çeliğini aldık, martta aşıladık ve nisanda diktik. Yaz geldiğinde çeliği alınan ağacın dikkatli bakışları altında, yüz küçük fidandan oluşan düzgün bir bahçe yükseliyordu. Oradaki üçüncü sonbaharımızda ilk ağaç meyvesini verdi, ertesi yıl kırk yedi ağaç çiçek açtı ve beşinci sonbaharda ağaç sayımız doksan üçe yükseldi.

O yılın eylül ayında 2397 elma topladım, heyet tarafından düşülen vergiler hariç. Onları pazara çıkarmaya hazırdık.

Elmamıza ne isim vereceğimiz sorusu ortaya çıktı. Doğa, insanların koyduğu isimleri umursamaz ama yine de biraz kafa yormak gerekir, çünkü isme önem vermeyen bir çiftçi kendisine dayatılan bir ismi seçmek zorunda kalır. Ne Bettsbridge'li Bay Lee'nin solgun, buruşuk ham elmalarına ne de Bay Palmer'ın tadı berbat uzun kahverengi meyvelerine verilen popüler isim amacına hizmet etmemiştir.

O zamana kadar hem kışın karlı günleri hem de uzun yaz akşamları kızlarıma ve bana, dünyanın elmamızı hangi isimle tanıyacağı üstüne kafa yormak için çokça zaman tanımıştı. Daha alfabeyi bile bilmeden aşılamayı öğrenen kızlarımın kelime dağarcığına güvenilmezdi ama bu eksikliklerini sezgileriyle telafi ediyorlardı. Onlara *Meyve Yetiştiriciliği El Kitabı*'ndaki elma türlerinin listesini okuduğumda en sevdiklerini coşkuyla dile getirdiler, Mary'nin ciddi bakışları Asil ya da Krallara Layık'a geldiğimde ışıl ışıl oluyordu, afacan kız kardeşi ise yüksek sesle oyunu Kış Canavarı, Kırmızı Düğme ve Gözde Bekâr'dan yana kullandı. Ama hiçbiri kalplerini tam anlamıyla fethedemedi, yer isimlerini kullanma geleneğini de

pek tutmadılar. Hayır, elmanın adı ailemizin kendi adı olmalıydı, şu sümüklü serseriyi saymazsak tadına ilk bakan biz olmuştuk. Ama ne olacaktı? Kızlarım Osgood'un Çekirdeği'ni fazla sıradan, Osgood'un Biriciği'ni fazla kibirli, Osgood'un Gülü'nü fazla çiçeksi, Osgood'un Ödülü'nü fazla cüretkâr, Osgood'un Güzeli'ni fazla Galyalı, Osgood'un Hasadı'nı fazla gerçekçi bularak elediler. Osgood'un Kırmızısı onu bu kadar güzel kılan yeşil tonların hakkını vermiyordu. Osgood'un Tatlısı kulağa hamur işi bir şeymiş gibi gelirken Osgood'un Şekeri de meyvenin karışık tatlarını yansıtmıyordu. Osgood'un Karısı'nın hüzünlü kaderi hakkında yorum yapmama gerek yok zaten.

Çoğu gece bu oyunu oynadık. Bir süreliğine Osgood'un Güzelliği'nde karar kıldık, sonra Osgood'un Zaferi sağlam bir seçim oldu ama kızlar sonradan bunu savaşla fazla ilgili buldukları için reddettiler. Yenilgiye uğrayınca aklıma oldukça sade olan Osgood'un Elması bile geldi. İsim arayışının cazibesi yavaş yavaş azalmaya başladı. Artık akşamlarımızı daha çok kitap okuyarak ya da şarkı söyleyerek geçiriyorduk. Mary'nin sesi melekleri anımsatıyor, Alice'in flütünü duyan herkes neşe buluyordu. Birlikte ormanımız ve içindeki hayvanlarla ilgili birçok balat besteledik. Yine de elmam aklımdan çıkmıyordu. Bu benim *pomomanim* miydi? Çoğu kez yanlış anlaşılmıştım: Bir adama bir kez deli derseniz sonsuza dek tetikte kalır. Beni hangi isim tatmin edebilirdi ki? Meyve somut bir şeydir. Oysa benim aradığım, somut olanın ötesinde, hayret uyandıran, sadece hazzı değil aynı zamanda ulu, tanrısal bir şeyi çağrıştıran, sihrin ta kendisi olan bir isimdi.

En etkileyici sözlerimle, sonunda küçük dinleyicilerime bunu önerdim..

"*Mucize* mi demek istiyorsun?" diye sordular.

Teknikle İlgili Bazı Notlar

Uzun zamandır teknikle ilgili bir kitap yazmayı düşünüyordum çünkü yıllar içinde başka insanlara bahçelerinde yardımcı olabilecek çok şey öğrenmiştim. Şimdilik, kayıtlara geçmesi adına mesleğimizin bazı önemli meselelerine ilişkin görüşlerimi belirtmekle yetineceğim.

Budama aşırıya kaçmadan yapılmalıdır. Kimileri birbirine geçen dalları budarken kimileri de genç ağaçları düzenli bir şekle sokmak için budayabilir. Eğer isteğiniz buysa ben kimim ki size karşı çıkayım ama saçlarımı nasıl darmadağın tercih ediyorsam ağaçlarımı da öyle tercih ediyorum. Ölü dalları testeremle kesebilirim ama keserken temkinli davranırım çünkü ölü dalların bile bir amacı vardır. Bahçenizi kollayan bir kuşun burada yuva yapıp yapmadığını kim bilebilir ki?

Yeşil kertenkele safrası çürümeyi engellemez.

Boyanmış ağaç korkunç bir şeydir, ağaçlar sadece yosun ve likenlerle süslenmelidirler.

Ağaç dallarının çatallarına taş yerleştirmek çocuklara özgü bir tılsımdır, düzenli olarak uygulanmamalıdır. Tüm tılsımlar gibi o da bir *yöntem* haline geldiğinde *sihrini* kaybedecektir.

Kabuksuz salyangoza dikkat edin.

Kirpiyi dışarıda tutabilecek bir çit yoktur, denemek aptallıktır. İnsan bazen payına düşen vergiyi ödemek zorundadır.

Wilkinson'ın fosfatlı yapay gübresi, ağacı zamansız olgunluğa iten sahte bir vaattir. Benzer şekilde Powell'ın karbonatı da sahtekârlıktır. Etiketlerdeki iddiaların aksine, Pliny'nin Bifosfatı *Doğa Tarihi*'nde bahsi geçen Pliny tarafından değil, bu ayrım konusunda bilerek muğlaklık yaratan Worcester'lı Pliny Norton tarafından geliştirilmiştir.

Gübre konusunda burada size ufak bir itirafta bulunacağım. On yıl kadar önce, Bettsbridge'li Bay Fludd pazarda

bana çamur attı ve artık bıkkınlık veren delilik suçlamalarını tekrarladı. Elbette, saldırısının nedeninin kıskançlık olduğunu biliyordum. Yıllar önce, zenginliği çiftçilikte bulabileceğine inanan Fludd, bir grup Kızılderili'yi kandırıp gelecekte ödeme yapacağı vaadiyle büyük bir araziden vazgeçmelerine neden olmuştu. Tahmin edileceği üzere bu paralar hiçbir zaman ödenmeyince ve Kızılderililer Eyalet Meclisi'ne müracaat edince, Fludd adamların kızını taciz ettiklerini, garnizon depolarından bir şeyler çaldıkları ve buna benzer söylentileri yaydı. Bunun sonucunda yerel milislerin öfkesi artmış, o zamanlar uygunsuz koşullarda yaşayan Kızılderililer bir gece bu öfkeli kalabalık tarafından karşılanmış, ibret olsun diye içlerinden bir tanesi öldürülüp geri kalanı önce Corbury Junction'daki küçük misyoner evine, oradan da daha ileriye doğru kovalanmıştı. Topraklarını güvence altına alan Fludd bölgedeki en büyük çiftliklerden birini kurmaya koyuldu, toprak verimli olsa da mahsulden aldığı verim düşüktü, haşereler mısırlarını yedi, inekleri keneler bastı ve ırgatlarından biri zehirli bir patates yüzünden öldü. Yine de arazinin genişliği bunu telafi ediyordu ve yine de Fludd tatmin olmayıp hayatını elma yetiştiriciliğine adayacaktı. O zamana kadar Oswood'un Mucizesi kendisini bölgenin en eşsiz elması olarak kabul ettirmişti, bir gün Fludd bana yanaştı ve ağacımdan çelikler almayı teklif etti. Onu reddettim ve meyvelerimin onun kanlı işine alet olmayacağını söyledim. Sinsice uzaklaştı. Tam konunun kapandığını düşünmüştüm ki bir sabah bahçedeyken kopmuş dalları fark ettim ve o an soyulduğumu anladım. Rekabet beni endişelendirmiyordu. O zamana kadar Mucize bir başka yere taşınmaktan aciz olduğunu kanıtlamıştı, onu bu toprağa bağlayan her neyse, başka yerlerde dikkate değer olmayan, sıradan bir elma yapıyordu. Yine de bu hırsızlık beni öfkelendirmişti, Rumbold'a

anlattığımda o da aynı derecede öfkelendi. Birlikte kusursuz bir intikam planı hazırladık ama bunu uygulamak için üç yıl beklememiz gerekiyordu, ta ki çalınan Mucize elmaları Fludd çiftliğinde meyve verene kadar. Sonra, ihtiyar hırsız arzuladığı ağacın lanetli toprağında etli ham bir elmaya dönüştüğünü öfkeyle anladığında Rumbold'u kendine düşeni yapması için gönderdim. Fludd'ın bahçıvanıyla arkadaş oldu, onunla içti ve sarhoş numarası yapıp başarımın sırrı olan "harika gübre" formülümü ağzından kaçırdı.

"Sahiden mi?" diye sordu bahçıvan.

"Bazen beni de dahil ediyor," dedi benim sadık emir erim.

İşte bu yüzden, bugün bile, eğer bir sabah Fludd'ın arazisinden geçerseniz ve onun elma bahçesine bakarsanız, çalışkan çiftçiyi, karısını, üç kızını ve torunlarını, bokun sonunda onlara şöhret getireceğini düşündükleri için, kırmızı yüzleriyle, belden aşağıları çıplak vaziyette lanetli elma ağaçlarının dibine çömelmiş halde bulabilirsiniz.

Bekârlık Üzerine

Zaman zaman bekâr oluşumla ilgili sorular alıyorum. Bir eş alsan hayatın daha kolay olmaz mıydı, diye soruluyor.

İki kez evlenmiş olmam, her iki eşimi de çok sevmem ve vefatları sebebiyle derin bir yas tutmam bu soruya verilecek en basit yanıt olabilir. Çoğu zaman Julia'nın tatlı dudakları ve Hannah'nın endamı aklıma geliyor, keşke birlikte yaşlanabilseydik de tasalarımızı ve acılarımızı paylaşabilseydik diye düşünüyorum.

Ancak kaybedilen bir arkadaşın yasını tutmak, bir başka arkadaşa sahip olmayı dilemek anlamına gelmez. *Pomona* benim sevgilim. Albany'li bir dulun ya da yalnız bir çiftçi karısının istekli bakışlarında beni usandırmaya yönelik bir plan sezdiğim

çok olmuştur. Ama göğsü, sonbahar elmasıyla tatlanan bir kasaturayla delinmemiş biri benim tutkumu nasıl anlayabilir ki?

Bununla birlikte, bekârlık ve evliliğin cazibesi üzerine birkaç gözlemimi paylaşmazsam kendime haksızlık etmiş olurum.

Doğrusu, gelin arayışında olan genç bir erkeğe elma yetiştiriciliğini düşünmesi tavsiye edilmeli. Şövalye hikâyelerimizden herhangi birini açıp bakın, kadınların en çok arzuladığı şeyin bir şövalye olduğu sonucuna varacaksınız. Ben de bir askerdim ve hafifçe aralanmış perdelerin arasından geçen alaya bakan utangaç gözlere aşinayım ama yine de kadınların hayranlığını ateşlemek için bir elmanın yarattığı etkinin başka hiçbir şeye benzemediğini söyleyebilirim. Ressamlarımızın Havva'yı baştan çıkaran yasak meyveyi tasvir etmek için *Malus domestica*'dan* başkasını seçmemiş olması sizce bir tesadüf müdür? Havva'nın kendisi de aslında Âdem'in kaburga kemiğinden alınan bir *çelik* değil miydi?

Gerçi buraya geldiğimde elli yaşlarında bir ihtiyardım ve aman aman bir yakışıklılığım da yoktu. Zaman alnımı buruşturmuş, çenemi de birkaç kırışıklıkla bezemiş ve soğuğa karşı hem kulaklarımı hem de burun deliklerimi tüylerle cömertçe kaplamıştı. Yine de daha geleli bir mevsim olmuşken komşum V____'nin hizmetçisi, meyvenin tadına bakıp hasadında bana yardım etmeyi teklif etmiş, meyve bahçesinde bana dokunmaya çalışmış ve birden fazla kez, merdivene çıkarken benden merdiveni tutmamı istemişti. Başımı kaldırdığımda beni nasıl bir manzaranın bekleyeceğini bilemediğimden her seferinde bu teklifi geri çevirmiştim.

Baştan çıkarıcı unsur her ne olursa olsun, bahçemi hep ilk sıraya koydum. Yaramazlık ettiğim oldu mu? Belki, ama bunu

* Elma ağacı. (e.n.)

söyleyerek kendimi küçük düşürmeyeceğim. Kocasının ölümünden sonra onun ödüllü ağaçlarını koruyan Bayan Kirkpatrick'in Çizgili Elmaları'nın çeliklerini nasıl elde ettiğime dair çıkan dedikodulardan haberdarım. Bu konuda o saygıdeğer hanımefendinin itibarını zedeleyecek hiçbir yorumda bulunmayacağım. Korunun büyüsü koruda kalmalı.

Kızlarımı Büyütmek; Paris'in Yargısı ve Nasıl Farklı Sona Ermiş Olabileceği Üzerine

İşimizle meşguldük; Mary yağmacılara karşı tetikteydi, Alice ise zedelenmesinler diye meyveleri özenle diziyordu. Ama kışın ortasında şarkı söylemekten ya da sohbet etmekten başka yapacak pek bir şeyin olmadığı sessiz saatler de bir hayli fazlaydı. Mary ve Alice (daha hızlı söyleyecek olursak *Malus*!) kirpinin dikenleri üzerinde nasıl elma taşıdığını ya da pelikanın yavrularına elma suyu yapmak için elmaları kesesinde nasıl sakladığını dinlemekten hiç bıkmadılar. Onlara defalarca Hera'nın Gaia'ya düğün hediyesi olarak verdiği, Hesperidler ve yüz başlı bir ejderha tarafından korunan altın elma ağacı bahçelerinin efsanesini anlattım. Herakles'in görevleri sırasında üç elma çalmak için oraya gönderilmesi kızlar için oldukça hayret vericiydi, geyik yavrularımızın her gün başardığı bir şeydi bu.

Ama en sevdikleri hikâye Paris'in Yargısı'ydı, bu hikâyeden meyve konulu mitleri seven herkese tavsiye edebileceğim keyifli bir uyarlama yapmıştım.

Peleus ve Thetis'in evliliğini kutlamak için bir şölen düzenlenir. Nifak tanrıçası Eris dışında tüm tanrılar ve tanrıçalar bu şölene davetlidir ancak şölene davet edilmediği için kıskançlık duyan Eris göklerden inerek üzerinde *tei kallistei*, "en güzele" yazan bir elmayı masanın üstüne fırlatır. Elbette Hera, Athena

ve Afrodit bu onura sahip olmak için birbiriyle çekişir, ta ki Zeus bu çekişmeden bıkıp Hermes'e onları birbirine bağlayıp kimin en güzel olduğuna çoban Paris tarafından karar verilmesi için Kaz Dağı'na götürmesini emredinceye kadar.

Hermes de öyle yapar, birbiriyle didişen kadınları götürür, elmayı Paris'e uzatır ve kulağına bir seçim yapması gerektiğini fısıldar.

Önce birine sonra diğerine bakar, Mucize'yi eşit mesafeden (çünkü bir baba asla bir evladına iltimas geçmemeli) kızlarımın –çocukluktan genç kızlığa ulaşana dek– önlerine uzatır, "Tei kallistei!" diye bağırırdım. Sonrasında her biri elmaya uzanarak, "Ben! Ben! En güzeli. O benim!" diye bağırırdı. Bense her seferinde elmayı geri çekerdim, tıpkı tanrı ve tanrıçalar itişip kakışır ve ona şöhret, imparatorluk, dünyanın en güzel kadınının eli gibi meşhur vaatlerini sıralarken Paris'in yaptığı gibi.

"Hangisini seçti?" diye sorardım onlara. Şimdi size sorduğum üzere, okurlarım, siz hangisini –*kleos*, *tyrannos*, *eros*– seçerdiniz?

"Helen!" diye bağırırdı kızlarım, çünkü hikâyeyi, kaçırılmayı ve arkasından gelecek savaşı biliyorlardı. Ama her seferinde gözlerinin içi gülerek yaparlardı bunu.

Çünkü bu kez hikâyenin farklı olduğunu bilirlerdi.

"Yanlış," derdim ve Mucize'yi elimde tutup bir ısırık alırdım. "Bu versiyonda Paris elmayı seçiyor."

Bilmece Çözme Üzerine

Bir başka büyük eğlencem de bilmeceler yazmaktı, bana bunların bazılarının bölgemizde meşhur olduğunu söylediler. Edebi aktarım için çocuklara güvenilemeyeceğinden en sevdiklerimi bu kısma dahil ediyorum.

Yeşildir çevresi
Liflidir kendisi
Güneşte kırmızıdır ayazda kahverengi
(Cevap: bir elma!)

Şişman kırmızı bir adam
Tek elinden asılı duran
Rüzgâr esse karada, havada sallanan
(Yine bir elma)

Gözü var kafası yok
Derisi var eli yok
Eti var kemiği yok
Ölüp gidene kadar
Çocuğu yok
(Bu küçükler arasında daha az revaçta olandı ama hâlâ favorim olmaya devam ediyor. Cevap yine elma.)

Son olarak bu ikisi zamanın akıp gidişine atıfta bulunmaktalar.

Gün ağarırken aktır
Gündüz yeşil
Akşam aldır
Ölünce olur boz

ve

Nisan gelir koklanır
Eylülde ısırılır
Gel Ulu Ayaz
Gel de
Yudumlayalım onu aralık geldiğinde

Elma ve elma! Anne ve Rumbold sonuncusunun daha çok olgun yaştakilere mahsus olduğunu düşünüyor.

Bazı Elma Efsaneleri ve Yeni Yorumları

Elmaya efsanevi bir statü kazandıranlar sadece Yunanlar değildi. Ülkenin eski zamanlarında genç erkeklerin On İkinci Gece'de ellerinde içki çanaklarıyla meyve bahçelerine gidip iyi bir mahsul elde etme dileğiyle elma şarabı karışımlarını ağaç köklerine dökmeleri bir gelenekti.

Uzun zamandır bu uygulamaya şüphe duyuyorum, Mucize'm böyle bir ritüele gerek olmadığının kanıtı değil mi? Bir başına büyümüş ve meyve vermişti, etrafta eteklerini ıslatacak bir cümbüşçü yoktu. Yine de ağacıma rastladığım günü ve ayaklarımın dibindeki çürüyen elmaların yaydığı elma şarabı kokusunu anımsayabiliyorum. Bu da bir içki ritüeli değil miydi? Bir elma, komşusunun sağlığına kadeh kaldıramaz mıydı? Ritüellerimiz doğadan kopya edilmiş olamaz mı? Ne tür bir ikram sundun, dostum? Hepimiz meyvelerle olmasa bile, sözlerle ya da yaptıklarımızla, ruhen içki sunmayı öğrenemez miyiz?

Bazı otoriteler bu eski uygulamanın, meyve bahçesindeki en yaşlı ağaçta yaşadığı, onun verimliliğinin ve bahçede yaşayan halkın sağlık ve esenliğinin koruyucusu olduğu söylenen Elma Ağacı Adamı ile ilgili daha eski bir efsaneyle ilişkili olduğunu söylemiştir. Her ne kadar Elma Ağacı Adamı'nın içki sunan birini altın hazinesine götürdüğü efsanesine inanmasam da (meyve bahçecisi, ağaçları varken altını ne yapsın ki?) genel olarak toprağa fayda sağlayanın korunacağına, ona saygısızlık edenin ise en ağır şekilde cezalandırılacağına kanaat getirdim.

Savaşa Gitme Kararıma Dair (ya da İnsan Hayatının Ağaçlarınkine Oranla Kısalığı Üzerine Bir Ağıt)

Gün ağarmak üzere. Gökyüzü karanlık olsa da evin içinde sabahın kıpırtılarını hissedebiliyorum. Notlarıma dönüp baktığımda, bu yazıyı yazmama sebep olan olaylardan hiç bahsetmediğimi fark ediyorum. Savaş kapıda! Bir zamanlar savaşla işimin bittiğini düşünmüştüm! Ama bu sayfalarda Siyasetten, Yasalardan, Tarihlerden ve Bildirgelerden hiç söz edilmiyorsa, sebebi, bunun İnsanların değil Ağaçların Tarihi olmasındandır. Yani, öyleydi. Ama artık sesler öyle arttı ki ormanın derinliklerinden bile duyabiliyorum. Pazarda, elma satıcılarının bağırışları çatışma sesleri tarafından bastırılıyor. Milisler talim yapıyor ve savaş çok uzaklarda olsa da insanlar bu huzurlu tepelerin uğruna savaşmak istiyor gibi görünüyor. Bir taraf tutmam istendiğinde Mucize'me bağlılığımı bildiriyorum. Bir zamanlar bu ihtiyar adamın bunaklığına bakıp gülerlerken şimdi sadakatimi ölçmek istiyorlar. Ne cevap verebilirim ki? Kanım bile şüpheli. Asilere sempati duyuyormuşum gibi yapsam bile, Osgood soyunun derin İngiliz köklerini bilen bir sürü insan var.

Nitekim erkek kardeşim bana eski taburumun verileceğini taahhüt eden emirlerle paldır küldür çıkageldiğinde, Mucize'nin tavsiyesini almak için meyve bahçeme döndüm.

Hayatımın dörtte biri boyunca burada çalıştım. Yaşlı ağacım çocuklarının yanı başında gelişmeye devam ediyor, şimdi onlar bile bana gölge verecek kadar büyüdüler. Keşke buraya daha önce gelmiş olsaydım. Bahçemin büyümesini, ağaçlarımın dallarını genişletmesini izleyebilseydim. Yeni türler arar ve onları eski olanlarla çaprazlardım. Doğanın başka hangi mucizeleri yaratabileceğini öğrenirdim.

Ama burada işimin bittiğini biliyorum. Dünyadaki yerimi buldum, evimi ve bahçemi kurdum, ikisi de meyve veriyor.

Tohumlarımı ektim, şimdi onları korumalıyım. Toprağın kendilerine ait olduğunu düşünen ayaktakımına güvenmiyorum ama tersine de öyle. Kızılderililer de ayaklanmadan korkuyor. Onlar gibi ben de sürü halinde dolaşan adamları, geçtikleri yerleri çekirgeler gibi istila ettiklerini gördüm. Onlar gibi ben de Kralımızın yanında saf tutuyorum.

Bugün Albany'nin dışında keşif yapmak için doğuya gidiyoruz. Rumbold, her zaman olduğu gibi bana göz kulak olacak. Şansım yaver giderse Noel'e kadar dönerim ve başka bir özel günü kaçırmam.

Ama öyle olmazsa: Alice, Mary! Şunu hiçbir zaman unutmayın: Mucize, yenilecek bir elmadır, onu asla şarap yapmak için kullanmayın. Solucanlara dikkat ettiğiniz kadar ipek kuyruğa da dikkat edin ve ağaçlar fazla kabarık bir hâl alsa bile aşırı budama yapmayın. Vasiyetim basit: Bahçeyi ayakta tutmanız. Yakında taliplerinizi karşılayacak yaşa geleceksiniz. Onlar da sizin bu toprak parçasına olan sevginizi paylaşsınlar.

Mary, kirpilere nazik davran. Hırsızdırlar ama onlar da doğanın kullarıdır. Alice, flütünü ihmal etme.

Üç

Civarda Osgood ismiyle tanınan elmanın ortak sahipleri Alice ve Mary Osgood, babalarının ölümünden bu yana geçen kırk bir yıl boyunca başkalarının gözünde değişime uğramayan bir hayat sürmüşlerdi. Kimi açılardan doğru bir değerlendirmeydi bu. Evde kalmış ikizler olarak kutlayacakları tek gün ortak doğum günleriydi, toplumdan soyutlandıkları için çok az davet alıyorlardı. Çocukken yattıkları saman dolgulu şiltede yatmaya devam ediyor, her sabah horozun ötüşüyle uyanıyor, kas ağrısından (Mary'nin boynu, Alice'in sırtı) yüzlerini buruşturuyor, yataktan kalkıp başuçlarında duran sandalyenin üstüne serilmiş etek, bluz ve ceketi giyip aşağı iniyorlardı. Yıllardır evde uyandırabilecekleri kimse olmamasına rağmen, çocukluktan kalma bir alışkanlıkla parmaklarının ucunda yürüyorlardı.

Elbette zaman zaman rutini bozan istisnalar oluyordu. Bazen biri kar fırtınasına yakalanıp yolda kalıyor, diğeri de geceyi evde tek geçiriyor, bazen de biri hasta olup yataktan kalkamıyordu. Ama bu tür değişiklikler nadirdi. Hayat bir şarkıysa onlarınki mısralardan çok nakarattı. Yine de elma çiçekleriyle kaplı toprakta yürünen bir bahar sabahının, budamayla geçirilen soğuk bir kış öğleniyle ya da ağır meyve suyu ve saman kokan bir hasat akşamıyla aynı olduğunu iddia etmek, sadece taşra yaşamını değil dört mevsimin içinde saklı, kurbağa seslerinin, gök gürlemelerinin, karın ilk çözülmesinin getirdiği binlerce mevsimi de bilmemek olurdu.

Benzer şekilde bir komşuları da, kız kardeşlerin kişiliğini dikkate aldığında doğanın yarattıklarını ne kadar aslına sadık kalarak kopyaladıklarını fark edebilir ve ikisini birbirinden ayırmanın gereksiz olduğunu düşünebilirdi. Ancak bu onun hayal gücünün yetersizliğini gösterirdi. Alice ve Mary birbirlerine o kadar benziyorlardı ki, bir aynanın önünden geçerken ya da sakin bir gölete bakarken kendi görüntülerine gülümseyip selam verdikleri zamanlar oluyordu, yine de yıllar geçtikçe her ikisi de aralarındaki önemli ve giderek büyüyen farklılığı ayrımsamaya başlamışlardı.

Eğer onlara sorulsaydı –ki hiç sorulmadı– ikisi de aralarındaki bu farkı ayırt ettikleri anın, kuzey ormanlarındaki yaşamlarının beşinci yılının sıcak bir eylül sabahında, yan yana durup babalarının sezonun ilk elmasını ciddiyetle toplayışını, bir süre düşünüşünü ve sonra ışıltılı gözlerle, "En güzele!" diye bağırıp elindeki elmayı onlara uzatışını izledikleri zamana denk geldiğini söylerlerdi. İntikam peşinde koşan bir tanrıça ve yakışıklı bir prensin vereceği kararla ilgili defalarca dinledikleri hikâye üzerine bir espriydi bu. Elmayı kapmak için yarışır, gülüşür, elmayı babalarının avucundan sıcak toprağa düşürürlerdi. Elmayı hangisi alırsa alsın, onu birbirleriyle paylaşacaklarını ikisi de bilirdi.

Böyle olması gerekiyordu, öncekilerde hep böyle olmuştu. Eğer ikisi de babalarının yaptığı hatayı fark etmesinden önceki o kısacık anda, adamın belli belirsiz Alice'e yönelmiş olduğunu sezmeseydi, o uğursuz yıl da öncekilerden farklı olmayacaktı.

Çünkü Alice en güzel *olanıydı*. Aynı fersiz gözler, güneş yanığı tenlerinde hâlâ parlamakta olan aynı elma yanaklar, babalarının meleklerinkine benzettiği aynı dudaklar, aynı şapkaların içine gizlenmiş aynı bukleler, aynı nasırlı eller ve kas düğümlü baldırlarıyla birbirlerinin aynısıydılar. Aynı boydaydılar,

bir yavru geyiğin yetişemediği ama annesinin ulaşabileceği bir elmaya uzanabilecek kadar uzundular, zemin ayaklarının altında aynı sesle gıcırdıyordu. Yine de her nasılsa öteden beri, babalarının hatasından bile önce, ikisi de Alice'te herkesin dikkatini çeken bir şey olduğunu ve o şeyin Mary'de olmadığını biliyordu. En baştan beri var mıydı bu fark? İkisi de annelerine dair, geceliği içinde öksürmesinden ve giderek tükenen görüntüsünden başka bir şey hatırlayamıyordu, anımsadıkları kadarıyla bakıcıları hem ödülü hem de cezayı eşit ölçüde vermeye dikkat eden biriydi. Öyle bir hayattan bu hayata, dağlara olan yolculukta babalarına eşlik etmişlerdi, uyandıkları ilk sabah Alice bir geyik ailesi, Mary ise elma ağacının yanından gizlice geçen bir vaşak görmüştü. Bunu bilmiyorlardı ama zaman zaman babaları yataklarının başında durup aynı anda nefes alışlarına hayret ederdi, uyandıklarında gözleri aynı anda açılırdı.

Yine de farkındaydılar. Eve gelen biri Alice için, ne kadar güzel bir çocuk, derdi, Mary ise eğer fark edildiyse *dikkatli*, *zeki* ve *bilgeydi*. O halde babalarının gafı sürpriz olmak şöyle dursun bir teyit niteliğindeydi. Alice yıllarca –hatta sonsuza kadar– bu anıyı ve beraberinde getirdiği duyguları taşıyacaktı; ilkin neşe ve sevinç, hemen ardından ise utanç, üzüntü ve kardeşi için duyduğu endişe. Mary de yıllarca –hatta sonsuza kadar– kız kardeşini aynanın önüne sürüklemek için bahaneler bulacak, o ya da bu oyunun bir parçası olarak aynadaki kopyasının tuhaflığına gülmek ama aslında gizliden gizliye görüntülerini karşılaştırmak için. Görüyordu ama anlayamıyordu, aralarındaki ayrımın başkalarınca çoğu zaman hemen fark edilen bir şey olduğunu düşünmek ona acı veriyordu. Ama Alice gibi o da baş başa kaldıklarında o anın anısının yok olduğunu ve yeniden tıpatıp aynı hale gelebildiklerini düşünmüştü.

***

Kuzey ormanlarındaki o yere geldiklerinde dört yaşındaydılar. Sonraları ikisi de yolculuğu anımsayamasalar da bu hikâyeyi o kadar çok tekrarlamışlardı ki görüntüler zihinlerine kazınmış gibiydi: zorlanan atların tekmelediği kar, gıcırdayan kızak, piyano teli. Corbury Junction yakınlarındaki, sonradan kötü bir ün kazanan o kalabalık handa geçirdikleri geceden, Oakfield'dan gelen uzun yol boyunca sıralanan beyaza bürünmüş büyüleyici katran ağaçlarından, uzaktaki çiftlik evlerinden, bu evlerin içindeki insanlardan ve olasılıklardan bahsettiler. Çayıra vardıkları anı hatırladılar –bunu gerçekten apaçık anımsıyorlardı– çünkü dondurucu yağmur kış otlarının her bir dalını parmak kalınlığında buzla kaplamıştı, güneş binlerce prizma halinde dağılmıştı ve atla yarışmak için arabadan indiklerinde camın kırıldığını hissetmiş, duymuş, görmüşlerdi.

Burada pek çok kış geçirdikten yıllar sonra, bu kadar tecrübesiz oldukları halde başlarına gelebilecek felaketleri göz ardı edip dağlara taşınmalarının aslında ahmaklık olduğunu düşünecek, başlarını sallayıp güleceklerdi. Babaları, Anne, Rumbold ve atla mutfaktaki ocağın yanı başında uyuyarak geçirecekleri karanlık ve soğuk geceleri hesaba katmış mıydı? Ya erzak almak için kasabaya giden uzun yolu? Fırtınaların ardından uluyan kurtları? Gerçi fazla bir şey istemiyorlardı ve hiçbir şeyden korkmuyorlardı. Evin üst tarafındaki tepe Rumbold'un yaptığı kızaklar için tasarlanmış gibiydi. Tarlanın tam ortasında, bir önceki sonbaharda babalarının döndüğü gün meyvesini tattıkları, gözleri öfkeyle açılmış, saçları alev alev, tozla kaplı o ağaç vardı.

En başından beri, günlerine yön veren şey o elmaydı. Babaları Albany'den bahçecilik üzerine Evelyn'den *Meyve Yetiştiriciliği El Kitabı*'na kadar onlarca kitap getirmişti ve bu kitaplara İncil'miş gibi her gece göz atıyordu. Böyle bir girişimin, yani evini barkını terk edip meyve bahçesi yetiştirmeye

kalkışmanın başkalarınca tuhaf karşılanacağını anlamaları için uzun yıllar geçmesi gerekecekti. Tüm yaşamları tuhaf görünüyordu. Yüksek sesle Pliny okudukları geceler Mary'nin şarkı söylediği, babasının piyano, Alice'in de flüt çaldığı ilahilerle dolu geceler kadar normal geliyordu. En başından beri onları bekleyen zorlu görevlerin farkındaydılar. Tek bir ağaçtan meyve bahçesi olmaz, diye uyarmıştı babaları onları ve ilk şubat geldiğinde babalarının elmanın çıplak dallarının uçlarından yüz tane filizi özenle kesişini izlediler ve onların eve taşınmasına yardım ettiler.

Yemek odasına ve salona, Oakfield'daki fidanlıktan satın alınmış, hepsinde bir kök bulunan yüz küçük toprak çuvalı dizilmişti. Babaları onlara bir fidanı bir çeliğe düzgünce uyacak şekilde nasıl kestiğini göstermiş, onlar da babalarının bunları bandajla birbirine tutturmasına yardım etmiş (kendi küçük sahra hastanelerini kurmuşlardı sanki!) ve aşı yerini kışın soğuğunda sertleşen reçine, balmumu ve donyağından elde edilen macunla kaplamışlardı bolca.

O bahar mucizeyi ilk gören Mary olmuş ve kız kardeşini tomurcuklanan elmaları görsün diye dürterek uyandırmıştı. Sonraki haftalarda eve her girdiklerinde dışarıdakinden çok farklı, yemyeşil, sihirli bir dünyaya ayak basıyor gibiydiler. Ağaçların içeride onlarla kalmasını nasıl da istiyorlardı! Ama sonra babaları artık toprağın çözüldüğünü ve fidan dikme zamanının geldiğini söyledi. O Rumbold'la yamaçta sıralar halinde çukurlar kazarken kızlar da fidanları teker teker dışarı taşıdılar. "İlerleyin!" diye bağırdı babaları sendelediklerini gördüğünde. Onlar için sınırsız turta ve sosla dolu bir gelecek düşlüyordu.

Sonra haziran geldi. Kestane ağaçlarının üstünde parlak, narin çiçekler açtı. Yol kenarlarında düğün çiçekleri belirdi, kahverengi kurbağalar sabahları göletlerin yanında toplandı.

Bazı günler babaları bahçede Rumbold'la kendisine yardım etmelerini istiyordu ama sonraları bir ırgat tutmuştu. Bu sayede onları patikaları öğrenene kadar ormanda gezdirebiliyor, sonra da yalnız gitmelerine izin veriyordu.

Pek çok yürüme yolu vardı ama birini daha çok seviyorlardı. Yazın yaban kabağı ve patates yetişen çotuklu tarlanın içinden geçip, evden yukarıya uzanan bir patikaydı bu. Ormanın girişinde patika ikiye ayrılıyor, kıvrılıyor, başka patikalara ayrılıyor, bazen de tamamen kaybolur gibi görünüp sonra hiç beklenmedik bir yerde yeniden ortaya çıkıyordu. Dolambaçlı yolların tekrar birleştiğini görmek için devam etmeleri gerektiğini öğrenmişlerdi.

Orman yazın bile serindi. Ak kuyruklu geyikler, eğreltiotları ve yılan otları arasında yayılırlardı. Devrilen bir ağaç gövdesine ulaşıncaya kadar yürürlerdi ve Alice temposunu bozmadan ilerleyip kız kardeşine ayak uydururdu, kardeşi topraktan kurtulmuş ağaç köklerine ulaştığında yavaşlardı. Bu kez Mary'nin tarafında olan bir ağaç gövdesine rastlayana kadar yine yan yana yürürlerdi. Alice aşağıdan yürürken Mary ağaç gövdesinin üstünden atlardı.

İlk durakları mavi-gri tonlardaki taraçaların üzerinden akan dere olurdu. Dere kenarındaki ağaçlar kalın, yosundan çoraplarını giymiş ve eğreltiotları yapraklarını özenle yaymıştı. Kayalara tırmanarak bazen damla damla bazen de gürül gürül akan çağlayanın altındaki gölete ulaşırlardı. Burada yol boyunca uzanan kayalar o kadar yüksekti ki zaman içinde buraya "Dev Merdiveni" adını vermişlerdi. Kartopu ağacının yukarısındaki kayın ağacının pürüzsüz kabuğuna isimlerini kazımışlardı. Sincaplar kayaların üstüne bekçi gibi tüneyip onların soyunup suya dalmasını izlerdi. Her yıl biraz daha yüksekten suya dalmak için birbirlerine meydan okurlardı.

Dereden sonra bir başka geyik yolu dar bir açıyla dağa doğru devam ediyordu. Yol boyunca, Kızılderili annelerin çocuklarıyla sığındığını, sonraları ise Kızılderili erkeklerin gelip sevgililerini öptüğünü hayal ettikleri meşenin kovuğunda dinlenmek için dururlardı. Meşeden eve giden bir patika vardı ama gerekli görmedikleri günlerde "Tehlike" adını verdikleri, eğreltiotu kaplı kayalardan oluşan bir tepeciğe tırmanan ve taşlı toprağı, böğürtlen ve defnenin boyunun biraz üzerine çıkan alçak, kıvrımlı ağaçlarıyla farklı karakterdeki ormandan geçen ikinci bir yolu kullanırlardı. Kısa süre önce burada bir yangın çıkmış, çam ve meşe ağaçlarının gövdeleri simsiyah olmuş, aralarına tuhaf yapraklı sassafraslar karışmıştı.

Bu yola "Londra Yangını" diyorlardı ve oradan kısa bir tırmanışla ağaçların seyrelip bir vadi manzarasının açıldığı çorak bir tepeciğe ulaşıyorlardı. Bu tepecikte dağın zirvesini, katran ağaçlarının koyu yeşil örtüsünü, kestane ağaçlarının taçlarını ve rüzgârda dalgalanan meşeleri görebiliyorlardı.

Dağa "Mavi Dağ" diyorlardı çünkü ilk gördüklerinde rengi maviydi, ancak duruma göre parlak yeşil, siyah ya da mor, buz fırtınasının ardından kurşuni, kardan sonra beyaz veya güneşin altında altın sarısı olabiliyordu. Bir kaya çıkıntısına tırmandıklarında evlerini, serpilen meyve bahçesini, daha ötedeyse papazın çiftliğini ve papaz vadinin aşağısında her yıl başka bir araziyi sattıkça ormanda açılan yeni boşlukları, araziyi temizlemek için yakılan ateşin dumanını görebiliyorlardı. Yazın fırtına bulutları sağdan sola ilerler, onlar da oturup bulut şekilleri konusunda uzmanlaşana kadar kayan gölgeleri, hızla yağan yağmuru izler ve yağmurun oturdukları yerden geçip gitmesini sabırsızlıkla beklerlerdi.

O zamanlar, çok uzağa gitmiş olduklarını düşünürlerdi, öyle ki içlerinden biri babalarının kızacağından endişelenirdi

ama büyüdükçe, boyları uzayıp adımları genişledikçe gezdikleri yerlerin asla küçükken göründükleri kadar uzakta olmadığını fark etmeye başladılar.

Geri dönmenin iki yolu vardı. Geldikleri yolu takip edebilir ya da güneşin alçalmasıyla artık daha yaşlı ve devasa görünen, birbirlerinin omuzlarına çıksalar dahi devrilen kütüklerden ötesini göremeyecekleri kadar büyük ağaçlarla kaplı ormandan geçerek aşağı inebilirlerdi. Çoğu zaman akşam vakti ulaştıkları için orman, yolculuklarının diğer karanlık ve gizemli duraklarından daha karanlık ve gizemli görünüyordu. Babaları da bu ormanı seviyordu ve ona Merlin'in efsanevi ormanından esinlenerek "Brocéliande" adını vermişti.

***

Dokuz yaşına geldiklerinde Anne'in kızların yabanileşmeye başladığı yönündeki uyarısı üzerine, babaları kızlara okula gitmeleri gerektiğini ve evinde bir sınıf açan Papaz'ın derslerine katılacaklarını söyledi.

Papaz evinde sınıf açtığını bir pazar günü kilisede duyurmuştu, nadiren kiliseye giden babaları bunu sürekli kiliseye giden Anne'den duymuştu. Bunun üzerine kızlara yeni ayakkabılar ve şapkalar aldı ve onları Papaz'ın evine götürdü.

Sınıfta dört farklı aileden on iki çocuk vardı. Günler derslere ayrılmıştı: İncil'den Bölümler, Güzel Yazı, Coğrafya, Matematik ve Tarih ama çok geçmeden Papaz'ın Coğrafya, Tarih ve Matematik hakkında pek az şey bildiği ortaya çıkmıştı. Güzel Yazı dersinde tahtaya yazılan atasözlerinin aynısını defterlerine yazıyorlardı.

Şeytana uymak pek çok kişiyi felakete sürükler.
Tanrı boş duranı sevmez.
Uyarılara kulak asmayan bedelini öder.

"İncil'den Bölümler" dersi ise çoğu zaman Papaz'ın o kış kafasında tasarladığı, İncil'deki olayların aslında New England'da gerçekleştiğini öne sürdüğü teorisinden ibaretti.

Ayrıntıları ortaya koyması uzun sürmemişti. Musa hasır bir sepetin içine konmuş ve Connecticut Nehri'nin kıyılarında saklanmıştı. Pontoosuc ve Winnipesaukee göllerinde hâlâ Nuh Tufanı'nın kalıntıları bulunabilirdi. Eyüp'ün Behemot'u aslında bir geyikti. Musa'nın gördüğü Yanan Çalı kış sumağıydı. Vahiy Kitabı'ndaki Canavar tek bir yaratık değil, bir kurt sürüsüydü, bu da çok sayıda başı olmasını açıklıyordu. Kızıldeniz ise Shadd Şelalesi yakınlarında bulduğu, katran ağaçlarının tanenlerinin suyunu bordoya boyadığı bir göletti. Eğer biri kışın gıcırdayan yüzeyde sürünüp aşağı bakarsa, uzun zamandır New York'tan gelen alabora olmuş bir posta arabası zannedilen şeyin aslında bir "Mısır Savaş Arabası" olduğunu görebilirdi.

Papaz bir keresinde onları ormanın derinliklerine götürmüş ve devrilen beyaz bir huş ağacının altında geyik iskeletine benzeyen bir şey göstermiş, bunun aslında Yunus ve balina olduğunu söylemişti.

Gülüyor, yüksek sesle İncil okuyor, gökyüzünü işaret ediyordu. Kızların ikisi de bu zafer sevincinin içinde bir trajedi seziyordu. Alice onun yeni bir eşe ihtiyacı olduğunu düşünüyor, Mary ise Papaz'ın teorisini yanlış buluyor, bunun saçma olduğu kendisinin de bildiğini ama bundan vazgeçemeyecek kadar ileri gittiğini söylüyordu. Böylece Papaz eski bir gübre yığınının üstüne yenisini koymak gibi, daha fazla saçmalık biriktirmeye devam ediyordu. Hatta, dedi Mary, muhtemelen karısının çaresizlik içinde ölmesinin sebebi de bu teoriydi.

Her halükârda, sınıftaki öğrenciler her gün eve dönüp öğrendiklerini ailelerine anlatıyordu, onlar da çocuklarının aldığı eğitimi iş gücü kayıplarıyla kıyaslıyordu. Çok geçmeden geriye

sadece Alice ve Mary, Papaz'ın oğlu ve tüm dersleri başını sıraya yaslayıp uyuyarak geçiren Abigail adında zavallı bir çocuk kalmıştı. Kimse onu uyandırma zahmetinde bulunmuyordu, Papaz'ın aklına aniden bir fikir geldiğinde cümlesini yarıda kesip düşünmek için onları dışarı gönderdiğinde bile.

Bu durumlarda kız kardeşler Papaz'ın oğluyla baş başa kalıyordu.

İlk tanıştıklarında George Carter Jr. yedi yaşındaydı ve köy yaşamını iyi biliyordu. Babasından ismini ve belagatli konuşma tarzını miras almıştı ama bunların ötesinde tamamen farklı bir âdemoğluydu: Hırpani giyimliydi, elleri ve burnu pisti. Hafif bir konuşma bozukluğu vardı ama bu onu çene çalmaktan alıkoymuyordu. Babasının çizmeleri her zaman cilalanmış olsa da oğlu kendininkileri uzun zaman önce elden çıkarmıştı. Eskidiklerinden değil, Kızılderililer "çizmeye ihtiyaç duymadığı için" yapmıştı bunu. Kız kardeşler ona defalarca Kızılderililerin mokasen giydiklerini hatırlatsa da bu iddiasını sürdürüyordu.

On altı ayı ininin yerlerini, Massachusetts'teki en çirkin köpeğin adını, en iyi yabanmersini tarlalarını ve hangi ağaçların keklik üzümü, hangi ağaçların badem gibi koktuğunu biliyordu. Hatta parasının bir kısmını kendi kazanıyordu. Sülük toplayıp Oakfield'daki bir aracıya satıyor, aracı da daha yüksek fiyatla, bu sülükleri seçkin hastalarının asil kıçlarından beslenmeleri için kullanacak Boston'lu bir cerraha satıyordu.

İnsanları da tanıyordu George. Papaz'ın evinden sonra süs eşyaları ve ıvır zıvır satan, içkisini şişeden içen, vergi memurunu uzak tutmak için çitlerine "Çiçek Hastalığı" tabelası asan ve sadece yoldan geçiyor olsalar bile davetsiz misafirleri korkutup kaçırma eğilimindeki Robert Jones'un evi vardı. Sonra, "en iyi araziye" ama aynı zamanda karısı patlıcan yediği için aklını kaçırdığından ve vurup öldüremediği puma intikam için tüm

atlarını telef ettiğinden "en kötü talihe" sahip Efraim Ash'in evi vardı. Ash'in evinden sonra van Hassel'ların evi geliyordu, Hudson'dan buraya Papaz'dan bile önce taşınmışlardı. Kızları Oakfield'lı bir tabakçıyla evliydi. Van Hassel'lar etrafta kimse olmadığını düşündüklerinde ahırın çamurunda güreş tutmayı seven Kuveykır* bir çifttiler.

Kızlar ilkin George'un konuşma bozukluğundan yanlış duyduklarını düşündüler, George onlara açıkladığında da ona inanamadılar. Nitekim bir gün Papaz dersin ortasında Lut'un karısının aslında bir tuz yalağı olduğunu fark edip keşfinin sonuçlarına kafa yormak için çocukları dışarı gönderdiğinde kızlar George'u yolun aşağısına kadar takip ettiler, uzun bir süre van Hassel'ların ağaçlığında saklanıp tatarcık avladılar, sonra da George'u yalancılıkla itham ettiler. Anne, önceden onlara karı kocanın ebedi bağlarını kutsama yollarını anlatmıştı. Mary tam da Tanrı'nın kutsal doğum anında nasıl hazır bulunduğunu dini bütün bir şekilde açıklıyordu ki kapı sesi duyuldu ve çiftçi, karısını avludan geçirip ahıra götürdü.

George onlara "başlamaları için zaman tanımak adına" bekledi. Nihayet avludan meleme sesleri geldiğinde, "Şimdi!" diye fısıldadı, iz peşindeki Kızılderili savaşçılar gibi eğilerek kızları çayırın karşısına, önceki gözetlemelerinden birinde budaktaki bir deliğe ulaşabilmek için üstüne çıktığı taşa götürdü. İçeride, Bay van Hassel, Bayan van Hassel'ı dizlerinin üstüne çökertmişti. İkisinin de üstünde sadece çizmeleri vardı. Adam her inip kalkışında anırıyor, kadının iri memeleri yüzüne çarpıyordu. Kızlar sırayla delikten bakıyorlardı.

"İkisi de hayvanmış gibi davranmayı seviyor," dedi George malum soruyu tahmin ettiğinden. Çünkü van Hassel'lar

* Kuveykırlar (Quakers) var olan Hıristiyan mezheplerine karşı 17. yüzyılda kurulan bir mezhep. (ç.n.)

yalnız yaşıyordu ve tüm vadinin kıskandığı, böyle bir törene ev sahipliği yapabilecek sayvanlı bir karyolaya sahiplerdi. George yerine geçti, gözlerini kıstı ve bir uzman gözüyle manzarayı inceledi, sonra da kızlara döndü. "Bugün keçi olmuşlar," dedi, bir an durup düşündü ve "Değişir gerçi," diye ekledi.

Sonra Mary tekrar baktı, sonra Alice, sonra tekrar George, her biri taşın üstünde dengede durmaktan yoruluncaya kadar bu böyle devam etti.

"Dayanma gücüm var," dedi George özür dilermiş gibi ama kızların dikkati, van Hassel'larla aynı işi yapan ama çok daha zarif olan bir çift yakı böceğine kaymıştı çoktan.

"Kurbağa yakalayalım mı?" diye sordu George.

"Evet!"

Başka bir sefer onları bir Kızılderili'yle tanışmaya götürdü.

Kızlar önce bunun da palavra olduğunu düşünmüşlerdi ama yolun sekiz kilometre aşağısında daha önce fark etmedikleri dar bir patika vardı, bu patikanın sonunda bir kulübe gördüler. Ne büyük bir hayal kırıklığı! İkisi de ayı postundan örtülerle yapılmış bir Kızılderili çadırı bulmayı hayal etmişlerdi. Kapı açıldı ve tıpkı babaları gibi giyinmiş yaşlı bir adam dışarı çıktı. George Carter onları "Bayan Mary Osgood ve Bayan Alice Osgood", Kızılderili'yi de "Bay Joe Walker" olarak tanıttı ama adam kendi ismini yinelediğinde kulağa hiç de "Joe Walker" gibi gelmiyordu adı.

Dışarıda oturdular. Güneşten solmuş pamuklu kumaştan kıyafetiyle bir kadın geldi, uzun gri saçları örgülüydü. Joe onunla kulağa Kızılderili dili gibi gelen bir dilde konuştu, kadın içeri girdi ve onlara kek getirdi. Kek tıpkı İngiliz keklerine benziyordu, hatta Joe'nun tıpkı İngiliz fincanlarına benzeyen fincanları da vardı. Ama yüzü kesinlikle bir Kızılderili yüzü, diye düşündü

kızlar. Keki yediler. Daha çok George Carter konuştu ve Joe'ya nereden geldiklerini anlattı ama van Hassel'larla ilgili kısmı atladı. Sonra Joe'ya hiç çıngıraklı yılan veya kirpi yiyip yemediğini sordu. Joe daha cevap veremeden Kızılderililerin bunları nasıl aronya ve kuş üzümüyle pişirdiklerini anlattı George. Ayrıca, bölgedeki kabilelerin isimlerini ve bunlardan kaç tanesinin katledildiğini açıkladı. İnsanların hep Kızılderililerin kadın ve çocukların kafa derilerini yüzdüğünden bahsettiğini ama biri –mesela İsveçliler– gelip ailesini hasta etse ve onları topraklarından atsa muhtemelen kendisinin de aynı şeyi yapacağını söyledi. "O İsveçlilere hak ettiklerini verirdim," dedi Joe'ya.

Joe pek bir şey söylemedi, George'u büyük bir sabırla dinledi ve sadece bir kez –kız kardeşler yolun üst tarafındaki evde yaşadıklarını söylediklerinde– meraklanır gibi oldu ve onlara evin önceki sahipleri hakkında bir şey bilip bilmediklerini sordu. Ama kızlar, babalarının burayı keşfetme öyküsü, sap taktığı balta ucu ve çok hassas olduğu için dokunmalarına izin vermediği İncil dışında bir şey bilmiyorlardı. Her halükârda George susmadı. Açık ve net olma arzusu diline yansıyan Mary, erkeklerin kızlara yaptığı bu özel, upuzun açıklamalara bir isim verilmesi gerektiğini düşünüyordu. Alice ise yaşlı adamı izleyip bir yanı içinde bulunduğu şartlara bağlı kalmak zorundayken bir yanını özgür bırakmayı öğrenen bu adama yakınlık duymuştu. Nihayet George, Kral Philip'in Savaşı'nı –"kanlıların en kanlısı"– anlatmayı bitirdiğinde, birden ecza odasını görüp göremeyeceklerini sordu ve Joe onları içeri aldı. Burada da deri ya da yüzülmüş kafa derisi yoktu ama yırtık pırtık kapaklı kitapların bulunduğu küçük bir raf, üstünde ot demetleri ve küçük çiçek yığınları duran masalar ve banklar vardı. Kızların çıtı çıkmıyordu, bu manzara karşısında hayrete düşmüşlerdi. Kasabada bir doktor vardı ama her şey için sarımsak öneriyordu,

Joe'nun koleksiyonu ise başka bir çayırlığa girmişler gibi görünüyordu, tasnif edilmiş bir çayırlığa.

Orman ona ne kadar farklı görünüyor olmalı! diye düşündü Alice. Mary ise birden içinde bir rekabet duygusunun kabardığını hissetti çünkü orada hiç bilmediği bitkiler vardı.

Masanın kenarında kızların çayır kraliçesi olarak bildikleri büyük bir çiçek yığını vardı. Joe bunlardan tifüs, burkulma ve kalp yarası gibi rahatsızlıklar için bir tentür yapıp sattığını söyledi.

Kalp yarası, diye araya girdi George, arı sokmasından kaynaklanır. Oakfield'da bu hastalıktan ölen bir kız vardı: George'un babası cenazesinde papazlık yapmıştı. Ölmeden önce dişi bir domuz kadar şişmişti. "Neredeyse patlayacaktı," dedi ve üzüntüyle başını salladı.

Ne korkunç, diye düşündü Alice ama Mary'nin sabrı kalmamıştı. "Özlemden kaynaklanır," dedi. "Bir aptal bile bunu bilir."

Çocukların üçü de konuşmaya başlayan Joe'ya döndü ama sonra Joe karar değiştirip sessizliğini korumaya devam etti, bu işi kendi başlarına da çözebilirlermiş gibi.

Kızlar on üç yaşlarına geldiğinde Papaz öldü ve ev eski hizmetçisi Jenny'ye kaldı, George Jr. da Boston'daki bir ailenin yanına gönderildi. Artık en yakın okul yirmi dört kilometre uzaklıktaydı, bu yüzden binbaşı, kızları kendi kendine eğitmeye karar verdi, öğretmeyi en az onların ders çalışmayı sevdiği kadar seviyordu. Dahası budama zamanındaydılar. Daha şimdiden canla başla çalışan birer işçiydiler, saban kullanabiliyor, bir tavuğu babalarından daha hızlı yolabiliyor ve doğum sırasında buzağıyı döndürmek için ellerini ineğin içine sokmaktan gocunmuyorlardı.

O sıralarda fidanlar dokuz yaşındaki verimli ağaçlara dönüşmüşlerdi. Mucize ün kazanmıştı. Bazı günler hâlâ birlikte eski yürüyüşlerine çıkıyorlardı ama Alice daha çok tek başına yürüyordu. Büyüdükçe çiftlik gözüne daha da küçük görünüyor, evden uzaklaşmaya ihtiyaç duyduğu zamanlar oluyordu. En sıcak günlerde, Brocéliande'ın gölgesinde yosun yataklarına uzanıyordu. Devekuşu tüyleri kadar uzun eğreltiotları, keklik üzümü tarhlarının üzerinde dalgalanıyordu. Flütünü ve *Flüt Metodu*'nu da yanında götürüyordu ama çoğu zaman çalmıyordu. Dallardaki kuşlar ötüyordu. Yosun serin ve yumuşaktı, bazen bluzunu açıp üstüne yatıyor ya da eteklerini kaldırıp yosunun bacaklarına değdiğini hissediyordu. Aklına yıllar içinde tanıştığı genç erkekler ve kadınlar geliyordu, günlerini nasıl geçirdiklerini, kışın onların da bu kadar çok üşüyüp üşümediklerini ve sıcakta bu kadar bitkin düşüp düşmediklerini merak ediyordu.

Anne'den dikiş dikmeyi öğrenmişti ve on altıncı yaşına girdiği yaz, babasının ve kız kardeşinin haberi olmadan Oakfield'dan bir top pembe kumaş satın alıp manşetleri fırfırlı, kalça üzerinden büzgülü, birbiriyle uyumlu iki elbise dikti. Babası elbiseleri çok beğenmiş, hasadın anısına bir ressam tutarak kızların ellerinde parlak bir Osgood Mucizesi tuttuğu portrelerini yaptırmıştı. Mary önce uyum sağladı ama sonra elbiseleri saçma bulduğunu söyledi ve Bettsbridge'deki dansa davet edildiklerinde bile kendininkini giymeyi reddetti.

Neden dansa gidiyoruz ki, diye sordu Mary. Babaları çok güzel piyano çalıyordu, kendisinin sesi ve Alice'in flütü ve yurtları hakkında yazdıkları balatlarla müziğe doymuşlardı. Hem yapılacak çok fazla iş vardı.

O çalışmayı yeğliyordu, çalışmayı seviyordu, babasının onun dayanıklılığı ve iş zekâsı için yaptığı övgüleri seviyordu,

elma çiçeklerini yemeye gelen ipekkuyruklara önlem almayı, elinde tüfekle meyve bahçelerinde dolaşmayı seviyordu. *Ziraat Haberleri*'ni babasından bile önce okuyor, geceleri Alice'e en yeni türlerden ve Osgood Mucizesi'ni tüm dünyaya duyurma planından bahsediyordu.

Kestaneleri daha hızlı toplamak için uzun bir harman döveni, sırtına takabileceği bir sepet tasarlamıştı ve on yedi yaşında Tanrı çalışkanlığa değer verdiği için Sebt gününü o kadar yolu yürüyüp kiliseye gitmekle harcamayacağını söylemişti. Söylemediği şey, kilisenin de dans davetleri gibi tehlikelerle dolu olduğuydu, genç adamlar Alice'e her gülümsediğinde babasının ona elmayı uzattığını görüyordu. Bir gün birlikte gidip tek döneceğinden korkuyordu.

Yine de insanlardan tamamen kaçamıyordu. Okul arkadaşları uykucu Abigail, bir gecede utangaç bir âşığa dönüşüp çok geçmeden evlendiğinde düğününe davet edildiler. Dans öğleden hemen sonra başladı. Dans eden çiftlerle dolup taşan ambarda genç adamlar birbiri ardına önünden geçip giderken Mary öylece bekleyip durdu. Nihayet içlerinden biri ona yaklaştı. Mary kalbinin yerinden fırladığını hissetti. Ama genç adam kız kardeşini arıyordu. Acaba Mary nerede olduğunu biliyor olabilir miydi?

Alice kasabanın arazi sınırları memurunun en büyük oğlu Amos Crawford'la yürüyüşe çıkmıştı. Döndüğünde Mary ona partiden ayrılacağını söyledi, elindeki kayın dalıyla altın başakları ve eğreltiotlarını biçerek hızlı adımlarla oradan uzaklaştı. Alice bu manzara karşısında şaşkına dönüp arkasından bakakaldı. Ama az ileride bir eşekarısı yuvası gördü, kardeşinin adımları da hızlanmıştı. "Hayır!" diye bağırdı, koşup elinden yakaladı.

O gece büyük bir fırtına çıktı. Gök gürültüsü vadinin dört bir yanında yankılandı, bardaktan boşalırcasına yağıyordu yağmur. Kızlar yatak odalarının penceresinden ormana bakıp vadiye düşen şimşekleri izlediler. Yamaçtaki her ağaç parlıyor, yüksek tepe aydınlanıyor, kaçan geyikleri, ayıyı ve taş rengindeki pumayı görecek gibi oluyorlardı. Rüzgâr yamaçtan aşağı esiyor, ev gıcırdıyor, uzun çatıdan sular akıyordu. Fırtına geçip gitti. Ellerine baktılar, başparmakları bembeyaz olacak kadar sıkı sıkıya birbirine kenetlenmişti.

Alice kendi kendine fırtınanın Amos Crawford'la alakası olmadığını söylüyordu ama sanki gökler duygularına tercüman olmuş gibiydi. Yanı başındaki Mary de aynı şeyi düşünüyordu.

Sonra, yataklarında uzanırlarken ay ışığı pencereden içeri süzüldü. Nihayet Alice uykuya daldığında Mary yatağında doğrulup ay ışığıyla aydınlanan yatağında uyuyan kız kardeşine baktı, kendisinde olmasını istediği her şeye sahipti.

O sıralarda başka danslar da vardı ama hasat zamanı yaklaşıyordu, bu yüzden dikkatlerini meyve bahçesine yönelttiler. Budama işini bitirmek için en yüksek dallara tırmandılar, zararlı böcekleri incelediler, dallarda hasar gören yerlere gomalak sürdüler. Baltalıkları budadılar, yabani otları temizlediler, geyikleri uzak tutmak için çit yaptılar, giderek daha cüretkâr olan yağmacı keklikleri avladılar.

On dokuzuncu yaşlarının mayısında, amcaları Lexington babalarının yeni göreviyle ilgili haberleri getirdiğinde bahçedeydiler, yirminci yaşlarının şubatında, Rumbold tek başına geri döndüğündeyse buz fırtınasının yol açtığı hasarı inceliyorlardı.

***

Meyve bahçesinde babalarına mezar taşı diktiler. Ertesi yaz naaşını Pensilvanya'daki bir savaş mezarlığında bulup getirdiler ve elma ağaçlarına bakacak şekilde tepeye gömdüler. Tören

düzenlemediler çünkü Vatanseverlik tüm vadiyi sarmıştı ve herkes onun hangi tarafa hizmet ettiğini biliyordu.

Sonraki üç yıl boyunca, ağaç kanseri salgını, çadır tırtılı istilası, ipekkuyruk saldırıları ve İngiltere yanlısı olma suçlamalarıyla mücadele ettiler. Bunlardan ilki sirke yardımıyla, ikincisi yoğun bir tütsülemeyle, üçüncü ve dördüncüsü ise kuşları korkutmak niyetiyle ve Kraliyet'le alay edercesine, İngiliz askeri kılığındaki iki korkuluk bahçeye yerleştirilerek bertaraf edildi. Daha sonra, bunun komşularını yatıştırmaya yetmeyeceğinden korkan Mary her yılın hasadından Devrim garnizonuna cömert bir bağış yapmayı ihmal etmedi.

Alice ilk önce buna karşı çıktı. Korkulukların babasının anısına saygısızlık olduğunu ve savaşın yarattığı sıkıntılar yüzünden bağışı karşılayamayacaklarını söyledi. Ama Mary ona vadinin dört bir yanındaki İngiltere yanlısı çiftliklere el konulduğunu, babasının anısını gerçek anlamda yaşatmak istiyorlarsa Mucize'yi kaybetmemeleri gerektiğini hatırlattı. Mahsulleri yakından takip ediyordu, kayıtlara baktığında, en yeni fidanların meyve vermeye başladığını varsayacak olursa, idare edebileceklerdi.

Alice ona kulak vermek zorundaydı. Rakamlarla pek arası yoktu ve işle ilgili konuları uzun zaman önce kız kardeşine devretmişti.

Ayrıca bir talip bulmuştu.

Arthur Barton aslen Greenfield'lı bir çömlekçiydi, garnizonda geçirdiği bir kazada ayağını kaybetmiş ve amcasının dükkânında çalışmaya başlamıştı. East Street'teki taşra marketinde tanışmışlardı; Alice yeni gelen peçetelere bakmaya, Arthur da dizgin için ip almaya gelmişti ama gerçek şu ki Arthur çoğu zaman Lem'den alışveriş yapıyordu, o dükkâna Alice'i takip ederek gitmişti.

Alice'in elinde bir alışveriş sepeti vardı. Koltuk değneklerine rağmen sepeti taşımayı teklif etti Arthur, Alice alışverişini tamamladığında da kıza kasabaya kadar onunla yürüyüp yürüyemeyeceğini sordu. Kazadan önce trampetçiydi, yürürlerken bir dizi yavaş, hızlı, alçak, çok hızlı ve hücum ritimlerini gösterdi. Savaş alanında atılan topların tıslayarak gelişinden, çalıp şapkasına sakladığı bir şalgamın içine bir İngiliz kaması saplandığında kurtulan çavuştan ve Bunker Hill'de Howe'u görüp ıskaladığından bahsetti. Cambridge'li bir fırıncının silahının talim sırasında ateş alması sonucu ayağını kaybetmişti. Mesleği gereği ellerinden birini kaybetmediği için şanslı olduğunu söyledi. Sonra da ona tuz ile çömlek sırlamayı anlattı.

Arthur ona fazla soru sormadı ama adını söylediğinde, "Şu elma gibi!" diye haykırdı. İki kez ona baktı ve hayatında hiç onun kadar güzel biriyle karşılaşmadığını söyledi, Alice kendi ailesi hakkında soru sormasını istese de babasının savaşta yanlış tarafta hizmette bulunduğunun ve kız kardeşinin bahsedilmemesi gereken bir sorun olduğunun farkındaydı. Arthur'un görüp geçirdiklerini düşününce sohbetin gidişatını ona bırakmaya karar verdi. Geniş omuzları vardı, koltuk değneklerini hızlı kullanıyordu, ona koltuk altları ve elleri için yaptığı deriden yastıkları gösterdi Arthur.

Vadinin girişinden önceki kavşakta ayrılacakken Arthur onu kucaklayıp kucaklayamayacağını sordu. İlk başta, onun alışveriş sepetinden bahsettiğini ve cümlesini tamamlamadığını düşündü, kafası karışmıştı, çünkü Arthur zaten sepeti tutuyordu.

"Hayır, seni!"

Dans dışında hiçbir erkek tarafından kucaklanmamıştı, içinde belli belirsiz bir heyecanla, sonunun Bayan van Hassel gibi olacağından endişeleniyordu. Ama güpegündüzdü,

Arthur'un bakışları nazikti, Alice onun yarasına üzülüyordu ve etraflarındaki ağaçlarda kuşlar cıvıl cıvıldı, böyle bir ortamdaydılar. Evet, âdeta her şey onu baştan çıkarıyordu! *Öp onu, öp onu, öp onu.* O da başıyla onayladı. Arthur sepeti yere bıraktı, bir eline iki koltuk değneğini aldı ve diğer eliyle Alice'in belini kavrayıp onu kendine çekti. Yanağını öptü, Alice de onun dudağına bir buse kondurdu, Arthur gülümseyip yanağını yanağına yasladı. Uzun bir süre öylece durdular. Sonra Alice, "Biri gelebilir!" diye fısıldayıp onu usulca itti, düşmesinden korkuyordu. Arthur'un yüzü kızarmıştı ve aptal aptal sırıtıyordu, Alice de aynı göründüğünün farkına vardı.

Arthur yol kenarından topladığı bir demet hüsnüyusufu ona verdi. Eve daha on üç kilometre vardı ama Alice kendini uçuyormuş gibi hissediyordu. Flütünü çıkarıp "Come Thou Rosy Dimpled Boy", "Ye Belles and Ye Flirts" ve "Haste to the Wedding"* şarkılarını çaldı. Ah, ne güzel bir gündü bu! Venüs çarıkları sabahtan bu yana çiçek açmış gibiydi, menekşe renkli kelebekler gün ışığında süzülüyordu, kuşlar nasıl da cıvıldıyordu öyle –evet tam anlamıyla cıvıldıyorlardı– hiç böylesine bir sevinç yaşamamıştı. Birine anlatmak istiyordu ama aklına Mary gelince gününün karardığını hissetti.

Ama neden, diye sorduğunu hayal etti kız kardeşinin. Biz bize yeterken neden?

Alice babasının hayatta olmasını dilerdi. Onun saygısız davranışlarını, tatlıya düşkünlüğünü, ağır küfürlerini, köyün kızlarıyla flört edişini nasıl da özlüyordu. Çünkü *o* Mary'yi ikna edebilir, ikinci bir sevginin ilkini azaltmayacağını savunabilirdi. Eski hizmetçileri Anne bile Mary'ye evliliğin erdemlerinden söz edebilirdi ama Mary savaş sırasında harcamalar

* 18. yüzyıl aşk şarkıları. Sırasıyla, "Ey Gül Yanaklı, Gamzeli Çocuk", "Sizi Güzeller, Sizi Cilveliler" ve "Düğüne Koşun" olarak çevrilebilir. (e.n.)

iyice artınca onu işten çıkarmıştı. Rumbold'a, iyi kalpli ve vefakâr Rumbold'a söylemeyi bile düşünebilirdi ama o da babasının ölümünden sonra Kanada'ya gitmişti. Vadide sırları arılara fısıldamak gibi bir gelenek vardı ama sadece yas tutarken yapılabiliyordu. Bu yüzden yüksek sesle, "Onu seviyorum!" demek için güçlü bir rüzgârı bekledi. Yosundan yatağında, çömlekçinin kollarında hissettiği sıcaklığın aynısını içinde hissetti.

Yüzü kıpkırmızı oldu ve birdenbire ağlamaya başladı, daha gidecek onca yolu olduğuna şükretti.

Akşamın erken saatlerinde eve vardı. Alice sepeti ona uzattığında, "Çiçekler!" dedi Mary. Alice bir an için Mary'nin çiçeklerin düzenlenme şeklinden her şeyi anlayabileceğinden endişelendi, sapları kendi ellerinden daha büyük bir el tarafından sıkıştırılmıştı.

Ama Mary sepeti titiz bir şekilde inceledi, mumları beğendi, Alice'e inek çanını nereden aldığını sordu ve peynire çok fazla para harcamamıştır umarım, diye söylendi.

Sonra o an bir şey fark etmiş gibi Alice'in yüzüne baktı ama Alice aynada kendini kontrol etmişti ve ağladığına dair herhangi bir iz kalmadığını biliyordu.

Alice tüm hafta, her gün Arthur Barton'ı, onun nasır tutmuş ellerini, kili nasıl ıslattığını, yoğurduğunu ve döndürdüğünü, parmakları ona şekil verirken çömleğin nasıl dalga dalga kabararak yükseldiğini düşündü. Yıldızpatıları teker teker *Fifer Metodu*'nun sayfaları arasına yerleştirirken Arthur'un ona bacağını ne zaman göstereceğini merak ediyordu. Bacağına şefkatle dokunduğunu, ilkin utandığını görünce ona sakatlığının bir önemi olmadığını, onun cesur bir adam olduğunu ve yaralarının onu daha fazla sevmesine yol açtığını söylediğini hayal etti.

Sonraki pazar günü geldiğinde Alice kasabaya gitmek istediğini söyledi alelacele.

"Ama bir şeye ihtiyacımız yok ki," dedi Mary.

Alice yeni bir elma şarabı testisine ihtiyaçları olduğunu söyledi.

"Şimdi kullandığımız testinin bir şeyi yok," dedi Mary.

Alice aynı fikirde değildi. Küf koktuğunu düşünüyordu. Bir dükkânda o testilerden görmüştü. Onlardan değilse bile, bir krema kabı olabilirdi.

"Hangi çömlekçi?" diye sordu Mary.

"Barton," dedi Alice olabildiğince sakin bir tavırla.

"Şu sakat yeğeni olan mı?" diye sordu Mary.

Alice durakladı. "Ben... Evet, asker olan."

"Belki de ben gidip bakmalıyım," dedi kız kardeşi.

Mary'yi vazgeçirmek mümkün değildi.

Alice şansını denedi. İkisinin birden Oakfield'a gitmesinin ne gereği vardı ki! Çiftlikte yapılacak bir sürü iş vardı, hem yol da berbattı.

Sonra vazgeçti, belki de gerçekten bir şeye ihtiyaçları yoktu.

Ama Mary ısrar etti. "Önce testi almak istedin, şimdi ise istemiyorsun," dedi.

"Testi almak istemiyor değilim," dedi Alice. "Sadece o kadar da küf kokmuyor."

"Peki, güzel," dedi Mary. Yalnız gidecekti.

Alice, Mary'yi vazgeçiremeyeceğini biliyordu. Böylece cumartesi günü botlarını ayaklarına geçirdiler, bluzlarının cebine birer parça ekmek koydular ve şapkalarını takıp yola çıktılar.

Ilık bir sabahtı. Önceki gece yağmur yağmış ve ormanın her yerine yayılan yılan otlarını donuklaştırmıştı. Mary adeti olduğu üzere hızlı adımlarla yürüyordu. Pek konuşmadılar, yolda Papaz'ın Jenny'sine rastladıklarında sadece kısa bir süre birlikte yürüdüler, sonra Mary hızlanmaları gerektiğini söyledi. Öğleden hemen sonra kasabaya vardıklarında Alice, kız

kardeşinin dikkatini başka yerlere çekme umuduyla çarşıda dolaşmaya, bıçakçılarda ve kumaşçılarda oyalanmaya çalıştı.

"Bu kadar oyalandığımız yeter," dedi Mary. "Şu testiyi görmek istiyorum."

Arthur Barton dükkânın dışında bir müşteriyle konuşuyor, pazar gününe özel sergilediği bir dizi ayaklı vazonun önünde duruyordu. Alice kız kardeşine yetişmeye çalışırken Arthur'un, kendisine doğru yaklaşan Mary'yi fark ettiğini gördü. Arthur, Mary'yi gördüğü an gülümsemiş, karşılık alamayınca gülümsemesi kaybolmuş, ikisini yan yana görünce de yüzünde bir şaşkınlık ifadesi belirmişti. Alice kız kardeşinden bahsetmemişti ama Arthur'un bildiğini sanıyordu, tıpkı herkesin kimin nöbet geçirdiğini, kimin dul kaldığını ve kimin bacağını kaybettiğini bildiği gibi.

Biliyordu da. Sadece bunu beklemiyordu...

Arthur'un yanına Alice'ten önce giden Mary, "Kız kardeşim," dedi, "çömlekçiliğe ilgi duyduğunu söyledi."

O sırada Alice de onun yanına gelmişti. Ellerini ovuşturuyordu. Belki de hayatında ilk kez Mary'nin bir sonraki hamlesinin ne olacağını kestiremiyordu.

Diğer müşteri gerginliği sezip yanlarından ayrıldı ama olup biteni duyabileceği kadar uzaklaştı.

Arthur Barton ikisine de bakmıyordu.

"Merhaba," dedi Alice.

"Çanak çömlek bakıyor," dedi Mary.

"Şey..." Arthur şaşkınlıkla Alice'e baktı, Alice gözleriyle onu uyarmaya ve kendini olabilecek şeylerden uzak tutmaya çalıştı.

Mary içeri girdi.

Alice onu takip etti. Serin, nemli ve toprak kokan dükkâna ilk kez giriyordu. Tahmin ettiği gibi her bir yanda çanak çömlek

vardı. Büyük küpler ve ayaklı vazolar yere dizilmişti, raflarda kemik renginde tereyağı kapları ve sürahiler sıralanmıştı, en alt raflarda ise bir dizi lazımlık duruyordu. Şarap renginde sırla kaplı birkaç tabak dışındaki tek renk balık, geyik ya da çiçek süslemelerindeki kobalt mavisiydi. Her birinin boynunda küçük harflerle yazılmış "Barton" damgası. Alice o an Arthur'la gurur duydu, bu gurur, üstü kapalı tehditle daha da perçinlendi.

"Alabilir miyim?" diye sordu Mary ve daha Arthur başıyla onu onaylamadan odanın arka tarafındaki en yüksek rafın önüne gidip bir testiye uzandı. Kabın üstünde hüzünlü bir geyik resmi vardı. Şapkasını özensizce çevirirken yüzü içinde kayboldu. Düzeltmeye çalışırken Alice ellerinin titrediğini fark etti.

Arthur da fark etmiş olmalıydı. "Tamam, ben alırım," dedi.

"Alır mısınız?" dedi Mary, yüzü hâlâ şapkanın içindeydi, artık sesi de titremeye başlamıştı. Dehşete kapılan Alice diğer müşteriye bakındı, nafile bir umutla onları içeri kadar takip ettiğini düşünmüştü. Ama yalnızdılar, Alice o anda kırılabilecek ne çok şey olduğunu fark etti. Kız kardeşinin öne eğilmiş, titreyen bedeninde tek bir hamleyle tüm çanak çömlek raflarını yere yıkabilecek öfkeyi gördü. Lütfen, diye geçirdi içinden, lütfen yapma bunu. Kız kardeşini eşek arısının yuvasına basmadan durdurduğu zamanı hatırlayabiliyordu. Ama bu sefer ona dokunmak için uzanırsa, bunun onun öfkesini harekete geçirmekten başka bir işe yaramayacağından korkuyordu. Mary derin bir nefes aldı ve testiyi geri verdi. Bir diğerini alırken Alice kız kardeşinin gözlerinden yaşlar süzüldüğünü fark etti. Şimdi ise ağlamasından ve kaplardan birini düşürmesinden korkuyordu. "Mary, lütfen, gidelim..."

Ama Mary onu duymamış gibiydi. Kabı çömlekçiye uzattı, bir süt kabı aldı, elinde şöyle bir çevirip yerine koydu. Bir tane daha. Sonra gülle süslenmiş bir krema kabı.

"Mary..."

"Sessiz ol, Alice!"

Sonra küçük kuşlarla süslenmiş, birbiriyle aynı iki kek kabını aldı, ilgisizce bakıp Arthur Barton'ın eline tutuşturdu. Arthur onlara baktı, gözleriyle Alice'e artık ikisinin de gerçekleşmesinden korktukları şeyi durdurması için yalvarıyordu.

"Mary, lütfen. Gidelim."

Ama Mary onu dinlemiyordu, Alice o kadar utanıyordu ki çömlekçinin yalvaran bakışlarından kaçırıyordu gözlerini. Oradan hemen uzaklaşmak, eve dönmek istiyordu, kollarını Mary'ye dolamak, ondan özür dilemek ve Arthur'u sonsuza kadar terk etmek istiyordu. Kız kardeşini nasıl bırakabilirdi ki? Önce annelerini sonra da babalarını kaybetmişler, yine de neşe dolu ve güzel bir hayat kurmuşlardı. Ama şimdi *o* buna gölge düşürmüştü. Narin bir şeyi hoyratça tutan, parmaklarının arasından kayıp düşmesini göze alan *o* olmuştu. Anlamıştı Alice.

Ama Mary henüz gitmeye hazır değildi, Alice Mary'nin tüm öfkesine rağmen bir şeyleri sonlandırmak için gelmediğini, kaskatı öfkesi içinde aslında ne yapacağına karar vermediğini anladı sonra. Aslında kendi gözleriyle görmeye, birinin arzuladığı yaşamın diğerinin katlanabileceği bir yaşam olup olmadığını ölçüp tartmaya gelmişti.

Gözünden bir damla gözyaşı aktı. Arthur'a son bir kap daha uzattı.

"Bir şeye ihtiyacımız yok," dedi sonunda.

İleriki yıllarda başka talipleri de oldu, önceleri genç sonra daha yaşlı erkekler kısa süreliğine hayatına girdiler, çok geçmeden de isteklerinin bir yere varamayacağını anladılar.

Ambarda yapılan danslardan birinde, karanlıkta Alice'i öpüp elini göğsüne bastıran Lucretia Parsons'ın kuzeni. Mary

zatülcenbe yakalandığında onu tedavi etmeye gelen ve iki hafta sonra Alice için geri dönen genç doktor. Albany'deki garnizonundan evine döndüğünde Alice'i yolda yürürken görüp birlikte yürümeyi teklif eden asker.

Ama Alice özlem çekiyordu.

Gizli saklı her kucaklaşmada, Mary sinsice evde gezinirken karanlık salondaki her sessiz muhabbette, her cüretkâr evlenme teklifinde, bir günlük flörtlerinden sonraki yaz Springfield panayırında kaptığı tifodan ölen Arthur Barton'ın hayaletini yanı başında hissediyordu. Yeniden onun kollarında olduğunu hayal ediyordu, Arthur'un daha cesur davranıp onu yoldan çayırlara, ihtiyar Joe Walker'ın bir zamanlar kalp yarası için reçete ettiği bonesetlerin arasına çekmesini isterdi. Bir zamanlar gülünç bulduğu van Hassel'ların anırmaları şimdi ona acı veriyordu, çömlekçiyi Brocéliande'a götürüp eteklerini kaldırmasına ve onu yosunların üstüne yatırmasına izin verse neler olabileceğini gözünde canlandırıyordu. Sonra, belki kız kardeşine kaçınılmaz olanı, bir oğlu, bir filizi armağan etseydi soylarını ilerletmenin bir yolunu bulmuş olabilirlerdi. Çömlekçideki o sahne yaşanmazdı ve Arthur Springfield'a gitmek yerine onun yanında kalırdı. Ardından Arthur'a, *onlara* sunacağı armağanları düşündü ve hayal gücünün sınırsızlığında altı, sekiz ya da on çocuk hayal etti. Pazarda saman arabalarından taşan kalabalık aileleri izlerken, evet, on çocuk mükemmel olurdu, diye düşündü ama sekiz çocukla da mutlu olurdu, altıyla da. Bir taneyle bile mutlu olurdu.

Bazen, elinde olmadan içindeki özlemi kız kardeşine üstünkörü anlatır, neden ikisini sahiplenecek iki erkek kardeş bulamadıklarını sorardı.

Ama kız kardeşinin arzularının şiddetini belki ondan daha iyi bilen Mary, onun bu hayallerine taviz vermezdi. Hayır, Lem'de satılan çıngırağın şirin olduğunu düşünmüyordu, bir

çocuğa papyon takmak israftan başka bir şey değildi. Alice'in kalbinde çocuk isimlerinin listesini tuttuğu yerde Mary farklı bir liste tutuyordu, sarhoş olup karılarını döven bölgedeki tüm erkeklerin –daha ayrıntılı ve açıklamalı– listesini.

Diğer tüm zamanlarda, doğum sırasında ölen annelerden bahsetmeyi severdi, ambardaki danstan kısa bir süre sonra bir yaz sabahı inekleri buzağıladığında, ıslak, meleyen yaratığa bakmış ve "Kadınların işi o kadar da kolay değil," demişti. Örnekler de verirdi. Hattie Martin'in bebeği tek elini annesinin vücudundan çıkarmış, sıkışıp ölmüştü. Hattie'yle birlikte. Dışarı çıkan tek bir el, dedi Mary, boğulan bir denizcinin salladığı el gibi. Ve kilerde ahlaksız şeylerle meşgul Zipporah Putney...

"Ama bunları zaten biliyorum!" dedi Alice.

"Bilmiyorsun," dedi Mary. "Yoksa bunu istemekten vazgeçerdin."

Yıllar geçti, yaşlandılar.

Buna rağmen, Alice hâlâ zaman zaman farklı bir hayatı ve bu hayatta neler olabileceğini hayal ediyordu. Yalnız kaldığında ormana gidiyordu ama artık çıplak tenini yosunlara bastırmıyordu. Ağaçların tepesinde, ağaçkakanlar davul ritimlerini tuttururlardı, Alice bunun ona serenat yapmaya gelen Arthur Barton'ın hayaleti olduğunu düşünürdü. Dere kenarındaki kayın ağaçlarının üstünde isimlerinin harfleri kalınlaşıp kararmaya başlamıştı. Meyve bahçesi iyice gelişmişti. Otuz dokuzuncu yaşlarının baharında melezleri denemeye başladılar, on yıl sonra elmalar meyve verdiğinde, babalarının mezarının üstünde, hemen o baharda çoğaltmaya karar verdikleri alacalı, pembe etli bir tür keşfettiler.

Bunu kutlamak için Oakfield'a gidip bir tavernada akşam yemeği yediler. Yanı başlarında bir aile yemek yiyordu, ailenin

babası eğilip "Mucize'deki" Osgood'lar olup olmadıklarını sordu. "Ta kendileriyiz," dedi Mary gururla. Alice ise yıllar önce Arthur Barton'ın da aynı soruyu sorduğunu anımsadı. Tatlı geldiğinde, o öğleden sonra gizemli bir şekilde ortadan kaybolan Mary, kız kardeşine tek başına modellik yaptığı, yüzleri birbirine dönük tıpatıp iki siluetin olduğu resimlerini hediye etti.

Zaman bedenleri üzerinde daha fazla etki göstermeye başladı. Ağır işlerde çalıştıkları günlerin gecelerinde eklemleri ağrıyordu. Mary elli yaşına geldiğinde bir ağaçtan düşüp kalça kemiğini kırmasının ardından topallamaya başlamıştı. Romatizma için tütünün faydalarını okuduktan sonra pipo içmeye başladılar. Kışın ciltleri kuruyup çatladığında, birbirlerinin topuklarını lanolin ve balmumuyla ovuyorlardı ve çorapla yürümenin gereksiz yere yıpranmalarına yol açtığı konusunda hemfikir olduklarından, ayakları yatağın her iki tarafından merdivenlere ve oradan mutfağa kadar yağlı izler bırakıyordu. Salona sadece şarkı bestelemek için uğruyorlardı.

Biri öfkelendiğinde yastığını yatağın ayak ucuna koyup terslemesine yatardı. Ama ne kadar kavga ederlerse etsinler, asla birbirlerinden ayrı uyumazlardı.

Nadiren kavga ederlerdi. Birbirlerinde şikâyetçi oldukları şeyleri iyi biliyor, herhangi bir çözüm beklemiyorlardı. Alice geç saatlere kadar uyuyor, merdiveni meyve bahçesinde unutuyor, piposunu parmağıyla temizliyor, bluzlarını yaka düğmelerini iliklemeden giyiyor, insanlara çok fazla elma numunesi veriyor, pazarda kendi yazabileceği balatlara para veriyor ve bazen sırf izleyebilmek için geyiklerin bahçede otlamasına müsaade ediyordu.

Tek başına dolaşma alışkanlığı da hâlâ devam ediyordu. Eli ağır olduğundan ve her seferinde dantel ve kurdele süslemeleri kullandığından Alice'in yerine giysilerin tamirini kendisi

yapan Mary geceleri kız kardeşini çarşaflara dikip sabah salıverse mi diye düşünürdü.

Alice'in şikâyetçi olduğu şeylere gelince, bunlar Mary'nin hayatını mahvetmesiyle ilgiliydi. Bu nedenle de daha geneldi ve daha az dile getiriliyordu. İçinde aniden kaçma ihtiyacı hissettiği zamanlar olurdu. Kışı geçirmeye yetecek odunları varken Mary'nin iki yüksek kubbe halinde odun yığmasına uyandığı soğuk sabahlar. Kız kardeşini özlü sözler yazarak güzel yazı pratiği yaparken, almanaklarını incelerken, ya da eski baltasını ağaç kesmek için gerekenden fazla bilerken bulduğu geceler. Mary'nin Kanada'daki Rumbold'dan gelen düğün davetini reddettiğini öğrendiği gün. Bir de şu koyun meselesi vardı.

***

Koyun meselesi ilk kez elli birinci yaş günlerinin hemen ardından, Mary, Corbury Junction'da Cristobal adlı ödüllü bir İspanyol merinosu gördüğünde patlak vermişti. Bu, vadiye yolu düşen ilk koyun değildi, arazinin büyük bir bölümü meraya dönüştürülmüştü. İki kız kardeşin otuzlu yaşlarında Sukey adında, ekşi süt veren ve kızışma döneminde dehşet içinde meleyerek saklanan bir koyunları bile vardı. Ama Sukey, Cristobal'e kıyasla zımpara kâğıdı gibiydi. Mary parmaklarını Park Meydanı'ndaki kumaş örneklerinde arzuyla gezdirmişti. Mesele şu ki, tek bir kuzunun fiyatı elmadan bir yılda kazandıklarından daha fazlaydı çünkü İspanyol Krallığı ihracata ambargo koymuştu. Bunun üzerine, Mary o gece dualarına Cristobal'in doğurgan olması ve Bourbon Hanedanı'nın yenilgiye uğraması dileğini ekledi. Cristobal doğanın ona izin verdiğinden fazlasını yapamazken Napolyon onun dualarını duydu ve İspanya'yı işgal etti.

Üç yıl sonra ilk Merinoslar dağlara ulaştığında tutkuya karşı mantığı savunan Alice oldu. Öncelikle, yün fiyatı çok düşüktü. İkincisi, koyunlar hâlâ pahalıydı. Üçüncüsü ise, meyve

bahçeleri gelişmeye devam ediyordu ve ölene kadar ikisine yetecekti.

"Buna ihtiyacımız yok," dedi intikam duygusuyla Alice, kız kardeşinin uzun zaman önce çömlekçide verdiği kararı hatırlayarak.

Ama Mary ısrar etti.

Bir yıl geçmeden Alice'in ilk savı, İngiltere'ye savaş ilanı ve İngiliz yününe karşı yeni gümrük tarifesiyle geçersiz oldu.

İkincisi ise koçun cinsel isteği sayesinde kademeli olarak çözüldü.

Üçüncüsüne gelince, altmışıncı yaşlarının nisan sonlarında geçersiz oldu. Kız kardeşler gökyüzünde morun tuhaf bir tonuyla uyandılar, sonraki birkaç gün boyunca güneşin düz kırmızı bir diske dönüştüğünü ve yüzeyindeki güneş lekelerinin titreştiğini gördüler. Hava birdenbire soğudu. Bir gecede düşen kırağı elma tomurcuklarını yaktı, 6 Haziran'da yağan kar, çilekleri mahvetti ve ağustos ayındaki ikinci bir kırağı mısırları daha olgunlaşmadan dondurdu.

Hayatlarında ilk kez aç kalmaktan korktular.

Vadinin yukarısında ve aşağısında da durum aynıydı. Solmuş mahsulleri küf sardı, insanlar süt ineklerini kesmek zorunda kaldılar. Pazarlarda yulafın fiyatı beş kat arttı. Oakfield'da, kundaklanmış bebeklerle dolu arabalar ve kağnılar Ohio söylentilerinin peşinden batıya doğru yol alıyordu. Mary her gün homurdanıyordu. Eğer otlatacak koyunları olsaydı, eğer Alice söz dinleseydi, elmaya bu kadar bel bağlamasalardı, bunlar yaşanmayabilirdi. Bahar tekrar geldiğinde –bu kez gerçek bir bahardı– Alice rahatladı.

Böylece çiftlikte koyun yetiştirmeye başladılar.

Ama meraya ihtiyaçları vardı, babalarının ineklerini ve atlarını otlatmak için açtığı küçük tarla yeterli olmayacaktı.

Birlikte çocukken yürüdükleri yollardan geçtiler. Dev Merdiveni'nden yukarı, Tehlike'nin eğreltiotlarıyla kaplı yolundan geçtiler (artık yedi yaşında olmadıklarından daha yavaş hareket ediyorlardı), nehirde durdular, suya karşı koyamadılar, yüzmek için giysilerini çıkardılar, bembeyaz vücutları kehribar rengi suda sarardı. Sonra tekrar yola koyuldular, Londra Yangını'nın içinden geçerek yeniden açıklığa çıktılar. Burası oldukça dik bir yerdi, mera için temizlenmesi zordu, sonra Merlin'in ormanından aşağıya doğru devam ettiler. "Ee?" diye sordu Mary. "Ee, ne?" diye karşılık verdi Alice. Kız kardeşinin yola mera bulmak için değil, Brocéliande'ı temizlemeleri gerektiğini ona ispatlamak için çıktığını anlamıştı.

Alice o an kız kardeşinin ormana yaptığı gizli gezilerden ve bir zamanlar hayali sevgililerini gözünde canlandırdığı yosun yataktan haberdar olup olmadığını merak etti. Mary'nin istediği şey bu muydu? Hayal gücünün bu son sığınağını da ortadan kaldırmak mı istiyordu?

Hayır, sebep bu değildi. Çok meşakkatli ve önceden tasarlanmış bir şeydi bu. Meraya ihtiyaçları vardı. Hepsi bu.

"Ama..." diyebildi sadece. İhtiyar Joe Walker geldi aklına ve göğsünün derinliklerinde hissettiği şeyin kalp yarası olup olmadığını düşünmeye başladı.

"Ama kabul ettin," dedi Mary. "Bir koyun için yüz yirmi dolar ödedim bile."

Alice koyunları kabul ettiğini söyledi, kıyımı değil.

"Geçen yıl gibi bir yıl daha geçirirsek biteriz," dedi Mary. Hem Alice kendi botlarını tamir etmekten ve eski çarşafları etek olarak kullanmaktan yorulmamış mıydı?

Alice pek çok şeyden yorulmuştu ama yorulduğu şeyler bunlar değildi. Ne zaman yenildiğini biliyordu.

On dönümlük araziyi temizlemelerine yardım etmeleri için Oakfield'dan beş adam tuttular. Baltayı en az adamlar kadar iyi kullanabildiğinden Mary de onlara katıldı ama Alice uzakta olmak için bir bahane bulmuştu. Ağaçların devrilirken çıkardığı sesler ona çığlık gibi geliyordu ve kız kardeşinin kolları sıvalı, yüzü terden sırılsıklam ve odun parçalarıyla kaplı halde canla başla çalışması onu rahatsız ediyordu.

Her şeyi ezip geçmeleri de hoşuna gitmiyordu, babası ona nazikçe yürümeyi öğretmişti.

Bunu ona söyledi.

"O zaman Ohio'ya git," dedi Mary. "Git, arabanı hazırla."

Alice cevap vermedi. Elinde kalan tek silah sessizlikmiş gibi hissediyordu. "Babam da meyve bahçesi yapmak için ormanı temizlemek zorunda kalmıştı," dedi Mary. Bu doğru olsa da kız kardeşini teskin etmeye yetmedi. Mary'nin Alice'e meranın sınırının ötesinde uzanan dönümlerce araziyi hatırlatması da işe yaramadı. Ama ben o ormanları tanımıyorum, diye düşündü Alice. Brocéliande ile bir anlaşma yapmış gibi hissediyordu ama bunu söylerse alay konusu olacağının farkındaydı. Kız kardeşinin, "Anlaşma mı? Peki imzaladın mı? Orman da imzaladı mı? Peki neyle imzaladı? Çamurla mı? Özsuyuyla mı?" diye karşılık verdiğini duyabiliyor gibiydi.

Böylece iki kız kardeşin ve hayatlarının üzerine yeni ve karanlık bir şey çökmüş oldu.

Harap olmuş tarlada, devrilen ağaçlar kabuklarından arındırılmış, solgun, nemli ve korkunç bir halde bırakılmıştı. Kütükleri yaktılar, Mary ise meranın etrafına bir duvar örmek için taş toplamaya koyuldu. Adamlardan iki kat fazla taş taşıyarak el arabasını ağustos çamurundan ve eylülün kuru tekerlek izlerinin içinden yürüttü. Ekim yağmurları altında çalıştı, akşamları saman yığını gibi üstünden dumanlar çıkarak, alev

alacakmış gibi eve döndü. Eski kırığı canını yakıyordu ama bir şey söylemedi, Alice de onun yüzünü buruşturduğunu görmesine rağmen bir şey demedi. İkisi de dile getiremeseler de bunun Mary'nin kefareti olduğunu biliyordu, tıpkı tarla temizlendiğinde Alice'in kefaretinin ödeneceğini bildikleri gibi.

***

Kış gelip geçti, ardından bahar. Yaz geldi. Elma ağaçları kayıp yılı telafi edercesine meyve verdi, koyunlar merada meledi, temmuzda, altmış birinci yaş günlerinden hemen sonra yoldan bir adam çıkageldi.

Kısa boyluydu ama dik duruyordu. Hafızasını tazelemeye çalışıyormuş gibi etrafına bakınıyordu. Paltosu bir çiftçi için fazla iç karartıcıydı, başında kenarları sarkık bir şapka vardı, bir eliyle bastonunu tutuyordu. Kendisini Papaz'ın oğlu George Carter olarak tanıttı.

Papaz'ın oğlu! diye anımsadı ikisi de. Onlara doğanın harikaları arasında ayı inlerini ve yaban mersini tarlalarını gösteren ufak tefek, kepçe kulaklı çocuğu hatırlamışlardı.

Alice içeri girip elinde su ve bir tabak dolusu yaban çileğiyle döndü. Mary de babasının diktiği karaağacın dibindeki gölgeliğe üçüncü bir sandalye getirdi. George oturdu, şapkasını çıkarıp alnını sildi. "Bu ne sıcak böyle!" dedi.

Kızlara, yarısını uydurduğu hikâyesini anlattı, kız kardeşlere göre asıl zor olan hikâyenin hangi yarısını uydurduğunu anlamaktı. Babasının ölümünün ardından Boston'daki akrabalarının yanına gitmiş, papaz olma düşüncesiyle Harvard'a girmiş, sonra savaşa katılmış, çok kısa boylu olmasa kuşkusuz cephede can verirmiş. Bir keresinde, Abigail Adams için pelerinini bir su birikintisinin üstüne atmış, ancak kız ona "Burası Amerika!" deyip su birikintisinin kenarından geçmiş. Sonra, dünyayı görmek için seyahate çıkmış. Önce Londra'ya, ardından Paris'e gitmiş, orada

"İhtilal'e denk gelmiş" ve kellesini zor kurtarmış. Son on beş yılını Batı Hint Adaları ve Brezilya'da geçirmiş, orada satranç oynayabilen bir domuz ve ayakları şeytanınkine benzeyen bir at görmüş ve bir adamın dişlerini çekerek onu delilikten kurtarmış.

"Brezilya!"

Sonra botanikçi gibi bir şey olmuş, Amazon boyunca seyahat etmiş, Brezilya kaktüsleri üzerine bir inceleme yazmış, Rio de Janeiro'ya yerleşmiş, son yıllarında özgürlük ve insan hakları üzerine felsefi bir kitap üzerinde çalışıp başını belaya sokmuş.

Başını belaya sokmakla kastettiği şey köleleri efendilerine karşı kışkırtmakmış.

"Bunu burada yapamaz mıydın?" diye sordu Mary. Kölelik karşıtı iki dergiye aboneydi ve Georgia'da kölelikten kaçan, veremli ve üç çocuk sahibi Simon için toplanan yardımlara yılda bir dolar bağışlıyordu.

"Aklın yolu birdir," dedi George göz kırparak ama başka bir şey söylemedi. Geçen sonbaharda bir avukattan aldığı mektupta, amcasının araziyi üzerine geçirmeyi düşündüğünü öğrenmiş ve geri dönmeye karar vermişti. Her zaman geri dönmenin ve hayatı başladığı gibi taşrada sonlandırmanın hayalini kurmuştu.

"Ya karın ve çocukların?" diye sordu Mary.

Güldü. Hiç evlenmemişti ki!

İki kız kardeş bir süre sessiz kaldı. Sonra Alice şapkasından çıkan saç tutamını içeri soktu ve "Pekâlâ!" dedi.

O zamandan sonra George Carter sık sık ziyaretlerine geldi.

Çünkü beceriksizdi. Papaz'ın Jenny'si hâlâ arazinin uzak ucundaki küçük bir evde yaşıyordu ama o zamanlar Sprinfield'daki hasta kız kardeşinin yanında kalıyordu. Birinci ayın

sonunda fareler tahıl depolarını boşaltmış ve George mutfakta yangın çıkarmıştı. Değil bir domuzu, bir tavuğu bile öldürmeye cesaret edemiyordu. Sonra, geyikler çalı fasulyelerini, tavşanlar turplarını yemiş, bir çift kirpi de şeftali fidanlarını yiyip bitirmişti.

"Kışı çıkaramayacak," dedi Mary.

"Ona bir eş lazım," diye karşılık verdi Alice. Son zamanlarda aklında Arthur Barton, Amos Crawford, Lucretia Parsons'ın kuzeni ve onu tarlada birlikte yürümeye davet eden asker vardı.

"Bence bir hizmetçi de gayet işini görebilir," dedi Mary.

Sonbahar geldiğinde George'u meyve bahçesine götürüp elmaları gösterdiler, ağaçların aralarındaki patikalarda gezdirdiler.

Alice ona elma dilimledi. Suyu elinden bileğine aktı.

"Hiç değişmemişler," dedi. Kızlara, uzun boylu, zayıf emir eri yolun kenarındaki atların yanında beklerken Binbaşı'yı elmaya götürdüğü o yağmurlu günü hatırladığını söyledi.

"O sendin demek!" diye haykırdı Alice.

Çünkü George efsanenin bir parçası olmuştu.

"Giderken biraz elma al yanına," dedi Alice.

"Almayayım," dedi George Carter.

Ama tesadüf ki yanında bir çuval getirmişti.

O günden sonra, haftada bir gelmek yerine, Alice'e hasatta yardım etmek için gün aşırı gelmeye başladı. Alice elma toplarken sepeti o tutuyor, en yüksekteki dallara ulaşmak için merdivene tırmandığında düşmesin diye belinden kavrıyordu.

Mary de onları izliyordu. Bir gece hasattan sonra yatakta uzanırlarken Mary George'un şehvet düşkünü biri olduğunu söyledi.

"Bence o bir beyefendi," dedi Alice.

"O bir kart zampara," dedi Mary. "Seni nasıl da kavramıştı öyle! Ne yaptığını bilmesem, seni bir inek gibi sağmak için yokladığını sanırdım."

"Sağım yerinden çok uzaktaydı elleri," dedi Alice.

"Ama hızla oraya doğru gidiyordu," diye karşılık verdi Mary.

Alice gülümsedi. "Süt sağma günleri çoktan gelip geçti," dedi. "İstediği her şeyi deneyebilir."

"Bir erkeğin istediği her şeyi denemesine ne deniyor biliyorsun," dedi Mary. "Her neyse, yanaklarını böyle kızartan şey ne bilmiyorum. Bence, ağzı ahırından daha iyi görünmüyor."

Alice bu kez kahkaha attı, neşelenecek bir şey bulduğu için içi ferahlamıştı. "Biz de o kadar çekici değiliz artık."

"Ama ben kimseye kur yapmıyorum," dedi Mary, az kalsın *Hiç yapmadım*, diyecekti. "Aradaki fark bu." Ya seçmek zorunda kalsaydın, diye içinden geçirdi Mary. Beni mi yoksa onu mu seçerdin?

Ama bunu söylemek yerine, "Ayrıca, bu kadar elmayı ne yapacak? Bir adam tek başına o kadar çok elma yiyemez," dedi.

"Bir şeylerden şüpheleniyorum," dedi Alice.

İki çarşamba sonra, adam elinde kehribar renginde köpüklü içecekle dolu bir testiyle çıkagelip Alice'in şüphelerini doğrulamıştı. "Bir tür takas," dedi.

"Ne kadar naziksin," dedi Alice. Ama bardakları getirmek için mutfağa gittiğinde Mary onu durdurdu. "Osgood Mucizesi elma şarabı yapılacak bir elma değil."

"Ah, Mary," dedi Alice. "Hadi ama. Hava çok sıcak. Hem eminim tadı da güzeldir." Kız kardeşine gülümsedi. "George bu konuda tecrübeli görünüyor."

Mary bunu komik bulmadı. "Babamın bu bahçeyi elma şarabı için yapmadığını biliyorsun. Mektubunda yazıyor. Bunu sen de biliyorsun."

"Babamız öldü. meyve bahçesi gayet verimli, elmalardan birazının George'un elma şarabına gitmesinin bir sakıncası yok. Ne de olsa ağacı ilk bulan George'tu."

İkisi de Alice'in haklı olduğunu biliyordu ama Alice kız kardeşinin yüzünün kızardığını, vücudunun titrediğini gördü ve uzun zaman önce çömlekçideki o uğursuz günü hatırladı. "Ona elmaların yemek için daha uygun olduğunu söyleyeceğim, canım. Ama şimdi ikramını geri çevirmek komşuluğa yakışmaz."

"Tamam ama size eşlik etmeyeceğim," dedi Mary. Alice tek başına ağacın yanına gitti ve George Carter'ın uzattığı sandalyeye oturdu. George elma şarabını bardaklara doldururken Alice gülümsüyordu. Bardaklarını havaya kaldırıp içtiler. Alice bardağını her bitirişinde George yenisini dolduruyordu.

Mary pencereden onları izliyordu. Onca yıl içinde, kimsenin iki yalnız kadının kurabileceğini düşünemeyeceği bir hayat kurduktan, bir meyve bahçesi ve bir koyun sürüsü yetiştirdikten, onca felakete birlikte göğüs gerdikten sonra, tam da hayatlarının sonuna yaklaşırlarken bu adamın gelip her şeyi mahvedeceği korkusuna kapıldı.

Daha fazla katlanamayınca onları izlemeyi bıraktı. Evin arka tarafına oturup bahçeyi seyre daldı. Alice gelip George Carter'ın ikisini yemeğe davet ettiğini söylediğinde ona cevap vermedi.

Bunun üzerine Alice, George Carter'la birlikte Mary olmadan yola koyuldu. Öğleden sonraydı, sıcak bir gün olmasına rağmen vadiden serin bir meltem esiyordu. Ağaçlar yeşermeye başlamıştı, dallarda baştankaralar ötüşüyor, uzaktan şahin sesleri geliyordu. Alice'in elma şarabından başı dönüyordu, tam anlamıyla mutlu olmalıydı ama içinde kız kardeşinin mutsuzluğunu hissedebiliyordu.

George Carter Alice'in aklının başka yerde olduğunu fark etmemiş gibiydi.

Alice'e Brezilya'daki seyahatlerinden, Kölelik Karşıtları Örgütü'ndeki çalışmalarından, o yıl Philadelphia'da katılacağı ve makalelerinden birini paylaşacağı önemli bir toplantıdan bahsetti. Düzlük bir yerde, bir öbek ayı mantarı görüp sevinçle bağırdı, İtalya'dayken bu mantarların tutkunu olmuştu. Peder onları her zaman mantarlar konusunda uyarırdı ama George kendinden emin görünüyordu, Alice bluzunun ucunu kaldırıp toplamasına yardım etti. Topladıklarına göz attığında, küçük bir şapkalı mantarı attı. "Bu olmaz, tabii eğer Mary'yi zehirlemeye çalışmıyorsan," dedi George, Alice gülsün mü ağlasın mı bilemedi. Küçükken bir çocuk *ölümbanımı* yediği için ölmüştü, neredeyse içi dışına çıkmıştı.

Bu hikâye onu hüzünlendirmişti, yola devam ettiklerinde içi biraz ferahladı. Yol çamurlu ve kaygan bir hâl aldığında George ona kolunu uzattı ve Alice eve varana kadar bırakmadı.

"Tamam, beyaz yalanımı yakaladın," dedi George. Ona ikram edeceği yemeği yoktu çünkü. Sadece topladığı mantarlar, biraz yemiş ve bir hafta önce Alice'in pişirdiği ekmek vardı. Hepsi bu. Alice bir şeyler pişirmeyi önerse de George aç olmadığını söyledi. Eğer Alice isterse, gidip biraz daha elma şarabı doldurabileceğini söyledi. Olur, dedi Alice, çünkü gergindi. George gittiğinde Alice penceredeki yansımasına baktı, kendi yansımasını her gördüğünde hissettiği şeyi hissetti, kız kardeşine bakıyor gibiydi. George'un geldiğine sevindi, birlikte verandaya oturdular, bir müddet sessizce bastıran geceyi izlediler. George meyveleri ekmeğin arasına sıkıştırıp ona uzattı. Babasını, verdiği dersleri, ormana kaçtıkları günleri hatırlayıp hatırlamadığını sordu. Alice hatırladığını söyledi. George uzaktayken Alice'i düşündüğünü söyledi. Geçen onca yıl boyunca,

zaman zaman Massachusetts'teki hayatını, gitmeyip burada, yanında kalsa hayatının nasıl olacağını merak ettiğini söyledi.

George bunları söyledikten sonra Alice sessiz kaldı. Bir süre sonra, "Umarım yanlış bir şey söylememişimdir," dedi George.

"Hayır," dedi Alice.

"Kızmadın mı?" diye sordu.

Alice gözlerinin dolduğunu hissederek ona döndü. "Ama neden ben?" diye sordu, çünkü hak etmediği bir lütfa layık görüldüğünü hissediyordu. "Neden Mary değil de ben?"

"Çünkü sen sensin, o da o," dedi.

Bastıran karanlıkta yarasalar uçuşuyordu. Alice boynunda bir böcek öldürdü.

"Sivrisinekler bile seni büyüleyici buluyor," dedi.

Alice bunu duymazdan geldi.

"İçeri girmek ister misin?" diye sordu George.

Kız kardeşinin beklediği yere, evlerine doğru bakıyordu Alice.

George'un evi boştu, hâlâ Papaz'ın bıraktığı gibiydi. Şöminenin üzerinde yaşlı adamın sert yüzü, okulda olduğu gibi tepeden ona bakıyordu. Aile portreleri de vardı, babanın yanında oğlu ve uzun süre önce ölen karısı. Duvar kitap raflarıyla kaplıydı, masanın üstünde tabaklar, kullanılmamış bardaklar ve bir yığın kitap vardı. Bunlardan birinin George'un kaktüslerle ilgili adını duyduğu ama hiç görmediği kitabı olup olmadığını merak etti.

Ama olacakları geciktirmek istemiyordu.

Gıcırdayan merdivenlerden yatak odasına çıktılar. Bluzunu çıkarmasına izin verdi Alice ve George'un kendi düğmelerini açmasına yardım etti.

Göğsü ve omuzları çiftçilikte berbat biri için şaşırtıcı derecede güçlüydü. Eteklerini indirmesine izin verdi, pantolonunu

çıkarmasına yardım etti. Yüzleri birbirine dönük duruyorlardı. Ellerinin esmerliğinin, bluzunun düğmelerini açtığı yerdeki güneş yanığının ve memelerinin solgunluğunun farkındaydı.

"Bugün insan olacaklar," dedi usulca, gülüyordu. George ona şaşkınlıkla baktı, hatırlamıyordu, Alice gülümsemekle yetindi. Sonra yüzüne, omzuna dokundu, George ellerini Alice'in kalçalarına koyup onu kendine çekti.

Ertesi sabah onu kurtlardan ve pumalardan korumak için eve kadar birlikte yürümek istedi. Alice güldü. "Ama onların hepsi avlandı," dedi. Çünkü aslında Mary'den korkuyordu.

"*Hepsi* değil," dedi George.

Göz kırptı. Alice koluna girdi. Ama eve dört yüz metre kadar yol kaldığında yalnız devam etmek istedi.

"Seni bir daha ne zaman görebilirim?" diye sordu George Carter.

"Aman Tanrım," dedi Alice, çünkü güçlük yaşayacağını biliyordu. Ama öte yandan yeniden gençleştiğini hissediyordu. Cildi nehirden yeni çıkmış gibi capcanlıydı. "Dinle," dedi. "Yiyecek hiçbir şeyin yok. Bu akşam sana yemek getireceğim."

"Yalnızca bir öpücük daha!"

"Çabuk ol!"

Yola devam ederken arkaya bakma dürtüsüne karşı koymak zorundaydı, adamın orada durup arkasından baktığını biliyordu. Arkasına baktı. "Evine dön!" diye bağırdı. Adımlarında bir değişiklik hissetti. Çünkü, ah, o bir şehvet düşkünüydü! İlk andaki şaşkınlıktan sonra, oldukça ustaca bir performans sergilemiş, üçüncü seferde, sabah adam yorgunluktan yığılıp kaldığında, zafer edasıyla gülüp adamı kendine çekmişti.

Eve yaklaşırken gerçeklerle yüzleşme zamanının geldiğini biliyordu. Mary oralarda bir yerdeydi. Kız kardeşini ne kadar

iyi tanırsa tanısın, kaç kez kavga etmiş olurlarsa olsunlar, aralarında hiç böyle bir kopuş yaşanmamıştı. Hangisinin daha ağır bastığını bilmiyordu: mutluluğu mu, aniden bastıran utanç mı, yoksa sevinç yerine pişmanlık hissetmesine neden olduğu için Mary'ye duyduğu öfke mi?

Mary'yi sallanan sandalyesinde bulacağını düşünerek ön kapıdan girdi ama oturma odası boştu. Mutfakta da yoktu Mary ve üst kattaki yatak bozulmamıştı. Evin bildik kokusu ile vücuduna sinen ter, dökülen elma şarabı ve George'un kokusunun yarattığı zıtlığın farkındaydı. Hayır, yaptığı şeyin sonucu gözünde canlandırdığından daha büyüktü. Eski hayatına geri dönemezdi artık. Bunu Mary'ye anlatmalıydı, Mary'nin anlayacağını umuyordu.

Tam o sırada tepeden çekiç seslerinin geldiğini fark etti. Pencereye gitti, perdeleri açtı. Meyve bahçesine bir şeyler olmuştu, gördüklerini bir an için anlayamadı. Bir sıra boyunca devam edip diğer sıranın yarısına kadar uzanan ışık farklıydı, kırkılmakta olan bir koyun gibiydi arazi. Devrilen ve ayakta kalan ağaçların ortasında kız kardeşinin baltasını salladığını gördü.

Çığlık atarak aşağıya, tarlaya, meyve bahçesine koştu, kesilmiş dalların üzerinden atladı, ezilmiş elma kokusu sarmıştı etrafı, sersemleyen kuşlar oradan oraya uçuşup öfkeyle çığlık atıyordu. "Mary!" diye bağırdı. "Mary! Hayır!" Ama kız kardeşi ona yüzünü dönmedi. Alice ağlayarak üzgün olduğuna, George Carter'la bir daha asla görüşmeyeceğine, her şeyden çok kız kardeşini sevdiğini haykırarak ölene kadar birlikte olacaklarına yeminler ederek koştu. Mary'ye ulaşana kadar koştu. Kız kardeşi döndü ve tek bir balta darbesiyle onu yere serdi.

"Bunlar elma şarabı yapılacak elmalar değil," dedi Mary. Meyve bahçesinde bir başına duruyordu, etrafındaki ağaçlar tahrip

olmuştu. Kuşlar geri dönmüş, yongaların ve kütüklerin üstünde hoplayıp zıplıyorlardı. Alice sırt üstü yatıyordu, elleri zarifçe iki yanına uzanmıştı, bacakları çapraz haldeydi, çimlerin üstünde dinlenen bir çoban kız gibi görünüyordu.

Mary uzun süre orada öylece durdu. Zaman ona bolca bahşedilmiş gibi, varoluşunun geri kalanında ecel kapısını çalmadan orada, meyve bahçesinde kalabilirmiş gibi zamanın çekiciliğini hissetti. Gün bitti. Bir dizi ağacın gölgesi üzerinden çekildi, sonra başka ağaçların gölgesi bacaklarına tırmandı. Oturdu, baltası hâlâ elindeydi. Alacakaranlıkta ormandan bir geyik çıkageldi, ona baktı, sonra fırlayıp uzaklaştı. Koluna kırmızı bir böcek kondu, bileğine ulaşana kadar süründü ve uçup gitti. Önce ördüğü taş duvara, sonra da kız kardeşine baktı. Bir şeyler söylemek istedi ama ardından gelecek sessizliği göze alamadı. Sinekler yaranın etrafında uçuşmaya başlamıştı, şapkasını sallayarak onları uzaklaştırdı.

Gece oldu, hâlâ yerinden kıpırdamamıştı, ancak gün doğumunda birinin kapıyı çalmasıyla dalgınlığından sıyrıldı.

Elbette bu, yalnızca bir kişi olabilirdi. Ayağa kalktı, bluzundaki ve eteğindeki tozları ve yongaları silkeledi, arka taraftan eve girdi, saçını düzeltmek ve bir yerinde kan olup olmadığını kontrol etmek için kısa bir süre aynanın karşısında durdu. Sıkça hissettiği gibi kendini Alice'e bakıyormuş gibi hissetti, aklına George'un kollarında kız kardeşinin yerini alabileceği geldi, tıpkı geri dönüp baltasını alabileceği ve onu öldürebileceği gibi. Ama kapıyı açtığında karşısında George Carter'ı değil Oakfield fırıncısının oğlunu buldu, oğlan atını direğe bağlamıştı, elinde bir mektup vardı. Mektubun Bay Carter tarafından Alice'e gönderildiğini söyledi. Mary oğlana teşekkür etti, o gidince koridorda durup titreyen elleriyle mektubu yırtarak açtı. George mektupta onu her zaman seveceğini ama yaşlı bir

bekâr olarak aptal alışkanlıklarına saplanıp kaldığını yazmıştı. Orada kaldığı süre zarfında çiftçilik hayatının kendisine göre olmadığını anlamıştı. Alice bu mektubu okuduğunda, kendisi Boston'a doğru yola çıkmış olacaktı. İlkbaharda ya da yazın dönecekti, çünkü eski evin hâlâ işe yarayacağını düşünüyordu. Belki o zaman görüşebilirlerdi.

Alice'in kendisiyle birlikte Boston'a gelmesini istememişti.

Mary mektubu masanın üstüne bıraktı, sonra belki de Alice'in görmesinden korktuğu için mektubu katladı. Kız kardeşini öyle çok seviyordu ki onu böyle büyük bir üzüntüden kurtardığına seviniyordu.

Sonra yeniden dışarı çıktı. Alice orada huzur içinde uzanıyordu. Ne yapmalıyım? Mary ona sorabilmeyi isterdi. Babalarının mezarının yanına bir mezar kazabilirdi ama evde tek başına yaşama düşüncesi acı vericiydi. Bu yüzden Alice'i içeri taşıdı, giysilerini çıkarıp temizledi, yıllar önce diktiği iki pembe elbiseden birini giydirdi.

"Ne kadar güzel," dedi Alice, Mary kız kardeşine aynadaki yansımalarını gösterdiğinde.

Mary önce kollarındaki cesede sonra da aynadaki yüzüne döndü. Ne diyeceğini bilemiyordu. Düşünmesi gereken pek çok şey vardı.

"Ya şimdi ne olacak?" diye sordu sonunda Mary.

Alice omzunu silkti. "Bilmiyorum," dedi. "Bu benim için de yeni bir durum."

Mary kız kardeşinin yanağına bir öpücük kondurdu ve onu oturma odasındaki sallanan sandalyesine götürdü. Alice'i nazikçe oraya oturttu, omuzlarına saracağı bir şal almaya gitti. "Teşekkür ederim," dedi kız kardeşi ve sandalye hiç durmadan sallanmaya başladı.

Aradan beş yıl geçti.

Kesilen ağaçlar yeni sürgünler verdi, sonra da yeni elmalar. Her sonbahar Mary elmaları pazara tek başına götürüyordu. Kasaba halkı kız kardeşinin felç geçirip öldüğünü duyunca Mary için üzülmüştü ve söylediği fiyatta pazarlık etmiyorlardı.

Kışlar sert geçiyordu. Eklemleri giderek daha çok ağrımaya başlamıştı. Bazen Alice'le oturma odasında oturup en sevdikleri balatları söylemekten ve hayvanlar ve köy yaşamıyla ilgili yeni balatlar yazmaktan başka bir şey yapmıyordu. Sonra bir sabah, böğründe bir sancı duydu, elini bastırdığında odun gibi bir sertlik fark etti. Bir an kalbinde bir çarpıntı hissetti, ölümün onu ormanda, bahçede ya da kasabaya giden yolda yakalayıp Alice'ten koparabileceğinden korktuğu için evde olduğuna şükretti.

O günden sonra, koyunları meraya götürüp getirmenin dışında evden ayrılmadı. Evin içinde oda oda gezdi, kitaplarına baktı, tozlarını alıp raflara düzgünce yerleştirdi. Kitapların arasında babasının bulduğu eski İncil de vardı. Yıllar içinde İncil'in varlığını unutmuştu, huzur vermesi için yatağının başucuna koydu ama *Meyve Yetiştiriciliği El Kitabı*'nı okumaya devam etti.

İçindeki şeyin küçük bir bebek kadar büyüdüğünü hissediyordu. Meryem'in gebeliği gibi, diye düşündü. Onu korkutmuyordu bu. Hâlâ onu tüketip ölmeyeceğini düşündüğü ve bedeninin hapishanesinde doğmadan kalacağı için ona acıyordu Mary.

Günler geçtikçe daha az yemek yemeye, zamanının çoğunu uyuyarak geçirmeye başladı. Hayatının sonuna geldiğinde ne yapacağını uzun uzun düşündü. İkisi için bir mezar kazabilirdi ama üstünü kapatamazdı, ama birinin cesetlerini yatakta bulması utancına da katlanamazdı. Mutfağın dışındaki kilerde,

zeminin altında iki geniş tahtayla kapatılmış, mısır depoladıkları bir yer vardı. Yapabileceği en iyi şey buydu, bir sabah olanca gücünü toplayıp kız kardeşini buraya nazikçe yatırdı.

Duraksadı, aşağıya baktı, sonra gidip kız kardeşinin flütünü ve yıllar boyunca birlikte yazdıkları balatlardan oluşan kalın defteri getirdi. Günler uzun olacak diye düşündü, geceler de öyle. Beste yapmaya devam etseler iyi olacaktı.

Son kez saati kurdu, dışarı çıktı, koyunları otlattı, sonra da kapıyı açıp onlara iyi şanslar diledi. Gidip Alice'in diktiği diğer pembe elbiseyi giydi, kilere döndü, kapıyı kilitledi, tahtalardan birini çiviledi. Günahının bedelinin ebedi hatırası olarak yanına iki elma ve eski baltasını aldı. Kalan açıklıktan aşağı inip kız kardeşinin yanına uzandı. İkinci tahtaya bir kurdele bağlamıştı, yerine yerleştiğinde uzanıp kurdelenin ucunu eline aldı.

"Zamanı çoktan gelmişti," dedi Alice ama Mary onu bir öpücükle susturdu. Sonra kurdeleyi eline dolayıp çekerek ikinci tahtayı üzerlerine kapattı.

Çiftçi şimdi neşe içinde eve mısır getiriyor
Sarı koçanlar onun güzel evini süslüyor
Mısır soyma ekibi yığının başında neşeyle duruyor
Kabukları soyarken şarkı söyleyip gülüyor.

M. D.	W. D.	Day br'k. h.	m.	Days length. h.	m.	Days dec. h.	m.	D south. h.	m.	☉ R. m.	D A. d.
1	3	4	32	11	36	3	34	3	26	11	19
2	4	4	34	11	32	3	38		15	11	20
3	5	4	35	11	28	3	42	5	2	11	21
4	6	4	37	11	26	3	44	5	52	11	♌
5	7	4	39	11	24	3	46	6	41	12	23
6	F	4	40	11	20	3	50	7	30	12	24
7	2	4	42	11	18	3	52	8	19	12	25
8	3	4	44	11	16	3	54	9	8	13	26
9	4	4	46	11	12	3	58	9	58	13	27
10	5	4	47	11	10	4	0	10	47	13	28
11	6	4	49	11	6	4	4	11	37	13	●
12	7	4	50	11	4	4	6	ev.	34	14	1
13	F	4	52	11	0	4	10	1	32	14	2
14	2	4	53	10	58	4	12	2	30	14	3
15	3	4	55	10	54	4	16	3	31	14	4
16	4	4	56	10	52	4	18	4	33	14	5
17	5	4	58	10	48	4	22	5	32	15	6
18	6	4	59	10	46	4	24	6	28	15	☽
19	7	5	0	10	42	4	26	7	18	15	8
20	F	5	2	10	40	4	30	8	10	15	9
21	2	5	3	10	36	4	34	8	55	15	10
22	3	5	4	10	34	4	36	9	43	15	11
23	4	5	5	10	32	4	38	10	27	16	12
24	5	5	6	10	28	4	42	11	11	16	13
25	6	5	8	10	26	4	44	11	55	16	14
26	7	5	9	10	24	4	46	morn		16	○
27	F	5	10	10	20	4	50	0	39	16	16
28	2	5	11	10	18	4	52	1	24	16	17
29	3	5	12	10	16	4	54	2	11	16	18
30	4	5	13	10	12	4	58	2	59	16	19
31	5	5	14	10	10	5	0	3	49	16	20

Tarım, Hayvancılık, Ev Ekonomisi

Bu ayın ilk bir iki haftasında hava güzel olur, gerek şehirde gerekse kırsalda pek çok iş için elverişlidir. Çiftçilerin işleri başından aşkındır, tarlada ya da ahırda tahıl harmanlamak, ürünleri toplamak, çift sürmek, kışlık tahıl ekmek gibi onca faydalı işi görürler. Öte yandan iplik eğirmek, kumaş dokumak ve örgü örmek de evlerinde oturan çalışkan ev hanımları ve onların sıcakkanlı kızlarına düşer. Çalışkan tamirci, müşterileri için gerekli alet edevatı hazırlamakla meşguldür, her şey yolunda giderse kusursuz bir uyum yakalanmış olur.

Siz toprağınıza nasıl davranırsanız toprağınız da size öyle davranır. Onu gübreyle bolca besleyin ki o da size bolca ekmek versin.

PUMA ya da Son Zamanlarda Yaşanan Kanlı Bir Karşılaşmanın Gerçek Hikâyesi; CHEERILY and MERRILY'nin Melodisinde SES ve FLÜT için Bir Şarkı

Duydunuz mu şu kanlı canavarı
O ekim günü inen dağlardan aşağı
Tüm sürüyü kanlı şölenine katmış
Şanslı olan koyunlar elinden kaçmış

Kocamanmış diyorlar gözleri ve dişleri
Tüyleri soluk, kana susamış çenesi
Gelişinin habercisiymiş feryatla tıslaması
Yokmuş pençelerinin dini imanı

O gece boş eve geldi
Gürültücü oyunların gündüz gezindiği
Şimdi otlak sessiz çiftlik aydınlıktı
Ahırdaki koyun sürüsü uykudaydı

Duymadılar geldiğini oraya
Girene dek dinlendikleri ahıra
Koyuna ve kuzuya geçirdi dişlerini
Göğüslerinden çekip aldı tüm dirimi

Büyük kedi geziniyor hâlâ tepelerde
Kayalıklarda, otlaklarda ve derelerde
Geceleyin kilitleyin kapılarınızı
Evde tutun oğullarınızı ve kızlarınızı

Çığlıklar attılar korkunç çığlıklar
Kayın ağacından havalandı baykuşlar
Vadinin dört bir yanında duyuldu
Kuzunun cılız feryadı, koyunun yakarışı

Ak gözleri açılmış karanlıkta kocaman
Geçtiler derin ve karanlık sulardan
Kaçmak için izlerini bulan dişlerinden
Sarhoştular katliamın şehvetinden

İşini bitirince güzelce
Tam o an bir sessizlik çökünce
Kaldırdı kafasını puma kandan
Gecenin sesleri duyuldu uzaktan:

Geldi bir uluma, duyulunca kan kokusu
İşte bu, tepelerin son kurdu
İlerledi puma sinsice
Avını saklayacak bir yer bulsun diye

Büyük kedi geziniyor hâlâ tepelerde

Ahırdan ahıra beyhude yürüdü
Sonra o sarı eve süzüldü
Sürgüsüz bir kapıyı pençeledi
İşte böyle içeriye giriverdi

Orada kulaklarını hançer gibi dikti
Ve tuttu kuzu kokan sıcak nefesini
Kokladı havayı ama nafile
Aldı ölüm kokusunu sadece

Sessiz hole sinsice sindi kedi
Gerilmiş bıyıkları alev alev gözleri
Ay ışığı pencereye vuruyordu
Koridorun sessiz labirentini aydınlatıyordu

Pençeledi rafları
Düşürdü başucundaki kitapları
Durdu şöminede bir zamanlar ateşlerin yandığı
Kokladı bacadaki kararmış yağları

Büyük kedi geziniyor hâlâ tepelerde

Yalnızdı ama tetikteydi ona karşı
İnmekte olan kurda dağdan aşağı
Korkunç uluması ve sarı gözleri
Duyuruyordu yağmalamaya geldiğini

Sonra koştu hızlıca ahıra
Yakaladığı yaralı kuzunun yanına
Sürükledi onu evin sığınağına
Katletti zavallı avını orada

Önce bir, sonra iki, üç ve daha fazlası
Çekti oraya şu korkunç canavarı
Ziyafetini çekeceği yere
Yığmıştı hepsini zeminde üst üste

Büyük kedi geziniyor hâlâ tepelerde

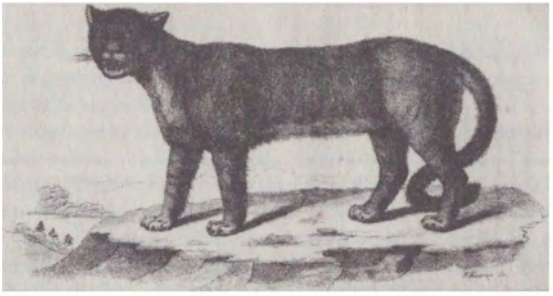
İlerledi kurt yıkık duvarlar boyunca
Yürüdü çamurla kaplı otlaklarda
Yaklaştı kan kokan eve
Son kurdu tepelerin

Ulusa, inlese, hırlasa da
Tehditle, korkunç sözlerle, yakarışla
Karşılanmadı isteği
Evin hanımınca

Günlerce beslendi meyveleriyle kanlı
Yönetti yarattığı küçük krallığını
Evcildi bizim şu korkunç hayvan
Kanepede kıvrılan yatakta yuvarlanan

Ama karanlık ormanlar çağırınca onu yeniden
Avlanmak için onun derinliklerinden
Yol aldı derede ve vadide
Devam etti yalnız yürüyüşüne

Büyük kedi geziniyor hâlâ tepelerde

Atasözleri ve Deyimlerden

Koyunların bıraktığı boşluğu sessizlik doldurur merada.*

---

* Ama işte! Bu eski deyişte bir hikmet mevcut olsa da, şimdi bu arazide gerçekleşen şey el değmemiş bir Cennet Bahçesi'ne usul bir geri dönüş değil, daha ziyade pusuda bekleyen yabancı, işgalci bir ordunun istilasıdır.

Bu meranın işgalinin, Merinos Cristobal'in doğumundan iki yüz yıl önce bir sonbahar sabahı, Wight Adası'ndaki Yarmouth'tan bir geminin yola çıkmasıyla başladığı söylenebilir. Denizciler, Kuzey Atlantik'te dengeyi korumak için geminin ambarını Yarmouth rıhtımlarının yakınındaki çorak arazilerden aldıkları balastla doldururlar. Bu balastta taşlar, kil ve kum, böcekler ve kurtlar, kuş kemikleri ve ezilmiş salyangoz kabukları, tespih böcekleri ve güvertenin altında karanlıkta solan ot yığınları var. Yarı çürümüş bir köstebek, canlı bir köstebek, kırık testiler, 317 yıl sonra sahilde yürüyen bir çocuğun bulacağı bir Roma sikkesi ve Massachusetts Körfezi'nin alüvyonlu derinliklerine süzülüp kaybolacak, üstünde VI.Edward'ın resmi olan bir sikke var. Bir dok işçisinin karısının bir anlık dalgınlıkla düşürdüğü boncuklu kolye, bir muhasebecinin gözlüğünden düşen mercek, bir berberin tezgâhından açık deniz esintisiyle savrulan saçlar, şeftali çekirdekleri, unutulmuş şarkıların yazıldığı sararmış sayfalar var. Bu rutubetli yükün içinde sayılamayacak kadar çok tohum var: kırmızı yonca, kanarya otu, karanfilgiller, yonca, çayır otu, karahindiba, çit maydanozu, kara yonca, sinirotu.

Yolculuk iki ay sürer. Karaya çıktıklarında balast gemiden alınıp limana boşaltılır. Çoğu –taşlar, deniz kabukları, boncuklar, gözlükler– körfezin dibini boylar. Ama tohumlar, tohumların çoğu, kâfi miktarda tohum, sarıldıkları topraktan arınarak dalgakıranlarda serbest kalır ve kıyıya vurur.

Hava sıcaktır, haftalar içinde çimlenmeye, gelişmeye, çiçeklenmeye ve başka tohumlar üretmeye başlamışlardır.

Sonra milyonlarcası, teker teker batıya doğru yol alır.

Annesiyle Albany'ye giden genç bir kızın keçe çizmelerinde: çit maydanozu. Hoosick Falls yakınlarındaki ıssız bir yolda öldürülen Hollandalı bir yerleşimcinin düşürdüğü kenevir çuvalında: kanarya otu.

Bir eylül sonunda Deerfield pazarından geçen bir çiftçiye satılan yemin arabasından dökülen kısmında: çayır otu.

Bir papazın karısını kendisini üzerinde aldattığını anlayıp parçalara ayırarak Plymouth tarlalarına savurduğu yatağın kumaşında: devedikeni.

Onu havuç zanneden sütçü bir kızın cebinde: yabani havuç.

Eski bir ayakkabının çatlaklarında, bir eteğin kıvrımında ve bir askerin çoraplarında:

Bir zamanlar toprağa atılan tohumlar
Şimdi bize otlak oldular.

Birer birer ormanın yerel otları arasına yerleşirler, bazıları o kadar hızlıdır ki hep oradaymış gibi görünür (çünkü karahindibanın, devedikeninin olmadığı bir zamanı hayal etmek zordur). Diğerleri vadide usul usul, bir tarladan diğerine sürünür, ta ki sarı eve ulaşana kadar. Fark edilmeden büyüdükleri bu yerde, Merinosların sürekli otlamasıyla, toprakta büyük kediyi beklerler.

Dört

Dağlara ulaştığında kasımın başlarıydı. Tarlalar gri anızlarla dolmuş, şiddetli bir yağmurun kalıntıları tekerlek izlerinde parıldıyordu. Meraların çevresinde, çiftliklerin arasında kalan dar orman şeritlerinde, çıplak huş ve akçaağaçların arasında meşe ve kayın ağaçları yapraklarına sıkı sıkıya tutunmuşlardı. Her yerde koyun sürüleri vardı, alçak duvarların diplerinde otluyor, yemliklerin üzerindeki tentelerin altında toplanıyor ve yolları tıkıyorlardı.

Springfield'dan başlayan sekiz saatlik yolculuğunu mor kadife pantolonlu şişman bir adamla, yol boyunca birbirlerine tıkır tıkır ses çıkaran teneke bir kutudan beyaz ceviz yediren yeni evli bir çiftin arasında sıkışıp kalarak geçirmişti. Otobüs kalabalıktı, dört sırası da mümkün görünenden çok daha fazla insanla doluydu, bavulları otobüsün üstünde iplerini zorlayıp gıcırdayan bir kule halinde bağlanmıştı. Önündeki koltukta genç bir doktor, onun yanında adamın mesleğini öğrendiği Bettsbridge'den bu yana ona altı yıl önce yediği bozuk somon balığı sonrasında çektiği hastalıkları anlatan yaşlı bir adam oturuyordu.

Gün soğuk başlamıştı, dağlara doğru yükseklik arttıkça hava daha da soğumuştu ama yolcuların oluşturduğu sıcak atmosfer bunu fazlasıyla telafi ediyordu. Şişman adam yolculuklarının ilk saatlerinde Phalen'le sohbet etmeye çalıştı. İri cüssesini koltuğunda döndürmeye çalışarak Phalen'e nereden geldiğini ve seyahatinin amacını sordu. Koltuk arkadaşını

yorgun, cevaplarını kısa bulunca da somon sohbetine dahil oldu, ayakkabısını ve çorabını çıkarıp ayağındaki sorunla ilgili soru sormak için sırasını bekledi. Hatta Junction'a varıp yemek için aşağı indiklerinde genç doktor çok genç, çok sağlıklı ve çok temkinli olan Phalen ve yeni evliler dışındaki her yolcuya tavsiyelerde bulunmuştu.

Doktor Junction'da işi olduğundan mı yoksa ücret almadan danışmanlık yapmaktan usandığından mı bilinmez, arabadan indi. Ancak yolcuların nefes alabilecekleri bir alan bulma umutları, çevik bir hareketle orta koltuğa yerleşip kısa süreli bir itirazın ardından da vaaza başlayan genç bir vaizin son dakikada içeri girmesiyle suya düştü. İki saat boyunca dans eden öğretmenlerin günahlarından ve insana sarhoşluk veren elma ağacının kötülüklerinden bahsetti, Phalen'in ancak soğuk algınlığı ve mayasıl kadar ilgisini çekiyordu bu. Ancak vaiz köleliğin kötülüklerinden bahsetmeye başladığında Phalen kulak kesildi. Vaiz, özgür doğan ama kaçırılıp New York'taki hayatından koparılan bir çocuktan ve onu serbest bırakan cesur adamlardan bahsetti. Eyüp, *Haksızın çenesini kırar, avını dişlerinin arasından kapardım*,* dememiş miydi? Uzaktan bir borazan sesi duyuldu, at arabası kaldırım taşlarını ezmeye başladı. Camdan Oakfield'ın kalabalık akşam sokağı görülene kadar vaizin sesi at arabasında yankılanmaya devam etti. Yolcular paltolarının düğmelerini ilikleyip şapkalarını ve atkılarını düzeltmeye başladılar. Phalen öne doğru eğilip güzel konuştuğu için vaize övgüde bulundu.

"Güzel sözleriniz için minnettarım," dedi vaiz. Erdemli biriyle tanışmak güzeldi. Bazen insanın aslında kimin tarafında olduğunu bilmek zordu.

---

* İncil, "Eyüp" 29:17. (e.n.)

Phalen, Massachusetts'te geçirdiği iki hafta içinde aradığı kişinin Oakfield vadisi üzerinde yükselen dağlarda bir yerde olduğuna kanaat getirdi. Görünüşte oraya sigorta satmak için gelmişti. Meraklı birini bezdirecek kadar iyi bildiği bu iş ona evler ve bu evlerde yaşayanlarla ilgili bilmek istediği şeyleri öğrenme şansı veriyordu. Ancak soru soran çok az insan oldu; sigorta satıcıları, doktorlar gibi posta arabalarında soru yağmuruna tutulmazdı. Kaldığı hanlarda, usule uygun şekilde kayıt defterlerine gerçek adını yazdırdı ama dikkat çekmedi. Yüzü zayıf ve sıradandı, saçları o kadar solgun ve griydi ki, rengini tarif etmek mümkün değildi. Fiziksel gücünü gizlemek için bol bir ceket giyiyor, açık kahverengi bağcıklı, kunduz kürkünden şapkasını yüzüne indiriyordu.

Bu kılığı rastgele seçmemişti, daha ziyade meslekte geçirdiği yirmi yıl içinde şekillendirdiği bir şeydi. O kadar mütevazı görünüyordu ki, çoğu zaman müşterilerini kaba kuvvet kullanabileceğine ikna etmek zorunda kalıyordu. Ancak şiddete nadiren başvurduğunu söylemekten de gurur duyardı. Çünkü ihtiyatlı davranmaya önem verirdi. Yasalar onun tarafındaydı, başkasının mülkünün geri alınması ve restorasyonuna herhangi bir müdahaleyi yasaklıyordu. Ancak ülkedeki bu hararetli ortam, yerel ihtirasları alevlendirebilir, görevini zorlaştırabilir ve hem kendisinin hem de işvereninin dikkati üzerlerine çekmesine neden olabilirdi. Evet, kimliğini gizlemek için hiçbir çaba sarf etmeyen meslektaşları vardı; kölelik karşıtı basının resmettiği korsanlara benziyorlardı: kötü eğitimli, şiddet yanlısı çirkin adamlar. Phalen'e göre bu tür adamlar şüphesiz Kuzey'in ikiyüzlü insanlarının arasında ve hatta Güney'in işlerine sempati duyan yerlerde bile çok fazla dikkat çekiyordu. Doğrusu, Massachusetts'teki düşman bölgesinin derinliklerindeki

bu görevinde sadece kusursuz bir ihtiyatlılıkla başarı şansı olabilirdi.

İhtiyatlı olmanın elbette bir karşılığı vardı. Muhtemel bir müşteriye talep ettiği ücreti söylediğinde tepki ıslığıyla ya da belli belirsiz işittiği bir küfürle karşılaşmaya alışıktı. Ama bölgedeki bir serseri çetesini köpeklerle ve prangalarla yakındaki bataklığa göndermek başkaydı, Mason-Dixon'ın uzak tarafındaki umutsuz bir vakanın peşine düşmek başka. Görevine değer biçtikten sonra kabul etmeyenler olsa da ünü, hizmetlerinin karşılığı kölenin değerini aştığında bile istediği ücretin kabul edilmesini sağlıyordu.

Kasımda kendisini Massachusetts'in karla kaplı engebeli arazisine getiren bu kız ve çocuk vakasında, işvereninin, yani iki düzine kadın ve erkeği ambarında tutan uzun boyunlu, düşük omuzlu Maryland'li çiftçinin amacını bilmiyordu. Firarinin kadın olması belli şüpheler uyandırsa da müşterinin asıl endişesi giderek artan firarlardı. Bu kadın o sıralar kaybettiği üçüncü kişiydi ve alacağı ceza diğerleri için bir örnek teşkil etmeliydi.

Elbette, diye düşündü Phalen, kölelerin, en acımasız "örneği" bile kendi esaretlerinin dehşetiyle kıyaslamaları onun işlerini canlı tutuyordu.

Ama bunu ona söylemedi. O gün, çiftçinin karşısında otururken yaşlı adamın masaya koyduğu viskiden tek bir yudum aldı ve işvereninin konuşmasına izin verdi.

On sekiz yaşındaki Esther, üç hafta önce bebeğiyle ortadan kaybolmuştu, peşinden Pennsylvania sınırına gönderilen bir arama ekibi izini kaybetmişti. Sahibinin söylediğine göre kızın amacı belliydi. Çocuğun babasını aylar önce satmıştı ama adam Boston'daki gemiden kaçmıştı. Sonra yakalanmış ama çiftçinin duyduğuna göre tekrar kaçıp Kanada'ya gitmişti.

Kızın ona ulaşmaya çalıştığından hiç şüphesi yoktu. Adamın nerede olduğunu kızın *nereden* bildiği, böyle bir bilginin sekiz yüz, dokuz yüz kilometre öteden ona nasıl ulaştığına akıl sır erdiremiyordu ama bir yolunu bulmuştu işte.

Phalen dinledi. Evet yollar, bağlantılar, söz ve iletişim rotaları vardı. Phalen'in de kendi bağlantıları vardı ama. Kuzey'deki kölelik karşıtı komşularının yasaları çiğnemesine öfkelenen fazlasıyla kadın ve erkek. Ve onların dişlilerini, perçinlerini satın alan Güneyli müşterileri, kumaşlarını tedarik eden Güneyli tedarikçileri vardı.

Ufak tefekti, dedi çiftçi, çoğundan daha esmerdi, sivri burunluydu ve dişleri tamdı. Saçları kısaydı, o dönem bit salgını olduğundan çiftçi saçlarını kestirmişti. Ama güzel ve güçlüydü, az çok okuyabiliyordu ve tarlada bir erkeğin işini yapabiliyordu. Ayırt edici özelliklerine gelince –bir an durakladı, hafızasını yoklamaya çalışıyormuş gibi davrandı ama Phalen böyle bir çabaya ihtiyacı olmadığını biliyordu– daha önce kaçtığı, daha doğrusu kaçmaya çalıştığı için malum kırbaç izlerine sahipti, sol elindeki bir parmağı kırıktı.

Çiftçi Phalen'e geceyi geçirmesi için bir oda teklif etmişti ama Phalen reddetti. Üç haftalık kayıp zaman, bilinmeyen bir varış noktası, çoktan kaybolmuş bir iz; tüm bunlar onu hatırı sayılır derecede dezavantajlı bir duruma sokuyordu. Yine de daha önceleri daha az imkânla yetinmiş ve her şeye rağmen aradığı kişiyi sahibine getirebilmişti. Hatta, ülkenin uçsuz bucaksızlığı, müşterilerinin verdiği yetersiz eşkaller, firari yasalarına karşı artan itaatsizlik göz önüne alındığında, yirmi yıl sonra bile hedefinin yerini bulmanın kolaylığı onu şaşırıyordu. Bu vakada, sadece iki günde Esther'in eşkaline uyan bir kızın Trenton'daki bildik bir istasyonda görüldüğünü haber almıştı. Bu noktadan, yanlış ipuçları onu Hudson'ın aşağılarına

götürdükten sonra, başka istihbaratlar onu kızın izini yeniden kaybettiği New Haven ve Springfield'a getirdi.

Ekimin sonlarında, kızın izini yeniden kaybettikten bir hafta sonra Maryland'e geri dönmeyi düşündü, çünkü hem zamanı hem de müşterisinin parası boşa gidiyordu. Ama Springfield'da, onunla aynı amaçlara sempati duyan birinin işlettiği tavernada siyahileri yakından takip etmekle övünen Shadd's Falls'lu bir çiftçiyle tanıştırılmıştı. Çiftçi, kızı ve çocuğu görmüştü, evet, özgürce etrafta geziniyorlardı. Phalen o gece, adamın çiftliğinde kaldı. Bir hafta boyunca çiftçi ona etrafı gezdirip kendisi gibi ülkenin yasalarına bağlı başka insanlarla tanıştırdı. Phalen bu tür bir arkadaşlığın aralarında gizlice dolaşmayı umduğu kişilerin dikkatini çekeceği endişesiyle görüşmeye son verdi. Bir gece, ilerideki kasabadaki bir yük arabacısından bu eşkaldeki bir kızın demiryollarında bağlantıları olan özgür siyahi bir adamla seyahat ederken görüldüğü haberi geldi. Phalen'in kızı aradığını duyup ondan para koparmayı uman arabacı, kızı ve adamı Oakfield'a kadar takip etmiş, adamın oradan tek başına döndüğünü görmüştü.

Kızın güpegündüz seyahat etmesinin Massachusetts eyaletinin vurdumduymazlığının bir kanıtı olduğunu da sözlerine ekledi.

"Peki sizce Oakfield'ın neresinde?" diye sordu Phalen, başka insanlarla, başka bir sempatizanın işlettiği tavernada otururken.

Arabacı ve çiftçi birbirlerine baktılar.

"George Carter diye birini duydunuz mu?" diye sordu arabacı.

Phalen başıyla onayladı. "Democritus" mahlasıyla sürekli kölelik karşıtı yazılar kaleme alan Carter'ın adını duymamak neredeyse imkânsızdı.

Arabacının söylediğine göre, Oakfield'da bir evi vardı. Görünüşe göre bu fazlasıyla garip bir tesadüftü.

"Orada saklandığını mı düşünüyorsunuz?" diye sordu Phalen.

Adamlar yine birbirlerine baktılar.

Daha o bahar, dedi arabacı, New York'tan bazı insanlar – dostlar da diyebiliriz– Carter'ın saygısızlığından bıkıp evini ateşe vermişler. Ama civarda ihtiyar Democritus'un sorun çıkarmasını hoş karşılayan pek çok tanıdığı vardı.

Arabacı, tavernacıdan bir parça kâğıt istedi, kâğıda kasabanın ve çevredeki yolların krokisini kabaca çizdi, bir dizi isim ve adres yazdı.

"Sizi götürmekten memnuniyet duyarım," dedi arabacı ama orada tanınan biriydi. Ertesi sabah Phalen kendini batıya giden arabada, mor pantolonlu şişman adamın ve birbirine kur yapan yeni evlilerin arasına sıkışmış halde koyunların yolda yavaşça ilerleyişini izlerken buldu.

Pazar meydanında oda tuttu, postanede ve taşra marketinde yaptığı işi duyurdu ve sonraki dört gün boyunca kapı kapı dolaşarak olmayan sigorta poliçelerini insanlara tanıttı, haritasında küçük x'lerle işaretlenmiş yedi eve de gittiğinden emin oldu.

Fakir bir köydü burası ama güzeldi. Hedefine yaklaştığını bilmek kasabayı daha da güzelleştiriyordu. Kırağı dağların tepelerini gümüşe boyamıştı, rüzgâr dallardaki yaprakları titretiyor ve her sabah orman sanki ona içindekileri yavaş yavaş gösteriyormuşçasına daha seyrek görünüyordu.

Haritasında işaretli evler geniş bir bölgeye yayılmıştı, güzergâhı boyunca kasabanın içinden ve Oakfield'a inen vadilerden geçti. Çiftçiler onu evlerinin kapısında karşılıyor, fırtına

ve yangın risklerini, poliçenin işleyişini, afet durumlarında sağlayabileceği güvenceyi anlatırken sabırla dinliyorlardı. Çiftliklerin çoğu zaten sigortalıydı ama çiftçiler tutumluluktan ya da köylü terbiyesinden, Vermont Yangın Sigortası ya da Batı Massachusetts Can ve Mal Sigortası ile devam edeceklerini bilseler bile, Phalen'in mülklerini görüp değerlendirmesine izin verdiler. Çalışkan oldukları kadar temkinliydi New England'lılar, başıboş bir ineğin, perdelerin yakınındaki bir gaz lambasının ya da mumun nelere yol açtığını biliyorlardı.

Her biri Phalen'i misafirperverlikle karşıladı. Sallanan sandalyeler ya da yıpranmış kanepelerinde ona taze tereyağlı ekmek, kestane ve teneke kupalarda kahve getirdiler. Karnını doyurduktan sonra onu zaman içinde aşınan zeminlerde, cızırdayan ocakların ve kabaca yontulan masaların yanından geçirip evi gezdirdiler. Peki temsilcinin evlerinin tüm kuytu köşeleriyle bu kadar ilgilenmesini, her bir tavan arasını, samanlığı görmek istemesini tuhaf karşılamadılar mı? Ya da hizmetçi odalarını ve arazide başka evler, uzak yerleşkeler olup olmadığını sorgulamasını? Phalen onlara yangının evin herhangi bir köşesinde başlayabileceğini, çoğu zaman dikkatsiz davrananın bir hizmetçi ya da çiftlik çalışanı olduğunu söylemişti. Cebinde taşıdığı küçük haritada adı geçen altı erkek ve bir dul kadın eğer komşularına temsilcinin ziyaretiyle ilgili bir şeyler sormuş olsalardı, onların çiftliklerini diğerlerinden daha ayrıntılı incelediğini ve onlara daha yardımsever davrandığını öğrenebilirlerdi.

Gerçek şu ki, Phalen birini saklıyor olsalar bile onu asla oraya götürmeyeceklerinin farkındaydı. Aradığı şey ona gösterdikleri ya da gizledikleri tavan arası kapısı değil, ev sahibinin yüzüne yansıyacak basit bir tereddüt anıydı.

Duvarlarda, yüksek yakalı, ince dudaklı atalarının güneşten solmuş portreleri, başını eğerek gıcırdayan merdivenleri

tırmanırken onu izliyordu. Bahçede çocuklar dökülen yaprakların içinde yuvarlanıyor, geç açan yıldızpatılar ince mor yapraklarını pantolonunun paçalarına döküyordu. Her geçen gün köye daha da alışıyordu. Domuz sürülerini aynı yüzler güdüyor, her sabah kasabaya aynı insanlar geliyor, aynı çamaşırcı kadınlar çamaşır asıyor, aynı sarhoşlar meydanda aylaklık ediyordu. Renkler bile tanıdık gelmeye başlamıştı. Mat kırmızı tuğlalarla örülmüş bacalar ve mezarlıklarda anayolun hemen ötesindeki bir taş ocağından gelen, neredeyse yarı saydam, yağmurda kolayca aşınan soluk yeşil sıra sıra mermerler.

Bazen bulutlar vadinin üzerinde öyle alçalıyordu ki başka bir âleme geçmiş gibi oluyordu. Yollar sisle kapanıyor, yoldan geçenler bir anda beliriyor, sonra ani bir rüzgâr gelip sisi kaldırıyor ve tepeler ortaya çıkıyordu. Yamaç o kadar berraktı ve vadinin karşısındaki küçük kulübeler o kadar yakınmış gibi geliyordu ki, küçük domuzları bile görebiliyor, uzansa onlara dokunabilecekmiş gibi hissediyordu. Dördüncü gününde genç bir kadın ona Hollanda'dan gelen yeşil cam bir bardakla öyle berrak, öyle tatlı bir su ikram etti ki, bir an için kızı aramayı bırakıp tepelerin arasında kendine ait bir yer bulmayı düşündü. Bu işin pisliğinden, kölelerinin canını çıkaran efendilerin açgözlülüğünden, rıhtımlardaki her zavallı siyahiyi dikkatle takip eden armatörlerin alçaklığından, kaçıp düzeni bozarak, diğerleri sessizce kendisinin peşinden giderken onunla sonuna kadar mücadele eden ve onu kendini kandırmaya, olmadığı bir adammış gibi davranmaya iten her siyahiden nefret eden yanı ortaya çıktı. Sonra, yatak odalarında dururken, muslin perdeleri ve patiskadan yapılmış etekleri görmüş, nefret ettiği onca şeyin arasına bir de kölelerin eşitliği konusunda vaaz verirken onların alın teriyle yapılmış kumaşları giyen dindarları da ekledi.

Evlerin hollerinde yürürken, avluda oturup taze elma şarabı içerken, uzaktan gelen gıcırtıları ya da öksürükleri dinliyor, pencerelerden geçen figürleri izliyor ve insanların yüzlerinde şüpheli ya da endişeli bir ifade arıyordu. Kendi kendine onu kimin saklayabileceğini soruyor ve evleri teker teker listesinden çıkarıyordu.

Şans ayağına altıncı günde hiç beklemediği yerden geldi. Pazarın kurulduğu günlerden biriydi ve burada, özgür toprakların ortasında, kızın başka bir insanın varlığına duyduğu hasretle kasabaya gelme cesaretini gösterebileceğini umarak, gelip geçen insanları izlemek için hana yakın bir yerde kalmıştı. Kasvetli ve soğuk bir gündü. Ara ara yağmur çiseliyordu. Sokaklar palto, şapka ve renk renk etek giyen insanlarla doluydu. Fabrikada çalışan kızlar, şal ve saç tokası satan bir seyyar satıcının peşinden gidiyordu. Hasat yüklü at arabaları çamurlu su birikintilerini sıçratıyordu. Meydanın bir kenarında, elma satan küçük bir kızın etrafını insanların sardığı gözüne çarptı. Elma satan pek çok kişi vardı ama nedense en fazla ilgi onaydı. Yanına yaklaştığında bir kutu talaşın içine yerleştirilmiş tek bir elma kaldığını gördü.

Sorduğunda kız bunun *hayalet elma* olduğunu söyledi. Ama koyu kırmızı ve yeşil renkteki elmanın hayalete benzer bir tarafı yoktu, ona neden elmaya bu ismi verdiğini sorduğunda, geldiği elma bahçesinin perili olduğunu söyledi. Phalen gülünce de bahçedeki metruk evde kendisinin bile perdelerin arkasında hareket eden gölgeler gördüğünü söyledi.

Başına gri bir şal sarmıştı, diliyle sallanan dişini yerinden oynatıyor ve kendisine inanmadığı için açık mavi gözleriyle dik dik adama bakıyordu.

Bir elma beş sentti.

İhtiyar Carter'ın evinin bir buçuk kilometre ötesindeki elma bahçesinin yerini söylemek için ondan bir dolar aldı, Phalen'in sadece doğaüstü şeylerle ilgilendiğine dair ikna edici sözlerine rağmen, onun kalan meyveleri kendisi için toplayacağından son derece emindi.

Böylece, yetmiş beş yıl içinde ikinci kez, bir çocuğun elması yetişkin bir adamı kuzey ormanının olduğu yere götürmüş oldu.

Vadinin yukarısına uzanan dolambaçlı yola henüz girmemişti. Araba yolu dardı, alçak dallar yol boyunca aşağı sarkıyor ve dört bir yanda çalılar onu tutmaya çalışıyormuş gibi giysilerine takılıyordu. Ağaçların tepesindeki kargalar onu uyarırmışçasına bağırıyordu, Phalen içinden bu tür seslerin yaygın olduğunu ve kız için bir şey ifade etmeyeceğini geçirdi. Yine de atını Carter'ın evinin önünde durdurdu, şömineden ve ikinci kattan aşağıya yuvarlanıp yangından kurtulan yataktan başka ayakta kalan tek şeymiş gibi görünen direğe bağladı. Geri kalan her şey kül olmuştu. Eski güzel Amerikan öfkesi, diye düşündü. Eğer yangın ihtiyar Democritus'a bir ders vermediyse, belki de evinde başkasına ait bir şeyi sakladığı için tutuklanmak iyi bir ders olacaktı.

Yola yürüyerek devam etti ve uzaktan sarı evi gördüğünde kıza görünmemek için ormana daldı. Elinde elmayla kasabaya döndüğünde, elmanın eşsiz tadı aklını başından aldığından Shadd's Falls'a geri dönüp arkadaşlarını da getirebileceği aklına gelmişti ama bundan vazgeçti. Bunun için pek çok nedeni vardı. Oraya geri dönüşü iki gününü alacaktı ve Esther'in kuzeye doğru yoluna devam etmeyeceğinin garantisi yoktu. Dahası, nasıl Shadd's Falls'taki arkadaşları bölgedeki kölelik karşıtlarını tanıyorsa, bölgedeki kölelik karşıtları da arkadaşlarını

mutlaka tanıyacaktı. Bu hem kızı uyarmaya hizmet edecek hem de kaldığı süre boyunca karşılaştığı misafirperver davranışları göz önüne alınca onu utandıracaktı.

Son neden ise tez canlı olması ve diğer iki adama ihtiyaç duymamasıydı. Eğer kızın arkadaşları olduğunu görürse onlardan yardım isteyecekti.

Ama çok geçmeden kızın hiç arkadaşı olmadığı açığa çıktı. Kol kalınlığında genç ağaçların büyüdüğü alçak taş duvarın önünde durduğunda rüzgâr hafiften yaprakları oynatıyordu. Duvarın ötesinde çalılıklar, eğreltiotları ve esnek, sallanan huş ağaçlarıyla kaplı, terk edilmiş bir mera gördü. Yere çömeldi. Esther ortaya çıktığında bir elinde kova vardı, bebeğini beline bağlamıştı, kuyuya doğru yürürken korkuyla etrafına bakınıyordu. Korku içindeydi, bunu uzaktan bile fark edebiliyordu. Bir karga öttüğünde irkildi, adamın beklediği ormana doğru baktı, sonra su çekmeye devam etti. O kadar ufak tefek ve zayıftı ki, bir an tüm olayın fiziksel asimetrisine, bir çocuktan daha büyük olmayan kızın, izini sürmesine yardım eden tüm adamların toplam büyüklüğüne olan asimetrisine şaşıp kaldı. Kız bebeğini yere bırakmadan kuyudan kovayı çekmiş ve tek eliyle doldurduğu kovayı taşımıştı. Dikkatli ol, dedi kendine. Adamın tabancası vardı ve kızın koruması gereken bir bebeğinin olması dezavantajdı.

Kız içeri geri döndü. Adam bekledi. Gece oldu. Kızın usulca şarkı mırıldandığını duyuyordu, bir mum yanıyordu, sonra karanlık oldu.

Bulutlar birbirinden ayrıldı, evi ve tarlayı ay ışığı kapladı. Bulutlar tekrar birleştiğinde adam yosunlarla kaplı iki odun yığınına kadar eğreltiotlarının arasında usulca ilerledi. Sonra yine durdu, bekledi ve dinledi.

Ön kapı kilitliydi ama evin bir kanadındaki kapı açıktı. İçeri girip gözlerinin karanlığa alışmasını bekledi. Küçük bir

odaydı, avcı kulübesi büyüklüğündeydi. Bir tereyağı yayığı, devrilmiş tencere rafının yanında uzanıyordu. Dikkatlice, ocağın yanında bir masa bulunan yemek odasına doğru ilerledi.

Sandalyelerden biri çekilmiş ve masanın bir ucu gibi o da tozdan arındırılmıştı. Tozdaki ayak izleri oradan mutfağa, sonra da oturma odasına doğru ilerliyor, merdivenlerde bitiyordu. Orada, girişte bir koyunun kemikleri –omurgası, göğüs kafesi– etrafa saçılmış vaziyette duruyordu. Koyunu Esther mi öldürmüştü acaba? Ama bunlar eski kemiklerdi: kuruydular, üzerinde kalan etler de sertleşerek deriye dönüşmüştü. Dikkatlice üzerlerinden atladı. Merdivenin ilk basamağı gıcırdadı. Durdu ve bir süre hareket olup olmadığını dinledi. Sonra, kadının sahanlıkta bekleme ihtimaline karşı tabancasını öne doğrulttu ve merdivenleri tekrar tırmanmaya başladı.

Kız sahanlıkta beklemiyordu. Tozun üstünde her yerde ayak izleri vardı, iki kapıdan sağdakini seçti.

Oda, örtüleri dağınık yatak dışında boştu. Yerde daha fazla kemik vardı. Burası nasıl bir ölü mahzeniydi böyle? Gözleri odayı tarıyordu, avı için tetikteydi, son derece dikkatliydi, daha iki gün önce Hollanda bardağından tatlı su içerken vazgeçmeyi aklından geçirmekle delilik ettiğini düşünüyordu.

"Esther," dedi.

Yanıt gelmedi. Bütün ev nefesini tutmuş gibiydi.

"Esther, benimle gel, eve dön, ikinize de zarar gelmeyecek."

Bir gıcırtı duydu. Kızın kaçtığını görmek için arkasını döndü ama kimse yoktu. Bir gıcırtı daha duydu ama nereden geldiğini anlayamadı. Gerginlik içindeki ev, şimdi gecenin serinliğine gömülüyor gibiydi. Ayaklarının dibinde bir koyun iskeleti daha uzanıyordu, parçalanmış ağzı ay ışığında parlıyordu. Kızın yakında bir yerlerde olduğunu biliyordu. Yatağın altına bakmak için eğildi, dışarıda öfkeli bir kalabalık, çığlık

atan kölelik karşıtı kadınlar olmadan evde ikili bir itiş kakışla işi bitirebileceği düşüncesiyle umutlandı, hatta heyecanlandı.

Ama yatağın altı boştu. Karanlığın içinden bakan gözler yoktu ya da bebeğin ağzını kapatan bir el. Dolapta da bir şey yoktu, sahanlığın karşısındaki yatak odasında da. Çarşaflar dümdüzdü, yatak özenle toplanmıştı. Yatağın yanında bir yığın kitap vardı ve yerde, tozun içinde dümdüz, tertemiz bir dikdörtgen vardı. O mu almıştı acaba? Ama bunu düşünecek zamanı yoktu. Sahanlıkta bir fısıltı, sonra da ayak sesleri duydu. Hızla merdivenlerden indi, ayağı kemiklere takıldı, düştü sertçe. Kadına lanetler yağdırdı, kemikleri ayağının altına koyan o olmalıydı. Sonra yeniden yukarı çıktı. Oturma odasına, oradan da mutfağa. Mutfakta daha önce fark etmediği küçük bir kapı gördü, kapı kilitliydi, yeniden ona seslendi.

Cevabı beklemeden bir tekmeyle kapıyı kırdı.

Burası bir kilerdi, boş bir kiler. Ama yerde, aşağıya doğru açılan kapıyı gördü.

"Esther," dedi.

Uzaktan başka sesler de geliyordu. Onu elinden kaçırıp kaçırmadığını merak ederek arkasını dönmüştü ki ayaklarının dibinden öksürük sesi duydu.

Bir hanımefendiyle tanışmak üzereymiş gibi, daha şık görünmek için eliyle şapkasını düzeltti.

Döşeme tahtalarından birinin kenarında boşluk vardı, tahtayı çıkarmak için bu boşluğu kullandı. Alt tarafta bir kurdele gördü, o an kızı bulduğunu düşünerek iki eliyle bir sonraki tahtayı kavrayıp yerinden söktü. *Haksızın çenesini kırar, avını dişlerinin arasından kapardım.** Aşağısı karanlıktı. Kibrit yakıp boşluğa eğildi, ilk başta ne gördüğünü anlayamadı, flütün

* İncil, "Eyüp" 29:17. (e.n.)

üzerinde titreyen ışık, fırfırlı pembe elbiseler, ona bakan bir çift göz, bir balta.

Alice ve Mary Osgood gözlerini kırpıştırarak üzerlerindeki figüre baktılar. Parçalanmış kapıdan soğuk rüzgâr esiyordu. Mary başını iki yana çevirdi, gelen sesle irkildi, boynu onu hep rahatsız etmişti ve hareket ettirmeyeli on üç yıl oluyordu. Yanında uzanan Alice, her zamanki gibi yattıkları yerin yarısından fazlasını kaplıyordu ve çamurdaki bir domuz gibi ona yaslanmıştı.

Ama bu sonra konuşulacak konuydu, önce davetsiz misafirin hesap vermesi gerekiyordu.

"Sizi misafirimizin davet ettiğini hiç sanmıyorum," dedi Mary ve ayağa kalktı. Alice flütünü alıp az sonra olacakları görmemek için gözlerini kapadı.

BAYKUŞ ve SİNCABIN Acıklı Öyküsü ya da ARAZİ NASIL YENİDEN ORMAN HALİNE GELDİ, MEZAR'daki KIZ KARDEŞLER Tarafından ÇOCUKLAR için Yazılan Yeni Bir Kış Şarkısı; THEN MY LOVE AND I WILL MARRY'nin Melodisinde

Sonbaharda bir sincap şişman ve güçlü
Durup tarlanın birinde düşündü
Çünkü havada kış soğuğu vardı
Ve gelmişti seçim yapmanın zamanı

Çiçekler açmış ormanın her yanında
Ve en güzel yemişlerin çoğu
Dökülmüş dallarından
Tepenin her yanına

Yollarında durakladı ipekkuyruk kuşları
Toprağı eşeledi orman kurbağaları
Kral kelebekleri bıraktı altın başakları
Soğuğu aşıp güneye doğru kanat çırptı

Uzun zaman önce otlaklar terk edilmiş
Ve onların yerine dikenler yükselivermiş
Büyümek için savaşırken eğreltiotları ve fidanlar
Kollarını gökyüzüne doğru kaldırdılar

Söylüyorum şarkısını gelmekte olan kışın
Acımasız rüzgârların ve sert ayazların
Duymak için öyküsünü baykuş ve sincabın
Durmayın öyle gelin yamacıma yanaşın

Sincap şu çalılıklardan koşuyordu
Baykuş hemen onun üzerinde uçuyordu
Sincap saklayacak bir yer buldu gizli
Özene özene topladığı istifini

Yüz kestane topladı
Yüz de meşe palamudu
Sonbaharın bereketi böylece sürecek
Nisanda buzlar eriyinceye dek

Çalışkanlığı seven Tanrı
Adil dostumuzu mükâfatlandırdı
Yemiş stoğu ve günlük rızkı
Sevgilisinin kucağında yerini aldı

Söylüyorum şarkısını gelmekte olan kışın

Sonra kıtlık çöktü her yere
Geyik zayıfladı, güzel dişisiyle birlikte
Aç sansarlar vadiden geçerken
Kır sıçanı ve sivri farenin bıraktığı izlerden

Keklikler aç, ormanda
Yiyecek aradılar buzun altında
Duydular aç yakarışlarını
Farelerin ve baştankaraların

Ama sincap hâlâ şöleninde
Güzel küçük sevgilisiyle
Her gün gitti yoklamaya depolarını
Kuytu yerler boyunca dağıttığı

Söylüyorum şarkısını gelmekte olan kışın

Sonunda bir gün kar bastırdı
Ve tüm gece boyunca lapa lapa yağdı
Sık çalılık olan tarlalara
Dönüştürdü onları beyaz, ipek çarşaflara

Şimdi koridorda kardan
Koşuşturdu bizim küçük hayvan
Baykuş yükseklerde dönüp dururken
Duydu onu ziyafet çekerken

Sonunda geldi onun eceli
Duydu beyazlar içindeki nefesini
Karın üstüne hücum etti
Ölümün tüylü silueti

Sincap gitti kaldı zula
Gömülmüş duran karlara
Bahar gelene dek kalacaklar hayatta
Büyüyüp gelişecekler kabukları çatlayınca

Söylüyorum şarkısını gelmekte olan kışın

E.N.'ye Mektuplar

18 Aralık

Sevgili Dostum,

Vardığımı bildirmek için yazıyorum sana. Harika, olağanüstü bir yolculuktu, yol boyunca kar yağdı. Şehir tipi ceket bu soğukta işe yaramıyor. Aralıkta seyahat etmek kimin fikriydi Tanrı aşkına? Ama insan sadece kış mevsiminde işçi bulabiliyor ve yollar yaz çamuruyla bataklığa dönüşüyor.

Eve ulaştığımızda gece yarısıydı. Dolunay vardı ve her yer ışıl ışıldı – girişe kadar fener olmadan yürüdük. Tabii içeride durum başkaydı, yeraltı mezarları kadar karanlıktı. Ben yönümü bulana kadar gün ağardı. Bu konuya sonra değineceğim – eğer Katherine benimle gelseydi, trenin bizi götürebileceği hızla Boston'a geri döneceğimizi söylemem yeterli sanırım. Beş ayım var, bakalım neler yapabileceğim.

Güzel bir köy olduğunu söylemeliyim, sakin boz tarlalar, göz alabildiğince uzanan alçak duvarlar. Bu taşları devasa adamlar taşımış olmalı. Sadece benim tarlama taşıdıklarıyla küçük bir katedral inşa edilebilir. Buraların tamamının bir zamanlar orman olduğunu düşünmek inanılmaz. Artık el değmemiş tek orman alanı benim elimdeymiş gibi görünüyor.

Çok soğuk. Bunu söylemiş miydim? Ateş yakmaya çalıştım ama baca deliğinde bir şey vardı. Pencereleri açmak zorunda kaldım yoksa boğulacaktım. Büyük olasılıkla bir sincap yuvası diyor Trevors ama bazen panterler avlarını depolamak için

baca deliklerini kullanıyor. Trevors söylediklerinde haklıymış: Kayıt Memuru mülkü ilk incelemeye geldiğinde camların kırık olduğunu, mobilyaların devrildiğini ve zeminin ölü koyunlarla dolu olduğunu gördü. Tam bir yeraltı mezarlığı. Bakalım başka ne tür kemiklerle karşılaşacağız.

Şimdi eski yemek masasında oturuyorum, yerde bulduğum bağcıklı kunduz kürkünden şapkayla tam bir köylü gibi görünüyorum. Omuzlarımda iki battaniye var ve eldivenlerim hâlâ elimde. Purom nemlenip içilmez hale geldi, mum ışığında nefesimden dumanlar çıkıyor.

Soğuk olduğunu söylemiş miydim?

Parmaklarımın buzu çözülür çözülmez yine yazacağım.

WHT

17 Ocak

Sevgili Dostum,

Neredeyse bir aydır yazma niyetindeydim, mektubun ve şehirden gönderdiğin haberler beni çok memnun etti. İnsanın şehirden uzaklaşmak istemesi ama uzaklaştıktan sonra da şehirden gelecek en ufak bir haberi bile açgözlülükle beklemesi ne tuhaf. *Seyahatname*'ye gösterilen ilgiyi sonuna kadar hak ettin – "Amerikalı Goethe"! Tanrım, şimdi şöhret aklını başından alacak ve bir yayıncının altın bukleli kızının büyüsüne kapılıp arkadaşını kış ormanında unutacaksın. Muhtemelen şu an da omzunun üzerinden bunu okuyordur. Laf aramızda, Matmazel, o bir *hödük*. Ona Roma ve Napoli'yi, fahişelerin hâlâ onun marifetlerini nasıl kulaktan kulağa yaydıklarını sorun. Kaçabiliyorken kaçın ya da en azından onu başkalarıyla paylaşacağınıza söz verin.

Ciddi değilim, en azından bazı sözlerimde.

Resimlerimden bahsetmen çok nazikçe ama geldiğimden beri elime fırça almadım. Katherine'e, o ve çocuklar gelene kadar evi hazır hale getireceğime söz verdim, gerçi bunu bir bahane olarak kullanamam – Trevors ve adamları her şeyi en iyi şekilde yapıyorlar, ben sadece onlara ayak bağı oluyorum. Trevors evi baştan aşağı gözden geçirip tüm eski ıvır zıvırı ateşe vermekten başka bir şey istemiyor ama bu bana saygısızlıkmış gibi geliyor. Kırık camlara, bacadaki kuş yuvasına (ne yazık ki panterin depoladığı avları değil) ve her yer toz içinde olmasına rağmen hâlâ burada birinin yaşadığını hissetmemek zor.

Evin önceki sahiplerini sormuştun. Tapu Sicil Müdürlüğüne göre Fransız ve Kızılderili Savaşları'ndan sonra evi ilk inşa eden bir İngiliz Binbaşıymış. Mezar taşını arkadaki tepenin yukarısında otlarla kaplanmış bir meyve bahçesinde buldum –üstündeki yazılar zar zor okunan ince bir mermerdi–, bir gün bana ait bir mezarlığım olacağını hiç düşünmemiştim. Devrim sırasında tapu Binbaşı'nın kızlarına devredilmiş. Koyunları saymazsak, benden önce burası toplanıp taşınıncaya kadar saygıdeğer Alice ve Mary Osgood tarafından çekip çevriliyormuş. Kimse nereye ve ne zaman gittiklerini bilmiyor – bu bölgenin büyük bir kısmı 20'li ve 30'lu yıllarda terk edilmiş ve nihayet buraya bir arazi temsilcisi gönderdiklerinde evin boş olduğu anlaşılmış. Bir sonraki sahibi, burada hiç oturmasa da ölene kadar mal sahibi olan Londra'daki yeğenleriymiş. Burayı bana satan da *onun* oğluydu ama küçükbaş hayvan katliamının kalıntılarını temizlemek dışında, kız kardeşler burayı terk ettiğinden beri kimse buraya elini sürmemiş – Trevors öyle söylüyor, bana da onu onaylamak düşüyor. Kunduz kürklü şapka dışında dolapta sadece etekler var, bu da yetmezmiş gibi portrelerini de yanlarına almamışlar: her biri parlak pembe

bir elbise giymiş, o kadar parlak ki tozunu aldığımda gözlerim kamaştı, her birinin elinde bir elma var. Floransa'da gördüğümüz Cranach'ın *Havva*'sını düşün, bu giyinik olanı. Sadece elmaların resmedildiği iki tablo daha bulduğum düşünülürse, bahçeyle aralarında bir bağ olduğunu düşünmek mantıklı olur. Gerçi ağaçların yarısı tahrip olup etrafa dağılmış. Fırtınadan olmalı, diye düşünüyorum. 37'deki büyük fırtına diyor Trevors: ormanda gezinirsen, devrilen ağaçları hâlâ görebilirsin, hepsi aynı yöne devrilmiş –kuzeyden kuzeybatıya doğru– Tanrı gibi ulu bir dağın önünde toplanan vahşiler sürüsü.

Her neyse, taş duvarların dibinden meşe ve kestaneler yükselirken elmaların hepsi huş ve çam ağaçları arasında kaybolmuş. Katherine'in baltayı bilediğini şimdiden duyabiliyorum ama meyvelerin tadına bakana kadar kıyımı ertelemesi için elimden geleni yapacağım. Tabii meyve verirlerse.

Elbette tüm bu tabakların, portrelerin ve katlanmış eteklerin ardında bir gizem var: nereye gittiler acaba? Trevors merakımı *tuhaf* buluyor, *gidebilecekleri* yalnızca iki yer olduğunu söyleyip gözüyle gökyüzünü ve yerin altını işaret ediyor. Ama bu yer Zaman'la eşdeğer, neden katmanları kazıyıp çıkarmak istemeyeyim ki? Geceleri, Alice'in (yoksa Mary mi?) yatağın kuzey tarafındaki boşluğuna mı yoksa yanına dönük uyuyan Mary'nin (yoksa Alice mi?) bıraktığı yarım ay vadiye mi kıvrılacağıma ya da ikisi arasındaki tümseğe mi yayılacağıma ben karar veriyorum. *Hikâyenin tam ortasında* terk edilmiş bir hayat görmek ne kadar nadir rastlanan bir durumdur. Bana bizim Pompei'yi hatırlatıyor (*locus amoenus** – ben bahçedeki şövalemin başındayım, sen masanda yazı yazıyorsun, hiddetli bakan şu sevimli balıkçı, gölgeli koyların yumuşak kumu). Ama,

* (Lat.) Rahat veya sakin yer. (e.n.)

onların Vezüv'ü neydi? Fırtına mı? Kıran mı? Yoksa önce birini sonra diğerini alan korkunç bir hastalık mı? Devrilmiş birkaç kitap ve sandalyeyi, panterin hezeyanından kalan lekeleri saymazsak her şey çok düzenli ve temizdi.

O halde bir yolculuğa mı çıktılar? Ama nereye? İhtiyarlıklarında bakılmak üzere New Haven'da evde kalmış kuzenlerinin yanına mı gitmişlerdi? Mümkün, hatta *büyük olasılıkla* ama ne kadar da sıkıcı bir fikir! *Florida mı?* Daha iyi – kuşkusuz daha fazla timsah var. Hayır, hayır, biliyorum: Biri diğerinin işini bitirdi. Bir adam için kavga ettiler, ahırda önce birini, sonra diğerini beceren genç ve yakışıklı bir at tüccarı için. Hangisiyle birlikte olduğunu pek seçemiyordu genç adam ama tabii ki ihtiyar kızlar çetele tutuyordu. Bence Alice katildi. Mary'yi ormanda bir yere gömüp sevgilisiyle kaçtı, San Francisco'ya yerleştiler, burada suçluluk duygusu onu tüketti, alkol ve borç batağına sürüklendi. Belki de bugün hâlâ oradadır, temiz yüzlü çamaşırcıları ahlaksız bir hayata sürükleyen şu ölümsüz genelev patroniçelerinden biridir. Çok mu kasvetli oldu? Pekâlâ: Avrupa Kıtası'nda bir tura ne dersin? *Bizim* izimizde, üzerlerinde yüksek boyunlu patiskalar, avuçlarında elmalar, yakışıklı bir gondolcunun büyüsü altında Venedik kanallarında ilerliyorlar. Alice şövalesiyle, Mary ise adından zamanının Goethe'si olarak bahsedilmesi için *Sehayatname*'yi yazıyor.

Servis atışımı yaptım. Şimdi sen de kendi stilinle topa karşılık ver.

Sorunun cevabına gelince: Zamanımı işlere burnumu sokmakla ve hayallere dalıp bir gün sen onları dünyaya anlatabilesin diye hikâyeler uydurmakla geçiriyorum. Yanımda getirdiğim eşyaların çoğu hâlâ holdeki sandıkların içinde duruyor ve evi çekip çevirmesi için tuttuğumuz kız Annie her gün ne zaman taşınacağımızı soruyor. Tek bir sözümle hepsinin –yatak,

giysi, küller ve tozun, kısaca Mary ve Alice Osgood'un fani bedenlerinin– eskicilere gideceğini biliyorum ama henüz onları yeryüzünden silecek cesareti kendimde bulamıyorum.

Sevgilerimle, WHT

Not: Sabah biraz daha sıcak olacağına dair işaretler vardı. Her yer hâlâ karla kaplı ama günışığı bariz şekilde diretiyordu. Trevors bunun delilik olduğunu söyledi ve yağışların durmasının nisanı bulabileceği konusunda ısrar etti. Akşama doğru dünya Trevors'ın tarafını tuttu ve öyle beyaz, öyle pürüzsüz tarlalara uyandım ki onlara bakıp da bazı tümsek ve çukurlarında en iffetsiz Venüslerin kaymaktaşından kıvrımlarını hatırlamamak mümkün değil. Reformcularımızın el değmemiş kar alanlarının tehlikeleri hakkında vaaz vermeye başlamaları an meselesi. Üstünde yürümek bir tür tecavüz gibiydi. Bütün gün ayak izlerimi silebilmeyi diledim.

18 Mart

Sevgili Nash'im,

İki gün önce ayın yirmi yedisinde yazdığın mektubu aldım, iki hafta önceki son ziyaretimden beri postane müdüründe duran bir top can sıkıcı postanın içindeki tek güzel şeydi. Mektubun dışındakiler: CM'den *Easterbrook'ta Günbatımı*'nı bu yaz parti sezonundan önce bitirmem için bir hatırlatma, Crayon'da yayınlanmak üzere "manzara resminin mevcut durumu üzerine" görüşlerimi bildiren bir makale talebi, Prescott'ın kafa karıştırıcı matematiğiyle bu ayki gelirlerin neden tam bir tutarlılık göstermediğini açıklayan bir mektup. Kısacası, uzaklaşmayı umduğum türden şeyler. Bunu söylediğim için bana kızacaksın

ama bana teklif ettikleri para ayıp sayılabilecek bir miktarda – bu ev ve onun çıkardığı masraflar olmasa neredeyse midemi bulandırdığını söyleyebilirdim. *The Cataract at Flores* görünüşe göre hâlâ Onuncu Cadde'de, gaz aleviyle aydınlatılıyor, kişi başına çeyrek dolar ve buna rağmen kuyrukların kapıdan dışarı taştığını söylüyorlar. Yaşlı hanımların şelalede oynayan vahşilerin uzun bellerini incelerken katlanır gözlükleriyle tuvali çizmesini önlemek için bir çift de koruma koymak zorunda kalmışlar. Manzaraya bu tür homunculuslarla gölge düşürdüğüm için pişmanım ama Prescott kimsenin "sadece" bir nehir ve birkaç ağacın resmini görmeye gelmeyeceği konusunda ısrar ediyor. Sadeceymiş! Onu son gördüğümde bunun üzerine büyük bir kavga etmiştik. RP'nin (demiryolları) Merrimack resmimde birkaç yerleşimci olmasını istediğini söylemişti. Az kalsın ona eğer insan görmek istiyorsa Kızılderili çocukların cesetleriyle dolu bir Kızılderili çadırı, yüzülen kafa derisi yakut gibi parıldayan, boylu boyunca uzanan ikiye ayrılmış bir de yerleşimci çizebileceğimi söyleyecektim. Kunduz ölmüş, ayı ölmüş, panter ölmüş.

Söylemedim.

Elbette nankör olduğum, beni besleyen eli ısırdığım, vesaire, vesaire için suçluyum ama benden *talep edilen* herhangi bir şeyi resmedemem artık. Hiçbir şey bana bir şeyi yapmamın söylenmesi kadar o şeyden uzaklaştıramaz beni.

Farrow'lardaki akşam yemeğini anlatman çok hoşuma gitti. Bayan F'nin benden bu kadar övgüyle bahsetmesi çok nazik bir davranış ve *bu kez* bunu tekrarladığın için sana kızmayacağım ama en çok endişelendiğim şey bu tür bir kısıtlama. Bu övgü değil, bir emir. Aşçıya patatesleri için övgüde bulunduklarında bu sadece aynı şeyi tekrar pişirmesi için verdikleri bir emirdir. Bunda CM kadar kötü olan biri daha yok, herkesten fazla

eserimi almış olan CM, *Flores*'in "bir kusuru"bulunduğunu, kabul salonu için çok büyük olduğunu söylemişti. Bu, tüm evini baştan sona yeşil yapraklarla boyama isteği uyandırdı içimde.

Yine yaz, hemen, sık sık.

WHT

Not: Bunu şimdi baştan okudum ve görüyorum ki hepsi *yazmayacağıma* yemin ettiğim şeylerden ibaret. Neden oradan ayrıldığımı sormuşsun. Pekâlâ, işte cevap: Burada kıyılar muhteşem buzlarla kaplı, org borularına benzeyen sütunlar, doğrudan cam üfleyicilerinden gelen ampuller, içinden yükselen baloncukları görebileceğin ince tabakalar var. Doğrusu, bugünlerde bir buz uzmanı haline geldim: Kum sesine benzeyen bir sesle yağan karla karışık yağmur, yolları fırıncının unu gibi kaplayan beyaz, elimi sürdüğümde tuzla buz olan, eğirilmiş şeker kadar ince kristal ağ. Ah, suyu incecik bir toz kılığında yeryüzüne indiren Tanrı'nın kaprisi! Bazı sisli günlerde, bulutlar yaprakların ve sallanan kış otlarının üstüne dağınık kireç tabakaları bırakır. Keşke tuvallerimde bu kadar kusursuz olabilseydim.

12 Mayıs

Nash,

İlkbahar geldi, havalar birdenbire ısındı. Ağaçlar minyatür yapraklarıyla kendini gösteriyor. Ambarın dışındaki iki beyaz tümseğin artık neredeyse çürüyüp toprağa karışmış iki eski odun yığını olduğu ortaya çıktı. Yeşil, kahverengiyi her yerden defediyor. Bir tür bellek yitimi yaşanıyor, her zaman böyle değil miydi? Resimlerim olmasaydı, bir zamanlar her yerin kar altında olduğuna inanmayabilirdim.

Günlerimi nasıl geçirdiğimi sormuşsun. Gün ağarmadan, daha Annie'nin koşuşturması sessizliği bozmadan uyanıyorum. Yeni yeni çiçeklenmeye başlayan eski elma bahçesine yürüyorum. Huş ağaçlarının iznini alana kadar ormanın eşiğinde duruyorum. Sonra ormana dalıyorum. Alçak dallar usulca başımdan şapkamı alıyor ancak ikinci defasında bunun, beni ağırlayan ormanın da ısrar etmesiyle, ormana girmenin ön koşulu olduğunu anlıyorum. Oradan eriyik sularla kükreyen nehre. Şövale sırtımda – artık sadece bir sonraki tabloma hizmet etsin diye eskiz yapmak yok: Bu, dünyayı algımın süzgecinden geçirmek anlamına geliyor ama ben *olanı* resmetmek istiyorum. Yerimi bulana kadar kayaların üzerinde güçlükle ilerliyorum sonra resim yapmaya çabalıyorum. Çaba, çünkü bu sahne öyle bir şey ki insan sadece oturup izlemek istiyor. Evet, "eşik" doğru kelimeydi – dünyadan ayrılıp bu büyülü âleme geçiyorum.

*Wood's**, Eski İngilizcede *wode* kelimesinden türemiştir... ki bu da aynı zamanda "deli" anlamına gelir.

Ama daha yeni başladık. Olanca cesaretimi topladıktan sonra şelaleye dalmak –insanı kendine getiren bir soğuk ve kaygan kayalar ama bu bir kıskaç artık– dünya ile aramdaki katman soyulmuş ve her şey yeniden berrak ve tazeymiş gibi hissettiriyor. Sonra çılgın bir Âdemoğlu gibi kayaların üstüne uzanıp yapraklardan oluşan kafesi ve gökyüzünü izliyorum.

Yeni gelen yusufçuklara dalıyorum. Geçen haftakiler akik rengindeydi, ondan önceki haftakiler zümrüt. Şimdikiler ise turkuaz renkli yaratıklar, sanırım onlara "kızböceği" deniyor, bir yaprak kadar narin ve son derece cesurlar. Dün sıcak bir gündü, yüzdükten sonra uzanıyordum ve bir tanesi dizime kondu, uyluğuma kadar kanat çırptı, yörüngesindeki cinsel

* (İng.) Orman. (e.n.)

arzunun farkındaymış gibi bir süre durdu, sonra çekingen bir tavırla gökyüzüne yükseldi ancak fikrini değiştirip karnımın üstüne inmek için geri döndü. O an kalbim küt küt atmaya başladı, dünyam inanılmaz bir şekilde o hafif iç gıdıklamasına indirgendi, uyarılmışlığımın gülünçlüğü karşısında hayrete düştüm ama yine de onu hissedebiliyordum. Bir kız bir ağaca, bir düveye dönüşebiliyorsa, bir su perisinin böyle cam gibi kanatları olamayacağını kim söyleyebilir ki? Dudaklarımın üstünde vızıldadı. Omzuma, göğsüme, sonra yeniden uyluğuma kondu, tenimi yalıyor gibiydi. Sahiden de kızböceği!

Sonra yeniden resim yapıyorum.

Ancak hava karardığı zaman, başımda şapkamla, sabırla bekleyen ceviz ağacını bulmak için gözlerimi kısarak eve dönüyorum.

WHT

28 Mayıs

Sevgili Nash'im,

Kısa bir mektup olacak bu. Dün Prescott'tan bir mektup aldım. Her zamanki dedikodular, kitabının *Journal*'deki eleştirisinden başka mürekkebe değecek bir şey yok. Tam dört sayfa ha! Hiçbir övgü yeterli olmayacaktır ama yine de yazılanları okumak isterdim.

Sorun şu ki P kuşkusuz bir kopyasını göndermemişti – tüm dünyanın şehirdekilerle aynı şeylere erişimi olduğunu düşünüyor olmalı. Oakfield'daki kitapçım genellikle birkaç sayı stoklar ama bu hafta Boston'daki tedarikçisi hasta olduğu için göndermemiş. Sonra bana Shadd's Falls'taki Cranes'in de abone olduğunu söyledi, ben de zaten vadinin aşağısında olduğumdan

oraya gitmeye karar verdim. Aniden bastıran sağanak yağmurla bölünen iki saatlik yolculuk sırasında bir çiftlik evine sığındım, çiftçiyle çay içtim, onun yaklaşan köle isyanının kuzeye doğru ilerleyeceğini ve sürülerinin *onun* ellerinden alınabileceği gibi zırvalarına katlandım. Sonra tekrar yola koyuldum, yolda bir an durup terk edilmiş çiftlikleri, eski bir merayı usulca geri alan alçak çalılıkları izledim. Orada ne yapıyordum öyle? Ah, *Journal*! Yola devam! Shadd's Falls'a bir saatlik yol daha ve sonra dükkân kapalı: Görünen o ki Crane iş için New York'ta. Buraya bunun için gelmiştim – evimden yirmi beş kilometre uzaktaydım ve elim boştu. O sırada aklıma Bettsbridge'den sadece *on üç kilometre* uzakta olduğum geldi, buradaki taşra marketi bir tedarik mucizesidir ve genellikle yaz kalabalığı için dergi stoklar. Her neyse, bunun nereye varacağını anlamışsındır, vilayetin yarısını dolaştım ve geceyi Corbury Junction'daki bir handa geçirmek zorunda kaldım. Bir denizci için bile uygun olmayan bir yatakta. Keskin kokulu bir putperestle aynı kalası paylaştım. Alt katta sarhoş cümbüşü vardı, öyle eğlenceli türden de değil hem de. Kahvaltıda, kahvemin içinde bir sinek kanadı yüzüyordu. Sis dağılmadan önce mağlup halde geri dönecektim ki postaneye uğradığımda P'nin tüm bu olup bitenden sonra bana gazetenin bir kopyasını gönderdiğini gördüm.

P'ye sövdüm. Bir karaağacın altında kuru bir yer bulup onu orada, meydanda okudum. Kösnüldü, bir eleştiri değil âdeta bir sevişmeydi. Kelimelerin "tam anlamıyla mest ediyor" mu? "Okuyucu Filomela'nın sıcak nefesini kendi dudaklarında hissediyor" mu? Aman Tanrım! İmzasız... Eh, gayet olağan, ancak burada eleştirmenin senden değil, karından gelebilecek bir karşılıktan korkması gerektiğini düşünüyorum.

Elbette bu övgülerin hiçbiri bana isimlerimizin yan yana yazıldığını görmek kadar keyif vermedi. "Bay Nash'in ressam

William Henry Teale ile Avrupa Kıtası'na yaptığı seyahat, bize sadece yazarın *Seyahatname*'sini değil, ressamın Vezüv'de günbatımını resmettiği büyük tablolarını da kazandırdı." Babamın hastalığı nedeniyle eve erken dönmemiş olmayı ne kadar da isterdim. Hâlâ deniz yolculuğumuzu, İtalya kıyılarındaki o ilk haftaları unutamıyorum.

Katherine'den gelen bilgiye göre planladığı üzere haziranın ikinci haftası gelecek. Kızböceği günlerimi özleyeceğimi kabul ediyorum ama biraz daha beklersem çocuklar kim olduğumu unutacak. K misafir ağırlamak için sabırsızlanıyor ve eğer ev yazın biterse seni ve Clara'yı davet edip edemeyeceğimizi soruyor. Fazla hevesli görünmediğimden emin olmak için cevabımı iki kez okumak zorunda kaldım. Sanırım onu da büyüledin. Ressam arkadaşlarımın çoğunu sıkıcı bulduğunu biliyorsun – "şövaleli cahil adamlar"– ama ne zaman senden bahsetsem kirpiklerinin hafifçe titrediğini fark ediyorum. *Dido*'nu on dört yaşındayken okumuş, roman okumanın yasak olmasa bile hoş görülmediği zamanlarda. Bu romanın ona annesinin korktuğu her şeyi yaptığını, bir kadının sadece kur yapan değil, aşkın aktif bir aktörü olabileceğini öğrettiğini söyledi. Başka bir deyişle, bir kadının arzuya dil verdiğini. Daha erken gelmeni isterdim ama büyük Erasmus Nash'in en iyi gümüş tabaklardan başka bir şeyde yemek yemeyeceğini öğrense dehşete düşerdi. Ama burası hazır olmak üzere, o yüzden davetimi bekleyin. Katherine size iyi döşenmiş bir kır odası ve en güzel konforu vaat edecektir. Ben ise balaban kuşu, taze soğan, kuzumantarı, özetle haziranın tüm tazeliğinden başka bir şey vaat edemiyorum.

WHT

Not: Kazı konusuna gelince. Evi tarifimi hatırlayacaksın – beş bölmeli, merkezde bir şöminesi ve arkaya doğru alçalan

uzun bir çatısı olan–, yan taraftaki tuhaf küçük kulübenin dışında standart şeyler var demiştim. İşçilerden biri bugün dış cephe kaplamasını söktü ve taştan bir duvar keşfetti (Osgood evi kolon-kirişli bir ev). Trevors bunun *oldukça* eski bir yapı olduğunu düşünüyor. Yani Binbaşı'ndan *önce de* burada birileri yaşamış. Kim acaba? Gözlerimi kapattığımda onu görebiliyorum. Eleazer'ın* oğlu, Adonijah'ın** oğlu, Tanrı'dan Korkan'ın oğlu, ihtiyar Nehemya***. Toprağı işler, Sebt gününe uyar ve iki haftada bir saman lekeli ellerini yıkar, ayı postunu üzerinden çekip horlayan Prospero'yu uykusundan uyandırırdı. Hayır, hayır, daha iyisini yapabilirim: Ortağını bıçaklayıp sonra da ondan güveç yapan katil bir avcı. Ya da daha da iyisini: Püriten boyunduruklarından kurtulup buraya kaçan bir çift genç âşık. Adamın sarı saçları, hülyalı bakışları ve huzursuz bir hali vardı. Kızın uzun kara saçları. Bu ev onların özel kırsal cennetiydi, etrafta kimsecikler yoktu.

Not: Pek de kısa bir mektup olmadı. Konuşmaya hasret kalmışım.

15 Haziran

Sevgili Nash'im,

Yalnızlığa elveda. Pazartesi günü Katherine ve çocuklar geldi – onları görmek çok güzel ama ev şimdi öyle bir gürültüyle dolup taşıyor ki, sanki tüm şehri dağa getirdiler. Sandıklardan çarşaflar, şapkalar çıktı ve kalaylı tabakların yerini porselen takımlar aldı. K ilk başta hoş bir şaşkınlık yaşadı. Geçtiğimiz yıl

* Eski Ahit'te adı geçen başrahip. (ç.n.)
Davut peygamberin oğlu. (ç.n.)
*** Yehuda'nın valisi, Nehemya Kitabı'nın anlatıcısı. (ç.n.)

boyunca, taşınmayla ilgili itirazlarına, sanatımı ailemin önüne koyduğum ve çocuklarımı yaban hayatına mahkûm edeceğime dair suçlamalara katlandım. Ama Fitzroy'ların ve De Groot'ların vilayette ev aldıkları haberi onu yatıştırmış görünüyor. Şehirde çıldırmak üzere oluşumu ve sabredecek gücümün kalmayışını geçelim; Fitzroy'lar ve De Groot'lar onun şehrin tozu ve kalabalığından kurtulmayı düşünmesini sağladı.

Cicim aylarının sona ermesinin an meselesi olduğunu bilmeliydim. Evi aldığımız zaman bana çok küçük olduğunu söylemişti. Onu bir süre daha beklemeye, evin kırsal cazibesine alışmaya ikna etmiştim ama şimdi yenilgiye mahkûm olduğumu biliyorum, bilmediğim şey öfkesinin hedefinin *ne* olacağıydı. Bir aileden fazlasını ağırlayamayacak kadar küçük salonu sorun yapacağına bahse girerdim ama bunun yerine suçlu şömine oldu. Evet, zavallı ruh, tek suçu orada bulunmaktı, tüm eski bacalar gibi odanın *tam* ortasındaydı, girişi engelliyor ve misafirlerini karşılayabileceği büyük bir holü ondan esirgiyordu. Haklı elbette ama onu oradan kaldıracak olursak her şey yerle bir olur. Haliyle çözüm benim en başından beri korktuğum şey – bu yaz bir kanat daha inşa ediyoruz. İşçilerin tarlalarına dönmüş olmasına aldırma, Trevors şehirden bir grup İrlandalıyı getirdi, bu işi *haftalar* içinde bitirecekler. Trevors öyle diyor. Trevors'ın bu hırsı kesinlikle sinir bozucu. Bay Ladi-da'nın küçük çirkin kızının portresini çizmek *beni* ne kadar heyecanlandırıyorsa belli ki bu iki katlı eski binayı onarmak da onu o kadar heyecanlandırıyor. Ama şimdi bir projesi oldu. En azından hiçbir şeyi yıkmayacaklar; hayaletlerime karşı ne kadar hassas olduğumu biliyorsun. Burada zaten hiç kimse bir şey yıkmıyor, sadece üzerine ekleme yapıyor, korkunç bir Almanca kelime gibi evi eve, kulübeyi kulübeye *birleştiriyor*. Her yerde bu biçimsiz yapıları görüyor insan. Yeni bir kanat

ekleniyor, eskisi hizmetlilerin odası oluyor, onların odası ahır oluyor, ahır at arabası yeri oluyor ve bu böyle devam edip gidiyor. Bu evler deri değiştiriyor! Yüzyıllar geçtikçe yollarında eski hallerinin izlerini bırakarak ülkenin dört bir yanında dolaştıklarını görmek beni şaşırtmaz.

Ama evet, şu curcuna: Kırsal cennetim değişti, kuş seslerinin yerini çekiç sesleri, çizme sesleri, şifonyerin sürtünme sesi, halıların açılırken çıkardığı sesler ve kapı pervazında duran şifonyeri çizdiklerini Madam'a itiraf edip etmeyeceklerini tartışan işçilerin mırıltıları aldı. Becerebilirsem ormana kaçıyorum, beceremezsem oduncumun taştan kulübesine (şimdi yeni dış kaplamanın arkasında kalıyor) sığınıyorum. Bazen bir çocuk içeri giriyor, bir ağaç ya da eğreltiotu resmine hafif bir düş kırıklığıyla bakıyor ve sonra ceviz ağacından yapılmış kılıcıyla gerçek bir şeyi parçalamak için fırlıyor. Yalnızca Ottilie bana iltifat ediyor, vadi çalışmalarımı "güzel", eski *İki Kişili Manzara*'yı "hüzünlü" buluyor ve çağlayanlarıma kafasını bir tavuk gibi eğerek hayretle bakıyor. Eleştirmenler ne kadar da cömert!

WHT

Not: Karıncalar zarf tutkalını yedikleri için zarfı henüz kapatamamıştım, sonra dün gece *Seyahatname*'ni tekrar elime aldım ve Azorlar'dan ayrılırken alacakaranlığı, dünyayla bütünleşme hissini, içinde yok olup gitmeyi anlattığın bölümü açtım. Şimdi, resim yaparken aradığım şeyin bu olup olmadığını merak ediyorum, *içinde* yok olup gitmek. Belki de büyük tablolarımdan nefret etmeye başlamamın sebebi de bu. Her zaman merkezde olan *ben*dim. *Gerçek anlamda* değil: *Oxbow* tablosundaki Cole gibi omzunun üzerinden geriye doğru bakan minik bir WHT yok. Ancak *kompozisyon* eyleminin kendisi, bir ressamın çeşitli parçaları uyumlu bir bütün haline

getirme eyleminden bahsederken kastettiği o spesifik anlamda, bu uyum eylemi doğal olarak *özneyi* ön plana ve merkeze yerleştiriyor. Cole iyi bir örnek: Her şeyi vahşi doğa halinde tasarlasa da buna insana ait gözlerle baktığımıza şüphe yok. Bu onun yeteneğinden şüphe etmek anlamına gelmiyor. Ama o hep orada ve *benim* en mükemmel anlarım yok olup gittiğim anlar. Peki bu ne anlama geliyor? İçinde insan bulunmayan şey, sanat olabilir mi? Belki de benim yakalamak istediğim budur: Canavarın gördüğü gibi canavar, ağacın gördüğü gibi ağaç.

Ciddi değilim, en azından bazı sözlerimde.

18 Temmuz

Benim Güzel Nash'im,

Mektubun bana Oakfield yolunda peynircimizin kızı tarafından verildi. Görünüşe göre, Avukat Bay Halfpenny'ye teslim edilen bir yığın mektubun içine karışmış, o da postaneye geri götürmesi için çiftlikte çalışanlardan birine vermiş, Billy de yardımcı olabileceğini düşünerek postane yerine peynirimizi satın aldığımız tereyağı değirmeninde çalışan kız kardeşine vermiş. Ama aptal kız mektubu unutmuş. Evin hanımı onu tereyağı kaplarının arasında bulunca da yolculuğuna devam etmiş. Sonunda, Oakfield'a doğru yola çıkmıştım ki, güzel Willa beni selamladı, nefes nefese göğsünü karıştırarak mektubu aradı, haklı olarak mektup o sıcak girintilere kıvrılmıştı ve dışarı çıkmak istemiyordu. Nihayet aradığı şeyi bulup bana uzattı, kıpkırmızı kesilmişti. Ben mektubunu hemen oracıkta okumaya başladığımda o kaçıp gitti. Hâlâ önümde duruyor, parmaklarından bulaşan tereyağıyla saydamlaşmış, nefis kokuyor. Keşke her mektup böyle özenle iletiliyor olsa.

Yazacak çok şey var ama hemen esas konuya gireceğim: evet, hemen ziyaretimize gel. Her şeyi bir kenara bırak. Koş, yüz, uç. Hemen ilk trene atla, hiçbir şeyle ilgilenme, sadece kendini getir. Orada konaklama yeri var ama seni istasyondan alırım. Katherine evin henüz tamamlanmadığını, doğru düzgün döşenmediğini ve buna benzer şeyleri söyleyecek ama Trevors gerçekten yeteneğini konuşturdu. Keşke burada olup görseydin. İskelet, çatı, tüm duvarlar ve döşemenin yarısı. Ahırı, arabayı koyacak yer haline getirmek için taşıdık. Evet, yanlış okumadın, *taşıdık*. Burada bu bir sanattır, ormandan kütük yuvarladıkları zamanlarda ustalaşmışlar. Bir sabah uyandım ve ahırın vidalı krikolar üzerine kurulduğunu gördüm, sonra yirmi iki öküz Geryon'un sığırları gibi homurdanarak yolumuza çıktı. Ahır inliyor, karşı çıkıyor, avlu boyunca ilerlerken gıcırdayıp duruyordu – ta ki onu kulübenin duvarına bitiştirene kadar. Aslında pek de bitiştirdik sayılmaz, ikisini birbirine bağlamak için kısa bir koridor inşa etmek zorunda kaldık, çoğul konuşurken İrlandalıları kastediyorum. Ama şimdi eski ahırım araba yeri olarak kullanılıyor ve insan tek bir yağmur damlası bile değmeden arabadan, kulübeden ve eski evden geçerek yeni evin büyük odalarına girebiliyor. Elbette bu, kulübenin artık stüdyom olarak kullanılamayacağı anlamına geliyor, yani en azından sessizlik istiyorsam. Bunun yerine arka taraftaki eski hizmetçi odasını kullanacağım – biraz karanlık ama eski meyve bahçelerini ve kestanelerin sarımtırak ihtişamını izleyebilmem için bir veranda ekledik. Kuzeye bakıyor, bu yüzden kışın donacağım ama en azından şimdilik evin değil de ormanın bir parçası gibi geliyor. Krokiyi mektupla gönderdim. Daha önce aklıma gelmeliydi bu, buranın *önceki* halini çizmeliydim ki sonraki hali senden övgü alsın. Şunu dene, sol elini ahırın üstüne, sağ elini büyük evin üstüne koy, yedi ay önce burayı nasıl bulduğumu anlayacaksın.

Tabii ki asıl olan *göremediklerin.* Sen ve Clara için bir oda, çocuklar için ayrı bir oda var. Bazı duvarlar kâğıtla kaplı olmasa ve raflar boş olsa bile, rahat ve sakin bir yer bulacağını garanti ederim. Beğenip tekrar gelmeyi istemeniz benim için oldukça önemli.

WHT

Not: Köy! Elmalar meyve vermeye başladı. Dağ çilekleri meyve *verdi.* Altına sığınacak kadar büyük mantarlar var. Altın başaklar ben geçerken sallanıyor – beni selamlıyor gibiler. Sümüklü böcekler kayın ağaçlarının kabuğuna hiyeroglifler bırakıyor.

Son gözlem. Ağaç tepelerinde bir balıkçıl var – sahiden, bu kadar yükseğe mi tünüyorlar? Onların hep bataklıklarda gezindiklerini düşünmüşümdür. Ama işte, cevabı çok yukarılarda buldum.

20 Ağustos

Sevgili Nash'im,

İlk elma. Elimde elmayla kasabaya koşmak ve kargaları *Hallelujah*'larımla havalandırmaktan başka bir şey istemiyorum. Bundan sonra, başka bir şeye elma denmesini yasaklıyorum. Ah, Atalanta! Onun bir aptal olduğunu düşünürdüm ama ben de böyle bir servetin tadına bakmak için kendimi herhangi bir talibin kollarına bırakırdım. Bir daha asla Alice ve Mary'nin *Jokond* gülüşlü ve Havva meyveli portrelerinin önünden geçerken kıkırdamayacağım. Bundan böyle, benim her portremde de elimde o elmalardan biri olacak.

O elmaların tadına bakmadan önce hayatımın yarısını boşa harcadığımı düşünüp neredeyse ağlayacaktım. Almanaklarımızı yırtıp atalım, bu hayatı bugünden öncesi ve sonrası olarak tarihleyelim.

İlk düşüncem: Şehirli arkadaşıma bir ya da iki kile göndermek oldu, böylece elmanın tadına kendileri bakabilir. Ama hangi balıkçı yemini elden çıkarır ki? İkinci düşüncem: Gel ve dalından koparıp tadına bak. Bu seni cezbetmezse başka ne cezbedebilir hiç bilemiyorum.

WHT

8 Eylül

Sevgili Nash'im,

Pekâlâ! Elmalar sayesinde mi? Biliyorum, biliyorum, zaten gelmeyi planlıyordun ama bu tesadüf oldukça şüpheli görünüyor. Ama gücenmedim, onlar için dünyanın öbür ucuna bile giderdim ben de. Her neyse, anlaşıldı, 13 Eylül, akşam treni. Seni sabırsızlıkla bekleyeceğim. Yerel gazeteler ünlü konuğumuzun mahremiyetini bozmasın diye kimseye söylemedim. Şapkanı önüne eğ.

WHT

19 Eylül

Nash,

Piponu al, sandalyene otur – bu uzun bir mektup olacak ama başka çaresi yok.

Gidişin ne kadar acı! Yolculuğunun ardından sağ salim eve vardığında bu mektubun eline ulaşacağına inanıyorum. Hangi

ruh hali içinde olduğumuza karar veremiyoruz, burada bulunmanın devam eden aydınlığının tadını mı çıkarmalıyız yoksa gidişinin yasını mı tutmalıyız, bilemiyoruz. Ottilie ve çocuklar suratlarını asmış, evde oyun arkadaşlarını arıyorlar. Yalnızca yeniden geleceğini söylersem biraz canlanabilirler. Katherine, ona ithaf ettiğin *Seyahatname*'yi okuyor, arada "Çok *güzeldi*, değil mi?" diye mırıldanıyor ve sizleri iyi ağırladığını ısrarla söylememe rağmen kaldığınız yerin köhne haline üzülüyor.

Ben mi? Sanırım çocuklarımla aynı duygulara sahibim.

Güzel misafirliğinizin verdiği neşe
Sonrasında bırakıyor bir gölge

Daha bir hafta önce burada olduğunu düşünmek! Hem bir an hem de bir ömür gibi geliyor. Tanıdığım ya da tanıştığım kimseye benzemiyorsun. Tek tesellim –ki oldukça büyük bir teselli bu– senin dostluğunun hayatımın şansı olması. Çünkü bu bir Şans. Tanışabilmemiz için gerçekleşen şeyleri ve tanışmamızı engellemiş olabilecek her şeyi düşünüyorum da... P, o partiyi düzenlememiş olsaydı, ikimizden biri o yaz ortalıkta dolaşan hummaya yakalanmış olsaydı... Yağmurlar arabalarımızdan birini yolda bırakmış olsaydı... Bunalımlarımdan biri daveti geri çevirmeme neden olsaydı! Ya da: Gelseydim ama Green Hill'e yaptığımız o gezide kendimizi bu kadar yakın bulmasaydık ve sohbet etmemiş olsaydık. Nasıl da hatırlıyorum herkesin bana kıskançlık dolu bakışlarını, tüm bu olup bitene duyduğum şaşkınlığı, her an beni sıkıcı bulup başkasının yanına gidebileceğini hissetmenin verdiği ıstırabı. Evet, hayatımın en iyi arkadaşını bulmuştum. Kelimelerimiz nasıl da birbirine denk düşüyordu! Başkalarının gözlerinin üzerimizde olduğunu görebiliyordum, neden bahsediyor olabileceğimizi, hangi büyünün bizi bu denli yakınlaştırdığını merak ettiklerinin farkındaydım. Ama öyleydi, o andan itibaren başka

hiçbir yerde bulamadığım bir sevinç yaşıyorum. Bu hikâyeyi tekrarlamama gerek yok ama şimdi ne kadar az şeyin değiştiğini, dostluğumuzun ne kadar çabuk geliştiğini ve turumuz boyunca ne kadar çabuk pekiştiğini düşünüyorum.

Tüm bunların gizemi, bu sevinçten duyduğum memnuniyette, Katherine'in aldığı keyif gibi bir keyifte ve iyi bir yemekten sonra hissedilen doyumda yatıyor. Ve yemek insanı besler. Daha dün kendimde değilmişim gibi göründüğümü söylemiştin. Eğer kendimi gösteremediysem, bunun nedeni herhangi bir gizleme çabası değildi, sadece ruh halimin bir kurbanıydım.

Korkarım aynı şeyleri tekrar etmeye başlıyorum. Sevgili dostum, bir itirafta bulunabilir miyim? Herkulaneum'dan sonra ayrıldığımızda, ayrılmamın sebebi sana söylediğim gibi evden gelen mektup ve babamın hastalığı değildi. Başka bir şeydi. Hem o ana kadar hissettiğim neşe hem de geçmeye korktuğum bir uçurumun eşiğinde olduğumuzu hissetmemdi. Çok mu müphem konuştum? Bahsettiğim anı bildiğini düşünmeden edemiyorum – La Spezia'daki akşam yemeğinden sonraki gece, Körfez'in yukarısındaki dolambaçlı sokaklara dönüp odalarımızın kesiştiği köşede birbirimize iyi geceler dilediğimiz an. Sessizliğe gömülmüştük – bizim için nadir bir durumdu bu. Ve o sessizlikte, aramızda Green Hill'den beri var olan ama uyuyan, biz toplumun ağır prangalarını atmadan önce kendini gösteremeyen bir şey hissettim. Uçurum... uyuyan yaratık... Erasmus, kelimelerimi karıştırıyorum ama içinde bir anlam bulabileceğine olan inancım tam. Özetle, eve dönmemin nedeni buydu. Dostluğumuzun mucizesini korumak ve açgözlülükle daha fazlasını isteyerek o mükemmel günleri riske atmamak.

Ailede bir hastalık vardı ama buna inanmana vesile olduğum kişide değildi bu.

Ya da şöyle: Bazen dostum, bu kuzey ormanına huzur ve sessizlik için değil de senden uzaklaşmak için geldiğimi düşünüyorum.

Sevgili Nash, iç dünyam benim kavrayışımın ötesinde, belki sen bunu kelimelerle ifade edebilirsin. Söylemeye çalıştığım şeyi resmedebilseydim, basit bir tablo olurdu bu, bir vadide birbirine bağlı iki ruh, daha önce resmettiğim her şeyden daha güzel.

Tamam: Söyleyebileceğimi söyledim. Hiçbir şey istemediğimi bil. Mektubumdaki herhangi bir şey seni rahatsız ettiyse, dostluğumuzu *olduğu gibi*, sonsuza dek sürdürebileceğimizden emin ol. Cevap yazdığında okuduğun kitaplardan, katıldığın partilerden ve seyahat etmek istediğin yerlerden bahsedebilirsin. Bu sevgi saçmalıklarını görmezden gelebilirsin, sadece bunları düşündüğümü bilmeni istedim.

W.

Not: (Dünyada böyle bir mektup görülmedi!) Ah, Erasmus. Bunu, yani benim mektubumu postaya verirken *senin* mektubun elime geçti. *Benimkini* postacıdan geri aldım, düşüncesizliğimle dehşete düştüm, çünkü sen ve Clara tarafından imzalanmış, misafirperverliğimiz için bize nazikçe teşekkürlerinizi sunduğunuz bir mektup bulacağımdan emindim. O an kendimden utandım – o sayıklamalarla kendimi ele vermeye ne kadar da yaklaşmıştım!

Dışarı çıktım, tir tir titriyordum ve kimsenin beni görmesini istemiyordum. Sokağın ortasında dikilip mektubunu okudum, iki kez arabalar eziyordu beni. Tekrar okudum, kelimelerinin dışındaki dünya yok olmuştu. Eleştirmenler en iyi şiirlerini tartışadursun, benim için mektubundan üstün başka bir şey olmayacak. Cevap olarak, sen kendi masanda yazdıklarını

yollarken ben de kendi masamda yazdıklarımı ekleyip yolluyorum.

Soruna cevap verecek olursam: Katherine bir hafta içinde çocukları alıp eylülün son günlerini geçirmek üzere Albany'ye gidecek ve ben yalnız kalacağım.

29 Eylül

Dostum, mektubu aceleyle gönderiyorum çünkü az önce gittin ama sana söylemem gereken çok şey var. Dünya bugün farklı bir renkte – azurit gökyüzü, kanarya sarısı güneş, malakit yeşili dereler. Yapraklarımı Van Eyck boyamış, yeşil yosunlar altın gibi ışıldıyor, kurşuni renkler bile gümüşe dönmüş. Suratı asık herkesi durdurup omuzlarından sarsmak, etrafına bir bakıp ağaçlara, mavi kayalıklara, nehirdeki beyaz akıntıya hayret etmesini istiyorum. Nereden çıktın böyle, Erasmus? Nasıl oldu da böyle bir lütfa mazhar oldum? Yanımıza aldığımız battaniye, Annie şüphelenmediği sürece yıkanmadan duracak. Yolda iki kez yüzüme götürüp hatıranı içime çektim. Şelalelerin senin varlığın olmadan da yeterince kutsal bir yer olduğunu düşünürdüm. Şimdi oraya başka birini götürürsem titreyen ellerim ve kızaran boğazımla kendimi ele vermekten korkuyorum. İmkânsızlıklara dair bütün sorular ortadan kalktı, utanç kaybolup gitti, hayat hiç bu kadar berrak olmamıştı. Bahsettiğimiz gerekli ikiyüzlülükler, basit, önemsiz ve kolayca çözülebilecek şeyler gibi görünüyor. İnsanlar bir ölçüde yalancı değil midir zaten? Özetle: Bu şekilde yaşayabilirim ve eğer uzaklığa katlanmam gerekiyorsa katlanır, baharın geleceğini bilerek kışa dayanırım.

Not: Ceketini burada unutmuşsun.

3 Ekim

Sevgili Dostum, Aceleyle ve mahlasımla yazıyorum. Clara'nın mektuplarımı az kalsın bulacak olması canımı fena halde sıktı. Her şeyi riske attığımı düşünmek içimi vicdan azabıyla kaplıyor. Bunu, bu deliliğe ikimiz de kapılmadan *önce*, Willa'nın tereyağlı parmaklarıyla yaşadığım yakın temastan sonra anlamış olmalıydım. Bana G_____'nin tavernasından cevap yaz. Ketumdur, çapkınlıktan şüphelenip göz kırparak Bostonlı hizmetçilerle ilgili şaka yapar ama sır tutmakta üstüne yoktur.

İsimsiz, W

10 Ekim

Sevgili Dostum,

Ayın sekizinde yazdığın mektubu aldım. İlham perileri sana ilham vermekle ne kadar iyi yapmışlar. Umarım *bana* yazman onlarda kıskançlık uyandırmaz – kişiye özel yazılan eserler hakkında ne düşündüklerini bilemiyorum. Yazmakta olduğun "dostluk şiirlerinde" benim de bir rolüm olduğunu düşünmek tabii ki ruhumu okşadı, sana minnettarım ama bu senin dehanın eseri.

Buradaki her şey görkemli. İçimde bir ateş yaktın ve bir anlığına bana ormanın düellosunu kabul edebilecek güçte olduğumu hissettirdin. Değişimin hızına nasıl yetişeceğim? Huş ağaçlarının usul ve temkinli yaldızlanması, akçaağaçların belli belirsiz sararması geride kaldı, adım adım sonbahara giriş: Hayır, bu kez orman sonbahara balıklama dalıyor. Dün gürgenler bugün de kestane ağaçları sonbaharı kuşandı; ormanın terzisinin faturasını görmek istemezdim. Bazen vadimde

(vadimizde), nehrimin (nehrimizin) önünde oturuyorum ve dalını önüme düşüren kısa kayın ağacının dakikalar içinde renk değiştirdiğine gözlerimle şahit oluyorum. Arkamdaki uzun akçaağacın daha da kızıllaştığından, küçük bir ateş çemberi o meşe ağacının oymalı tüylerinin etrafında biraz daha yayılıyor. Hey! diye bağırmak istiyorum. *Sizi gördüm.* Bu, O_____ çok küçükken onunla oynadığım bir oyuna benziyor, saklandığı bir yerden diğerine süzülür, öyle yaparsa onu görmeyecekmişim gibi çok yavaş hareket ederdi. Ama ben *görüyorum.* Bu sabah beni kıpkırmızı giysisiyle karşılayan ve gün ilerledikçe morumsu bir renge dönüşen bir ağaç var. Bunu ilk gördüğümde nefesimi tuttum: Bir yaprak, sonra onun üstünde ikinci bir yaprak ve sonra bir anda geri kalanı. Güne kırmızı boyalarımın yetersizliğine lanet ederek başladım ama sonra daha koyu bir maviye ihtiyacım olduğunu fark ettim.

Özetle: Yetişemiyorum. Artık eskizlerden resim yapmayacağıma dair kendime söz vermiştim; sonbaharın anısını rahatsız eden kışlar olmayacaktı. Ama bu, günlerin yeşil pelerinlerin içinde bir anlığına durmuş gibi göründüğü yaz mevsiminin hayaliydi. Ama güneş, bir günbatımı ressamı için yavaşlamaz, öyleyse benim ormanım neden yavaşlasın? Şehrinde bir yerlerde binlerce kolu ve binlerce fırçası olan, çok eklemli kollarıyla istediğim her şeyi yakalayabileceğim bir Hindu tanrısı bulabilir misin? Dün evden taş atımlık mesafede yaprakların arasından yükselen küçük mantarların geçit töreniyle karşılaştım. İlk başta kolayca gözden kaçan ama daha yakından incelendiğinde yalnızca dağ sularında gördüğüm soluk mavilikte canlılar. Odama kapanıp resim yapıyor olsaydım, onları kaçırırdım çünkü öğleden sonra beyazlaşmaya başlamışlardı ve gecenin karanlığı bastırdığında, başlarında dantelli duvaklarıyla gelinler kadar beyazdılar. Ölüm ve bakire – sabah yoktular.

İçinde bulunduğum zor durum şu ki – her şey çok hızlı gelişiyor. Evet, önümüzdeki yıl ve ondan sonra yine aynı şeyler olacak. Ama insan yelkovanın hızla ilerlediğini hissediyor. Yeni bir takvim öneriyorum; tek bir sonbahar yok bu takvimde, on iki, hatta yüz sonbahar var. Huş ağaçlarının sarı olduğu ama hâlâ yapraklarını dökmediği sonbahar, kayın ağaçlarının yeşil olduğu ama huş yapraklarının döküldüğü sonbahar, meşelerin olgun kayısı rengini aldığı ve kayın ağaçlarının sarı olduğu sonbahar, meşelerin puro kahverengisine döndüğü ve kayın ağaçlarının bakırdan rulolar halinde kıvrıldığı sonbahar. Ve böyle devam edecek. Birkaçını atladım. Ama tüm bunlara sadece "sonbahar" demek!

P yine yazdı, ilerleme kaydedip kaydetmediğimi soruyor. Az önce biraz küstahça olmasından korktuğum bir mektup yazdım ama nasıl istersem öyle resim yapacağım ve onların zorba kamçılarına boyun eğmeyeceğim.

Az kalsın unutuyordum, dün yağmurdan sonra meyve bahçesinde oynayan O, eski bir koçbaşına benzeyen bir şey buldu. Sürekli bir değişim halinde olan yeryüzü bunu şimdi sunmaya karar veriyor. Hayaletlerimden hangisi? Alice mi? Mary mi? İhtiyar budala Nehemya mı? Onun bile buranın cazibesine duyarsız kalmadığını düşünüyorum, belki de ihtiyar Prosper'ı şelaleye götürmüş ve şelalenin gürültüsünü duymasını sağlamıştır. Belki orada yıkanmış, koltukaltlarını buzla ovmuş ve göğsüne kar eriyiği serpmiştir – ta ki bir gün kalbi daha fazla dayanamayıp olanca ihtişamıyla dereye yuvarlanıp suların içinde eriyip kaybolana dek.

İşte biz de böyle gideceğiz: Kalp kalbe, küt küt atarak akan suda odun karidesi gibi birbirimizin etrafında çırpınacak, suda çözünüp çayı tatlandıracağız.

WHT

24 Ekim

Sevgili Dostum,

Katherine tekrar Albany'ye gitti. Annie, Boston'daki hasta kız kardeşinin yanında. Sen, seni bahtsız, diğer sahiplerine döndün. Yalnızlık burada, *arasında dalların*. Elbette *mutluluğun en yücesini* yeğlerdim. 5 Kasım – söz verdin, yemin ettin. Bunu bildiğim için ayakta kalabilir ve zamanın zorluklarına göğüs gerebilirim.

Hâlâ başım dönüyor. Doğa beni melankoli pelerininin altına almak için elinden geleni yapıyor ama dostumun anısı burada. Bir hafta süren soğuk rüzgârlar; kendimi battaniyelere sarmam gereken günlerdeyim, boyanın yayılamayacak kadar soğuk olduğu zamanlar. Gezinirim o halde. Kütüklerin üstünde hindi tüylü mantarlar, bir zamanlar siluetlerimizi bıraktığımız yosunlar. Düz, mavi bir taşın üstünde bir çift böcek, daha da koyu mavi ve İspanyol sinekleri gibi yanardöner – öyle derin bir hazza dalmışlardı ki onları elime aldığımda beni yok saydılar. Daha ötede: yaşlı bir dişbudak, ölü, gevşek kabuğunu kendi yüzülmüş derisini elinde tutan bir écorché figürü gibi taşıyordu.

Kurbağalar ortadan kaybolmuş gibi görünüyor. Yoluma devam edebilirim ama üzerimde özlemle geçen bir gecenin ağırlığı var.

Kasımın 5'i.

Yaz bana.

WHT

Not: Sezonun son elması tesellim. Ve bir muamma: Bir solucan deliği içeri giriyor ama dışarı çıkmıyor. Bundan ne anlamalıyım? Çıkarken kendi izlerini mi takip ediyorlar? Elmanın etine mi dönüşüyorlar?

4 Kasım

E__, çok iyi anlıyorum. Takvimin tutsağıyım yine: 15'i o halde. Bekleyeceğim, her zaman bekleyeceğim. Gelebilirsin. Katherine dönmüş olacak ama senin biraz kır havası almak istemeni yadırgamaz. Yalnız kalabileceğimiz kilometrelerce uzanan kırlar var.

W.

12 Kasım

N__, bir önceki mektubumun sana ulaştığından emin olmak adına ev adresine bir mektup daha gönderiyorum. Clara ve çocuklara selamlar. Buraya ilk kar yağdı. Kayın ağaçları ve meşeler henüz tüm yapraklarını dökmüş değiller ve kahverengi ile kırmızının üstündeki bembeyaz karın görüntüsü muhteşem – söylediğim görüntüyü yakalayabilmek için daha küçük bir tablo üzerinde çalışıyorum. Ailem ve ben size bir davette bulunuyoruz. Renkler kaybolmuş olsa bile, yeni çalışmalarında sana ilham verecek çok şey bulacağını düşünüyorum. Hepiniz davetlisiniz ama Clara sana eşlik edemeyecekse yalnız da gelebilirsin.

WHT

16 Kasım

E___, yanlış bir şey söylemiş olmaktan korkuyorum. Lütfen gel. Lütfen yaz bana.

WHT

21 Kasım

Dün yağmurdan sonra ormanda yürürken kendimi, pürüzsüz kabuğu ve incelen iki köküyle bir heykelin gövdesine birden nefesimi kesecek kadar benzeyen devrilmiş bir huş ağacının önünde buldum. O an, sürülerini dolaştırırken mermerden bir Venüs'ün parçalanmış leğen kemiğini bulan genç Yunan çobanın sırrını tavernada insanlara fısıldamadan, dünya onun küçük ormanına doluşmadan önce hayatında bir tanecik mutlu bir an için onu kendisine saklamanın nasıl bir his olabileceğini anladım.

30 Kasım

Sevgili Dostum,

Bir cevap beklemiyorum. Durumumun farkındasın. Katherine annesinin yanına Albany'ye gitti. Ben burada dağım ve eğreltiotlarımla bir başınayım. Gözyaşlarını ve öfkesini anlatacak kelime bulamıyorum, gerçekten de onun bunu yapabileceğini düşünmemiştim. Onunla yaşadığım şeyle seninle yaşadığım şeyin farklı düzlemlerde olduğu konusunda onu ikna etmeye çalışsam da hiçbir şey – öfkesini dindiremedi. O hep benim karım olarak kalacaktı, aksini hiç düşünmedim, asla böyle bir acıya sebep olacağımı ummazdım. Ah ama kiminle tartışıyorum ki! Onu ikna edecek misin, Nash? Buraya gelmen yasak, bunu biliyorsun. Tehdit çok açık. Kariyerin ve hayatın *mahvolur*. Sanırım benimki oldu –kariyerim yani, geçimimi sağlarım bir şekilde– ama düşündükçe kariyerimin buraya gelip insanlar için resim yapmayı bıraktığım ve gerçekten olanı *görmeye* çalıştığım zaman sona erdiğini düşünüyorum. Ama

sen dünyanın seni kaybedemeyeceği kadar müthişsin. Ah, insanların övgülerinden vazgeçip buraya gelebileceğin, benimle başıboş yapraklarımın arasında kaybolabileceğin hay li dolaşıyor içimde. Ama sen farklı bir şeyden yaratılmışsın, sadece benim değil, dünyanın sana ihtiyacı var. Başka bir seçeneğim kalmadığından mazeretim bu. Sadece hüzün.

Yani: Skandal yok, yalvarmak yok. Seni uzaktan izleyeceğim ve bir gün kendimi sayfalarında bulabileceğimi bilmekle yetineceğim. Gelecekte, bu dağlara yapacağın bir gezide, araban iskele tarafından geçerse, korkma. Sancak tarafına bakacağıma söz veriyorum. Sadece tek bir isteğim var. Eğer şirret karın mektupları yok etmediyse, benim seninkileri iade ettiğim gibi senin de onları bana iade etmeni rica ediyorum. Orada tüm dünyadan saklayıp sadece kendime hatırlatmak istediğim şeyler var.

WHT

Beş

Adamın kızına değil çünkü kızı sırrının ondan kasıtlı olarak saklandığını biliyordu. Boston'daki kız kardeşine değil çünkü o bu günahtan tiksinecek ve anısını dine aykırı olduğundan lanetleyecekti. Adadaki ailesine değil çünkü çok uzaktalar. Arkadaşlarına –artık sayıca çok az olsalar da– değil çünkü aşkın onu bunu yapmaya sürüklediğini anlamayacaklardı. Komşularına değil çünkü rol yaptığı kişi olarak hatırlanmaya hakkı var. Rahibe değil, Tanrım, olmaz. Daha anlayışlı ama bir o kadar ağzı gevşek, kederli, sendeleyen Oakfield sarhoşlarına da değil.

William'a değil, çünkü cevap veremez. Cevap verdiğini rüyasında görse de. Onu bağışlamasına ihtiyacı olsa da.

Aralığın sonları ve o, adamın kendisine bıraktığı eve gidiyor sürekli. Sabahları kalkıp odaları dolaşıyor, kapıları açıp sadece içeri bakıyor. Hayaletler her yerde. Onları hissediyor, gerçekte böyle bir şey olmadığını bilse de.

Bazen adamın varlığını arıyor.

William, orada mısın?

Bu sen misin, William? Perdelerin oynadığını gördüm, bir hışırtı geldi kulağıma. Söylemen yeter, sana her şeyi anlatacağım, her şeyi açıklayacağım.

Sadece bir işaret.

Aynada buhar.

Yastıkta bir çukur.

Bir kelime.

Ama bütün ev nefes alıyor, her zaman öyle oldu. Gıcırdıyor ve yana doğru eğiliyor. Soğuktan çatırdıyor ve sızlanıyor.

Tam bir koro ama içinde o yok.

Sabahları dışarıda yürüyor, bir zamanlar onunla yürüdükleri yerlerde. Onun ceketini, atkısını, eldivenlerini giyiyor. Yer yer diz boyu kar var ama bu onu durduramıyor. Daha önce, onunla daha beterinin içinden yürümüşlerdi.

Oraya gidiyor çünkü onun yokluğuna katlanabileceği tek yer. Çünkü soğuk, tehlikeli yol kendi kurallarını öne sürüyor ve bu onu sırrından uzaklaştırıyor. *İki* sır: Onun ve kendisinin.

Her yerde küçük hayvanların bıraktığı izler, geyiklerin derin ayak izleri var. Kar onların geçtiği yerleri daha belirgin kılmış, gecenin sessiz haritalarını ortaya çıkarmış.

Kulak verir miydi acaba hayvanlar? Acı acı gülümsüyor, sincabın meşeden günah çıkarma odasında kendisini azarladığını hayal ediyor. Dedikoducu baştankaraları. Kurdun seri intikamını.

Hayır.

Fareye ya da sansara değil. Nehre değil. Toprağa değil.

Ama belki?

Ormanda durup etrafına bakınıyor. Sonra dizlerinin üstüne çöküyor, altındaki yosuna ulaşana kadar karı kazıyor. Eldivenlerini çıkarıp kazmaya devam ediyor. Donmuş toprağa ulaştığında bir sopa kapıyor, çakılları ve ince kökleri kazıyor. Kara balçık ufalanıyor. Daha derine ulaşıyor. Yüzünü deliğe bastırabilinceye kadar eşeliyor

Yosun ve toprağın hoş, ferah kokusunu içine çekiyor. Deliğe fısıldıyor ve nefesinin sıcaklığının ona geri döndüğünü hissediyor. Sırrını gömeceği yere bakıyor ve ağzını deliğe dayayıp anlatmaya başlıyor.

***

Adam yetmiş beşinci doğum gününden sonra, evinin önündeki yolda düşüp bacağını kırdığında onun yanında çalışmaya başlamıştı.

Elli dört yaşındaydı. Adamın kızı ona *kısa bir süreliğine* olduğunu söylemişti. *Gündelik yaşamda kısa süreli bir yardım.*

Ev de biraz kötü durumda, biraz toparlansa iyi olur.

Trenle üç saat süren yolun ardından atlı kızakla bir saat daha yol gitmişti, oysa o okyanustan hiçbir zaman on beş kilometreden fazla uzaklaşmamıştı. Adamın kızının anlattığına göre, ufak tefek işler yapan ve yemeklerini getiren komşusu Lund'dan başka yardım edeni yokmuş.

Aylardan aralıktı, şimdiden ülkenin dört bir yanında kar vardı. Hayır demek için pek çok neden mevcuttu.

Evet dedi.

Çünkü yeğeninin ailesi genişliyordu ve kız kurusu teyzelerine yer kalmamıştı.

Çünkü son işvereni o sonbaharda ölmüştü ve artık dünyanın kendisine ihtiyacı olmadığını düşünüyordu.

Çünkü Azor Adaları'na, o açlık ve sefalete geri dönemezdi.

Çünkü adamın kızının anlattığı hikâyede bir şey vardı. *Bir zamanlar tanınmış bir ressamdı, ta ki ormanda tek başına gözden kaybolduncaya kadar.* Hayatında cevaplanması gereken bir şey vardı. Adamın yalnızlığında kendi yalnızlığına benzeyen bir şey.

Oraya bir hafta sonra, üstü başı kar içinde ulaştı. Kızaktaki ayı derisinden örtünün kokusu üstüne sinmişti.

Adam odasındaydı, uzun boylu ve solgundu, seyrek beyaz sakalları vardı. Tırnakları kesilmemişti, çarşafın altındaki sağ bacağında bir atel. Solda diri bacağı.

Saçları terden yapışmıştı. Battaniyenin dışındaki elinin üstünde duran bir çift uğur böceğini önce iki damla kan sandı. Sonra adamın kızına baktı.

Kısa süreli bir yardım mı?

Yirmi yedi yıl boyunca yaşlı insanlara baktığından adamın bacağının sorunlar silsilesinin doruk noktası olduğunu, o gelmeseydi adamın durmadan dibe gideceği bir yolun ara noktalarından sadece biri olduğunu biliyordu. O gece adamı tıraş ettiğinde, o kadar ince ve yarı saydam bir yüzle karşılaşmıştı ki, kafatası eline gelmişti sanki.

Dirsekleri yumrulu, göğsü kemikliydi. Kalbinin üstünde ve böğründe sedef renginde yara izleri vardı. Kuyruk sokumunun alt kısmında çıkan yara pembeydi. Acaba ne kadar zamandır çürümeye terk etmişlerdi onu? Eğer deri yırtılırsa, geri dönüşü olmayacaktı.

Dışarıda gri geyikler, mavi kar vardı.

Darmadağın, odaları karmakarışık bir ev.

Yataklar tozluydu ve fare pislikleriyle lekelenmişti.

Boşaltılmamış şömineler kül içinde, lambalar ise kuruma bulanmıştı.

Dört çatı, on şömine ve üçü hariç hiçbiri kullanılmayan on sekiz oda vardı. Kalan odalar adamın topladığı çer çöple doluydu. Ağaç kabuğu parçaları, pörsümüş mantar yığınları. Hayvan kemikleri. Kirpi dikeni yığınları. Kurumuş altın başak demetleri, çatlamış ipek otu tohumları, eğreltiotu yaprakları, böcek örnekleriyle dolu kavanozlar. Geyik boynuzları, kaplumbağa kabukları ve kuş yumurtaları şömine rafları boyunca sıralanmıştı: limon sarısı, mavi, kömür karası.

Ve yüzlerce meyve çekirdeği, yüzlerce kuş tüyü ve sukabağı. Raflarda kuş yuvaları, her bir yanda dallar, büyük ağaç kabuğu yığınları. Sincapların oyduğu, her biri aynı zarif kelebek desenine sahip cevizler.

Kızı soracağını sezmiş gibi: Bunlar onun resimleri için incelediği şeylerdi.

Sanki bu, onları neden atmadığına, neden sakladığına bir açıklama getirebilecekti.

Ona o zaman mı âşık olmuştu? İhtiyacı olan şey ona bu kadar çabuk mu sunulmuştu?

Yoksa aralığın son günlerinde, yağan karı yüzünde hissetsin diye onu dışarı çıkardığında mı?

Yoksa ocak ayında, adam ona boyun eğip raflardaki eski yaprakları toplamasına izin verdiğinde mi? Ahırdaki ıvır zıvırın altında bir çocuk kızağı olduğunu ona laf arasında söylediğinde mi? Kadın kızağı çıkarıp adamı üstüne oturtarak onu çayıra, evi izleyebilecekleri yere doğru ittiğinde mi?

Yoksa şubatta mıydı? Kolu adamın belinde, adamınki de onun omuzunda bahçede yürürken yakınlaştıklarında mı? Uzun zaman önce evi nasıl bulduğunu anlatışını dinlerken mi? Ormanın derinliklerindeki meyve bahçesinde mi?

Yoksa martta, ateli çıkardığı zaman mıydı? Corbury Junction'dan kalkıp gelen doktor kendi eserinin üzerinden eğilip kasları büzülerek düğümlenmiş cılız bacağa bakmış, çantasından çam kokulu bir merhem çıkarmış ve sertleşmiş bağlara nasıl sürüleceğini göstermişti. Doktorun kremi alıp önce yumuşak sonra daha sertçe kaslara sürmesini, diz ve kalçalardaki bağların üstünde gezdirmesini izlemişti. Kaslar gevşemiş, solgun derisi ısınıp pembeleşmişti. William yüzünü buruşturmuştu, çarşafı sıkmış, gözlerini kapatıp dudaklarını ısırmıştı.

O zaman mıydı?

Ya da daha sonraları, adam sakladığı anahtarlardan birini alıp onu, inşa edildikten sonra uğramadığı kanada götürdüğünde mi? Merdivenlerden çıkarken baston kullanmasına rağmen ona yaslanmayı yeğlemişti. Yalnızca tuvallerle dolu odalardan geçmişlerdi. Yüzlerce tuval. Dere ve orman, ağaç ve kayalar. Onun ormanı. Bu tuvallerin arasında, kadının geldiği

yerin bir resmi de vardı. Çünkü adam uzun bir zaman önce, seyahatlerinden birinde orada mola vermişti. Kayalıkları, şelaleleri resmetmişti. Kıyıdaki küçük çocukları.

Kadın donup kalmıştı; bu mümkün müydü? Yolları daha önce kesişmiş olabilir miydi? Dalgaların arasındaki küçük figürlerden biri olabileceğini düşünmek ne kadar da şaşırtıcıydı ama daha yakından baktığında bu figürlerin fırça darbelerine dönüştüğünü gördü. Yine de onun insanlarını gördüğünü, onun martılarının çığlıklarını duyduğunu, onun havasını soluduğunu bilmek.

Nisan mıydı? Çünkü bastonu olmadan yürüyebiliyordu ama buzun altında iri iri kabarcıklar çıkaran nehir boyunca onun kolunda yürümeyi tercih etmişti.

***

Mayısta adamın resimlerindeki ormanlar kadının karşısına ikinci kez çıktı.

Yemyeşil bir katedral, yosunlarla kaplı meşe kubbeleri.

Artık hikâyeler paylaşıyorlar, bir sohbetten diğerine geçiyorlardı. Usulca akla gelip giden bir fikir gibi, diye düşündü. Adam ormandan, ağaçlardan, bahar kuşlarından bahsediyordu. Bir çocukla zaman geçirmek gibiydi, tüm bu isimler, sanki Âdem'le birlikteydi. Tek yapması gereken onu dinlemekti, adam konuşmaktan memnundu.

Ona Connecticut'taki çocukluğundan bahsetti.

Ücreti amcası tarafından karşılanan resim derslerinden.

Hartford'da bir portre ressamının yanındaki çıraklığından.

İlk manzara resimlerinden.

Avrupa turundan ve ilk sergilerinden, ada tepelerinin ve terk edilmiş, yemyeşil harabelerin yer aldığı tuvallerinden. Galerilerin dışında uzayan kuyruklardan, gürültü ve şamatadan. Tepelerde bulduğu o kutsal sessizlikten, alçalan gün ışığından,

akıp giden bulutlardan, derelerden, hepsinin yarattığı sarhoşluktan ve mucizeden. Âşık olmuştum, dedi (kadının kalbi hızla atmaya başladı), eve âşık olmuş ve bir hevesle satın almıştı. Ancak sonra sevdiği şeyleri karısının sevmediğini fark etmişti.

Karısı çocuklarını yanına alıp Boston'a gitmiş, o da gençliğinden beri ona musallat olan melankoli nöbetlerinin en kötüsüne yenik düşerek canına kıymaya kalkışmıştı.

anda durakladı, kadın başını kaldırıp ona baktı.

Umarım seni sarsmamışımdır.

Hayır.

Biraz şey görünüyorsun—

Sadece—

Gözyaşlarına engel olabilmek için yumruklarını sıktı.

Biliyordu kadın. Göğsündeki ve sırtındaki yara izlerini, bazen gözlerinin derinliklerinde beliren karanlığı okumuştu.

Eskiz defterlerinden kaybolan ayları.

***

Kadın o sabah erkenden, ondan önce kalktı.

Atıyla taşra marketine gitti, tezgâhtarı çağırdı ve kendi parasından üç doları tezgâhtarın eline sıkıştırdı.

Boyaların Boston'dan gelmesi iki hafta sürdü.

Haziran gelmişti. Birlikte vadiye doğru yol aldılar. Adam tek başına yürüyordu, bu kadının canını sıkıyordu ama sırtında şövalesini, tuvallerini ve boyalarını taşıyor, adam çalışmaya başladığında onun yanı başına oturuyordu. Daha önce resme hiç ilgi duymamıştı. Gerçi çalıştığı diğer evlerde zaman zaman durup hollerde sıralanan eserlere bakmış ama sanki onları hiçbir zaman başka bir insanın yarattığı şeyler olarak düşünmemişti. Oysa şimdi, William'ın yanında dünyayı yeniden keşfediyor gibiydi.

Onun gözlerine bakıyor, ne gördüğünü merak ediyordu.

Kayaların ve gölgelerin şeklini, yosunların arasına gizlenmiş binlerce yeşili, ağaç dallarında saklı kuşları.

Hepsinin tuvalde belirmesini izliyordu. Bunu ben sağladım, diye düşünüyordu.

Hazirandı.

Kısa bir süreliğine, demişti kızı.

Önceleri, gece boyunca ona ihtiyacı olur diye yatağının başucundaki küçük portatif karyolada uyumuştu. Hâlâ orada, onun ulaşabileceği bir yerde uyuyordu.

Darmadağın, odaları karmakarışık eve gelince...

Yatakları fare pisliklerinden temizlemişti.

Şöminedeki külleri boşaltmış, ışıl ışıl parlasınlar diye lambaları temizlemişti.

Çer çöpü tasnif etmişti. Altın başak demetlerini atmıştı, nasılsa artık mevsimi gelmişti. Pörsümüş mantar yığınlarını ormana geri göndermişti.

Ancak, geyik boynuzlarını saklamıştı.

Bazı meyve çekirdeklerini, sukabaklarını ve kuş yuvalarını da.

Diğerlerini usulca çayıra taşımış ve onları küçük adaklarmış gibi nehir kenarına bırakmıştı.

Kuş yumurtalarını saklamış, nazikçe tozlarını almıştı.

Dağınık duran eşyaları düzenlemiş, yerlerine koymuş, arapsaçına dönen şeyleri düzenlemişti.

Ona hâlâ Bay Teale diye sesleniyordu ama içinden William diyordu.

Sen gelmeden önce, dedi William, üç yıl boyunca yatağımdan neredeyse hiç çıkmamıştım.

***

Kadın bunların hepsini toprağa anlatıyor. Böylece bundan sonra olacaklar sayesinde dünya hepsini bilecek.

***

Yaz gelip de günler uzadığında, gün ışığı izin verdiği sürece ormanda zaman geçirdiler.

Sonbahar geldiğinde de.

Kış geldiğinde kitap okudular.

Dickens. Hawthorne. Wordsworth. En karanlık gecelerde Poe. Senin için Camões, dedi adam Portekizcede kulağa nasıl geldiğini sordu. Bir zamanlar arkadaşı olan Erasmus Nash. Herhangi birini seç demişti kadına, o da kütüphaneye gitmiş, bir kitap getirmişti.

Ertesi gece aynısını yaptığında kitabın arkasına sıkıştırılmış kâğıt tomarını gördü.

Adamın el yazısını görür görmez tanıdı. *E.N.'ye Mektuplar.*

Hiç gönderilmemişler gibi. İadė edilmişler gibi.

Mektuplar adama aitti, okumaya hakkı yoktu. Ayakta dikilerek lambanın loş ışığında okudu onları.

Sevgili Dostum, Buraya vardığımı bildirmek için yazıyorum sana.

Sırrın ilk kısmı buydu. Onun sırrının. Adamın dünyadan ve ondan sakladığı, kadının da kendine sakladığı kısım.

Durdu.

Başını kaldırıp vadiye baktı. Şaşkınlık içinde karın hızlandığını, ceketinin üstünü kaplayıp kapüşonunda biriktiğini fark etti. Alnı, yasladığı donmuş toprağın üstünde durduğundan soğuktu. Kelimelerin harmanlandığı, hâlâ nefesiyle sıcak olan deliğe dokundu.

Mektupları bulmasını o mu istemişti?

Hikâyedeki boşlukları gördüğünde çoktan anlamış mıydı yoksa?

. Karısı çocuklarını yanına alıp Boston'a gitmiş, o da gençliğinden beri ona musallat olan melankolik nöbetlerinin en kötüsüne yenik düşerek canına kıymaya kalkışmıştı.

Mektupları bulduğunu adama söyleyecek miydi?

Ya içinde kabaran öfkeyi? Gözünün önünde canlanan sahneleri? Boston rıhtımlarının ara sokaklarındaki sefil, yolunu şaşırmış adamların edep dışı manzaralarını?

Ya hayatını ona adadığını, onu savunmasız halde bulup ayağa kendisinin kaldırdığını?

Bunları, donmuş toprağın üstüne uzanıp anlattı.

Köklere, solucanlara ve donmuş böceklere.

Çünkü onun için kendi hayatından vazgeçmişti.

Daha sonra neler olduğunu anlattığında hatırlamak zorunda oldukları için.

Kış hâlâ devam ediyordu. Kar fırtınaları kısa bir süreliğine dinmişti. Bir hafta önce Bettsbridge'deki göle gezmeye gitmişlerdi. Donmuş gölde yürümüş, gıcırtı ve çıtırtıları, ayaklarının dibindeki derinliklerden gelen sesleri dinlemişlerdi.

Hava fırça tutamayacak kadar soğuktu ama gözleri buzun beyazına ve barut rengine odaklanmıştı.

Kadın, sonsuza dek böyle onun yanında olmayı ne çok istediğini düşündü, o uçsuz bucaksız yerde öylece kalakalmak. Dört bir yanlarında, ayaklarının dibinde, köy çocuklarının buzun üzerine attığı, gölle gökyüzü arasında duran taşlar gibi.

Daha sonra, William içeride resim yaparken kadın onun evinin, onların evinin dışında yürüdü. Uzakta, komşuları Bay Lund'ı gördü. Kolunu yukarı kaldırmış elindeki mektubu sallıyordu: Oakfield'da postaneye uğramıştı.

Bay Teale'a gelmiş, dedi ve yoluna devam etti.

Kadın mektubu elinde evirip çevirdi, şaşkındı. Çünkü William'ın mektuplaştığı kimse yoktu. Mektubun üstünde gönderenin adresi de yazmıyordu. Şaşkındı, çünkü onu seviyordu ve aralarında daha fazla sır olmamalıydı.

Sevgili Dostum, diyordu mektup.

Nefes almak için duraklamak zorunda kaldı.

Sevgili Dostum,

Ocakta gönderdiğin mektubu aldığımda çok duygulandım. Bu günlerde ben de seni düşünüyorum, doğrusunu söylemem gerekirse tüm hayatım boyunca hep seni düşündüm, o yazın *sonsuza dek* sürmesini dilerdim. Ben artık yaşlı bir adamım, ikimiz de öyleyiz. Belki duymuşsundur, Clara uzun bir hastalık döneminin ardından geçen yıl öldü. Söyleyecek çok şey var... ama bana bir soru sordun. Kısaca cevaplayayım, evet. Gelmeyi çok isterim. Bana ne zaman gelebileceğimi söylemen için cevabını bekliyorum.

E. N.

Tepesindeki ağaçlarda bir kardinal kuşu ötmekteydi.

Ocakta gönderdiğin mektubu aldığımda çok duygulandım.

Ama William nasıl yazmıştı?

Onun yemeklerini yapmış, başucunda uyumuş, karlı meyve bahçesinin patikalarını onunla yürümüştü. Kızına bile tek bir mektup yazdığını hatırlamıyordu. Öyle olsaydı muhakkak görürdü.

İşte kanıtı ellerindeydi.

Adam geldiğinde ben ne olacağım, diye düşündü.

Nekahet döneminde William'a kitaplarını okuduğu şu adam.

Ama onu o halde bulup ayağa kaldıran kendisiydi.

***

Hikâyeyi anlatacağı toprağı avuçlarken böyle söyledi.

***

Yukarıda masmavi, pırıl pırıl bir gökyüzü vardı. Bay Lund yolun aşağısında gözden kayboldu. William evin arka tarafındaki atölyesindeydi.

Etrafında orman, dağ, William'ın ona derinden sevmeyi öğrettiği sessiz ağaçlar yükseliyordu.

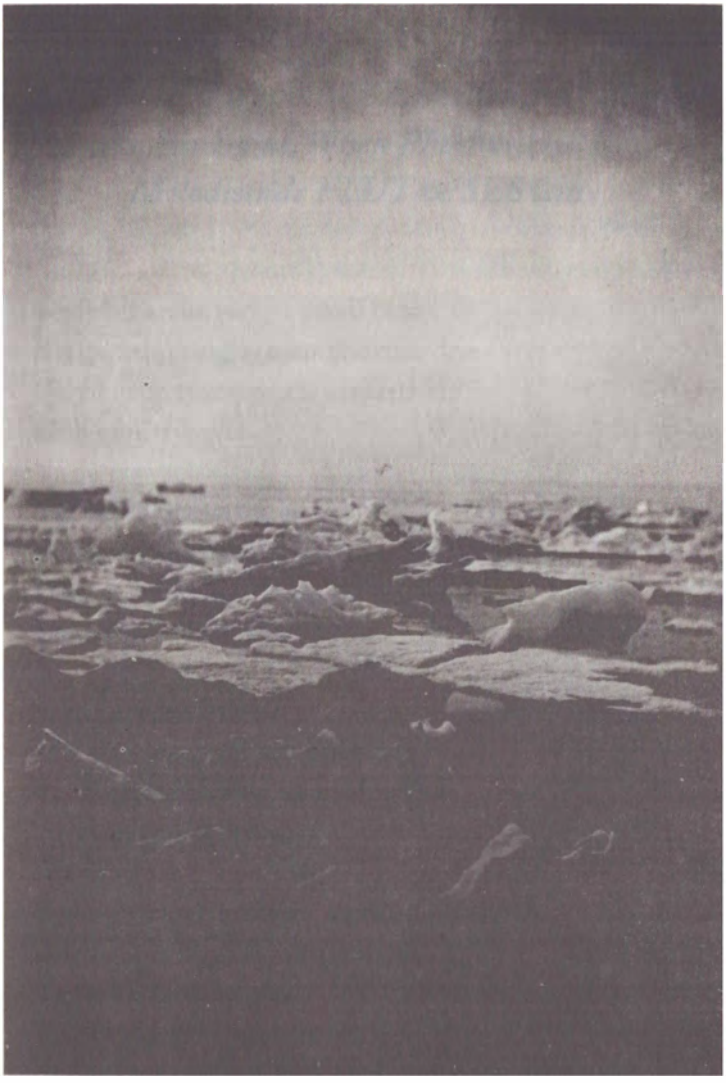
Mümkün değil, diye düşündü. Başka birine ihtiyaçları yoktu.

Kardinal kuşunun telaşına bir de sincap katıldı.

Karar basitti. Uzun zaman önce bir hata yapmış ve her şeyini kaybetmişti. Şimdi o vardı. Ve sonunda ona ihtiyacı olacaktı.

Onu o halde bulan kadına.

Mektubu paramparça etti. Parçaları yavaşça elinde buruşturdu. İçeride mektubun gideceği soba yanıyordu. Acele etti çünkü adam bekliyordu, uzun zamandır bekliyordu.

Bir ARALIK Şarkısı. MEZAR'daki Kadınlardan Başka Bir Balat, When Phoebus Did Rest Melodisinde FLÜT ve SES için

Söyle bir aralık şarkısı şimdi bize
Kış gecesinin soğuğunu dindirsin diye.
Bu yıl uzun sürmeyecek korkarız ki,
Gün gibi, ışık gibi.

Yaz sıcağında kısalır günler,
Onlardan eksilir artık gecenin olan zevkler.
Uyanık saatlerimiz azalır,
Uyku saatlerimiz artar.

Kış kuzeyden geliyor
Her şeyi avucunun içine alıyor.
Yavaş akan dereleri, sessiz toprağı
Arıyı, güveyi, eşekarısını.

Yuvasını yapan kurbağa yaprak dökümünde
Boyun eğer kışın demir iradesine,
Tıpkı kızılgerdan gibi
Eskiden ötüşen sevinçli.

Ayaz gelir yaprağa buzu süsleyen
Ve gelen esintiyle titreyen
Yukarıya yükseliyordu kayalar, buzlar
Sarıyordu buz duvarları, çerçeveleri ve damları.

Kuyuda yakalıyor ay ışığını
Buzlu çelenklere hapsediyor balıkları.
Dönen dalgalarla göleti donduruyor
Altında siyah baloncuklar kıpırdanıyor.

Derinlerde mahzenin pisliğini sarar
Kuştan kaçan kurtçuklar ve solucanlar.
Çok zaman önce gömülen cesetler
Köklerdeki kaburgalar çelenk haline gelmişler.

Şimdi kaplar her yeri buz gibi soğuk hava
Çatlar cam ampul dökülür cıva
Buza dönüşür gün ışığı bile
Dururken zamanın kendisi sessizce.

Ra ta, ta ta, Ra ta, ta ta
Ratata Tilitata

Altı

Her zamanki gibi, büyük evin salonunda, küçük, yuvarlak masanın etrafına dizilmiş minderli üç sandalyenin üzerinde başlamıştı, ışıklar kapalıydı ve ay ışığının kar üzerindeki parıltısını engellesin diye perdeler çekilmişti.

Asıl adı Edith Simmons olan Anastasia Rossi dimdik oturmuştu, iri cüssesi sandalyeden taşıyordu. Ruh çağırma seansına uygun bir kostüm giyinmişti: ince patiskayla süslenmiş ipek bir kimono, göğsünden aşağı dökülen oltu taşlarından kolye, deve kuşu tüyü ve kumaş parçalarından bir "Pocahontas" saç bandı. Sağında, uzun boylu, sakallı, kızıl kaşlı Bay Farnsworth oturuyordu, o sabah onunla atlama pozisyonundaki doldurulmuş panterin altında sevişmişti, dudakları (panterin dudakları) korkunç dişlerini göstermek için geriye doğru tutturulmuştu. Solunda, ince parmakları Anastasia'nın geniş avuçlarında titreyen Bayan Farnsworth vardı, uzun balon kollu, boğazlı bir bluz giymişti, ufak tefek, histerik bir kadındı. O ağustosta hayaletleri ilk duyan oydu, ruh çağırma seansı içini rahatlatmak amacıyla yapılıyordu.

Anastasia eve iki gün önce gelmişti. Bir müşteride bu kadar uzun kalmak âdeti değildi. En yüksek ruhsal etkiyi yakalamak için hızlı ziyaretleri tercih ederdi. Ama vadinin yarısına ulaştığında fırtına başlamıştı ve arabası eve vardığında kar o kadar şiddetlenmişti ki arabanın arkasında bıraktığı iz bile görünmüyordu. Olayların merkezindeki Bayan Farnsworth,

musallat olma olayının ayrıntılarını anlattıktan sonra saldırılardan birine daha maruz kalmıştı.

Geriye dönüp baktığında bu gecikme sadece –Bay Farnsworth'ten ilk başta hoşlanmamasına rağmen– hiç ummadığı ölçüde tatmin edici bulduğu sevişmelerine olanak sağladığından değil, işiyle ilgili nedenlerden dolayı da büyük bir şanstı. Elindeki vaka, yeteneklerinin sınırlarını zorlayan bir vakaydı, hem aileyi hem de evi inceleyecek zamanının olması işine yarardı.

Zamanının bolluğu hep işine yaramıştı. Müşterilerini, karanlıkta fısıldadığı kelimelerin aslında ölen sevdiklerinin sözleri olduğuna ikna etmek çoğu zaman o kadar da kolay değildi. İnsan sarrafı olması, müşterilerinin ve ailelerinin içini inanılmaz ölçüde rahatlatmasına rağmen (ve buna gerçekten de inanmasına rağmen), ruh çağırma seanslarının bir tiyatro oyunundan ibaret ve seslerin kendi uydurması olduğunun farkındaydı. Gerçekten de "şamanik tılsımlarından", Rus ve Mohikan Kızılderili soyundan geldiği iddiasına kadar tüm kişiliği sahteydi, tabii "Rus" ve "Kızılderili" derken üçüncü nesil İrlandalıyı kastetmiyorsa.

Yirminci yüzyılın ilk yıllarında bir şarlatanın New York'un taşrasında ve Batı Massachusetts'te rahat bir yaşam sürebilecek kadar çok sayıda salonda kendisine yer bulması tuhaf bir durum değildi. Ancak Anastasia, ruhlarla iletişim kuranlar, ruh çağrılan masayı havaya kaldıranlar, ektoplazmik cambazlar arasında yeteneğiyle öylesine öne çıkmıştı ki, yaptığı işin bir nevi sihir olduğuna karar vermişti. Bu mesleğe, iri gözlü, soluk benizli bu kızın doğaüstü şeylere belli bir yakınlık duyduğunu hissedip onu bir ruh çağırma seansına götüren kız kardeşi sayesinde başlamıştı. Edith, bu ruh çağırma seansında medyumun ruhların "cevaplarını" masaya vurmak için çizmesine

bir demir parçası bağladığını fark edip bir anlık hırsla yıldızın önüne geçmeye karar verdi, kendini halı kaplı masanın üstüne attı ve sırtını kamburlaştırıp elbisesinin üst kısmını yırtarak Augustus Titus adında bir Roma imparatorunun ağzından haykırmaya başladı.

Ona musallat olan neydi? O an uydurduğu Augustus Titus değildi. Doğaüstü şeylere herhangi bir ailevi eğilimi de yoktu. Annesi bir dokuma fabrikasında çalışıyor, babası da saç pomadı satıyordu. Dindar insanlardı, evet ama sıradan, öngörülebilir bir bağlılıkları vardı dine, sakin kiliselerine sadıklardı. Ölümden sonraki yaşama ilgi duymuyordu ama dünyaya karşı açlığı dünyanın ona sunduklarından daha büyüktü. Yeteneğindeki üstünlük tiyatroda, pantomimde, burleskte yatıyordu.

Mesleğe adım attıktan sonra hiçbir şey onu durduramadı. Ah ne büyük bir mutluluk! Kristal küresinde evrenler görüyor, ağzından incecik tülbent ruloları çıkarıyor ve buna ektoplazma diyor, jartiyerine çekül sicimiyle asılı bir ağırlıkla ruhlardan mesajlar getiriyordu. Oldukça önü açık bir işti bu. Savaşta ölenlerin aileleri, aradan geçen onlarca yıla rağmen her şeye kolayca inanma huylarını kaybetmemişlerdi. Aydınlık yeni yüzyılın tüm vaatleri, daha fazla insanı batıl inançların etkisindeki, cahil yaşamlarına geri çekiyor gibiydi.

Beş yıl boyunca tek başına çalışmıştı, sonra bir gün Albany'li zengin bir çiftin salonunda onu titrerken izleyen genç bir adamla koridorda karşılaştı ve tek kelime etmeden elini bluzuna uzatıp üzerine hayalete benzeyen yüzler çizdiği tülbent rulosunu çıkardı. Edith ona vurmak için bir hamle yaptı. Adam onun bileğini yakaladı. Adı George Rossi'ydi, ailenin şoförüydü. Hayatında çok fazla saçmalıkla karşılaştığını ama bu kadar güzeline rastlamadığını söyledi. Edith'i yürüyüşe çıkardı, dünya görüşünden ve öngördüğü ortak geleceklerinden bahsetti.

O gece, ailenin arabasının döşemesine yaslanmış, bir bacağını pervaza diğerini tabureye koyarak eteklerini kaldırmış ve adama çekül sicimini kalçasına bağladığı yeri göstermişti.

Erkelerle düşüp kalkmaya alışkındı, bir sabah ansızın Ohio'ya giden bir sevgilisi vardı ve şoförün ona bağlanmayacağını düşünüyordu.

Ama George çok geçmeden onun işlerini yönetebilmek için kendi işinden ayrıldı. Kızın adını Anastasia olarak değiştirmek onun fikriydi. Mösyö ve Madam Rossi, birlikte bölgenin dört bir yanına gittiler. Ruhlar onu takip ediyor, kalabalık gruplarından ayrılıp hem mermer salonlarda hem de basit kulübelerde tezahür ediyorlardı. Bunun zorluğunu, ihtişamını, kristal kürenin etrafında dönen yüzüklerin çıkardığı muhteşem sesi, tuhaf yorucu gecenin sonunda topladığı gıcır gıcır kâğıt paraları seviyordu. Ücreti karşılayabildiği sürece her müşteriyi kabul ederdi, o bir Amerikalıydı. Vicdan azabı çekmezdi, çekmesine gerek de yoktu. Kazanacak atların isimlerini söyleyip yarışlardan önce Hudson'a kaçan medyumların aksine, öteki dünyada paraya çevrilebilecek astral para dışında hiçbir maddi vaatte bulunmazdı.

Böylece giderek şişmanladı. Büyük bir coşkuyla arkasına yaslandığında vücudu koltuğa yayılıyordu. Parmaklarındaki pırlantalar büyüdü, küpeleri şıngırdıyor, burma gerdanlıkları ve kolyelerinin şıngırtısı odaya girmeden gelişini ilan ediyordu. Bir açıdan kendisinin kötü ve gülünç bir karikatürü, belli bir sınıfın istediği türden bir sirk mistiği olduğunun farkındaydı. Kostümü, işinin temelde bir tiyatro oyunu olduğunu belli ettiğinden dürüst sayılırdı. Yaslı bir anne "Mısırlı" bir büyücünün kristal küresine tahammül edemiyorsa, ruh çağırma seansına da tahammül etmesi pek olası değildi. Anastasia'nın mükemmel gösterisinin en can alıcı yerinde gaipten duyduğu belirsiz ifadeler de onu rahatlatmayacaktı.

Beklemediği şey, zaman geçtikçe yeteneğinin gelişmesi ve rol yaptığı şeye daha da yakın hissetmesiydi. Artık hayrete düşüren sihrin, ses verdiği gizemli hayaletlerden çok, yaşayanları dikkatle gözlemleyerek elde edebileceği sırlar olduğunu fark etmeye başlamıştı. Çünkü her yerde ipuçları vardı: giydikleri giysilerde, şöminelerin üstündeki fotoğraflarda, ona anlattıkları hikâyelerde, bir sesin kırılma biçiminde. İyi bir doktor olabilirdim, diye düşünür, bazen avuç içi okuyabildiğini iddia ederek parmaklarını birinin bileğine bastırır ve onun nabzını ölçerdi. Bir gün perdeleri çekilmiş bir salonda etrafında müşterileri varken gerçekten de bir hayaletin mırıltılarını duymaya başlarsa ne olacağını merak ediyordu.

İnsanları okuma yeteneği göz önüne alındığında George'un bir yandan onun kazancının tadını çıkarırken bir yandan da ilgisini başka kadınlara kaydırdığını bu kadar geç fark etmesine şaşırmıştı. George, şapkacısının karısıyla Florida'ya gideceğini söylediğinde onu küfür yağmuruna tutmuştu. Ama gerçek şu ki, adam ona karşı çoktan hissizleşmişti. Saatlerini böylesine görkemli fantezilerle geçiren biri için bu basit adam kimdi ki? En azından çocukları yoktu. Kadının tercihiydi bu, çünkü böylesine hilelerle dolu bir dünyaya başka bir ruh getirme fikri midesini bulandırıyordu.

Eyalet sınırının ötesinden zorba ruhlarla başa çıkmak için kendisinden yardım isteyen mektubu aldığında yalnızdı. Zorba hayaletler kesinlikle ilgi çekiciydi ama yine de önce teklifi reddetmeyi düşündü. Mektubun üslubu sertti, bu durumdan mustarip evin hanımının, bu kısa mektuptan bile çıldırdığı anlaşılıyordu. Yer uzak, hava koşulları elverişsizdi. Daha da önemlisi nadiren, çok nadiren musallat vakalarını kabul ediyordu. Eğer kendi sihirlerini gerçekleştirmek istiyorsa hayaletleri sadece kendisinin duyması çok önemliydi.

Öte yandan ölen çocuklarının ardından gözyaşı döken anne babalardan bıkmaya başlamıştı. Onu zorlayacak vakalardan keyif alıyordu. Vilayet büyük mülklerin bulunduğu bir yerdi, antetli kâğıt kendi ayakkabılarının düğmelerini yapan şirkete aitti, teklif edilen ücret dolgundu, bu da kadının iştahını kabartmıştı.

"Burası cennet, Madam Rossi. Massachusetts'in Serengeti'si. Avcılar için bir cennet. Etrafınızdaki duvarlara bir bakın. Ak kuyruklu geyik. Amerikan kara ayısı. Doru vaşak. *Sığın*. Bu hayvanların hepsi bu ormanda avlandı. Ah ama insanlar size New England'da bu hayvanların neslinin tükendiğini, tavşandan başka bir şey vurmak istiyorsanız çok uzaklara gitmeniz gerektiğini söyleyecektir. İnsanın burnunun dibindekini görememe gibi bir yeteneği olduğunu gösteriyor bu. Bu arada bir tabak daha alır mıydınız? Karım bunların hiçbirini yemiyor. Hava ile besleniyor."

Eve vardığı akşamdı. Yemek odasındaydılar, üzerinde doldurulmuş hayvan başları duran bir masada oturuyorlardı. Önlerinde, Şam kumaşından masa örtüsünün üstünde avcı yahnisi vardı. Evin beyi smokin giymişti, şarabın, sıcaklığın ve sohbetin etkisiyle kıpkırmızı kesilmişti. Karısı porselen gibi solgun, bir o kadar da durgundu. Evde bir de annesinin cildine, babasının saçlarına sahip bir kız çocuğu vardı, bir anlığına kapıda belirmiş, sonra da oradan uzaklaştırılmıştı. Bu yetişkinleri ilgilendiren bir meseleydi.

"Evet, lütfen. Teşekkür ederim, Bay Farnsworth."

Adam abartılı bir hareketle kadının tabağına bir parça daha yahni koydu.

Keskin tadın kirpi etinden kaynaklandığını söyledi.

"Nerede kalmıştım?"

"Cennet diyordunuz."

"Gördüğüm anda anlamıştım, Madam Rossi. Adirondack Dağları'ndan dönüyorken yolumuzu değiştirip bu dağlardan geçmeye karar verdik." Durakladı ve pencereye doğru eliyle geniş bir bölgeyi işaret etti. "Düşünsenize: aylardan ağustos, orman yemyeşil bir örtü gibi. Tepeyi aşmış ve kendimizi bu vadiyi izlerken bulmuştuk, bunun kaderimize önceden yazılmış olduğunu biliyorduk. Tapu Sicil Müdürlüğüne sorduğumda sahibinin yedi yıl önce öldüğünü ve mirasçılarının henüz bir alıcı bulamadıklarını öğrendim. Boyundan büyük işe kalkışarak ikinci bir kanat inşa etmeye çalışmış ama zor zamanlar geçirdiğinden bunu gerçekleştirememiş, sonra da kimse onun aptallığını tekrar etme gereğinde bulunmamış. Yerel halk için çok büyük, New York halkı içinse çok uzaktı, burada yaşayan tek insan eski hemşiresiydi. Buradaki potansiyeli *gördüm*. Sadece yazlık değil, aynı zamanda gözlerden uzak bir kır evi olarak. Alım gücü yüksek, nitelikli insanlara göre sadece. Evin güzel temelleri vardı. Sudan ucuza satın aldım, yaşlı kadının gitmeden önce istediğini almasına izin verdik, sonra tüm ıvır zıvırı dışarı çıkardık. Yarım kalan odaları tamamladık. Her birine farklı bir tema, farklı bir hayvan ismi verdik, bu gece dağ sıçanı odasında kalacaksınız. Orman faydasız, birbirine karışmış elma ağaçlarıyla doluydu, kriket oynamak için yer açmak iki ayımı aldı. Spor dergilerine ilanlar verdim. Tam sayfa – Puma Evi." Güveçten bir parça aldı ve çatalıyla işaret etti. "Daha da iyisi var. Başkanla bağlantıları olan bir adam tanıyorum – biliyorum, biliyorum herkesin bağlantıları vardır ama benim adamım ve Roosevelt'in tanışıklığı yıllar öncesine dayanıyor. Onu sezon açılışımıza davet ettim ve aramızda kalsın, aldığım cevabın umut verici olduğunu söyleyebilirim." Sırıttı ve parmaklarını çıtlattı. "Düşünebiliyor musunuz? Başkan Süiti."

Ellerini karnının üstüne koyup arkasına yaslandı. Koca kulaklı ve yeşil gözlüydü, burnunda belli belirsiz bir yumruk izi vardı. Yakasına bir peçete sıkıştırmış, kollarını sıvamıştı, o haliyle tam bir mutluluk timsali gibi görünüyordu. Sonra karısına döndü.

"Şimdi bir de... bu var."

"Ah, Karl ama bu hiç hoş değil."

Bayan Farnsworth'ün ilk sözleri bunlar oldu. Anastasia'nın karşısında oturuyordu, dudakları aralık, gözleri yarı kapalıydı. Uzun siyah saçları örülmüş ve kaplumbağa kabuğundan bir tarakla tutturulmuştu. Adamdan tamamen farklı bir karakteri vardı. Parmakları masanın üstünde kararsızca duruyordu. Omuzlarında diğer insanların hareketleriyle bile dalgalanabilecek kadar hafif, beyaz vual bir eşarp, her an kıpkırmızı güvece girecek gibiydi.

Ama endişelenecek bir şey yoktu çünkü yahniden yemeyi reddetmişti ve tabağında elini bile sürmediği bir parça ekmek duruyordu sadece. Evet, tamamen farklı insanlardı ama bir zamanlar yolları kesişmişti işte.

"Emily..." diye karşılık verdi kocası.

"Ama bu hiç hoş *değil*. New England'ın alay konusu olacağız." Bay Farnsworth masanın karşısından Anastasia'ya baktı. Sonunda onu neden işe aldıkları konusuna gelmişlerdi. Şarap, yemek, ateş: Ziyafetin verdiği keyfe öyle kapılmıştı ki orada iş için bulunduğunu neredeyse unutmuştu. Masanın altında, ayakkabılarını çıkarmış, ayağındaki nasırı masanın pençe ayağına sürterek masaj yapıyordu. Birden doğruldu.

"Sanırım hayaletlerden bahsediyoruz?"

Bayan Farnsworth ona döndü, gözleri dolmuştu. "Ah, evet." Uzun bir sessizlik oldu, bu sırada Anastasia önce Bayan Farnsworth'e, sonra Bay Farnsworth'e baktı. Bay Farnsworth

de Anastasia'yı –tepeden tırnağa– süzdü ve sonra karısına döndü.

"Anlat ona, güvercinim," dedi Bay Farnsworth.

Bayan Farnsworth başını salladı. "Ama zaten mektubu okudu. Tüm bu musallat olma muhabbeti midemi bulandırıyor. Dinlenebilir miyim? Belki yarın gücümü toparlayabilirim."

"Saçmalama, canım! Onu buraya getirmek senin fikrindi. Sırada birçok müşterisi olduğunu tahmin ediyorum."

Hâlâ biraz sarhoştu Anastasia ve Bay Farnsworth'ün çekinmeden göğsüne bakması karşısında hoş bir şaşkınlık yaşıyordu. Kadının imasını sezmişti, öne doğru eğilip kadının elini tuttu. En içten ifadesini takınmak için elinden geleni yaptı. "Mektupta kocanız istenmeyen ruhların varlığından söz ediyordu. Ama hepsi bu kadar." Kadına destek vermek için başını sallayan adama baktı. "Belki," dedi, "konuyu biraz daha açabilirsiniz?"

"Ah, Madam Rossi. Delirdiğimi düşüneceksiniz."

"Öyle düşünmüyorum, Bayan Farnsworth," diye cevap verdi Anastasia. "En katı maddelerde bile atomların birbirine temas etmediği kabul edilen bir gerçektir. Başka dünyalar için bu atomların arasında yeterince alan var." Durakladı. Dudaklarında yahninin yağı birikmişti, durup onları yaladı. Bir tabak daha yiyebilirim, diye düşündü. Yanında içebileceğim bir şeylerle. Göstermelik bir tavırla, "Sadece diğer boyutu deneyimleyen bizim gibi insanlar bu mesajların gücünü bilebilir. Bu bir yandan ayrıcalık, diğer yandan da ağır bir yüktür."

Bayan Farnsworth büyük bir itirazla başını salladı. "Ah, hayır! Hiç de ayrıcalık değil. Berbat bir şey!"

Anastasia, tabağının boş olduğunu görüp dolduran adama baktı. Ama bir şey söylemedi. Bu yeni tabağa yer açmak için korsesinin bağlarından birini gevşetmenin pek de kolay

olmayacağını düşündü. Yahniden bir lokma aldı. "Peki bu tür sesleri ilk kez mi duyuyorsunuz?"

"Ah, evet."

"Bu bir başlangıç." Durakladı. "Ve de iyiye işaret."

"Öyle mi?" dedi Bayan Farnsworth umutla başını kaldırarak.

"Evet, çoğu zaman öyledir. Sorunun kişisel olmadığını gösterir bu. Daha ziyade bu yerle alakalı bir sorun olduğunu. Hatta, sorunlarınızın burada başlaması işimizi son derece kolaylaştırıyor." Çok fazla iyimserliğin hayal kırıklığı riski taşıdığı aklına gelince durakladı. "Peki şu hayaletleri, buraya geldiğiniz ilk zamanlardan beri duyuyor musunuz?"

Bayan Farnsworth başını önüne eğdi. Peçetesini parmaklarına dolamaya başladı. "Gelir gelmez değil.... Ama uzun bir süre de geçmemişti."

Anastasia oldukça inatçı bir kıkırdak parçası bulmuştu ve Bayan Farnsworth'ün konuşmaya devam edip etmeyeceğini beklerken onunla uğraştı.

Bayan Farnsworth devam etmedi.

"*Ne kadar* bir süreden bahsediyoruz, Bayan Farnsworth?" diye sordu Anastasia.

"Birkaç hafta."

"O halde, yazın."

"Evet."

Bir lokma daha aldı. "Peki, yalnız mıydınız?"

"Ah, evet. Yalnızdım."

"Güzel." Bir parça daha. "Peki, *neredeydiniz*, Bayan Farnsworth?"

"Yatak odamızdaydım. Ah, sanırım devam edemeyeceğim!"

"*Yapabilirsiniz*, Bayan Farnsworth." Kadına doğru eğildi, anne şefkatiyle, üzgün gözlerle baktı. "Yatak odasındaydınız,

çok iyi gidiyorsunuz. Sabah mı, öğleden sonra mı yoksa akşam mı oldu peki?"

"Öğleden sonraydı. Uykumdan yeni uyanmıştım. İlk önce köpek sandım ama Karl köpeklerimizi ava götürmüştü." Sesi daha gür çıkıyordu artık. Anastasia onun ürkek bir hayvan gibi savunma pozisyonundan çıkmaya başladığını hissetti. "Lily – kızımız– hizmetçimizle bahçedeydi..." Sözünü yarıda kesti, gözlerinde yalvarır gibi bir ifade vardı.

"Çok güzel. Peki duyduğunuz *neydi*?"

"Şey... Ah, söyleyemem!"

Küçük hayvan yeniden kabuğuna çekilmişti.

Anastasia derin bir nefes aldı ve kadının yüzünü görebilmek için biraz daha öne eğildi. "Bir ses mi?"

"Sadece bir ses değil."

"Değil mi? Peki o zaman *ne*, Bayan Farnsworth?"

"Söyleyemem."

"Lütfen."

"Hayır."

"O halde gitsem iyi olacak, Bayan Farnsworth. Kocanız haklı, başka müşterilerim var." Blöf yaparak peçetesini masanın üstüne koydu.

"Lütfen gitmeyin!" dedi kadın. Dışarıda kilometrelerce yolun artık neredeyse bir metre kalınlığında karla kaplı olduğunu unutmuş gibiydi.

"Ama hiçbir yere varamıyoruz."

"Şey... kafiyeli bir şeydi, madam."

"Evet?"

"Adı. Yaptıkları şeyin adı. Kafiyeliydi, şeyle... mimariyle, neşeliyle, *ilahiyle*."*

* Bayan Farnsworth'un söyleyemediği sözcük "sodomi"dir. (e.n.)

"Anlamadım?"

"İ...la...hi...ler, madam. Berbat, berbat ilahiler." Başını kaldırdı, gözleri fal taşı gibi açılmıştı.

"Çok üzgünüm, Bayan Farnsworth ama anlamıyorum...

"Madam Rossi, bana işkence etmeyin! İlla bilmek istiyorsanız, *kahkahalar* duyuyorum. Öyle gülüyorlar ki! *Resim sanatı* hakkında konuşuyorlar. Birlikte bir şeyler okuyorlar. Okuyorlar, madam, *şiiri seviyorlar*. Bir ressam ve bir şair var. Birlikte olmaktan *o kadar* mutlular ki." Bayan Farnsworth doğruldu, artık neredeyse meydan okuyor gibiydi. "Onlar *erkek*, madam. İki erkek."

"Birlikte bir şeyler okuyorlar demek."

"Ahlıyor ve inliyorlar, Madam Rossi. İşte böyle! İlla bilmek istiyorsanız!"

Bir an sessizlik oldu. "Elbette, hayaletler ahlar ve inlerler," dedi Bay Farnsworth yardımcı olmaya çalışarak.

Bayan Farnsworth hiddetle kocasına döndü. "Kes sesini, Karl! Kastettiğim ahlamaların ve inlemelerin bu tür ahlama ve inlemeler olmadığını biliyorsun."

Bayan Farnsworth başını ellerinin arasına koydu.

Her şeyi anlatmıştı işte. Anastasia çelişik duygular içindeydi. Bu duygular içinde minnettarlık öne çıkıyordu. Ağzında gevelemeye odaklanarak onu kahkahalara boğulmaktan kurtaran kıkırdağa duyduğu minnettarlık. Bay Farnsworth karısının narin omzunu okşuyordu. "Geçti, sülünüm. Geçti, kar kekliğim. Madam Rossi, bunun nasıl bir sorun yarattığını görüyorsunuz işte."

Anastasia kocasına döndü. Sevgi dolu sözlerine rağmen, adamın tavırları öfkesini ele veriyordu. Hayalet olsun olmasın, ortada çetrefilli bir durum vardı. Nasıl bir sorun yarattığının açığa kavuşturulması gerekiyormuş gibi, "Ev olmayacak!

Başkan Süiti olmayacak! *Teddy*'nin bunu duyduğunu hayal edebiliyor musunuz?" diye haykırdı Bayan Farnsworth hıçkıra hıçkıra ağlayarak.

Anastasia ve Bay Farnsworth bir yandan birbirlerini bir yandan da soruyu düşünürken uzun bir sessizlik oldu. Anastasia'nın aklına birkaç olası yanıt geldi: Başkan dünyevi bir insandı ve Beyaz Saray'da bile bu tür şamataları muhtemelen daha önce de duymuştu. Hayaletler, Başkanın itibarına hürmet edip sessiz kalmaya karar verebilirlerdi. Çok bağıran biri olarak o bile Roosevelt alt kattayken sessiz kalabilirdi. İnsan her zaman yastığı ısırabilirdi.

Elbette, aslında söylemek istediği şey, endişelenecek bir şey olmadığıydı, çünkü Bayan Farnsworth deliydi, Başkan ise deli değildi ve dağ rüzgârlarının fısıltılarından başka bir şey duymazdı.

Ancak bunun yerine, "*Bay* Farnsworth, siz de bu ilahileri duydunuz mu?" diye sordu.

Adam hayır anlamında başını salladı. Karısına doğru bakarak, "Hayır, Madam Rossi, duymadım," dedi.

Narin omuzları titredi. "Gıcırtıları duyuyorsun ya, Karl! Ayak seslerini duyuyorsun ya."

"Evet, bu doğru. Gıcırtılar ve ayak sesleri duyuyorum."

Anastasia başını salladı. *Gıcırtılar ve ayak sesleri.* Eski bir evde.

"Peki ya kızınız?"

"Tanrı korusun, Madam Rossi, Lillian hiçbir şey bilmiyor, sadece canımın sıkıldığının farkında."

Anastasia, çok geçmeden yağın altına çöken yahniye baktı. Parmaklarını düşünceli düşünceli yanağına dokundurdu ve karnının derinliklerinde oburluğunu protesto eden bağırsaklarının guruldadığını hissetti. Çift bekliyordu. Kuşkusuz bir

karar, bir eylem planı bekliyorlardı. Ama Anastasia bu durumdan hiç hoşlanmamıştı. Şarabın o hoş sıcaklığı çoktan mazide kalmış, başı ağrımaya başlamıştı.

"Gördün mü, Karl?" dedi Bayan Farnsworth. "Bize yardım edemez."

"Baykuşum..." Anastasia'yla konuşurken karısının sırtını okşuyordu. "Madam Rossi, hakkınızda çok iyi şeyler duydum. Bayan Turning oğlunu Antietam Muharebesi'nden kırk yıl sonra bulduğunuzu söylüyor. Ve ortağım Tom, zavallı yanmış Gerty'sinin ruhunu çağırdığınızda dumanın *kokusunu* alabildiğini ve Kurucu Atamız Bay Franklin ve çok yardımcı olan Kızılderili Kral Philip'in ruhunu çağırdığınızı söyledi. Elbette..."

Adamın şüphelendiğini sezmişti. Eliyle adamı susturdu. "Teşekkür ederim, Bay Farnsworth ama karınız endişelenmekte haklı. Bu yeteneklerle kutsandığım için *şanslıyım*. Ama normalde mesajı alan ben olurum. Bu vakada, siz ruhlara bir şeyler *sormak* istiyorsunuz. Bu oldukça açık." Anlayıp anlamadıklarını kestirmek için durakladı. Hayaletlerin bile belli kurallara ihtiyaçları vardı ve müşterileri ruhlar dünyasına dair farklı önyargılarla geliyordu. Kaç kez kendisinden doğaüstü bir şeyi açıklamasını istemişlerdi? Neden bir ev periliyken yanındaki ev perili olmuyordu? Neden sadece bazı ölüler geri dönüyordu? Hayaletler somut bir şekle bürünebilir miydi? Yemek yerler miydi? Yaşlanırlar mıydı? Peki ya ölen kedi ve köpekler? (Bu çocukların çok sevdiği bir soruydu.) Ölen insanlar ata bindiklerinde canlı atlara mı yoksa ölü atlara mı biniyorlardı?

Akla gelmeyecek kadar çok olasılık vardı. Ama bir şeyler uydurmayı seviyordu ama yıllar içinde yoğunlaştığı hikâye, anlatımı kolay ve aynı zamanda derli toplu olanıydı.

Açıkladı. "Başka şekilde ifade edeyim: Ölüler bir yere gitmez. Dünya onların ruhuyla *dolup taşıyor*: *bir otun üstünde*

binlerce melek. Deyim yerindeyse kargaşayı azaltan şey, bizimle temas kurmak *isteyip* açıkçası çoğunun bunu beceremmesi. *Neden* şimdi ortaya çıktıkları tartışma konusu. Aşk, intikam – bunlar elbette en sık rastlanan nedenlerdir. Ruhlar bir hatayı görüp bunu düzeltmek için harekete geçebilirler. Bir de sapkınlar, kaostan, tencerelerle ses çıkarmaktan, hapşırma nöbetlerinden, atları çözmekten, ev anahtarlarını saklamaktan ve buna benzer şeylerden zevk alan küstahlar var. Ancak somut bir şekle bürünmek biraz çaba gerektirir ve –sanırım– diğer hayaletler tarafından tasvip edilmez. Başka bir deyişle hafife alınmaması gereken bir karardır bu..." Sözlerine ara verdi. "Ama bundan söz etmek için daha erken. *Bu* hayaletler, en azından şimdilik, sadece işitsel âlemdeler. Yine de sorun çözülmezse bu durum değişebilir."

"Affedersiniz," dedi Bay Farnsworth. "*Ne* değişebilir?"

"Sonuçta," dedi Anastasia, "şimdilik siz onları sadece *işittiniz,* Bayan Farnsworth," ve kadına baktı. "Zevklerini ete kemiğe bürünmüş olarak size göstermeye çalışmadılar henüz."

"Ete kemiğe bürünmüş" ifadesiyle Bayan Farnsworth bir anda öyle donup kaldı, rengi öyle soldu ki Anastasia az önce onu öldürdüğünü ve yere yıkılacağını düşündü. Hemen arkasından ekledi: "Aslında bu *iyi* haber sayılır.. Çünkü kötü niyetli gibi görünmüyorlar. Dikkatsizler belki. Belki de *sık sık tekrarladıkları* göksel birlikteliklerine kendilerini fazla kaptırmışlardır ki bu da aslında bizi şaşırtmamalı. Çünkü hayaletler yaşlanmazlar, yorulmazlar..."

"O halde ne öneriyorsunuz?" diye sözünü kesti Bay Farnsworth.

Anastasia ona döndü. "Her zaman önerdiğim şeyi. Bunu *onlara* soralım. Ne de olsa siz onların misafirisiniz."

"Ha!" dedi Bay Farnsworth öfkeyle. "*Misafirleri* mi? Bu saçmalık. Biz bu evi üç sene önce satın aldık. Tapusunun ipoteksiz olduğunu söylediler."

"*Cismani* âlemde belki, Bay Farnsworth. Ama ölüler Tapu Sicil Müdürlüğünden yararlanmazlar. *Şüphesiz ki* bu eski bir ev. Üç yıl ruhlar dünyasında hiçbir şey ifade etmez. Uzun bir sahipler silsilesi var, Tanrı bilir kaç tane hak iddia eden sahip mevcut."

Bayan Farnsworth kocasına döndü. "Burayı satın almamamız gerektiğini biliyordum!"

Anastasia elini havaya kaldırdı. "Demek istediğim şey bu değil. Bütün evlerin mazisi vardır. Benim söylediğim daha ziyade, ilgili tüm taraflar arasında karşılıklı anlayış gerektiği. İsterseniz *yeniden düzenleme* de diyebilirsiniz. Zamanı geldiğinde kendinizi bu ressama, bu şaire anlatmalısınız. Mantığa, anlayışa, ortak çıkarlarınıza hitap etmelisiniz."

"Ama *nasıl*?" diye sordular hemen.

O sırada Anastasia, çiftin arkasındaki kapı aralığından Farnsworth'lerin kızının karanlıkta parlayan gözlerini fark etti. Anastasia birden foyasının ortaya çıktığını hissetti, sanki yaptığı aldatmaca, nasıl rol yapıldığını iyi bilen bir çocuğun fark edebileceği bir şeydi. Kaskatı kesildi, şarap kadehini kaldırdı, dipteki tortuyu salladı. Şimdi sadece hayalet musallat olmuş kadına değil, hepsine, kocasına, çocuğuna ve hayaletlere karşı bir güven gösterisinde bulunduğunu hissediyordu.

"Geç oldu. Yarın gece ruh çağırma seansı yapacağız. Bunu ancak o zaman göreceğiz."

"Puma, Madam Rossi, *tek renkli puma*, dağ aslanı, kugar, panter olarak da bilinir. Bugünlerde çok nadir görülüyor. Saldırı anında onu yakaladığım pozda dolduruldu."

Adamın çalışma odasındaydılar, yeni evin hayvanlarla dolu büyük bir odasıydı burası. Pencerenin yanında bir panter vardı. Şifonyerin üzerinde, ilk başta bir tasnifçinin marifeti olduğunu düşündüğü ama Bay Farnsworth'ün ona saldıran Afrika yaban domuzu olduğunu söylediği dört dişli devasa bir yaratık vardı. Bacağının biraz yukarı kısmında olmasa, ona yara izini gösterecekti. Çalışma masasının kenarına oturmuş piposunu tüttürüyordu, üzerinde yün ipliğinden dokunmuş zeytin rengi bir avcı ceketi vardı. Anastasia onun dibindeki kanepede oturuyordu, aralarında başı yukarıda duran zebra postundan bir halı uzanıyordu. Masanın üstünde bir tepsi, bir şişe viski, iki bardak, bir bıçak, bir sülün ve bir yakalı ormantavuğu.

Son iki saat içinde ona araziyi gezdirmişti. Bu gezi boyunca venerinin (hem av *hem de* cinsel haz arayışı anlamında çok tuhaf bir kelime) tarihçesini, New York ve Massachusetts eyaletlerindeki avcılık kural ve düzenlemelerindeki farklılıkları, orman tavuğunu (gerçekten çok sevimliydi, bir köpek yavrusu gibi peşinden geliyordu), bir insanın sadece tavşanla (uzun değil) ya da sadece keseli sıçanla (daha yağlı, dolayısıyla daha uzun) beslenerek ne kadar uzun yaşayacağını ve üzerinde çalıştığı Kızılderililerde çok eşlilik geleneğini (görmek isterse bu konuda bir yazısı da vardı) konuştular.

Anastasia onu sabırla dinledi, daha çok ruh çağırma seansı için yararlı olabilecek şeyler arıyordu. Ama evi gezerken eski sahibinden kalan birkaç şifonyer, Amerikan Devrimi döneminden kalma bir sarkaçlı büyük saat, bir mutfak masası ve bir yatak dışında pek eşya bulamamıştı.

"Ah?" En azından yatak evdeki sorunlarla ilgiliydi.

"Ama hayaletler, Madam Rossi, kendilerini pek yatakla sınırlamıyorlar."

Ona metal baskılı yeni tavanları, William Morris duvar kâğıtlarını, Türk halılarını da göstermişti. Bacanın harç ile sıvanması gerekiyordu ve bazı yerlerde hâlâ hava akımı vardı, pencerelerin çerçevelerinin yeniden yapılması gerekiyordu. Bütün bunların onun uykusunu bölmediğini umuyordu.

Uykusunu bölen tek şey kirpiydi.

"Göksel birleşme seslerini duymadınız mı?" diye sordu Bay Farnsworth.

Anastasia dün geceki ziyafet sırasında vücudunun üzerinde gezinen bakışı tanıdı.

"Birleşme yoktu, Bay Farnsworth. Çok derin bir uykuydu."

Adamın viski içmeye ne kadar erken başladığını merak etti. Durum göz önüne alındığında içki içmek makul görünüyordu. Karısı dün geceki konuşmadan sonra hastalanmıştı ve tüm telkinlerine rağmen gece yarısından sonraki saatlerin çoğunu başka bir hayalet performansının saldırısına uğrayarak geçirmişti.

Köpeklerinden biri şöminenin yanında kıpırdandı, ayağa kalkıp hızla yanına koştu. Bay Farnsworth eğilip cebinden bir şey çıkardı ve köpeği besledi, sonra yeniden vakur duruşunu aldı. "Hepsi onun hayal gücünün ürünü, öyle değil mi?"

Anastasia aniden gelen bu soruya hazırlıksız yakalanmıştı.

"Affedersiniz?"

"Bu cümbüş. Sesler."

"Ah, henüz ben de bilmiyorum, Bay Farnsworth."

Bunu duymazdan geldi. "Saçmalık. O deli. Bunu siz de biliyorsunuz."

"Ben öyle bir şey demedim."

Piposuyla işaret etti. "Ama içinizden geçenleri okuyabiliyorum."

Anastasia köpeğin dönüp yeniden ateşin yanı başına kıvrılmasını izledi. "Müsaade ederseniz, Bay Farnsworth. Şaşkınım.

Dün gece cismani âlemimizin daha büyük bir yapının içinde var olma ihtimaline açık bir adam gibi görünüyordunuz. Dünyalar arası iletişime. Beni öneren çalışma arkadaşınız hakkında konuştuğumuzda..."

Eliyle öteledi. "Ah, *lütfen*. Her şeyin karımın iyiliği için olduğunu siz de benim kadar iyi biliyorsunuz. Bu evi ayakta tutmak için söylemek zorunda kaldığım yalanları takip etmekte zorlanıyorum."

"Bahsettiğiniz sesler. Gıcırtılar, ayak sesleri."

"Eski evler gıcırdar."

"Eski evlerde hayaletler vardır da diyebilir insan."

Bir süre kadını inceledi ve sonra en çekici gülümsemesini takındı. "*Madam Rossi.* Lütfen bir an için sahne gösterisini bırakın. Bunun *şifa verici* amaçlar için gerekli olduğunu anlıyorum. Sizi temin ederim ki paranızı alacaksınız ama bana aptalmışım gibi davranmayın, bu fabrikaları başkaları tarafından kandırılarak kurmadım. Sahtekârlığı gördüğümde anlarım. Daha önce ruh çağırma seanslarına katıldım. Halıdan çıkan şalgamlar! Dans eden vazolar! Kral Philip'in hayaleti! Kral Philip'in hayaleti olsaydım başladığım işi bitirir, siz delileri katlederdim."

Durdu ve piposunu sertçe içine çekti, közün söndüğünü gördü ve kendine bir kadeh viski daha doldurdu. Anastasia onu izliyordu. Tüm bu abartılı sözlerine rağmen ondan hoşlanmıyor değildi. Dürüst bir düşman. Aynı zamanda geçmişi bir çırpıda kenara atanlara öfke duymak için ölümden sonraki hayata inanmaya gerek yoktu.

"Tüm bu gördüklerimden sonra asıl *inanmazsam* deli olmam gerektiğini düşünmüyor musunuz?"

"Peh!"

Adamın pencereden, ön avluda yükselen uzun, görkemli karaağacın dalındaki bir çift kargayı izlediğini gördü. "Doğrusu

şaşkınım, Bay Farnsworth. Eğer benim bir sahtekâr, karınızın da sadece hasta olduğunu düşünüyorsanız bir doktora başvurmanızı tavsiye ederim."

Bay Farnsworth viskisinden bir yudum aldı. Amacı kararlılığını göstermekti ama hafif bir titreme onu ele verdi. "Ah, denemediğimi sanmayın. Ama gerçekten doktoruna böyle bir doğaüstü oğlancılıktan bahsedeceğine inanıyor musunuz? Midesinin ağrıdığını söylüyor, bizi karaciğer hapları ya da sinirleri için bir şurup vererek eve gönderiyorlar."

"Mide ağrısı benim koyacağım teşhis, karaciğer hapları da tedavi şeklim olmazdı," dedi Anastasia.

Viskisinden bir yudum daha aldı adam. "Bir konuda aynı fikirde olduğumuzu bilmek güzel."

"Sanırım birden *fazla* şeyde aynı fikirdeyiz. Deli olduğunu da kabul ediyorum. Ama deliler de hayaletleri duyar."

Adam döndü, tam bir şey diyecekti ki kadın onu eliyle susturdu. Bilezikleri şıngırdayarak bileğinden aşağı kaydı. "Bana ne söyleyeceğinizi biliyorum, Bay Farnsworth. Ama dönüp dolaşıp aynı yere varmak istemiyorum. İnsan dünyanın büyülü olduğuna ya inanır ya inanmaz, başka birini aksi yönde inandırmaya çalışmanın bir faydası olmaz. Daha işe yarar bir şey önerebilir miyim? Yaklaşık otuz yıldır ruh çağırma seansları düzenliyorum. Öğrendiğim bir şey varsa, o da hayaletlerin tesadüfen ortaya çıkmadıklarıdır. Nasıl desem, belirli durumlarda ortaya çıkarlar. Yani, ortaya çıktıkları durumlarda bize bir şey söylerler."

İç geçirdi. "Madam Rossi, benden buna inanmamı bekliyorsunuz ama size söyledim..."

"Hayır. Lütfen. Hiçbir şeye inanmayın. Hayaletlere de. Bunun sadece delilik olduğunu farz edelim. Karınızın neden böyle bir hastalığa yakalanmış olabileceğine dair bir hipoteziniz var mı?"

"*Hipotez* mi?"

"Bir asker, Bay Farnsworth, geçmişe duyduğu özlemle, ona sevgilisini hatırlatan bir kız gördüğünde kalp çarpıntısı yaşar. Dul bir kadın uyandığında kocasını yatakta yanında yatarken bulur. Bir gelin, sevmediği yaşlı ve zengin bir adamla mihraba yürümek zorunda kaldığı gün bacaklarını kullanamaz hale gelir. Bu tür vakalara sık rastlanır..."

"Ah!" Adam tiksinti dolu bir bakışla söylediklerine karşı çıktı. "Saçmalık. Benim hipotezim kalıtım. Annesi de böyleydi. Bünyesinde bir zayıflık var."

"Zayıflık mı yoksa yatkınlık mı?"

"Bir fark göremiyorum."

Kadın derin bir nefes aldı ve gözlerini ondan ayırmadan, "Bu ev," dedi. "Bu evi satın almak onun fikri miydi?"

"Anlamadım?"

"Delilik olduğunu söylediniz. Daha iyi anlamaya çalışıyorum. Hartford'da, fabrikanızın yakınında güzel bir hayatınız varmış gibi görünüyor. Buraya gelme kararını birlikte mi aldınız?"

"Benim fikrimdi. Ama o da bunu tüm kalbiyle benimsedi."

"Hiç itiraz etmedi mi?"

Gözlerini kıstı. "Bunu kasıtlı olarak uydurduğunu düşünüyorsanız..."

"Uydurduğunu mu? Hayır. Öyle bir şey düşünmüyorum. Eğer bunu iddia ediyorsanız, buraya taşınmak istediğinden eminim. Kendini size adamış görünüyor."

"Öyle."

"Mutlu bir evliliğiniz var."

"Elbette!"

"İhtiyaçları karşılanıyor."

"Affedersiniz?"

"Maddi anlamda. Maddi anlamda ihtiyaçları karşılanıyor."

"*Hiçbir şey* talep etmiyor."

"Ya manevi olarak?"

"Her pazar kiliseye gidiyoruz."

"Ya sosyal anlamda?"

"Tahmin edemeyeceğiniz kadar çok dostumuz var, madam."

"Olağanüstü. Peki ya cinsel olarak?"

Adamın yüzü kıpkırmızı oldu. "Madam! Siz! Bu konuyu açmaya nasıl cüret edersiniz?"

"*Veneri*, Bay Farnsworth? Göksel birleşme? Sanırım 'bu konuyu açan' *Bayan* Farnsworth'tu. *Aşk* şiirleri duyuyor. Açıkçası, bu kadarı bile biz fanileri kıskandırmaya yeter. Gerçekten de bu duvarların içinde birileri son derece eğleniyor gibi görünüyor. Ama benim burada tanıştığım cismani varlıklar pek de eğleniyor gibi görünmüyor."

Adam ayağa kalktı, kadın da adam üste çıkmasın diye ayağa kalktı. Adamın yüzü neredeyse morarmıştı. Bam teline dokundum, diye düşündü kadın. Evet, öfkesi şüphelendiği şeyi doğruluyordu: yatakta bir problemleri vardı.

"Bunu kastetmiyorsun, değil mi?" dedi adam.

"*Neyi* kastetmiyorum? Konunun genellikle dünyevi alandan göksel alana aktarıldığını mı?"

Adam neredeyse bağıracaktı. "Daha önce hiç böyle konuşan bir kadınla karşılaşmamıştım. Bu... bu... bu..."

"Evet?"

"Bu fahişece!"

"Fahişece, öyle mi? Karısı dehşet içinde titrerken masanın öbür ucundan gözlerini bana diken adam mı bunu söylüyor! Kızılderili evlilikleri ve Afrika yaban domuzu yarasından bahsederek imalarda bulunan adam mı? Ha!" Anastasia yüzünün

yandığını hissetti. George'un sadakatsizliğini öğrendiğinden beri kimseyle bu kadar hiddetli, bu kadar açık yüreklilikle tartışmamıştı. Muhteşem bir histi.

Bay Farnsworth'ün eli viskiye gitti. Kadehi doldururken elleri titriyordu. "Siz bir sahtekârsınız," dedi.

"Evet, bunu daha önce de söylemiştiniz. Bir sahtekâr ve bir fahişe. Saygınızı kazandığım için mutluyum. Fırtına dindiği için mutlu olmalısınız, sizi bu tarifsiz mutluluk evindeki hayvanat bahçenizle baş başa bırakabilirim."

Yeniden bir şeyler söylemek istedi ama dişlerini sıktı. Kadın bir an için adamın masadaki bıçaklardan birini kapacağını düşündü. Pekâlâ, onunla savaşacaktı! Artık ruh çağırma seansı ya da para umurunda değildi, bir kez olsun rol yapmayı bırakmaya değerdi bu. Adam ateşe doğru yürüdü, sönmekte olan ateşe ocak demirini sapladı sonra onu yere fırlattı.

Anastasia şöminenin üstündeki aynada panter ve sülünün arasında kendini görebiliyordu. Yanaklarının renginden ve yarı dönük duruşunun kum saati gibi durmasından hoşlanmamıştı. Karl Farnsworth kapıya doğru yürüdü, elini tokmağa götürdü, kapıyı açtı. İçeriye bir esinti doldu, ateş alevlendi. Durdu, sonra kapıyı çarparak kapattı ve sürgüyü çekti. Anastasia kollarını serbest bıraktı. Dışarıda lapa lapa kar yağıyordu, kargalar gitmişti. Ev tamamen sessizdi. Adam kapıda duruyordu, sonra hızla döndü ve Anastasia'yı belinden kavrayıp kendine doğru çekti.

***

"Karşı karşıya olduğumuz şey, dostlar, iç içe geçme meselesidir, cismani ile ruhani arasındaki geçit meselesi. Algıladığımız sınırlar yalnızca yanılsamadır. Gözler, rahmin karanlığında oluşan hastalıklı organlardır. Ancak üçüncü bir göz vardır ki, bir zamanlar kadim rahiplerimiz, Kuzey Kutbu şamanları ve Kızılderililerin büyücü doktorlarında açılan olağanüstü güce

sahip organlardır. Modern insanda köreldiği tartışmasızdır. Kanıtı, kasıtlı körlüğümüzle önümüzde duruyor. Evet, kasıtlı! Bunu kullanmak istemeyenleri suçlayabilir miyiz? Etrafımızda inleyen ruhlardan ibaret bir dünya var, korkunç bir yer burası. Ama bu körlüğün de bir bedeli var."

Masanın etrafında el ele tutuşmuşlardı. Kristal küreye çarpıp duvara üç ayrı gölge düşüren tek bir mum ışığı dışında salon karanlıktı. Odanın köşesinde soba usulca çıtırdıyordu. Bir o yana bir bu yana döndükçe Anastasia'nın boncukları şıngırdıyordu.

Bu konuşma, daha önce defalarca yaptığı konuşmanın aynısıydı, sadece âşığının onuruna olağanüstü güce sahip organla ilgili küçük bir ekleme yapmıştı. Önceki sabahtan bu yana Bayan Farnsworth hasta yatağında yatarken Anastasia ile Bay Farnsworth dört kez birlikte olup ayrılmışlardı: iki kez çalışma odasında, bir kez dağ sıçanı odasında, bir kez de kadının ellerini eski şöminenin üst pervazına dayadığı eski mutfakta. Bayan Farnsworth, merdiven sahanlığına çıkıp kocasına seslendiğinde yarıda kesmişlerdi. Âşığı ona haberi vermek için geri döndüğünde Anastasia bluzundan kopan tek bir düğmeyi arıyordu (bluzu düğmeleri koparark yırtmak büyük imalatçının özel zevkiydi, bu da cinsel arzunun genel psişik durumun yoğunlaşmasından başka bir şey olmadığını bir kez daha kanıtlıyordu).

Karısı gücünü yeniden kazanmıştı ve ruh çağırma seansı için hazırdı.

"Bu kadın çok acı çekti," dedi Anastasia, kadının yumuşak, soğuk elini kaldırarak. "Başka zaman diliminde bir tapınak rahibesi olabilecek bu narin varlık, çok berbat sesler duydu, kelimelerle ifade edilemeyecek manzaralar gördü..."

"Ah, unutmayın, ben hiçbir şey *görmedim*," diye fısıldadı Bayan Farnsworth. "Lütfen, onları buna teşvik etmeyin..."

Anastasia onu duymazdan geldi. "*Gördü* ve acı çekti! Gözü Ölümsüz Birleşme'nin hatlarına takıldı! Meleğin sıcak nefesini dudaklarında hissetti. Göksel hazzın pınarını yudumladı ve yanan ateşi boğazında hissetti!"

Anastasia, Bay Farnsworth'ün kollarında yatarken, Bay Farnsworth'ün yüzü memelerinde koltuğa yaslanırken, Bay Farnsworth'ün köpeğini ayağıyla kovalarken, Bay Farnsworth'ü yere yayılmış zebra postunun üstündeki eyermiş gibi ve neredeyse şömineyi geçecekleri hızla sürerken hep ruh çağırma seansını hangi mekanizmalarla gerçekleştireceğini düşünüp durmuştu. Gerekli tüm teçhizatı yanına almıştı: ektoplazma, tıkırtı çıkarmak için ağırlık ve ipler, kollarında gizli cepleri olan giysiler. Otomatik yazı yazmayı, ruh çağırma tahtasını, suya dökülmüş kurşunun söyleyeceği kehaneti düşünmüştü. Kendini nasıl bir belaya bulaştırmıştı! Deli bir kadınla uğraştığı yetmiyormuş gibi bir de âşık kocası çıkmıştı başına. "Geyiğim! Deniz aslanım!" diye sesleniyordu ona. Ona rol yaptığını itiraf ettirebileceğini düşünüyordu adam. Ama o direnmişti ve onun bu direnci adamı daha da deliye döndürüyordu. Bilmek zorundaydı, onu fethetmeliydi! Her boğuşma sonrasında, kadın onu yenilgiye uğratmış oluyordu. Ama son bir hesaplaşma gerçekleşecekti. Bu yüzden el çabukluğundan vazgeçmeye ve sihrini gösteri yapmadan gerçekleştirmeye karar verdi. Kâhin ve sağaltıcı olduğundan her şeyi görmüştü. Onu aydınlığa çıkarmalıydı.

Mumu üfleyip söndürdü. Karanlıkta kadının ve adamın kendisini izlediklerinin farkındaydı. Gözlerini kapadı –uzun yıllar içinde uzmanlaştığı– hipnoza hazır olduğunu hissetmek için bekledi.

"Bir şey duyuyorum," dedi usulca.

Bayan Farnsworth'ün parmakları kaskatı kesilmişti. Hızlı, kesik kesik nefes almaya başladı. "Ben de duyuyorum."

"Duyuyorum," dedi Anastasia. "Yaklaşıyor."

"Evet!" dedi Bayan Farnsworth. "Korkunç bir şey bu."

"Öyle renkler var ki," dedi Anastasia. "Öyle bir güzellik ama aynı zamanda öyle bir öfke, öyle bir ihanet var ki."

"Evet!"

"Öyle bir sevgi ama aynı zamanda nefret."

"Evet!"

"Şimdi daha da yakın, geldiğini hissediyorum," dedi Anastasia. "Bir adam. Onu görüyorum, konuşmak istiyor."

"Evet!" diye haykırdı Bayan Farnsworth.

"Aman Tanrım, işte orada!" dedi Bay Farnsworth.

Bir anda iki kadının da gözleri fal taşı gibi açıldı. Oda artık karanlık değildi. Kristal kürenin üzerinde yanıp sönen tek bir ışık belirmişti, sonra onun hemen yanında ikinci bir ışık.

"Bunlar onlar!" dedi Bayan Farnsworth.

Giderek daha da parlak hale geldiler ve birbirlerinin etrafında dönmeye başladılar.

"İşte orada! İşte oradalar! Onlarla konuşun! Konuşun onlarla!"

Ama Anastasia kıpırdayamıyordu bile.

"Madam Rossi, bunlar onlar, size söylüyorum!"

"Bakın!" diye bağırdı kocası, büyülenmiş bir halde. Çünkü ışıklar giderek büyüyordu. Şimdi iki soğuk alev masanın etrafında dans ediyor, eğilip bükülüyor, kayıyor, elleri ve yüzleri andıran gümüş renkli şekillere dönüşüyordu.

"Tanrım!" dedi Bay Farnsworth, alevler sandalyedeki üçlünün üzerine düşüp boyunlarından ve kollarından geçerek odanın ortasına yerleşirken. Dehşete kapılıp donakalmıştı Anastasia, biri saf beyaz ışıktan, diğeri binlerce değişken renkten oluşan iki şekilsiz varlığı görebiliyordu. Yuvarlanıp duran,

şakacı, ışıltılı yaratıklar. Onlarla gitmeyi istiyordu. Çığlık atmak istiyordu.

"Bir şeyler söyleyin!" dedi Bay Farnsworth.

"Evet, konuşun!" dedi Bayan Farnsworth. "Madam Rossi! Onlara ne istediklerini sorun!"

Ama Anastasia'nın dili tutulmuştu. Gözlerini kapatıp açtı. İşte oradaydılar. Hâlâ oradaydılar. Bir beklenti içinde gibiydiler.

Sonra birlikte döndüler, tek bir nokta haline geldiler ve gözden kayboldular.

Oda yeniden karanlık oldu.

"Ne..."

"Bunlar onlardı!"

"Emily!

"Karl, bunlar onlardı! Onları sen de gördün!"

"Onları gördüm, Emily! Bu olağandışıydı!"

"Ama ne istiyorlar ki? Neden gittiler?"

"Bilmiyorum!"

"Madam Rossi!"

"Madam Rossi!"

Ama Anastasia cevap veremeyecek kadar afallamıştı.

Aralarında anlaşmışlar gibi aynı anda ellerini indirdiler.

"Madam Rossi!"

İtiraf etmeye hazırdı. Daha önce hiç böyle sesler duymadığını, bir ruh görmediğini, öbür dünyadan tek bir mesaj bile almadığını. Yarın yola çıkmadan kristal küreyi, yüzükleri tülbent yumağını ormanın derinliklerine götürecek ve bir daha asla gaipten haber vermeyecekti. Tamamen bu dünyaya aitti o. Ucuz bir sahtekârdı. Etten, yalnızca etten ve kemikten ibaretti.

Şimdi yanından hızla geçenler hayaletlerin değil kandırdığı insanların yüzleriydi.

"Madam Rossi, ne dediler?"

İşte o zaman odanın bir kez daha aydınlanmaya başladığını fark etti. Bu kez tek bir noktaydı, soluk ve maviydi, bölünmüyor, gözlerinin önünde büyüyordu. O kadar parlak hale geldi ki Bayan Farnsworth'ün yanaklarından süzülen gözyaşlarını, Bay Farnsworth'ün kıpkırmızı kesilen yüzünü, karı kocanın birbirlerine sımsıkı sarılarak yukarı baktıklarını görebiliyordu. Tüm sırtında müthiş bir ürperti hissetti.

"Bekleyin," dedi Anastasia. "Onu duyuyorum."

Duydu da. Çok uzaklardan, kozmosun bağrından kopup geldiğini hissetti. Bir fısıltı, önce belli belirsiz ama sonra daha yüksek bir sesle, hırıltılı, korkunç. Küstah, öfkeli ve savaşçı halinde. Gözlerini kapattı. Işık ve kelimeler ona nüfuz etti.

"O," dedi, "onun elma ağaçlarına ne yaptığınızı soruyor."

Yedi

Bundan sonra olanların iki rüzgârın hikâyesi olduğu söylenebilir.

Pumanın Osgood koyunlarını telef etmesinin ve evin etrafındaki araziyi altüst eden değişikliklere sebep olmasının üzerinden bir asır geçmişti. Mera yerini çalılığa, çalılık fundalığa, fundalık da huş ve çam ağaçlarına bırakırken bir kış sabahı baykuşun gazabına uğrayıp ölen sincabın bıraktığı yemişlerden meşe, kayın ve kestane ağaçları yetişmişti. Yıllar içinde bu ikinci ormanda daha küçük düzlükler açılmıştı: bir mutfak bahçesi, geçen bulutları resmedebilmek için bir çayır, hiç gelmeyen misafirler için bir kriket sahası. Bu sahanın kenarında bir kayın ağacı –bir sabah ani bir donma, ağaçkakanların saldırısı, yapraklara runik alfabede şifreli bir şeyler kazıyan yaprak kurtlarının açtığı yarıkla zayıflamış– sert rüzgârla sarsılıp ikiye ayrılmıştı. Devrilirken yanındaki kestane ağacına çarpmıştı, şiddetli bir çarpma olmasa da ağacın bir dalını kırmış, soluk kahverengi gövdede ince bir yara izi bırakmıştı.

Bu söz konusu rüzgârlardan ilkiydi.

İkincisi sadece dört ay sonrasında, haziranda geldi. Yağmurla gelen ılık bir rüzgâr, batı Apalaş Dağları'na çarptı. İçinde kuşlar, böcekler, ipek ağlarına bağlanmış örümcekler gibi bir sürü küçük hayvan, kabarcık ve partikül halinde tohum taşıyordu. Tepelerden aşağıya eserken bunları hem bırakıyor hem de yenilerini topluyordu, Susquehanna'nın kuzeyindeki

bir ormana bin kestane ağaçlı bir orman sundu. Nesiller boyunca bu kestaneler Mohawk ve Oneida çocuklarına, Cermen yerleşimcilere, Amerikan Devrimi milislerine, çiftlik çocuklarına ve tüm bunların yanı sıra geyiklere, atlara, ayılara, sığınlara, domuzlara, kuşlara, solucanlara, sincaplara, kirpilere ve sümüklüböceklere yaşam kaynağı oldu. Ama şimdi ağaçlar ölüydü, son on yılda ağaçları saran krem rengi ipliksi kestane kanseri onları mahvetmişti. Sarı filizler ağaç kabuklarındaki iğne başlı kabarcıklardan kıvrılırken tüp şeklinde, meyve veren organları mermilerini rüzgâra doğru ateşlediler.

Şimdi bizi ilgilendiren şey de bu kurşunlardan biri.

Spor, kısa süren varlığı boyunca konakçı ağacı hiç terk etmez. Kısa bir iğ şeklini alır, bir hapın üstündeki çentik gibi ince bir oyukla ikiye ayrılır, sonsuza dek odacığının nemli derinliklerinde türdeşleriyle düzenli kümeler halinde yaşar. Bu nedenle, batı rüzgârı harap olmuş ormandan sporları süpürerek geldiğinde yaşanan dönüşüm vecdden başka bir şey değildir. Serbestçe yuvarlanır, etrafındaki ölümün üzerine yükselir, konakçısının üst dallarından seke seke ayrılır, sallanan bir yaz çamının yarattığı girdapta dönerek gökyüzüne sürüklenir. Gri-siyah bulut kuşağına doğru yükselir ve sersem sersem aşağıya inip Catskill Dağları'na ulaşır, Hudson'a yayılır, Taconic taraflarına doğru süzülür. Rüzgâr hızlıdır. Spor, zarına doğru esen rüzgârı hissedebiliyordur. Bu mutluluk anında, havada çözünecekmiş ya da bir daha yere inemeyeceği kadar yükselecekmiş gibidir. Kısacası, bu haz –böyle bir kimyaya başka ne denebilir ki?– neredeyse dayanılmazdır, ta ki bir bulutun içinde, düşmeye hazır bir yağmur damlasına çarpana kadar.

Şimdi, yine düşmektedir. Yağmur damlası eğilip bükülür, yassılaşır. Buluttan nem topladıkça yüzeyinde küçük dalgalanmalar olur. Aylak aylak, rüzgârda sallanan ormanların

üzerinde dolaşır. Hava ısınır, yağmur damlası büyür. Daha da hızlı düşer.

Kuzey ormanlarındaki sarı evin yanındaki tarlaya iner. Sabah olmuştur. Çimler ıslaktır. Suyun ağırlığı oldukça fazladır ama sıcak bir gündür ve fırtına yoluna devam ederken çimlerde yuvarlanan bir köpek sporu tüylerine bulaştırır sonra da silkelenir. Bir anda spor tekrar havalanır.

Çimlerden hafif bir sıcaklık yükselir. Spor, ormana doğru süzülür ve düşen kayın ağacının kestane ağacının soluk kahverengi gövdesinde bıraktığı yara izine yerleşir.

Bu hastalık bu ormanın başına ilk kez gelmiyor. Hastalığın başlamasından bu yana neredeyse yirmi yıl geçti ve şu ana kadar New England'daki kestane ormanlarının yarısı yok oldu. Milyarlarca spor rüzgârda savruldu, milyarlarcası da kuşlar, böcekler ve akarlarla taşındı. Ama bir ormanı yok etmek sanıldığı kadar kolay değildir. Doğru spor, doğru ağacın korunağında doğru gediği bulmalı, filizlenmeli ve kestane ağacının kabuğunun içinde boğucu yayılımını gerçekleştireceği koridorlara ulaşmalıdır. Kestanenin saldırıya karşı geliştirdiği hastalıklı siperlerden de kaçması gerekir. Zehirlerini salmalı, ağacın içindeki barikatları yok etmelidir.

Bu sebeple, orman şimdiye dek varlığını sürdürmüş oldu. Her yaz kestane ağaçları orman örtüsünü öyle parlak yapraklarla doldurur ki, onların özel bir güneş ışığıyla aydınlatıldığı söylenir. Her sonbahar, kozalaklar ormanın zeminini yemişlerle kaplar. İlkbaharda yapraklar yumuşak ve yeşildir, belli belirsiz kızıl tonları da vardır. Aşılandıklarında gelişirler.

the Old marked Trees as the

Robert S. Vakası Notları

7 Şubat

Anne, Lillian, muayeneye yalnız geldi ve hastanın öyküsünü anlattı. Kırk üç yaşında dul bir kadın, hasta altı yaşındayken kadının kocası apandisitten ölmüş. Hastamız Robert iki çocuktan büyük olanı, kız kardeşi babasının ölümünden hemen sonra dünyaya gelmiş. Anne her iki çocuğunu da Boston'da tek başına büyütmüş, ancak bir süre bir dans eğitmeniyle ilişkisi olmuş ve bu ilişki hüsranla sona ermiş. Sebebi konusunda ketum, adamın kendisine kaba davranıp davranmadığını ya da buna çocukların tanık olup olmadıklarını yanıtlamadı ancak çocuklarına asla dokunulmadığı konusunda netti. Hasta okula gitmiş, başarılı olmuş ama pek arkadaşı yokmuş, zamanının çoğunu bilim ve gizem dergileri okuyarak geçirirmiş. Aile bir zamanlar varlıklıymış, iflastan sonra varlıklarının büyük bir kısmını kaybetmiş olsalar da büyükbabaya ait bir düğme imalat patentinden bir miktar gelir elde etmişler. Bu süre zarfında, zorluk çekmeden yaşamlarını sürdürmüşler. Ev işleri ve oğlanın bakımı konusunda yardımcı olacak Fin bir kadını işe almışlar.

Ailenin geçmişinde anneannedeki tanımlanmamış "halüsinasyonlar" ve "nevrasteni" dışında ciddi bir sağlık sorunu yok. Annenin babası alkolizme bağlı komplikasyonlar sonucu ölmüş, bunun dışında sağlığı yerindeymiş. Babaannesi ve dedesi

"sağlıklı Hollanda soyundan". Ailede genel felçli bir kuzen dışında bilinen delilik vakası yok. Lillian'ın kendisi "hayatın zorlukları" nedeniyle "mutsuz", zaman zaman uykuya dalabilmek için bromür kullanıyor.

Hastanın büyüme süreçleri normal seyrinde ilerlemiş. Tüm kilometre taşlarına ulaşmış. On iki yaşında iki hafta süren ve zatürreye dönüşen ateşli hastalık dışında önemli bir çocukluk hastalığı geçirmemiş. İsteksizce de olsa spor yapmış, oyunlarda yer almış, zaman zaman "çelimsiz" görünürmüş ama anne "bir annenin oğlu için duyabileceği normal endişelerin ötesinde" endişe duyduğunu reddediyor. Anne, mastürbasyonun ne zaman başladığını ya da ne sıklıkla yapıldığını bilmiyor ancak çamaşırlarındaki kanıtlar on üç yaş civarında gece emisyonunun başladığını gösteriyor. Tahmin edilebileceği gibi ergenliğin diğer belirtileri. Bildiği kadarıyla kadınlarla bir ilişkisi olmamış, "İnsanlardan bu kadar korkuyorken nasıl olsun ki?"

Mevcut sorunlara gelince, ilk rahatsızlıklar hasta on beş yaşındayken fark edilmiş, yatma saatinde endişeleniyor ve annesine apartmanda birini görüp görmediğini soruyormuş. Kapı ve pencerelerin kilitlerini kontrol etmeye başlamış, birilerinin onu izlediğini iddia ediyormuş, ailesinin güvenliği konusunda endişeliymiş. Bir gün annesinin tehlikede olduğunu düşünüp gün ortasında okuldan eve gelmiş. Davranışları okulu etkilemeye başlamış. Lise son sınıftayken öğretmenleri anneyi aramış ve artık derslere girmediğini söylemiş. Okula geri dönmüş, sonra yeniden okulu bırakmış. On sekiz yaşındayken Boston Common'da kendisini soymayı planladıklarına "kulak misafiri" olduğu bir çifti tehdit ettiği için tutuklanmış. Hapishanede durumu değerlendirilmiş ve hastaneye sevk edilmiş. Hastaneye bu ilk yatış üç hafta sürmüş ve bunun ardından iki kez daha hastaneye yatırılmış. Her birinde paranoid ya da

hebefrenik şizofreni teşhisi konulmuş. Annesiyle eve dönebilecek kadar iyileşmiş ancak şüpheci ve çatışmacı haline devam etmiş, komployа kurban gittiğini, komşuların su borularından onu dinlediğini, pusuya yattıklarını ve buna benzer şeyleri iddia ediyormuş. Her yerde onun peşinde olan ve işlediği ama asla ne olduğunu hatırlayamadığı suçlar yüzünden şiddet dolu intikam planları yapan karanlık figürlerden bahsediyormuş. Zamanla davranışları mahalledeki bazı çocukların dikkatini çekmiş, iki kez üzerine yürümüşler, ciddi bir yara almasa da "birkaç çürük izi" oluşmuş. Ama zarar görmesi sadece "an meselesi"

İmalat patentine ek olarak hastanın annesine bir kır evi miras kalmış. Babası zamanında burayı av köşküne dönüştürmeye çalışmış ancak iflasın ardından arkasındaki arazinin çoğunu devlete satmak zorunda kalmış. Anne çocukluğunun bir kısmını bu evde geçirmiş ve zaman zaman geri dönmeyi düşünmüş, ancak ev hem çok uzakmış hem de on yıldır bakım görmüyormuş.

Boston'da diğer çocuklarla sorun yaşamaya devam etmiş Robert, uyumayı bırakmış, saatlerce dolaşmaya başlamış. Sonra komşular sahanlıkta kendilerini tehditkâr bir şekilde beklediğinden şikâyetçi olmuşlar. Kimseye bir zararı dokunmamış ama ev sahibi yasal işlem başlatmakla tehdit etmiş. Nihayet canlarına tak etmiş, taşınmaya karar vermişler ve çocuğun, annesinin yanı sıra şeytani komplolardan birinde yer almadığına inandığı Fin kadını da yanlarında götürmüşler.

Yazın taşınmışlar. Hastanın annesi, burayı yalnızca Fin kadınla düzeltemeyeceklerini anlamış, evli bir adam olan J.'den yardım istemiş; J., kendisine "ilgi duymaya başlamış". J.'nin ilgisi karşılıksızmış ama adam bölgeyi iyi biliyormuş, ayrıca onarım ve buna benzer işlerde yardımcı oluyormuş. Bu nedenle de

"adama katlanmak zorundaymış". Yaklaşık iki yıl önce J., kalan ormanlık arazilerinin önemli bir kısmını satması konusunda kadını ikna etmiş. Robert bu haberi çok sert karşılamış, ortadan kaybolmuş. Polisin ve birkaç komşunun uzun süre aramalarının ardından, sonraki sabah, hareketsiz vaziyette bulunmuş. Yemek yemeyi ve konuşmayı reddediyor, gözlerini açmıyor ve her türlü yardıma karşı koyuyormuş. Kriz bir ay sürmüş. Sonra potansiyel alıcının keşif ve değerlendirme sırasında bir kaza geçirip teklifin varisler tarafından geri çekilmesiyle kriz sona ermiş.

Bunun ardından sade bir yaşam sürmüşler. J. bu fiyaskonun ardından onları terk etmiş ama Fin kadın hâlâ yanlarındaymış ve başlarının çaresine bakabiliyorlarmış. Annesi, hastanın yalnız kaldığında iyileştiğini, ancak saatlerce ormanda yürüdüğünü ve onunla sadece çektiği eziyetler hakkında iletişim kurulabildiğini, bu konunun ayrıntılarını benim onunla görüşmemden sonraya bıraktığını ve gelecek yılın olaysız geçtiğini söylüyor. Komşulardan uzak durmuş, annesi de onun çıkıp dolaşmasına izin vermiş. Büyük bir gezgin olduğunu, tek seferde günlerce ortadan kaybolduğunu sonra tek başına geri geldiğini söylüyor. Bazen polis ya da duyarlı vatandaşlar tarafından getiriliyormuş. Boston, Quebec arası uzunlukta yol katetmiş.

Yakın zamanda, yürüyüşlerinden birinde hasta, bir ölçümcüyle tartışmış, şerif çağrılmış ve son dört aydır kaldığı Longridge'e gönderilmiş. Annesi burayı son derece bunaltıcı buluyor ancak hasta bunu umursamıyor, nasılsa arazide dolaşmasına izin veriliyor.

Annesi Robert'ın hastalıktan önceki haline dönebileceğine dair umudunu elden bırakmıyor. Ocakta kliniğimiz ve cerrahi başarılarımız hakkında bir makale okumuş.

Dışarıdan bakıldığında vaka ameliyata uygun görünüyor, hatta ameliyatın etki alanını kronik psikozlara da yaymak istiyorsak ideal. Anne henüz ilk aşamalarda olduğumuzun farkında, riskleri benimle gözden geçirdi. Önümüzdeki hafta diğer hastaları muayene etmek için akıl hastanesinde olacağım, Robert'ı o zaman görebileceğim.

13 Şubat

Bugün Longridge'deyim. Öğleden sonra Robert'la tanıştım. Oldukça soluk tenli, dar omuzlu, hasta görünümlü biri. Akıl hastanesine yatırılmaya, az uyumaya ve sürekli sıkıntı çekmeye alışık. Fiziksel muayene yapıldı. Boyu 1.75, kilosu 70. Göz titremesi, şaşılık, ayak bileklerinde kas seğirmesi ya da Babinski bulgusu yok. Diğer refleksler hızlı ve birbirine denk. Gözbebekleri tepki veriyor. Pareziye işaret eden bir bulgu yok. Hastane kayıtlarına göre, Wassermann negatif. Konuşması normal, çoğunlukla sakin, ancak sanrılarından bahsederken dili açılıyor. Birden fazla huy: konuşmadığı zamanlarda parmağıyla sağ kulağını çekiyor veya sol işaret parmağıyla çenesinin sol kısmını okşuyor, sonra da aynı parmağıyla alnına vuruyor. Akciğerlerde ve kalpte, apeks üzerinde hafif bir sistolik üfürüm dışında bir sorun yok. Karın hafif şiş, sol alt kadranda hastane personeli tarafından not edilen kabızlıkla uyumlu dışkı hissediliyor. Nabız 80, tansiyon 134/78. Herhangi bir ağrısı ya da rahatsızlığı olmadığını söylüyor, ancak "*mouches volantes*", "borborigmus" ve "antaljik"ten mustarip olduğunu söylüyor. Bunlar hastaneye yattığı zamanlarda duyduğu terimler. Bu semptomların kendisine eziyet çektirenlerden kaynaklandığına ve bu nedenle tedavi edilemeyeceğine inanıyor.

Psikolojik muayenede, yumuşak başlı, saf ve şüphe duyduğu anlar dışında cana yakın görünüyor. Sürekli işitsel halüsinasyonlar duyduğu izlenimini veriyor, zaman zaman bir mesajı düşünmek için duruyor ya da başını sallayarak anlamsız bir kahkaha patlatıyor. Yoğun halüsinasyon anları dışında zayıf göz teması: gözler, göz akı fazla görünecek şekilde açılıyor ve doğrudan görüşmeciye baksa da onu görmüyor gibi – bunu çoğu zaman yüksek sesli bir kahkaha izliyor. Kendi benliğinin farkında değil sanki, ağzının kenarlarında tükürük birikintileri var ve soğukta yürüdüğümüzde akan burnunu silmedi. Kötü kokuyor, biri zorlamadıkça banyo yapmıyor. İçgörüsü zayıf. Hastaneye yatış nedeninin dinlenmek olduğunu söylüyor ve ona Boston'da eziyet etmeye başlayan, "Tırmık" adını verdiği bir çetenin sürekli saldırısına maruz kaldığını anlatıyor. Dünya, uygarlık ve buna benzer şeyler sürekli bir "Kopuş" tehdidi altındaymış ve bunu sadece kendisi ritüel haline getirdiği bir dizi yürüyüşle onarabilirmiş. Bu uzun ve çetin yolculuklara "Dikişler" diyor, sanki ayak izleri kelimenin tam anlamıyla dünyayı onaran bir iğne. Bu "Dikişler" onun varoluş amacı haline gelmiş. Eğer başarısız olursa, çekeceği acının tarifi mümkün olmayacakmış; savaşın patlak vermesini engelleyebilen, sayısız canlıyı yok olmaktan kurtaran tek insan oymuş. Kötü hava koşulları, hastalık nöbetleri, bunların hiç önemi yokmuş. O durup dinlenemezmiş.

Bekleneceği üzere, bu tür eziyetlerin, izolasyonla daha da kötüleşen bir hastalığın ürünü olabileceği ve yürüme eyleminin yeterli olmasa da özünde bir *terapi* biçimi olarak hizmet edebileceği olasılığını kavrayabilecek durumda değil. Egzersiz ve uykunun hastalığının değişmez tedavileri olduğundan bahsedilmesi bile onu sinirlendiriyor. Ona göre Tırmık'ın gerçekliği konusunda hiçbir şüphe yok. Tırmık'takiler oldukça zalim

varlıklarmış: Geçmişteki başarısızlıklarından dolayı bağlanmış, tecavüze uğramış, etleri kesilmiş, derisi yüzülmüş ve buna benzer eziyetler görmüş. Hatta işkencecileri, işkencelerini gerçekleştirmek için Amerikan endüstrisindeki ekipmanların çoğunu kullanmış gibi görünüyor: şerit testere, çöp toplama tırmığı, delme makinesi, hamlaç, buharla çalışan harman dövme makinesi, bileği taşı ve buna benzer şeyler. "Fiziksel kanıtı" var, bana bileklerinde ve topuklarında derisinin yüzüldüğü, artık iyileşmiş "yara izlerini" gösteriyor. Bunların normal kırışıklıklar olduğunu söylediğimde sesi yükseliyor, mırıltıları, çığlıkları duyup duymadığımı soruyor ve beni sağırlıkla itham ediyor, sesin –tüm kelimelerin, tüm rüzgâr seslerinin ve kuş cıvıltılarının– yok olup gitmediğini, etrafımızda asılı kaldığını söylüyor. Tekrar yüzüne dokunmaya başlıyor, bir süre sonra sakinleşiyor, benim duyamadığım bir şeyi dinlediği besbelli. Devam ettiğimizde, ülkeye geldiğinden beri "Ruh Vârisleri" olarak adlandırdığı, kimliklerini ve amaçlarını henüz çözemediği daha silik, daha iyiliksever varlıklar da olduğunu söylüyor. Sesleri net, biçimleri belli belirsiz varlıklar. Bazen onları çizmeye ya da fotoğraflarını çekmeye çalışıyor, onları kaydedebileceği bir aletinin olmasını istiyor, film stüdyolarına mektuplar yazarak kendisine yardımcı olmalarını istemiş. Ona inanmadığımı anladığında daha da huzursuz oluyor ve sonra aniden ayağa kalkıp benden uzaklaşıyor.

Daha önceki değerlendirmelerle tutarlı olarak hasta, stereotipik hareket bozukluğu ve belirgin katatoni ataklarına ek olarak sanrılar ve halüsinasyonlarla birlikte klasik bir şizofrenik seyir sergilemekte. Anneannedeki "nevrasteni" öyküsü olası bir kalıtsal bileşene işaret etmekte. Anne aşırı derecede endişeli, hatta histerik. Özellikle *onun* kendi annesinin geçmişi göz önüne alındığında kadında örtük paranoyayı göz ardı

etmezdim. Robert'ın hastalığının seyri kötü; şehir yaşamının uyarıcılarından uzaklaşmanın sağladığı bu molaya rağmen mevcut gidişat açıkça delirmeyi gösteriyor. Tüm bulgular kötüleşmeye devam edeceğini işaret ediyor. Şiddet geçmişi olmamasına rağmen saldırgan olarak algıladığı bir kişiden intikam alma olasılığı göz ardı edilemez, tıpkı uzun ve çetin yolculuklarından birinin riskli bir durum, yaralanma veya ölümle sonuçlanabileceği ihtimali gibi. Zaten bir kez aşırı yorgunluktan yere yığılmış halde bulunmuş, neyse ki bu dostlarının ona ulaşabileceği bir yerdeymiş.

Ameliyatımız için iyi bir aday olduğu ortada. Halüsinasyonların ve boş inançların hızlıca sona ermesini beklerken sıklıkla gözlemlediğimiz uysallığın da onu kaçıp dolaşmaktan alıkoyma gibi ek bir faydası olacak.

Bunu hemen büyük bir coşkuyla anneye ilettim, o da anında gözyaşlarına boğularak karşılık verdi. Kendisine daha önce de bu korkunç prognoz söylenmişti ama şimdi ilk kez birisi ona umut veriyordu. Ancak ona programımızdan, daha fazla tanıtım amacıyla Philadelphia'ya gitmeden önce bu ayki küçük boşluğumuzdan bahsettiğimde tereddüt etti, biraz daha zaman istedi.

22 Şubat

Lillian ile ay sonunda bir görüşme yapmayı planlamıştım ancak bugün haber vermeden ofise geldi ve benimle görüşmekte ısrar etti. Bir terslik olmuş. Görünüşe göre, akıl hastanesindeki bir hasta arkadaşı (K.P.) Robert'a ameliyattan bahsetmiş. Artık benim kendisiyle neden görüştüğümü tam olarak anlamış ve bana düşman olmaya başlamış. Eziyet görme saplantısında

bir uzantı daha: Başka bir hastanın anlamsız yara izinde vahşi testere izlerini gördüğünü iddia ediyor. Anne çılgına dönmüş, bana kızgın (hastaya hiçbir şey söylememiş olmama rağmen) ve yöntemimizin görünür bir iz bırakmadığını, K.P.'nin bu ameliyatı *olmadığını*, hatta aday bile olmadığını ona hatırlattım. Nihayet onu sakinleştirebildiğimde Robert'ı tekrar görmem ve onu ikna etmem için ısrar etti. Ona bunun gerekli olmadığını, Robert'ın vasisi olduğunu, kararı kendisinin verebileceğini hatırlattım. Ağlamaya başladı, eğer Robert kendi isteğiyle gitmezse ameliyatı nasıl gerçekleştirebileceğimizi sordu. Bu soruya dürüstçe cevap verme hatasına düştüm, bu onu daha da üzdü. Tekrar, akıl hastanesine gitmemi istedi. İsteksiz olduğumu itiraf etmeliyim ama kabul ettim. Kadının hassasiyetinin büyüklüğünü anlamaya başlıyorum. Hasta kıtlığı çekmiyorum ama yine de genç adamla ilgili bir şey (semptomların şiddeti mi, iyileşme potansiyeli mi yoksa zavallı anne mi?) ilgimi çekiyor.

Lillian henüz gitmişti ki bekleme odasından sesler yükseldi. Zenobia gelip S.B.'nin annesinin geri döndüğünü ve beni görmek istediğini, kızını "ağzı salyalı bir et parçasına" dönüştürdüğümü, kızını "eski haline geri çevirmemi" istediğini haykırmaya başladığını söyledi. Tüm bu olanlar korkunç. Ben de en az onun kadar üzgünüm, böyle bir sonuçla karşılaşmayı hiç istemezdim ancak S.B.'nin yanında yaşamını evde sürdürebilecek kadar iyileşen on dört hastam olduğunun da farkındayım. Ona kızının iki kez intihara kalkıştığını söylemeye cesaret edemedim – bu tartışmadan galip çıkmam mümkün değil. Geçen seferkinden farklı olarak, perişan haldeki anneyi konuşarak sakinleştiremeyeceğimi biliyordum, sonunda gitmeyi kabul edene kadar onu polisi aramakla tehdit ettim. Geç oldu, sarsılmış haldeyim.

23 Şubat

Robert'ı görmeye akıl hastanesine gittim. Hemşire, deli gömleği giydirilip barbital verildiğini, uyuduğunu söyledi. Dr. Barnes geldi. Longridge'de yeni ama adımı duymuş, ameliyatı onaylamadığını benden saklamaya çalışmadı, oraya gelmekle "hazıra konduğumu" söyledi. Ona Mütevelli Heyeti'nin ziyaretlerimi onayladığını, en kronik vakalarda yardımcı olabilecek her yolu denemeye ilgi duyduklarını söyledim. Taktiğini değiştirip bana yaşımı, deneyimlerimi ve buna benzer şeyleri hatırlattı, ameliyat hakkında kapsamlı okumalar yaptığını iddia etti. Ameliyatın tamamen irade üzerinde etki gösterdiğine, sanrıları hafifletmek için bir etkisi olmadığına inanıyor. Kronik manik nöbet vakalarında böyle bir potansiyel görse de dünyaya dair tutarlı bir algı oluşturmak için hâlihazırda ciddi bir çaba gereken hastalarda kayda değer bir iyileşmeye dair çok az umudu var. Böyle bir hayal dünyasının aşırı zihinsel çağrışımın ürünü olduğu yönündeki argümanım da onu etkilemedi. Bir süre kendimizi tekrar edip durduk. Konuşma nazik ama gergindi, karşılıklı düşmanlık hissi aşikâr. Bir zamanlar, henüz genç bir adamken büyük umut vaat etmiş ama şimdi kendilerini durağanlığa, monotonluğa teslim etmiş, çorap yamamayı öğrenebildiğine sevinebilecek bir nesilden geliyor.

Sonunda hemşire geldi ve Robert'ın uyandığını, onu görebileceğimi söyledi. Hâlâ deli gömleğinin içindeydi, çıkarmalarını istedim. Hemşire itiraz etti – bunu sadece Dr. Barnes isteyebilirmiş, beklemeliymişim ve buna benzer sözler. Sonra beni Robert'la baş başa bıraktı, barbitalin devam eden etkisine rağmen huzursuz haline geri dönmüş, Tırmık'ın onu doktorların "beynini kesip biçmesine" izin verirse daha kötü işkencelerle tehdit ettiğini söylüyor, ancak "kesip biçecek" kişinin ben olduğumu

anlamış gibi görünmüyor. Benden zehir, sperm ve radyo telleri enjekte ettiklerini söylediği ayağını incelememi istiyor, topuğundan konuştukları şeyleri duyabildiğini, "ölülerin isimlerini sıraladıklarını" söylüyor. Ayak bileğinde böyle bir rahatsızlığa yol açan "yumrunun" küçük bir varis olduğunu söylediğimde beni beceriksiz olmakla suçluyor, doktor olmadığımı, kendisinin doktor olduğunu söylüyor. Ortaya darmadağın bir tablo çıkıyor, yine de ilk başta anlamlı, hatta şiirsel görünen tutarlılık parıltıları olduğundan insan dinlemek zorunda kalıyor. Hiçbir düşüncesi sonuca ulaşmıyor, insanların kendisine inanmaları için çabaladığı ortada, bu çok yorucu. Robert'ı ikna etme konusunda hiçbir ilerleme kaydedemedim, denemenin bir anlamı yok çünkü bu huzurunu kaçırmaktan başka bir işe yaramıyor. Hastaneden moralim bozuk ayrıldım. Sadece çektiği acılara şahit olduğumdan değil, aynı zamanda korkaklıklarıyla çocuğu bu delilik haline mahkûm etmekten hiç de gocunmayanlar yüzünden.

24 Şubat

Ofisimden Lillian'ın geri geldiğini, benimle konuşmak istediğini, nedenini söylemediğini bildiren bir mesaj aldım, gerçi benim tahminim karar verdiği yönünde – yoksa neden buraya gelme zahmetine girsin ki?

8 Mart

Lillian'la üçüncü bir görüşme yaptım. Bugün şık giyinmiş: bere, misk sıçanı kürkünden bir palto, oğlak derisinden eldivenler. Şaşırtıcı bir şekilde, geçen ekim Cemiyet'te yaptığım

konuşmanın bir kopyasıyla gelmiş – hastane kütüphanesinde *Bildiriler*'in bir nüshasını bulmuş. Dikkatle okuduğunu söyledi ve *ben* de okumak isteyebilirmişim gibi bana uzattı. Daha çok belagatli cümlelerin altını çizdiğini fark ettim –"Zihin, insanın en değerli varlığı", "bir insanın önceden kim olduğuna dair anıya olan duygusal bağlılığımız", "kişinin baştan aşağı yenilenmesi"– teknik bölümleri atlamış gibi görünüyor. Ameliyata kesinkes karşı çıktığını, bir daha gelmeyeceğini söylemek için uğramış, zaman ayırdığım için bana teşekkür ediyor.

Elbette bu oldukça tuhaf – evi ofisimden arabayla iki saatlik bir uzaklıkta. Bence hâlâ kararsız ve onu ikna etmemi istiyor. Bana oğlunun gözle görülür bir şekilde iyileştiğini, Dr. Barnes'ın eve gitmesine izin verdiğini, iki kez ev vizitesi yaptığını ve çocuğu ormanda yürüyüşe çıkardığını söyledi. Robert hâlâ durmadan Tırmak'tan bahsediyormuş ama uyuyabiliyormuş –anne öyle sanıyor– ve artık "katonik (aynen böyle söyledi) ataklar" (Freud'a çoğu konuda katılmasam da nefret edilen/korkulan bir kelimeyle ilgili bu tür hataları görmezden gelmek zor) yokmuş. Onunla tartışmadım. Benimle tartışmaya hazırlıklı gelmiş ama şüpheleri olduğu belli – yoksa neden gelsin ki? Ona teşekkür ettim, iyi dileklerimi sundum ve her zaman geri gelebileceğini söyledim.

Tahmin edilebileceği gibi tereddüt ediyor. Barnes'ın yöntemini onaylayıp onaylamadığımı, daha iyi bir yol olup olmadığını bilmek istiyor. Kadına Robert'ın artık deli gömleği giymediğini öğrendiğime sevindiğimi, Dr. Barnes'ın oğlunun üzerinde belirgin bir iyileştirici etkisi olduğunu söyledim. Belki de umutlanabileceği şey buydu. Evet, dedi belki de umutlanacak tek şey bu. Kâğıdı ona geri verdim. Başka bir hastanın beklediğini söyledim ki bu doğruydu. Tekrar oğlunu görmeye gelip gelemeyeceğimi merak ettiğini söyledi. Evinizde mi?

diye sordum. Açıklık getirdi: Sadece tek bir görüşme, ameliyatı hâlâ tavsiye edip etmeyeceğimi değerlendirmem için. Uzak olduğunu biliyor, yol masraflarını ve buna benzer diğer masrafları karşılamaya hazır. Ona Dr. Barnes'ın ziyaretim hakkında ne düşüneceğini sordum. Barnes'ın evlerinde olduğu günlerden birinde gelmeme gerek olmadığını, sadece Robert'la konuşmam gerektiğini söyledi.

Tahmin edilebileceği gibi onları cumartesi günü ziyaret edeceğim. Bence zaman kaybı olacak; kadın yine fikrini değiştirecek, kendimi çıkarılıp atılmış bir eldiven gibi hissediyorum. Sanki kadının jüri olduğu bir ortamda bir dünya görüşü test ediliyor. Mantık, pragmatizm, hatta temel aritmetik bile bu zahmete girmemem gerektiğini söylüyor, bu işe yaramaz yolculuğa ayıracağım süre zarfında altı hastaya bakabilirim.

11 Mart

Bugün Robert'ı görmeye gittim. O telaşla, havanın zorluklarını hesaba katmamışım, havadaki anlık bir ısınma nedeniyle yol buzlu çamurla kaplanmıştı, arabayı bırakıp bagajdan botlarımla yağmurluğumu aldım ve kalan bir kilometreyi yürüyerek katetmek zorunda kaldım. Oldukça pitoresk, geniş, sarı bir evdi. Hangi girişten gireceğimden emin değildim ama birkaç zile bastıktan sonra beni ancak şu Fin hizmetçi olabilecek biri karşıladı. Ona çocuk hakkında ne düşündüğünü sormak gibi tuhaf bir fikir geçti aklımdan, önlüğü ve eşarbıyla bu yaşlı hizmetçinin her nasılsa vakayla ilgili bir fikir verebileceğini düşündüm.

Her neyse, bunun için zamanım yoktu, çünkü Lillian büyük bir telaşla hızlıca hizmetçinin peşinden geldi –önceki gece Robert'a onu ziyaret edeceğimi söylemiş, görünüşe göre

o da kabul etmişti– ama o sabah uyandığında Robert'ın ortadan kaybolduğunu görmüştü. Elbette, zaman içinde bu tür kaçışlara alışmıştı ama zamanımı boşa harcayacağından korkuyordu. Beni oturma odasına götürdü. Oturdum, o da yanı başıma oturdu. Kararında ona yardımcı olması için kendisine işaretler gönderildiğini söyledi: meşe ağacında duran sessiz baykuş, mutfağın döşeme taşlarının arasında değişik bir düğme. Bu eski evde, gözüme neredeyse masalsı, hüzünlü görünen güzelliği beni ilk kez etkiledi. Onu orada görmek farklı bir his uyandırdı, hikâyesinin içinden geçen erkeklerin farkındayım – dans eğitmeni, komşusu ve şimdi de sanırım Barnes. Yarattığı etkinin farkında mı acaba? Yoksa bu istemsiz bir hayatta kalma yöntemi mi? Neyse ki Fin hizmetçi çay getirdi. Yollardan, havadan konuştuk. Lillian Robert'ı merak ediyordu, bana bazı aile yadigârlarını göstererek zaman doldurmaya çalıştı: babasının bir portresi, doldurulmuş bir kuş, bir yığın önemsiz antika. Sessizleşti, ayağa kalkıp gitti ve sonra dönüp bir şey duyduğunu sandığını söyledi.

Bir şey duymamıştı. Saat çalıyordu. Merdivenlerden biri indi, durdu, bu Robert'ın kız kardeşiydi. Lillian kızı benimle tanıştırdı, adı Helen, on altı ya da on yedi yaşında, beni dikkatle inceledi, gözlerinde yorgunluk ve öfke vardı. Tüm bu kargaşanın gölgesinde büyümenin nasıl bir şey olduğunu ancak hayal edebiliyorum.

Nihayet, onu arayalım mı diye sordum. Ona söylemedim ama Robert'ı hemen bulamazsak oradan ayrılacaktım.

Lillian kabul etti. Beni mutfak kapısından çıkarıp tarlaya götürdü. Kar yağıyordu ama tepeye doğru giden ayak izlerini görmek hâlâ mümkündü. Her yerde devrilmiş ağaçlar vardı. Kestane ağaçları, dedi, her biri bir fırtınada devrilecek. Ağaçların eskiden muhteşem olduklarını, gençliğinde sepet dolusu

yemiş toplayabildiğini anlattı. Bu, çocukluğuna dair en güzel anılarından biriymiş. Ağaçlara gelen kestane kanseriyle Robert'ın hastalığının bir şekilde aynı sürecin, onlara içerden saldıran uğursuz bir şeyin parçası olduğunu düşünmemek elde değil. Robert da enfekte olmuş olabilir mi diye sordu. Ona hastalığının nedenini kimsenin bilmediğini söyledim, bu hipotezi daha önce hiç duymadığımı. Her neyse, dedi, geriye tek bir korunun kaldığını, bazen oraya gittiğini söyledi. Evet, dedim, orayı kurtarabileceğine inanıyordu, bana öyle demişti. Size çok şey anlattı, dedi, başka kimseye karşı bu kadar içten değil.

Ona nasıl cevap vereceğimi bilemedim, bu yüzden sadece peşinden gittim, eski bir duvarı geçtikten sonra patika dikleşti, derken ormana girdik. Her yer buz ve yarı erimiş karla kaplıydı, bir eliyle eteğini tutmuştu, ayağı kaydı ve düşmemek için kolumu yakaladı, sonra da bırakmadı. Buna izin vermekle hata mı ettim acaba? Onu başımdan savmak da kabalık olurdu. Orman etrafımızı sarmıştı, ayak izleri dallanıyor, geri dönüyor ve donmuş kar bloklarının arasından akan derede kayboluyordu. Nehri takip ettik ama ne yazık ki ne bir ayak izi ne de bir yol görebildim. Yine de ısrar etti, çoğu zaman Robert'ı yanında bulduğu bir dere varmış, yaşlı ağaçların arasında, toprağa gömülmüş sözleri dinlemek için kazdığı bir yer. Ama Robert orada da değildi, kadın yine ağlamaya başladı. Etrafımızda Robert'ın bahsettiği kestane ağaçları vardı, olağanüstüydüler – çocukluğumdan beri kestane ağacı görmediğimi fark ettim.

Çok yakınımdaydı, yanakları ateşi çıkmış biri gibi kıpkırmızıydı. Tekrar konuşmaya başladı. Çocuğum var mıydı? Yüzüğümü görmüştü. Karımın çok güzel biri olduğunu hayal ediyormuş, belki başka bir zamanda, başka koşullar altında arkadaş olabilirlermiş, o ve karım. Hiçbir şey söylemedim, itiraz da etmedim. Onu uyarmak, ziyaretimin mesleki sınırlar

çerçevesinde olduğunu hatırlatmak kaba, küçük düşürücü bir davranış olurdu. Geri dönmeye karar verdik. Yol daraldığında kolumu bıraktı, ben de tekrar koluma girmesin diye hızımı artırdım. Eve döndüğümüzde Robert'tan hâlâ bir iz yoktu. Helen hâlâ yukarıdaydı, perdeyi indirmeden bizi izlediğini görebiliyordum. Hava kararıyordu. Lillian geceyi orada geçirmek isteyip istemediğimi sordu. Havaya, yolların durumuna bakılırsa mantıksız bir teklif değildi bu ama ikimizin belli zaaflarının farkındaydım ve kendimi kaptırmak istemiyordum.

Robert kayıpken ayrılmak umursamazlık gibi görünüyordu ama neredeyse dört saattir oradaydım. Kendime Robert'ın defalarca ortadan kaybolduğunu hatırlattım. Benimle arabaya kadar yürümeyi teklif etti, Robert'ın bazen o yöne gittiğini, "Dikişlerinden" birinin bu hat üzerinde olduğunu söyledi. Dikkatli olmalıymışım, ormanda hayvanlar varmış. Sincaplardan korkmuyorum diye şaka yaptım ama gülmedi. Teklifini kabul ettim. Yolda yeniden koluma girdi. Bu şekilde görülmekten endişeliydim, bir an için pembe ya da kırmızı paltolu başka bir yolcu görüyor gibi oldum ama değildi, sadece kanat çırpan bir kardinal kuşuydu. Lillian Robert'tan bahsetti, ondan korktuğunu, Robert'ın kendisini tanımadığını, başka şeylere bağlandığını hissettiğini itiraf etti. Yağan kar ayak izlerimi silmişti. Bir süre yürüdük ama arabayı göremiyordum, daha uzakta olmalı dedim kendime ama orman her yandan aynı gözüküyordu. Arabayla önünden geçtiğimi hatırladığım, büyük ahırlı çiftliğe ulaştık. Her nasılsa arabayı gözden kaçırmış olmalıydık ama nasıl? Bu mümkün değildi, kimse gök mavisi bir DeLuxe'ü gözden kaçıramazdı. Geri döndük, bu kez arabamı park ettiğim yeri tanıdım. Araba yoktu.

Elbette, Robert'tı. Başka bir cevabı olamazdı. Eve döndüğümüzde Fin hizmetçi bize Robert'ın eve döndüğünü ama

arabayı görmediğini söyledi. Doğrusu, umurumda değildi. Sadece gitmek istiyordum. Sonra Robert dışarı çıktı ve bana orada olmamam gerektiğini söyledi. "Ruh Vârisleri" onu ziyaret amacım hakkında uyarmış, eğer her şeyin en iyisini biliyorsam gidip geri dönmemem gerektiğini de biliyor olmalıymışım. Anlaştık! Ama Lillian kalmamı istedi, saatin artık geç olduğunu, yolların güvenli olmadığını ve buna benzer şeyleri sıraladı. Ona benim de bir ailem olduğunu hatırlattım. Karımın anlayacağını, kadınların birbirini anladıklarını söyledi. Arabanın çalınmasına hiç şaşırmamış gibi görünüyordu. Buna anlam veremedim, sadece o evden gitmek istiyordum. Ondan beni götürmesini istedim. Bunu olumsuz karşıladı, karda başaramayacağımızı söyledi. Eve dönmem gerektiğini, ertesi sabah bakacağım hastalar olduğunu söyledim. Kararlıydım, evi, çocuğu, asık suratlı kız kardeşini, Fin hizmetçiyi (arabamı o çalmış olabilir mi acaba?) sevmiyordum. Tek isteğim gitmekti.

Lillian razı oldu. Eskiden ahır olan, şimdi bir vestiyer odasıyla birbirine bağlanan garaja gittik. Ford'unu çalıştırmak için yarım düzine deneme yaptı.

Yolun kenarına gelmeden iki yüz metre kadar ilerlemiştik ki bankete ve karla kaplı eğreltiotlarının olduğu bir eğime doğru kaydık. Bunu kasten yaptığına emindim. Lillian yine gözyaşları içinde benden özür diledi, ona yardım etmek için buralara kadar geldiğimin ve başıma bir sürü iş açtığının farkındaydı. Kolumu tuttu ve yüzümü, boynumu öpmeye başladı, üzerime tırmandı ve bacaklarını iki yanımda kenetledi. Cüssesi benden daha küçüktü ama benimle gösterge paneli arasında sıkışıp kalmıştı, ben de kapıya yaslanmak zorunda kalmıştım ve ilk başta onu üzerimden itemedim. Şok içindeydim, sonra, kısa bir an için, o şaşkınlıkla, ağzının sıcaklığına, yanaklarının serinliğine ve vücudunun ağırlığına kapılıp karşılık verdim

ama sadece bir an için, sonra aklım başıma geldi, kapı kolunu buldum ve karların içine yuvarlandık.

Ayağa kalktım. İkimiz de kendimize gelmiştik. Özür diledi, sertçe selam verip veda ettim. Gitmek zorundaydım, peşimden gelmemeliydi.

Oakfield yürüyerek gidilemeyecek kadar uzaktı. Neyse ki bir saat sonra yoldan geçen pikabı fark ettim. Yol boyunca, bir zamanlar pitoresk, şimdi ise korkunç çiftlik evlerinin yanından geçtim. DeLuxe'ü hangi ahırda bulabilirdim? Düşman yaratıklar tarafından izlendiğim hissine kapıldım. Hava koşullarından yıpranmış kapıların ardında bölgenin asık suratlı yerlilerini gördüm, her birinin uğursuz bir oğlu vardı.

22 Mart

Dün gece geç saatte ofisten çıktığımda karşımda Lillian'ı buldum. Önce irkildim, sokakta olay çıkaracak diye ödüm koptu ama özür dilemeye gelmişti. İyi değildi, beni sorunlarının içine çekmek istememişti. Bunun kendi yükü olduğunu söyledi, tek başına taşıması gerektiğinin farkında ama yine de zaman zaman böyle olabiliyormuş... Başkalarını da kendi sorunlarının içine çekebiliyormuş. Başkaları! Ama kim olduklarını sormadım. Her neyse, beni sağ salim görünce rahatladığını söyledi. Arabanın bulunup bulunmadığını sordu. Bulunmadığını bildiğinin farkındayım. Polise haber vermişler ve eğer söyledikleri doğruysa, komşularla da görüşülmüş ama bir sonuca varılamamış. Benden ne istediğini sordum. O uygunsuz anı unutmak ve kaldığımız yerden devam etmek istediğini söyledi.

Çocuğun artık ameliyat olmak istediğini söyledi.

Ha! Buna inanmadım, bu işte bir iş var diye düşündüm. Belki Robert ama daha büyük bir olasılıkla annesinin çevirdiği bir iş. Ama neden?

Ya Barnes? diye sordum.

Dr. Barnes'ın artık Robert'ı görmeyeceğini söyledi. Dr. Barnes duygularıyla işini birbirine karıştırmış.

Duyguları mı, diye sordum.

Bana tecavüz etmeye yeltendi, dedi soğukkanlılıkla. Evde. Robert dışarıdayken.

Daha önce olanları göz önünde bulundurursak buna da inanmadım. Benim için de aynı şeyleri söylüyor muydu acaba? Aklımda meslektaşımla aramızdaki anlaşmazlığa son verip bu kadının oyunlarına karşı güçlerimizi birleştirme düşüncesi vardı.

Yine de bir açıdan, bir tür zafer duygusu hissetmemek mümkün değildi. O buradaydı. Tek bir oğlu var ve ilk kez onu bana teslim etmeyi tamamen kabul etti. Evet bu bir zafer ama bana ne gibi tuhaf getirileri olacak acaba?

Konuşmaya başladığında bana daha da yaklaştığını fark ettim. Ağlamasından, beni tekrar öpmeye çalışmasından, birilerinin bizi akşamın erken saatlerinde sokakta yalnız görüp duruşumuzdan bir yakınlık sezmesinden korkuyordum. O an, ameliyatı gerçekleştirmeden ondan yakamı kurtaramayacağımdan, dönüp dolaşıp aynı noktaya varacağımızdan emin oldum. Peki bu Robert'ı ona eziyet eden iblislerinden kurtaracak mı? Eh, hiç şüphesiz onu susturacak. Artık onun ormanda dolaşmasından, kestane ağaçlarını korumasından, topraktan ot gibi biten komplo teorilerine meydan okumasından endişe duymayacak. "Salyaları akan bir et parçası" mı olacak? Tabii umarım öyle olmaz ama beklenmedik sonuçları olursa da o

bununla diğerlerinden daha iyi başa çıkacaktır. Bir eve, Fin kadın gibi bir hizmetçiye, ormanın sessizliğine sahip.

Hayır dersem, bu yara iltihaplanacak, o geri dönecek, beni ikna edecek, tehdit edecek ve baştan çıkaracak.

Ameliyatları perşembe günleri yapıyorum, bu nedenle yarın dedim. Akşam gelebilirler, diğer hastalardan sonra, günün son hastası olarak. Ameliyattan sonra bir takip vizitesi olacak, bu standart bir prosedür. Sadece bir vizite. Sonra yakamdan düşecekler, sorun çıkarmadan, gerçekten yardım edebileceğim hastalarla baş başa bırakacaklar.

AYNI AĞACIN BİRBİRİNİ İZLEYEN ÜÇ YILA. SIRASIYLA 1909, 1910 VE 1911'E AİT GÖRÜNTÜLERİ. WYNCOTE, PA.
[Dallar ölür ölmez kesildiler. Ağaç bu yaz ölecek (1912)].

Sekiz

Kuzey ormanlarındaki eve ikinci bir salgın geldi. İlki rüzgâr ve sporlar tarafından getirilmişken bu kez okların hedefi doğrudan eyaletler arasını, Amerika Kız İzcileri'ni ve cinsel arzuyu işaret ediyor.

Yıllar önce, Natick ve Weston sınırında, Nonesuch Göleti'nin kuzey kıyısında, İzciler'e ait bir mülk vardı. Burası, elli iki kampçı ile sayıları on altı ila yirmi arasında değişen danışman ve personelin her yaz bir araya gelerek yüzme, kürek çekme, okçuluk, resim ve el sanatları, doğa incelemeleri, drama ve müziğin tadını çıkardığı hoş, sakin kırsal bir alandı. Ziyaretçilere göre burası, "genç şehir sakinlerinden oluşan gruplara faydalı bir kırsal dinlence ve eğitim fırsatları sunmak için hayır işlerinde ve eğitici amaçlarda kullanılmaya uygun olarak tasarlanmış,"* eşi benzeri olmayan bir yerdi. Aynı zamanda, Massachusetts Paralı Yolu'nun güzergâhındaydı, araziye el konulması karşılığında izcilere tazminat olarak jürice belirlenen üç dolarlık tutar ödenmiş, buna karşılık izciler başkalarına ait araziler için düşük ödeme yapma konusunda kötü bir üne sahip bölgeye göre bile bu rakamın yetersiz olduğunu iddia ederek dava açmışlardı.

Arazinin satın alınmasının doğurduğu sonuçlar arasında, kampçıların mahremiyet ve uzakta olma hissini kaybetmelerinin yanı sıra, otoyolun içinden geçtiği küçük bir ormanın yok

* *Newton Girl Scout Council v. Mass. Turnpike Auth.*, 335 Mass. 189 (1956).

edilmesi de vardı. Ormanın çoğu meşe, huş ve çam ağaçlarından oluşuyordu. Aralarında Hollanda karaağaç hastalığından ölene kadar kampın girişinde sıralanmış on dört karaağaç da vardı. Paralı Otoyol İdaresi, iyi niyet göstergesi olarak kampçılar için bunlardan birkaçını yakacak odun haline getirmiş ve bir şubat sabahı, kayak tatiline giden yeni evli bir çiftin, kadının tuvalet ihtiyacını gidermesi için durduğu çıkış yolunun yakınına düzgün odun yığınları halinde dizmişti.

Karısı tuvaletini yaparken güzel karısının soğuk, karla kaplı tarlada çömeldiği düşüncesiyle hafiften tahrik olan koca, Tom, aklına kiraladığı kulübeyi ve sevişme planlarını getirdi. Bu sayfalarda kısaca bahsedilen ama oldukça önemli bu adamın şöminelere büyük bir ilgisi vardı. Geçmişinde böyle bir fetişi doğuran şeyin ne olduğu belli değildi. Gençliğinde kamp ateşinin yanı başında baştan çıkarıldığı olmamıştı. Çocukken sahiden de "ilkel sahne" denilen şeye tanık olmuştu, anne babası şömineden uzakta, çamaşırhanedeydiler ama çamaşırlar onda cinsel açıdan herhangi bir etki yaratmıyordu; ne iyi ne de kötü, bir şey ifade etmiyorlardı. Hayal meyal, mutfaktaki ateşin önünde bir kontu baştan çıkaran mutfak hizmetçisiyle ilgili müstehcen bir kitap okuduğunu hatırlıyordu. Ama kız aynı zamanda şahinciyi av yerinde, seyisi ahırda ve misafir bir baronu zindanda baştan çıkarmıştı ve bu yerlerin hiçbiri onda en ufak erotik bir çağrışım yaratmıyordu. Buna karşın şömineleri düşündüğünde arzu onu yakıp kavuruyordu. Şömine kelimesinin kendisi bile yeterliydi: "şehvet" ve "şuh" kelimelerinin "ş" harfiyle başlayıp dudakların birleşip açılmasıyla çıkan "m" harfi ve vurguyu düşürerek teslimiyet çağrıştıran bir son hece.

Evliliğine bakir olarak adım atan Tom, o zamandan beri pek çok kez cinsel birliktelik yaşamış ama henüz hayalini gerçekleştirememişti. Nasıl da düşlüyordu bunu! Karısının dolgun

memelerinde titreşen sıcacık ışık. Şöminenin önüne serilen bir halının (ayı postu ya da "İran halısı") üzerinde yuvarlanan bedenler. Kadının kasıklarındaki nemli bukle ikinci bir alev gibi. Ey, vahşi kurban sunma ve arınma ritüeli! Bir meslektaşından kulübeyi öğrendiğinden beri bu tür düşleri daha da artmıştı (alevlenmişti de diyebiliriz). Boston'da istimle ısınan bir dairede yaşıyorlardı ama bu aynı şey değildi.

O halde, İzci Kızlar'ın eski ormanlık arazisinde karısını beklerken gözleri paralı yolu yapanların bıraktığı odun yığınına takılınca aklından geçenlere şaşırmamamız gerekir. Kulübenin yakacak odunla dolu olması gerektiğini düşündü ama yine de çoğu konuğun onun gibi ateşten hoşlanmadığı geldi aklına. Nihayet kulübeye vardığında hayallerinin cimri bir ev sahibi yüzünden suya düştüğünü görmek ne büyük bir bunalım olurdu!

Etrafta kimse yoktu. Chevy Nomad'larının geniş bagajında hâlâ yer vardı. Odun yığınından birkaç kütük almanın kimseye bir zararı olmazdı.

Karısı döndü ve yollarına devam ettiler. Akşam kulübeye ulaştılar. Ardından Tom'un hayal ettiği her şey gerçekleşti. Beş gün boyunca kendini tekrar tekrar coşkunun doruklarına çıkmış buldu. Ateşin ışığı, sevgilisinin boynunda biriken terin üzerinde nasıl da parıldıyordu! Ya karısının ateşin karşısında ısınan kalçalarını hissettiğinde yaşadığı şok! Kulübenin duvarlarında vücutlarının oynaşan gölgelerini izlerken zaman zaman birer ölümlü değil de kıyamet sonrası bir dünyanın yanan harabelerinde çiftleşen iki canavarlarmış gibi hissediyordu. Kayak yapmaya da gittiler.

Görünen o ki, yakacak odun çalmak gereksizdi, kulübede yeterince odun vardı. Böylece, gün gelip de çift isteksizce Nomad'larına geri döndüğünde geride birkaç karaağaç kütüğü ve

bu karaağaç kütüğünün kabuğunun altında kışı geçiren Scolytid böceğinin larvalarını bırakmış oldular.

Dikkatimiz şimdi böceğe çevriliyor.

Genç çift sevişmelerine kısa bir ara verip Tom'un ayaklarını daha iyi yerleştirmek için üstüne bastığı kütüğün kabuğunu geri çekmiş olsaydı, böylesine şahane bir sanat eserinin nasıl ortaya çıktığını merak edebilirdi. Çünkü karaağaç kabuk böceklerinin larva odacıkları tam bir başyapıttır. Onları neyle kıyaslayabiliriz ki? Oyulmuş Viking labirentleriyle mi? Pasifik Adası sakinlerinden bazılarının yüz dövmeleriyle mi? Dev bir kırkayakla mı? Ama bu odacıklar benzersizdir. Öyle bir simetri, öyle bir zarafet! Buna kıyasla diğer böcekler, arkalarında dolambaçlı, esrik dalgalar bırakan akılsız tökezleyicilerdir.

Ancak genç âşıklarımızı daha da şaşırtabilecek şey, bu dolambaçlı labirentin sadece altı ay öncesinde kendilerininki gibi bir zevk sarayı olduğunu öğrenmek olurdu.

Böceğe gelecek olursak, oynaşma, böceklerin cinsel birleşmeyle sonuçlanan oynaşmalarının çoğu zaman başladığı gibi bir tür ahşap işçiliğiyle başladı. Bir pirinç tanesinden biraz daha küçük dişi bir böcek, bir yaz günü kendini çıkış yolunun yanındaki kütük yığınının arasında dolaşırken bulmuştu. Oraya nasıl geldiğini bana sormayın, o da kendisinden önce annesinin de yaptığı gibi başka bir kütükten oraya gelmişti, ta en başından beri kütükler ve böceklerde durum böyleydi. Karnı açtı ve karaağaç kütüğünü bulduğuna o kadar sevinmişti ki tüylü küçük kıçını salladı. Yuva yapacak bir yer bulana kadar bir süre ağaç kabuklarının üstünde gezinip durdu. Bu onun ilk yuvasıydı ama ortaya çıkan eser içgüdüsel olarak yapılmıştı. Delerek içeri girdi, düz ve pürüzsüz bir koridor kazdı, koridoru

temizledi, buraya yerleşti ve boş odacıklardan havaya doğru yayılan bir alarm feromonu saldı.

Nasıl bir parfümdü bu öyle! Threo-4-methyl-3-heptanol! Alfa-multi-striatin! Alfa-cubebene! Oradan geçerken uçuşunu yarıda kesen, antenleriyle havayı tarayan ve dişinin sondaj deliğine doğru bir U dönüşü yapan genç delikanlıyı suçlayabilir miyiz hiç? Dişinin kokusu güçlendikçe erkek böceğin üst kanatları şehvetle ürperdi. Ağaç kabuğunun içinde, koridorun içi nasıl bir cennetti öyle! Koku oldukça baskındı – dişinin döl yatağına girmiş gibiydi. Mırıldandı ve içeri daldı, dişinin kokusundan öylesine etkilenmişti ki neredeyse bir akarla çiftleşecekti. Akarlar uzaklaştı – kızgınlık dönemindeki bir çift kabuk böceğinin yoluna çıkmamayı çoktan öğrenmişlerdi.

Minik azgınımız oradan koridor boyunca hiçbir engele takılmadan ilerledi. Peki, dişinin yarattığı eseri takdir etmek için mi durmuştu? Sanmam. Çünkü karanlığa rağmen yaklaştığını hissedebiliyordu. Keşke dişinin mabedine yaklaşırken ona neler söylediğini ve dişinin de kendi şehvet dolu mırıltısıyla ona nasıl karşılık verdiğini bilebilseydik. Başını eğdi – bunu neden yaptığını bilmiyordu ama bu tür hareketler böceğin öz sıvısında kodlanmıştı. Ona dokundu. Önce ön kısmına, sonra da – ah, Tanrım, ağzına. İnce dikenlerini karnına sürttü. Üreme organında bir kıpırdanma hissetti, on dört günlük dünyevi varlığı boyunca bu şeyin neye yaradığını merak etmişti ve işte şimdi bunun cevabını almıştı. Dişinin döl yatağı açıldı, erkeğin üreme organı uzadı, geri çekildi, tekrar uzadı. Daha önce böyle bir hareket kabiliyeti olduğunun farkında bile değildi. Üreme organının kendi aklı varmış gibiydi.

Dişinin üstüne çıktı.

Sonra dişi onu üstünden attı, duvara öyle bir şiddetle çarptı ki, onları dikizleyen akarlar korkuyla kaçışmaya başladı.

Şaşkınlık içinde, mis kokulu odanın bir köşesine sindi... Ama neden? Nasıl? Saldığı koku! Tahrik eden sesi! Açılan döl yatağı! Ve sonra onu böyle bir şiddetle karşılaması! Orayı terk etmek öyle kolay bir şey değildi: Pirinç tanesi genişliğindeki bir koridorun içinden üreme organınız dışarı sarkmışken geri dönmeyi deneyin bakalım. Meraklı akarların alaycı cıvıltıları daha da güçlendi. Lanet olası küçük piçler, tekrar deneyecekti.

İleri atıldı, anteniyle dişinin yan taraflarına hafifçe dokundu, mırıldandı ve başını eğerek saldırısını bekledi. Ama dişi bu kez ona saldırmadı. Çekingen bir tavırla ona baktı ve yeniden yaklaştı. Bir dokunuş daha, sonra dişi ona döndü. Onun gözleri önünde dişinin koksitleri yükseldi. Merhabaa! Dokunaçları titredi. Ayakları olduğu yerde kıpırdandı ama sonra ilk başarısızlığı aklına geldi ve kendini dizginledi. Kendi ekseninde hafifçe döndü, üreme organının geri çekilmesini bekledi, sonra döndü ve ona doğru bastırdı, sırt sırtaydılar, üreme organı yeniden şişti ve dişinin içine doğru kaydı. Dişi onu mis kokulu ininin derinliklerine çekti.

Bu birleşmenin ürünü, ana koridorun duvarlarına oyulmuş çukurlara bıraktığı yumurta yığınıydı.

Bir sonraki baharda larvalar yumurtalardan çıktı. Her biri bir imparatorun gözde çocuğu kadar tombul ve şımartılmış krem rengi küçük boncuklardı, merkezdeki odacıktan gelip paralel sıralar halinde karaağaç parçasını kemirmeye başladılar. Nihayet karınlarını doyurup pupa evresine geçmek için durduklarında, o muhteşem tasarımlı Viking labirentini yaratmışlardı.

Ama unuttuğumuz bir şey var. Larvalar uyandığında bu karaağaç parçasının içindeki koridorlar boş değildi, paralı otoyol için kesilmeden önce onları öldüren mantarla kaplıydılar.

Hikâye şimdi yeniden ilk böcek ve eşinden, Tom oradan ayrıldıktan sonra, bir nisan sabahında kabuğu kemirip yolunu bularak özgürlüğüne kavuşan yedinci böceğe geçiyor. Böcek ortaya çıktığında kabin karanlıktı ve yeni, soğuk evreninde yönünü bulması biraz zamanını aldı. Antenleri titriyor, başı dönüyordu. Mantar sporlarıyla yüklü halde kulübenin çatı kirişine doğru uçtu ve orada bir oyuk gördü. Çatıda durakladı ve sonra havalandı.

İngiliz ordusundan emekli bir binbaşının ön avlusunu gölgelendirmesi için diktiği karaağacı bulsun diye yola çıkmamıştı elbette. Karaağaç kokusu her yerdeydi. Canlı karaağaç, hasta karaağaç, ölü karaağaç, yabani karaağaç, dikilmiş karaağaç. Ormanın dışında, New England'daki neredeyse her kasaba ve şehir, caddelerini süslemede bu ağacı kullanmıştır. Kayganlaştırıcı bir sıvı ağız kısmındaki yapıların üzerine yayılmış. Kısa hayatında ilk kez ne kadar iştahlı olabileceğine dair bir fikir edinmişti. Ama rüzgâr şiddetliydi ve artık daha fazla yükseldiğini fark etti. Rüzgâr onu ormanların, tarlaların ve ulaşamayacağı bir ziyafetle dolu sokakların üzerinden geçirdi. Bir vadiden yukarı. Sonunda aşağı inmek için mücadele ettiğinde sarı bir evin üzerinde süzülmeye başladı.

Bacaya çarpıp iki kiremidi aşağı düşürdüğünde çok hızlı uçuyordu, sonra kendini toparladı ve antenleriyle havayı yokladı. Mantar sporları böceğin kanatlarını hâlâ gümüş renkli çizgiler halinde kaplıyordu. Dört metre ötede, karaağacın koku salan yaprakları açıkça görülüyordu. Bu neredeyse iki yüz yaşında ulu bir ağaçtı. Uzayan ağaç gölgesine kısa bir uçuşla ulaştı, burada biraz durakladı, gün ışığına veda edip kemirmeye başladı.

Ladin Kabuğu Böceğinin Üreme Kolonisi.

Dokuz

Kendini dostlukla ve hayır işleri aracılığıyla daha iyi bir gelecek yaratmaya adamış, bir mezhebe bağlı olmayan Kadın Hayırseverler Derneği'ne üye olduktan kısa bir süre sonra hapishane mektup arkadaşı programına katılmıştı. Kasabanın kütüphanecisi Agnes Taylor onun yalnızlık çektiğini sezmiş ve onu davet etmişti. Grup her hafta ilçedeki farklı evlerde toplanıyordu, bazen neredeyse iki saat uzaklıktaki bir ev oluyordu bu. Ama araba kullanmayı dert etmiyordu, toplantılar onu oyalıyor, evden çıkıp dünyaya karışmak için bir neden veriyordu.

Vilayet grubunda on iki kadın daha vardı. Bazen değişiklik gösterse de haftanın gündemini belirlemek ev sahibinin sorumluluğundaydı. Toplantılar tutanakla başlar, önemli duyurularla devam eder, sonra okumalarla ve özel hususlarla ilerler, ardından sosyal yardımlar konuşulurdu. Yıllar boyunca, yardımlar katılımcıların kişisel çıkarlarına bağlı kalmış, göçmenlere, mahkûmlara ve çocuklara öncelik verilmiştir. Çocuklara yönelik programlar, Hayırseverler'in pagan olduğu yönündeki suçlamaların ardından askıya alınmıştı ancak bu tamamen gerçek dışıydı. Kimsenin gözü göçmenlerin ya da mahkûmların üzerinde olmadığından onların programlarına dokunulmamıştı.

Aylık mektup arkadaşı programı, vilayet grubunun kurucularından Bayan Trumbull'ın en büyük oğlu Community College'dan* Profesör John Trumbull tarafından organize edilmiş-

* Bölgedeki öğrencilere iki yıllık üniversite eğitimi sağlayan kamu kurumu. (e.n.)

ti. Profesör Trumbull yaklaşık on yıldır Concord'daki eyalet hapishanesinde eğitim ve rehabilitasyon amaçlı bir girişim kapsamında edebiyat dersi veriyordu. Dersin adı Esaret Öyküleri'ydi ve zaman içinde mahkûmların birinci ağızdan anlattığı öykülerin uzun tarihini –İncil'den Martin Luther King Jr. ve Aleksandr Soljenitsin'in son yazılarına kadar– inceliyordu ve bunların çoğu Profesör Trumbull'ın editörlüğünü yaptığı *Esaret Öyküleri* adlı derlemede yer alıyordu. Mektup arkadaşı programının başlangıçtaki amacı Hayırseverler'in ve mahkûmların dersteki konular hakkında birbirlerine yazmalarıydı ancak en başından beri Hayırseverler okunacak kitaplara zaman ayırmakta zorlanmışlardı. Bu yüzden mahkûmlar kitaplar hakkında yazdılar, Hayırseverler de... Şey, onlar da akıllarına gelen herhangi bir konuda yazdılar. Ancak Profesör Trumbull'ın *Küçük Dorrit*'i konuşacak nitelikte olduğunu düşünüyordu hepsi. Trumbull yazın yeteneğiyle mahkûmların gelişimine katkı sağlayabilir, Hayırseverler de onlara dostluklarını sunabilirdi.

Lillian çok geçmeden grubun en üretken mektup yazarı ya da Profesör Trumbull'ın deyimiyle "yıldızı" olduğunu kanıtlamıştı. Başarısıyla gurur duyuyordu, bu hem yalnızlığını hem de düşünme yetisiyle ilgili endişelerini hafifletiyordu. Kendindeki değişiklikleri ilk ne zaman fark ettiğini hatırlayamıyordu. Aklı hep biraz havadaydı ama öyle zorluklara katlanmıştı ki, zaman zaman kafasının dağınık olması, Agnes'ın da dediği gibi, anlaşılabilir bir durumdu. Ama son günlerde her zamankinden daha fazla şeyi unutuyor gibiydi, hangi erzağa ihtiyacı olduğunu, hatta gruptaki kadınların ona hediye ettiği çok hareketli, terrier cinsi köpeğinin adını bile. Yeni sokak tabelaları, eski çiftlik evlerinin yıkılması ve asfaltlanan toprak yollar yüzünden kaybolmak artık işten bile değildi. Daha da kötüsü, artık toplantıları takip etmekte zorlandığını ya da diğerlerinin

kendisini takip etmekte zorlandıklarını hissetmesiydi. Hatta bir keresinde Agnes ve Sally Garfield toplantı bitiminde yanına gidip bir sorun olup olmadığını sormuşlardı. Öfke ve şaşkınlıkla, "Elbette, hayır!" diye karşılık verip arabasına gitmiş, Agnes ve Sally arabasının camına vururken nereye gideceğini kestiremediğini fark etmişti. Kendini hastanede buldu, idrar yollarında enfeksiyon vardı. Düşünebiliyor musunuz? Böyle bir kafa karışıklığının sebebi idrar yolları enfeksiyonuydu! Ama enfeksiyon geçtiğinde zihni eski haline dönmemişti.

Mektup arkadaşlığı programını sevmesinin bir nedeni belki de buydu. Çünkü yazabiliyordu ve mahkûmun kendisinden sıkılacağından ya da onu yanlış anlayacağından endişe etmiyordu, sıkılsalar ya da onu yanlış anlasalar bile merhametliydiler, dahası "dünya" ile temas kurabildikleri için minnettardılar. Üstelik, herkesin her zaman en iyi kararları vermediğini biliyorlardı. Tıpkı sabrettikleri takdirde bir dostun gerçek özünün zamanla ortaya çıkacağını bildikleri gibi.

Lillian dahil olduğunda programda altı mahkûm vardı. Üçü en başından beri oradaydı, diğer üçü de yeni katılmıştı. Uygulama basitti. Profesör Trumbull her ay mektupları Hayırseverler'e ulaştırıyor, karşılığında da mahkûmlara ulaştırılacak mektupları topluyordu. Trumbull mektupları okumuyordu, –mahkûmların gerçek bir iletişim içinde olduklarını hissetmeleri mühimdi sadece– ancak grup, mahkûmların mektuplarından önemli noktaların birbirleriyle paylaşılmasına teşvik ediliyordu. Ama *sırları* paylaşmayın, dedi Trumbull. Öğrencileri (onlara "mahkûm" demiyordu) güvenin zor bulunduğu dünyalara aitlerdi.

Mahkûmların sırlarını paylaşmamak ilk kuraldı. İkinci kural, kimse kendisi söylemedikçe bir mahkûma suçunu ya da

tahliye tarihini asla sormamalıydı, kendisi söylediğinde bile bu tür konulara aşırı ilgi gösterilmemeliydi. Üçüncü kural ise, bir mahkûmun masumiyet iddiasını asla sorgulamamaktı. Lillian'a ikinci ve üçüncü kuralla çelişir gibi görünen (en azından ruhen) dördüncü kural, kişinin yalnızca ilk adını kullanması ve asla ev adresini yazmamasıydı.

Beş yıllık mektup arkadaşlığında Lillian'ın on dört mektup arkadaşı olmuştu. Bunlardan bazıları hiçbir açıklamada bulunmadan yazmayı bırakmış ama diğerleri koşullar engel oluncaya kadar düzenli olarak yazmaya devam etmişti. Düzenli yazıştığı son mektup arkadaşı Henry Jones'tu. En sevdiği de oydu. Henry, Profesör Trumbull'ın dersine yazıldığında seksen yıllık cezasının yarısını tamamlamıştı. Lillian onu, hayal gücünden yoksun, yargılayıcı ve ağır kanlı mektup arkadaşı Gail Turner'dan devralmıştı. Lillian, Henry hakkında pek çok şey biliyordu çünkü Henry kendisiyle ilgili neredeyse her şeyi onunla paylaşıyordu – Hayırsever mektup arkadaşlarının mahkûm taksonomisine göre Henry bir "itirafçı"ydı. Bu sözcük ilk önce Lillian'ı şaşırtmıştı, çünkü itiraf eden değil, itirafı dinleyen kişi anlamına geldiğini düşünmüştü. Henry ona her şeyi anlatmıştı – içinde tuttuğu, anlatmak istediği çok şey vardı. Bir adamla bir kadının öldüğü soyguna katıldığında on yedi yaşındaydı, onları o öldürmemişti. Lillian'a defalarca anlatmış, mahkeme kayıtlarının da kendisini doğruladığına yemin etmişti. Plan, çifti biraz cep harçlığı için soymaktı ama sonra işler kontrolden çıkmıştı. Yaşananların kendi hatası olmadığını yazmıştı ona. O sadece bir çocuktu. Neyin iyi neyin kötü olduğunu bilemeyecek kadar küçüktü ama yetişkin bir insan olarak yargılanıp hüküm giyecek kadar büyüktü.

Aradan geçen onca zamana rağmen, yazışmaya ilk başladıklarında Henry hâlâ öfkeliydi. Ancak Lillian, diğer

Hayırseverler'in tavsiyesiyle, üçüncü mektubunda onu okunacak kitaplara odaklanmaya ve hayatındaki olumlu şeylerin peşine düşmeye teşvik etmişti. Sonrasında Henry ona yazmamıştı ve Lillian geri dönüp baktığında duyarsız, hatta incitici görünen bu tavsiyelerinden dolayı pişmanlık duyuyordu: Henry'nin babası o daha bebekken öldürülmüş, annesi de Henry on iki yaşındayken alkol yüzünden vefat etmişti. Ama sonra, sürpriz bir şekilde, Henry'den özür içeren bir mektup geldi, böbrek enfeksiyonu nedeniyle hastaneye kaldırılmıştı. Hayatındaki olumlu şeylerle ilgili tavsiyesine gelince... Bahsettiği kız kardeşleri olmalıydı. Her zaman onları düşündüğünü, birinin hayırsız bir oğlu olduğunu, evde kalmış diğerinin ise eklemlerinin büküldüğü, oldukça acı verici bir hastalıktan mustarip olduğunu yazmıştı.

Mahkûmları sınıflandırmanın yanı sıra, Hayırseverler'in kendilerine özgü bir taksonomisi de vardı ve bu taksonomiye göre Lillian bir "boşboğaz" idi. Bazıları için her şeyi ortaya dökmek ideolojik bir duruş olsa da Lillian için bu biraz daha istemsizdi. Her zaman kendini tutamayan biri olmuştu, gerçekten de bazen diğer insanların çekimine öyle kapılıyordu ki başı belaya giriyordu. Kocasına öyle âşık olmuştu ki bu durum onu korkutuyordu ama kocasının ölümünün üzerinden daha bir ay bile geçmeden kendini başka bir adamla, ondan sonra da bir başkasıyla bulmuştu. Her seferinde, hayatına aldığı adamın tarifsiz büyüklükteki boşluğu doldurabileceğini hissediyordu. Elbette bunu doğrudan Henry Jones'a söylemedi çünkü ona da âşık olduğunu fark etmişti. Ama ona âşık olduğunu söylemek yerine, insanın sorumlulukları konusunda ne kadar dikkatli olması gerektiğine dair üstü kapalı bir şeyler yazdı ki onun durumunda bu sorumlulukların neredeyse tamamı oğluyla ilgiliydi.

Kalbini insanlara açmaya meyilli olmasına rağmen, hayatına yön veren hadiseyi, yani oğlunun hastalığını Henry'yle paylaşması yaklaşık beş ayı buldu. Henry'nin şizofreni denen hastalık hakkında ne bildiğini sormuş, Robert'ın ergenlik çağının sonlarından beri bu hastalıktan mustarip olduğunu ve bu nedenle birçok kez hastaneye yattığını anlatmıştı. Henry'ye bu yüzden yeniden evlenmediğini söylemişti. Robert diğer insanlar için tehlike arz etmiyordu ama hastalığının etkilerine şahit olmak dehşet vericiydi. Hayatına giren birkaç kişi oğlundan ve oğlunun dünyanın başına geleceğine inandığı felaketi önlemek için yaptığı ritüellerden korkuyordu.

Beklenmedik bir şekilde Henry'nin hastalığa dair bilgisi vardı çünkü kuzeni şizofreni hastasıydı. Ayrıca, Profesör Trumbull'ın dersinde, akıl hastanesinde beyninin bir kısmı kesilip alınmış ve "sebze" haline gelmiş biriyle ilgili bir kitap okumuşlardı. Bir anne için taşıması kolay bir yük değil, diye yazmıştı, buna şüphe yoktu ama onu ayakta tutan da bu annelik sevgisiydi. Henry'nin bir anlamda kendi annesi ya da annesinin kaybını kastettiğini biliyordu. Bir hafta boyunca kendisinin Robert'a bu kadar değer verdiğini duyunca Henry'nin kıskanacağından endişe etmişti. Yine de kendine engel olamıyordu. Tırmık, Dikişler ve Ruh Vârisleri'nden bahsetti ona, bunlar kulağa çok tuhaf geldiğinden iyi şeylerden de bahsetmeyi ihmal etmedi. Bir kere Robert oldukça zekiydi, tarih ve bilim konusunda bilgiliydi ve neredeyse her bitkinin, her mantarın, her kuşun adını söyleyebilirdi. Bulduğu her şeyle ilgili notlar tuttuğu yüzlerce defteri vardı.

Henry'nin sözünü ettiği ameliyata gelince uzun bir zaman önce az kalsın Robert'ı bu ameliyata sokacaktı. Ancak ameliyat günü geldiğinde, başka bir hastanın annesi karışıklık çıkarmış, doktor kadınla ilgilenirken Robert doktorun masasından vaka

notlarını çalmıştı. Notlar hâlâ ondaydı! Oğlu o notları çaldığı için şanslıydı çünkü doktor korkunç şeyler yazmıştı. Eğer ameliyat gerçekleşseydi, Robert, Henry'nin okuduğu kitaptaki adam gibi, hatta ondan daha kötü bir vaziyette olabilirdi. Hayatında birinin onu ve oğlunu koruduğunu hissetmişti o an.

Deux ex machina, diye yazdı Henry, bu terimi Profesör Trumbull'ın dersinde öğrenmişti. Her mahkûmun tüm kalbiyle inandığı şey buydu: Bir gün onları esir alanlar daha büyük bir güç tarafından öldürülecek ya da hapishane duvarları yıkılacaktı.

Lillian doktorun Robert'ın hastalık seyrinde bir değişim imkânına işaret ettiğini yazmıştı, doktordan başka güvenecek kimsesi yoktu. Ormanda dolaşmasına izin vermek oğluna tek iyi gelen şeymiş gibi görünüyordu, arazileri kilometrelerce yürüyebileceği devlet ormanına bakıyordu. Bazen günlerce bu ormanlarda dolaştığı olurdu. Başlangıçta çok korkmuş, ama sonraları oğluna güvenmeye başlamıştı. Gezgin bir adam, diye yazmıştı Henry, bir avare. Ama Robert avare değil, diye düşündü Lillian. *Avare*, özgür bir ruhu çağrıştırıyordu ama Robert omuzlarında korkunç bir yük taşıyordu ve hiç de öyle özgür bir ruh değildi. Gezmek istemiyor, diye yazmıştı Lillian, gezmek *zorunda*. Önceki yaz, o ve Henry yazışmaya başladıktan kısa bir süre önce, Robert ortalardan kaybolmuştu.

Sonraki haftalar ve aylar boyunca, onun neden ortadan kaybolduğunu anlamaya çalıştı. Tuhaf olan şey, kaybolduğunda Robert'ın yıllardır hiç olmadığı kadar sağlıklı olmasıydı. Anneli adında bir hizmetçileri vardı ve Robert'ın hayatının büyük bir bölümünde onlarla birlikte olmuş, o hastalandığında da birlikte taşraya taşınmışlardı. Bir yıl önce Anneli boyundaki yumru için doktora gitmiş ve geri döndüğünde kanser tedavisi için şehre gitmesinin önerildiğini söylemişti. Ama

tedavi olmak istemiyordu. Doktorlar tedavinin kendisine birkaç ay daha zaman kazandıracağını ama öte yandan onu daha da hasta edebileceğini söylemişlerdi. Ormandaki evi satıyordu ve orada ölmeye karar vermişti. Yıllarca Lillian'a o bakmıştı ve şimdi Lillian ona bakacaktı.

Asıl şaşırtıcı olan Robert'taki değişimdi, sanki gerçek dünyanın gereksinimleri onu eski haline geri getirmişti. Bahar ve yaz ayları boyunca evde kalıp temizlik ve yemek işlerine yardım etmiş, Anneli'nin yatağının başında ona destek olmuştu. Bir yaz sabahı Anneli hayata gözlerini yumduğunda Robert yanı başındaydı, olanları annesine anlatmak için koştu. Sonra yürüyüşe çıktı, eve döndüğünde bir şeyler değişmiş gibiydi. Tırmık'ın geri geldiğinden endişe ediyordu çünkü oğlu kanepede gözleri kapalı vaziyette oturuyor, etrafındaki çığlıkları duyan ama onları engelleyemeyen biri gibi hareket ediyordu. Ertesi sabah bir şeyler yazmaya başladı. Yanında bir not defteri bulunduruyordu, ilerleyen aylarda saatler boyunca yazıp durdu, hatta Kaliforniya'da profesör kız kardeşi Helen ile de mektuplaştı. Derken bir gün, her zamanki gibi dışarı çıktı ama bu kez geri dönmedi.

Yaz aylarıydı ve Lillian onun uzun yürüyüşlerine alışıktı. Bu nedenle, üç gün geçene kadar polise haber vermedi. Dahası, polis Robert'tan bıkmıştı, yıllar boyunca Lillian ve ormanlarına gizlice sokulup kendi kendine konuştuğunu gören komşuları defalarca polisi aramıştı. Bir gün boyunca köpeklerle aradılar ama izlerin belli belirsiz olduğunu söylediler. Lillian yalan söylediklerinin farkındaydı, o köpekler her şeyi bulabilirlerdi. Bu onların pes ettiklerini gösteriyordu.

Sevgili Lillian, ne kadar acı çekmişsin! diye yazmıştı Henry. Tanrı annemi, devlet de özgürlüğümü elimden aldı ama benim

gibi çocuksuz bir adam bile yeryüzünde evlat kaybetmekten daha kötü bir ceza olamayacağını bilir.

Henry dindar, Metodist bir aileden geliyordu ve inancı hapishanede daha da güçlenmişti. Teselliyi belki de kilisede bulabileceğini yazmıştı Lillian'a. Üyesi olduğu derneğin yaptığı hayır işlerine derin bir saygı duyuyordu ama Tanrı'nın rızası olmadan hiçbir iş mümkün değildi.

Lillian bunları ona yazmadı: Bazen ormana gittiğimde, Robert'ın ormanına, yokluğuyla o kadar sarsılıyorum ki ağaçlarının önünde diz çöküp dua ediyorum. Toprağı elime alıp konuşuyorum. Ondan oğlumu eve getirmesini istiyorum.

Neden olmasın, diye düşünmüştü Lillian. Robert zaman zaman toprağın fısıldadığını duyuyordu. Belki onunla konuşursa, oğluna haber verebilirdi.

İstediği şeyin, onunla yeniden ilgilenecek birisi olduğunu yazdı Henry'ye. Henry Jones'u düşünüyordu, onu kollarına aldığını, vücutlarını yan yana hayal etti, ikinci kuralı çiğnedi ve şartlı tahliye edilip edilemeyeceğini sordu ona.

Henry bu soruya cevap vermedi, bu yüzden bir sonraki mektupta yine sordu ve ancak o zaman bunun mümkün olmadığını yazdı Henry, cevap hayırdı.

Lillian kötü bir haldeydi. İdrar yolu enfeksiyonundan kısa bir süre sonra, o ekimde, geceleyin bir uğultuyla uyanmış, pencereye gidip ormandan esen rüzgârı dinlemiş ve evin dışındaki yaşlı karaağacın hışırtısını duymuştu. Yağmur yağıyordu ve tarla parıldıyordu, toprağın gevşediğini ve kayaların karanlık sulara dönüştüğünü hissetti. Delirdiğini düşündü ve aslında böyle olmadığını kendine göstermek için pencereyi açtı. Fırtınanın gücü onu yere devirdi, sular açık pencereden içeri girdi, rüzgâr perdeleri havalandırdı, kâğıtlar havaya savruldu. Ayağa

kalktığında korkunç bir ses duydu, tüm ev yerinden oynuyor gibiydi, resimler yere düştü ve ışıklar söndü.

Ertesi sabah yatağının yanında, ıslak battaniyelere sarılmış halde, yere saçılmış kâğıtlar ve su birikintilerinin arasında uyandı. Aynaya baktığında yüzündeki sıyrıkları gördü, kalçası ve bileği incinmişti ama hâlâ yürüyebildiği için şükretti. Fırtına dinmişti ama dışarıdaki manzara neredeyse tanınmaz haldeydi, her yerde devrilen ağaçlar vardı ve alt üst olmuş toprakta küçük dereler oluşmuştu.

Terrier –Charlie, evet adı buydu!– havlıyordu, bu yüzden onu dışarı saldı ve kendisi de hasarı incelemek için dışarı çıktı, hâlâ geceliğiyleydi. Korkunç sesi rüyasında işitmemişti. Karaağacın büyük bir dalı düşmüş, bacayı ve evin "büyük" kanadının bir kısmını ezmişti.

İşte o zaman yağmurun yağmaya devam ettiğini fark etti. Charlie'ye seslendi ama köpek devrilen ağaçların arasında bir şey bulmuştu, gelmedi.

Öğleden sonra polisler geldi. Vadinin genelinde büyük bir hasar meydana gelmişti ve insanların iyi olup olmadıklarını kontrol ediyorlardı. Polisleri ürkekçe karşıladı, evin güvenli olmadığına karar verip onu evinden çıkaracaklarından korkuyordu. Çatıyı en kısa zamanda tamir ettireceğine söz verdi. Ama o iyiydi. Zaten evin o bölümüne nadiren giderdi çünkü orada babasına ait tüyler ürpertici, doldurulmuş bir puma vardı –evet, onu babası avlamıştı– durumun aciliyetini anlıyordu, tamir ettireceğini söyledi. İnsanlar Robert hakkında pek çok kez şikâyette bulunduklarından memuru iyi tanıyordu, bölgede yaşayan eski bir aileden geliyordu ve oğluna karşı hep önyargısız davranmıştı. Ona çay ikram etmeyi düşündü ama uzun zamandır temizlik yapmadığı için evinin halinden utanıyordu.

Ertesi gün Profesör Trumbull'ın Hayırseverler'i ziyaret günüydü. O zamanlar Lillian'ın üç mektup arkadaşı vardı: Henry, ismi bir yerden tanıdık gelen ve bazen kısaca Will adını tercih eden William Blake ve Edward Kelly adında başka biri. Ne Will ne de Ed, Henry gibi bir mektup arkadaşıydı, yine de çoğu mahkûmdan iyiydiler. Lillian onların sıkıntılarını biliyordu, o da kendininkileri onlarla paylaşıyordu. O haftanın mektuplarını çoktan yazmıştı, fırtınayla ilgili bir ekleme yapıp yapmamakta kararsız kaldı, mektuplarda birinin kendisine evinden taşınması gerektiğini söyleyeceğinden korkuyordu. Sadece Henry'ye bir not ekledi: Kendimi çok kötü hissediyorum, Robert'ımı bir daha asla göremeyeceğimden korkuyorum.

Toplantı arabayla yaklaşık bir saatlik uzaklıktaydı ama devrilen ağaçlar yüzünden daha uzun sürdü ve geç kaldı. Profesör Trumbull tam konuşmaya başladığı sırada yetişebilmişti. Trumbull, iki yeni öğrenciden mektup aldığını, bunlardan Harlan Kane adlı mahkûmun özellikle Lillian'ı istediğini söyledi. Bunun ardından salonda bir uğultu koptu, –tüm ününe rağmen daha önce böyle bir taleple hiç karşılaşmamıştı– Trumbull Lillian'ın mahkûmlar arasında artan şöhretiyle ilgili bir şaka yaptı. Daha sonra Kızılderililerin esir aldığı isimsiz bir kadın tarafından yazılan ve Profesör Trumbull'ın imla ve dilbilgisi açısından bizzat düzelttiği o haftanın eserine döndüler. Lillian bunu okumuş, zor bulmuş ve Trumbull'ın ne tür "düzeltiler" yaptığını merak etmişti, çünkü imlasının hâlâ bir çocuğunkinden iyi olmadığını düşünüyordu, yine de bunun yazıya bir "hoşluk" kattığı konusunda Agnes'la aynı fikirdeydi. Özellikle kadının çocuğu ona Robert'ı hatırlatıyordu. Kadın da onun gibi pek çok sıkıntıya katlanmıştı ve Lillian'ınkilerden farklı olsa bile ikisi de bir bakıma kapana kısılmıştı.

Profesör Trumbull bu hikâyenin bir gizem olduğunu söyledi. Kimin yazdığını bilen yoktu. Hikâye, Kanada'da siyahi bir aileye ait nesilden nesle aktarılmış bir İncil'in kenarlarına karalanmış halde bulunmuştu. Hikâyenin sonunda birkaç İngiliz askerinin öldürülmesi tarihçilerin kafasını karıştırmıştı. Hayırseverler arasında adalet konusunda hararetli bir tartışmaya yol açmış ve Profesör Trumbull'ı neredeyse eğitsel mutluluğun doruğuna ulaştırmıştı.

Lillian tartışmaları uzaktan seyrediyor gibiydi. Daha ziyade aklı Harlan Kane ve çantasındaki mektuptaydı. İsmi tuhaftı ama bugünlerde pek çok tuhaf isim vardı. Bunun tek bir açıklaması olabileceğini düşündü. Henry, Will ya da Ed konuşurlarken başka bir mahkûm arkadaşlarına Lillian'dan ve onun sözleriyle nasıl teselli bulduklarından bahsetmişlerdi. Tam dibe vurduğunu düşündüğü bir anda, ona ihtiyaç duyulduğuna dair bir hatırlatma gelmişti.

Öylesine düşüncelere dalmıştı ki tartışmanın sona erdiğini ve Profesör Trumbull'ın o ay okumaları için mahkûmlar arasında çok sevilen Boethius'tan bir şeyler hazırladığını fark etmedi. Profesör gittiğinde yemek molası verdiler. Ama Lillian, Harlan Kane gizemine daha fazla dayanamadı, dikkat çekmemek için mektubu mümkün olabildiğince sessizce açtı. Arkalı önlüydü. Selamlama kısmını okuduğunda etrafındaki dünyadan koptu.

Yaklaşık bir yıl önce, Anneli öldükten ve evi terk ettikten kısa bir süre sonra tutuklanmış. Bir süre seyahat ettikten sonra Oakfield'a geri dönmek için bir araba "ödünç" almış, bazı mülklerin zarar gördüğü bir kazaya karışmış ve polis geldiğinde kaçmaya çalışmıştı. "Harlan Kane" daha sonra açıklayacağı bir nedenden ötürü aldığı isimdi, ama bu oydu, Robert'ın ta

kendisi. Daha önce yazamadığı için üzgündü, Tırmık yazmasına izin vermemişti. Tutuklanmasından sonra intikam peşindeydiler. Her gece onu çıldırtana kadar işkence etmişler, hapishanedeki doktorlar da çıldırmasını durdurmak için ona her türlü ilacı vermek zorunda kalmışlardı. Sonra, Tırmık sakinleştiğinde bile annesine yazamayacak kadar utanıyordu. Ama geçen yaz bir terapi grubunda mahkûmlardan biri mektup arkadaşlığı programından, kendisine mektup yazan bir kadından ve oğlunun nasıl ortadan kaybolduğundan bahsetmişti. İlk önce inanamamıştı ama sonra Henry –arkadaşı Henry'ydi– ona kadının mektuplarını, kendisi ve oğlu hakkında yazdıklarını göstermişti. Robert, annesinden el yazısının kusuruna bakmamasını istiyordu. Birkaç hafta önce elini kırmıştı ve diğer eliyle yazmayı öğrenmek zorunda kalmıştı ama bu önemli değildi. Önemli olan onu özlemesiydi ve gelecek şubatta serbest bırakılacağıydı.

Lillian toplantının geri kalanına katılamadı. Ne Agnes'ın Boston grubunun mültecilere yönelik bahçecilik programı hakkındaki sunumu ne de Sally'nin dillere destan pandispanyası umurundaydı. Charlie için bir şeyi unuttuğuna dair bir şeyler mırıldandı ve paltosunu giyip aceleyle dışarı çıktı.

Elbette ilk aklına gelen Concord'a doğru yola çıkıp hapishaneye gitmek oldu. Ama Robert mektubu yazarken bunu biliyor olmalıydı. Beni görmek isteyeceğini biliyorum ama lütfen ziyarete gelme, diye uyarmıştı onu. Hapiste olmaktan utanç duyuyordu ve hayatının bu sayfasını geride bırakmak istiyordu. Onu beklemenin annesi için ne kadar zor olacağını biliyordu. Belki de doğrudan ona mektup yazabilirdi? Profesör Trumbull aracılığıyla yazmak pek pratik olmazdı, özellikle de gelecek şubatta, bundan yalnızca dört ay sonra serbest kalacakken.

Öylesine düşüncelere dalmıştı ki eve nasıl gittiğini hatırlamıyordu. Eve vardığında *gerçekten de* Charlie'yi içeri almayı unuttuğunu fark edip üzüldü ama köpek halinden memnundu. Pek de umurunda değilmiş gibi bir kemiği kemiriyordu. Ev buz gibiydi –binanın yıkılan bölümünün kapısını açık bırakmıştı– kapatmakla uğraşmadı, paltosunu bile çıkarmadı, doğruca masaya gidip yazmaya başladı.

Robert'a onu affettiğini, başına neler geldiğini anladığını, geçmişin geçmişte kaldığını ve önemli olan tek şeyin onun evine dönmesi olduğunu söyleyerek başladı. Kendisi de çok fazla şeye göğüs germişti. Henry ona bir enfeksiyon yüzünden hastanede yattığını söylemiş miydi? Zaman zaman bir şeyleri unutuyordu, sonra, daha o hafta ev bir fırtınada hasar görmüştü. Yaşlı karaağacı ve ormandaki tüm tahribatı, tüm o keşmekeşi anlatmaya başladı ama durdu. Ya Robert fikrini değiştirirse? Ev, sığınılacak, rahat edilecek bir yer olmalıydı. Bu yüzden onun sevdiği yerler, özlediği şeyler, sonbaharın renkleri, ormandaki baykuşlar hakkında yazdı. Ve tabii ki mantarlar, Robert! Robert'ın onu yememesi için uyardığı mantarları yemiyordu. Bütün yaz boyunca meşelerin altında horoz mantarlarını, kirpi ve tavukları görmüştü.

Mektubunu bitirdiğinde saat neredeyse gece yarısıydı ve öyle yorgundu ki pijamalarını bile giyemedi. Robert'ın söylediği gibi zarfın üstüne "Harlan Kane" yazdı. Bu ismi görmek öyle tuhaftı ama aynı zamanda öyle heyecan vericiydi ki sanki Robert'la birlikte dünyaya karşı bir komplo kuruyordu. Uyudu. Sabah mektubu doğruca kasabaya götürdü, gerçi yolun sonundaki posta kutusuna da bırakabilirdi ama oğluna bu kadar yaklaşmışken işini şansa bırakmak istemiyordu.

***

Nihayet mektubu yollamıştı, sonra bekledi ve oğlundan başka bir şeyi düşünemez oldu. Dünyasının yeniden aydınlandığını hissediyordu. Robert'ın yokluğunda oluşan dağınıklığı temizlemeye başladı, haftada iki gün gelip yardımcı olan bir kızı işe aldı. Her gün gidip posta kutularını kontrol ediyordu. Mektubu göndermesinin üstünden bir hafta geçmişti, Talih'in fikrini değiştirdiğinden ya da hapishane müdürünün kararından döndüğünden endişelenmeye başladı. Belki de Robert hastalanmıştı! Ya ilaçlarını almayı bıraktıysa? Ona yazacak ve ilaçlarını almasını söyleyecekti – belki de ilaçların bir fark yaratmadığını düşünüyordu Robert ama işe yaramıştı işte!

On gün böyle geçti, işkence gibiydi. Bir gün, öğleden sonra posta kutularının yanında arabasında beklerken cevap geldi.

Robert'ın Profesör Trumbull'la gönderdiği mektubun aksine, mektup yalnızca bir sayfaydı ve anlaşılması zordu, yine de defalarca okudu. Zarfın üstünde tanımadığı bir isim görmek hâlâ tuhaf geliyordu ama mektubu "R" diye imzalamıştı ve kadın tanıdık gelmeyen bu el yazısını her okuduğunda oğlunun el yazısına daha çok benzetiyordu. Keşke sevincini paylaşabileceği biri olsaydı! Ama mektuplaştıklarını kimseye söylememesini özellikle rica etmişti, Henry Jones'a bile, çünkü Henry sır tutamazdı. Hayırseverler'e de söylememesini istemişti: Robert'ın hapiste yattığı bir kez duyulursa, insanlar onu hep suçlu olarak görürlerdi.

Evi temizleyen komşu kızı vadiden geliyordu. Kız düzenli olarak kiliseye gidiyordu, Lillian sırrını paylaşmak için ona güvenebileceğini düşündü. Harriet hikâyeyi gözyaşları içinde dinledi. Lillian sözlerini bitirdiğinde, "Dua etmiş olmalısın," dedi, Lillian toprağın dudaklarında bıraktığı hissi hatırladı ve kıza dua ettiğini söyledi ama kime dua ettiğini söylemedi.

Hemen cevap yazdı ve Robert'a ormanların ne kadar güzel olduğunu anlattı. Kirazların üstüne içyağı asmıştı, baştankaralar ve kardinal kuşları geliyordu onlara. Akşamları çizgili baykuş ötüyordu: *Seni bek-li-yo-rum... Ben de seni bek-li-yo-rum*. Geyikler yolunu gözlüyorlarmış gibi biraz daha oyalanıyorlardı.

Yine mektubu gönderdi ve yine her gün posta kutusunun başında beklemeye gitti. Bu kez mektubun gelmesi neredeyse iki haftayı buldu. Ama sonuçta gelmişti işte, bir öncekinden daha kısa ve daha da anlaşılmaz olsa da. Hiç onluk değil, diye düşündü, raflar dolusu defteri vardı oğlunun. Bunu ona ilaçlar mı yapmıştı, yoksa alışkın olmadığı eliyle yazmaya çalışmak mı? Annesinin endişelerini tahmin etmiş olmalıydı çünkü bir sonraki mektubunda daha uzun yazamadığı için özür diliyordu. Bazen personelin mahkûmların mektuplarını okuduğunu yazmıştı ve oğlunun mahremiyete ne kadar önem verdiğini biliyordu annesi. Anneli olmadan evi nasıl idare ettiğini sormuştu. Hiç birileri ziyarete gelmiş miydi? Yabancıların eve gelmesini istemiyordu, annesinin onu anladığını umuyordu. Sadece bir kız. Annesi sadece bir kızın geldiğini ama kızın, Harriet'in geçici olduğunu yazdı. Robert döndüğünde kendi başının çaresine bakacaktı. Peki ya Helen, diye soruyordu Robert. Lütfen Helen'a eve döneceğimi söyleme.

Lillian onunla tartışmaması gerektiğini biliyordu. İlginçtir ki, oğlunun bildik paranoyasıyla karşılaşınca biraz rahatlamıştı bile. Çünkü kış bastırdığında Robert'taki değişimlerle hayatın nasıl bir hal alacağı konusunda endişelenmeye başlamıştı. Aşina olduğu hayat, Robert'ın hayaletleriyle dolu, bu hayaletlerin istekleriyle yönlendirilen hastalıklı bir hayattı. Ya artık ormanda yürümek ya da saatlerini yazı yazarak geçirmek zorunda hissetmezse ne olacaktı? Gelip de darmadağın odasını

ve çılgınca yazdığı şeyleri gördüğünde ne olacaktı? Aksini dilediği onca yıldan sonra, bu hayatı kabullenmeye başlamış, deli kılığındaki o zeki, uysal çocuğu tanımayı öğrenmişti. Peki böyle bir kayba razı olmuş muydu? Geri döndüğünde ve boşa harcanan onca yılın izini gördüğünde ne olacaktı?

Ve böylece yeni bir korkuya kapıldı. Robert ona geri dönecek ve önceki hayatının izlerini, hasar gören çatıyı, harap olmuş kış ormanlarını görünce tekrar gitmek isteyecekti. Ah, neden hapisten haziranda çıkmıyordu ki? Neden ormanlar onu yemyeşil ihtişamıyla, kuş cıvıltıları ve akan dereleriyle karşılamıyordu ki?

Mektuplarında bu endişelerini üstü kapalı bir şekilde belli etti. Umarım hayal kırıklığına uğramazsın, diye yazdı ona. Robert da ona evden başka bir yerde olmayı istemediğini söyledi.

Aralık yerini ocağa bıraktı. Profesör Trumbull Hayırseverler'le bir sonraki buluşmasında, Lillian'ın Harlen Kane için tek bir mektup bile yazmadığını fark etmemişti bile. Umduğundan çok daha hararetli geçen Boethius tartışmasından kaynaklanıyordu belki de bu. Ya da belki de bir sonraki ay Marquis de Sade okutacak olmanın yarattığı gerginlikten. Robert'la yaşadığı olaylar nedeniyle, Lillian Boethius'un metnini okumamıştı. Bu yüzden, yüzüne "düşünceli" bir ifade takınarak konuşma boyunca sesini çıkarmadan oturdu.

Sally ve Agnes sinir bozucu bir şekilde her şeye burunlarını sokmaya devam ediyorlardı, toplantıdan sonra onu buldular. Kendini iyi hissediyor muydu Lillian? Çok sessiz görünüyordu. Herkes Boethius'u sevmek zorunda değil, diye cevap verdi Lillian. Ama Sally ve Agnes'i endişelendiren bu değildi, küpelerinden birini takmadığını ve rujunun biraz şey... göründüğünü söylediler. Acaba rujunu ayna karşısında mı sürmüştü?

Yeterince yemek yiyor muydu? İsterse gidip ona yiyecek bir şeyler getirebilirlerdi.

Aptalca davrandıkları için onları başından savdı ama koridordaki aynanın önünden geçerken rujunun az da olsa dudaklarının dışına taştığını görmek onu şaşırttı. Bazen Agnes'ın çoraplarında kaçıklar oluyordu ama Lillian *onu* rahatsız etmiyordu. Sally'ye yardım eden bir kız vardı, kendisi hayatı boyunca hiç yemek yapmamıştı. Yani onlara ihtiyacı yoktu. Robert geldiğinde Hayırseverler Derneği'ne istifasını sunmayı planlıyordu. Henry'ye –isterlerse Will ve Ed'e de– yazmaya devam edecekti, bunu kendi başına da yapabilirdi.

Robert'tan son bir mektup aldığında aylardan şubattı. Onu hapishaneden almayı teklif etmişti ama Robert bunu istememişti, kış yollarında araba kullanmasından endişe ediyordu. Robert'ın saçmaladığını düşünüyordu ama tartışacak zamanı yoktu. Robert o salı evde olacaktı. Corbury Junction'a giden bir tren ve oradan Oakfield'a giden bir otobüs vardı, geri kalan yolu yürüyeceğini söyledi. Israr etti, bacaklarını açmak iyi gelecekti.

Çok yakında! dedi Charlie'ye. Salı günü gelip çattığında bir kar fırtınası evi ve ormanı beyaza bürümüştü ama o kadar mutluydu ki içeride kalamadı. Köpeğiyle birlikte tarlalarda yürüdü, dağları ve evi izledi, saatleri saymamaya çalışıyordu. Batıdan rüzgâr esiyordu, üstündeki karlar iri taneler halinde etrafına saçılmaya başladı. Ne kadar güzel, diye düşündü ama akşam çökerken endişelenmeye başladı. Robert'ın onu sıcak tutacak kıyafetleri ve botları var mıydı acaba? Uzun bir süre yürümesi gerekiyordu. Kar fırtınası tam da o güne denk gelmişti! Pencerenin kenarına oturup etrafa bakındı ama tek görebildiği bir çift ak kuyruklu geyikti.

O gece radyodan trenlerin rötar yaptığını duydu. Uykusuz bir gece geçirdi, ertesi sabah uyandığında daha fazla kar yağdığını gördü. Ne kötü şans, diye düşündü, bir yıldan fazladır bekliyorum, bir gün daha bekleyebilirim, dedi kendine. Masayı hazırlamıştı. Bir tavuk almış ve kendi patateslerinden ezmişti. Kar dindiğinde kar ayakkabılarını giydi ve Charlie'yle birlikte yola doğru yürüdü. Dört yüz metre kadar bile yürümemişti ki yolun devrilen bir meşe yüzünden kapandığını gördü. Karakteriyle hiç bağdaşmayan bir küfür savurdu. Uzaktan elinde testeresiyle yaklaşan komşusu Bay Irving'i gördü. Yolun hemen aşağısında devrilen başka bir ağacı ortadan kaldırmaya çalışıyordu. Birini ortadan kaldırdığı an, yerine bir başkası devriliyor gibiydi.

Ah! dedi. Kar ve orman oğlunu kendisinden uzak tutmak için iş birliği yapıyormuş gibi hissediyordu. Eve geri döndü, ateş yaktı ve biraz dinlenebilmek için gözlerini kapattı. Uyuyakalmış olmalıydı çünkü gözlerini açtığında hava kararmıştı ve Charlie kapıda havlıyordu.

"Robert?" dedi yüksek sesle ama pencereye gidip ay ışığının aydınlattığı karla kaplı tarlalara baktığında kimseyi göremedi. İçeri mi girmişti acaba? "Robert?" diye seslendi. Odasına çıktı ama oda bıraktığı gibi duruyordu. O anda alt katta köpek gerçekten çıldırmış bir haldeydi. Kapıya havlıyor, koridordan büyük kanada doğru koşup geri geliyordu. Kadın peşinden gitti, köpeğe bir sorun olmadığını göstermek için kapıları açtı. Ama tuhaf şeyler oluyordu, evde değişik bir şeyler vardı. Babasının eski çalışma odasından içeriye soğuk sızıyordu, camı kırılmıştı. Ağaç devrildiğinde mi kırılmıştı acaba? Ama babasının çalışma odası değilmiş gibiydi oda, çünkü o nefret ettiği puma orada yoktu. Anneli mi götürmüştü acaba? Anneli *neredeydi*, diye düşündü, durdu, etrafında döndü, afalladı, ardından bir ön

kapıya havlayan, sonra hangi tarafı koruması gerektiğine karar veremiyor gibi pencerenin kenarına koşup hırlayan köpeğin sesiyle kendine geldi. "Ne var, Charlie?" diye sordu. "Aptal köpek," dedi. "Sadece kar yağıyor." Sonra ona göstermek için sol eliyle tasmasından tuttu ve sağ eliyle kapıyı açtı. Rüzgâr neredeyse deviriyordu onu. Kar kapının eşiğinde birikmişti, halının üzerinden içeriye doluşuyordu. "Gördün mü?" dedi Charlie'ye onu kapıya doğru sürükleyerek. "Gördün mü, bir şey yok işte." Ama köpek şimdi inliyordu, neredeyse haykırıyordu, bir hamleyle onu öyle sert çekti ki kadın az kalsın yere düşecekti. Köpek oturma odasına doğru koşarken, "Tanrım, Charlie!" diye bağırıp sövdü köpeğe ve köpeğin kanepenin altına kaydığını duydu. "Sadece orman," dedi ama sonra onu duydu, kokladı ya da hissetti, ne olduğunu bilmiyordu. Kapı ardına kadar açıktı, kar içeri dolmaktaydı ve o şeyin evin ötesindeki karanlıkta daireler çizdiğini hissedebiliyordu.

Soğukkanlı Cinayet

Bir yol kırmızıya dönerse ne olur? Jack Dunne özel haberi!

Biz İngilizler asla soğukkanlılıkla boğaz kesmeyiz.
– Smollett

Mart geldi çattı.

True Crime! okurları bu köşeyi yalnızca masama gelen en dehşet verici, en tüyler ürpertici hikâyelere ayırdığımı bilirler, bu ay da bir istisna değil. Ama farklı bir şeye hazır olun, dostlarım. Sizi çoğu zaman büyük metropolümüzün yeraltı dünyasına –sokak aralarına, ucuz otellerine, batakhanelerine– götürürken, otuz yedi yıllık muhabirlik hayatımda karşılaştığım en tuhaf vakalardan biri olan bu olay bizi Batı Massachusetts'in dağlık bölgelerinin derinliklerine götürüyor.

Bir yanı inanılmaz zengin... taşrası yoksul.

Bir yanda yaldızlı balo salonları... diğer yanda derme çatma gecekondular.

Bir yanda ressamların, şairlerin, ünlü sanayicilerin yazlıkları... diğer yanda avcıların iz sürdüğü karanlık ormanlar.

Eğer bu tek bir cinayetin hikâyesi olsaydı bu bile yeterli olurdu. Ama sıkı durun, çünkü size bir değil, iki değil, tam üç soğukkanlı katilden bahsediyorum! Bu doğru, tam *üç tane*! Ormanı eşelemeye başlayın, bakalım neler bulacaksınız!

Sizi bekleyen çokça ceset var, dostlarım.

Gizemli Bir İhbar

Sıradan bir perşembe sabahıydı, ofisimde oturmuş en son gerilim romanım *Ölüm Tatile Çıktı*'nın (ekimde raflarda!) önsözünü okuyordum ki, bahsedeceğim vilayette yaşayan bir ihbarcıdan telefon aldım.

İhbarcıyı önceden tanımıyordum ama köşe yazılarımın sıkı takipçisiydi ve yıllar içinde iyi hikâyeden anlamayı öğrenmişti. Bana *çok korkunç bir cinayet* işlendiğini söyledi. Ağaçta bir ceset bulunmuştu. Tüm bildiği buydu. Kar fırtınası vardı, polis bile soruşturmaya gelmemişti. Daha fazlasını öğrenmek istiyorsam O— kasabasına gitmeliydim.

Bana adını vermeyen bu ihbarcıyı gözüm tutmamıştı, biraz şüpheleniyordum. Ama hikâye çok cezbediciydi. Ağaçta bir ceset mi? El değmemiş, karla kaplı bir suç mahali mi? Haftalardır şehirde sıkışıp kalmıştım, biraz temiz havaya ihtiyacım vardı. Eğer acele edersem...

Dostlarım, hiç vakit kaybetmedim. Paltomu ve şapkamı aldım, kız arkadaşımı arayıp akşam yemeğini iptal ettiğimi söyledim. Sonra bir taksiye atlayıp Grand Central'a gittim, Albany'ye giden öğlen treni kalkmak üzereydi. Albany'de dağlık alana gitmek için bir araba kiraladım. Neyse ki yolları açmışlardı ve O—'daki küçük polis merkezine giden karanlık ve dolambaçlı yolu hızla kateden iyi bir şoförüm vardı.

Benden dinlemeye alışkın olduğunuz suçlara erişimimin, şehrimizin cesur polis memurlarıyla aramızdaki uzun süreli iş birliğinin meyvesi olduğu New York City'nin aksine, bu dağlarda kimseyi tanımıyordum. Karşılaştığım ilk yerli, bir şehir delikanlısının bile başını döndürebilecek vücudunu ortaya çıkaran dar bir kazak giymiş, çekici ama asık suratlı sekreterdi.

Ona iltifat ettim ama flört edecek havada değildi, bana kurt sürüsünü bile kaçırabilecek bir bakışla karşılık verdi, sonra da kalkıp amirini bulmaya gitti.

Kendimi hayal kırıklığına karşı hazırladım. Elbette, önceden aramamıştım, meraklı bir muhabire telefonda hayır demek çok kolaydı. Ama yine de çok yüksek bir ihtimalle kıçıma tekme yemek üzereydim. Başkomiserin görünüşüne bakılırsa bu pek sıkı bir tekme olacaktı. Doyle adında 1.80 boylarında iri yarı bir ihtiyardı, kızıl ve gür sakalları onu kanun adamından çok oduncu gibi gösteriyordu.

Hikâyemi anlatıverdim ve sürpriz bir şekilde başkomiserin yüzünde bir gülümseme belirdi. Başkomiser de en az sizler kadar *True Crime!* hayranıydı ve yıllardır romanlarımı okuyordu. İtiraf etmeliyim ki böyle heybetli bir adamı bir okul çocuğu kadar heyecanlı görmek biraz rahatsız ediciydi ama *Ceset için Dua Edin* ve *Külkedisi'nin Silahı*'nı* daha yeni bitirmişti ve tüyler ürpertici suç, akıllara durgunluk veren gizem ve tutkulu romantizm için övgüler yağdırıyordu.

Artık Beverly bile (sirenimizin adı Beverly'ydi) Doyle elimi sıkıp beni arka taraftaki odaya götürürken yüzüne meraklı bir ifade takınmıştı.

Kasabanın adını gizli tutmam şartıyla bana her şeyi anlatacağını söyledi ama gerçek şu ki benden daha az şey biliyordu.

İhbarı o sabah almışlardı. Dağdan inen iki avcı cesedi gördüğünde fırtına daha yeni başlamıştı. Çok yakından bakamamışlardı. Metrelerce yukarıdaydı ve ulaşmanın kolay bir yolu yoktu, hem... Şey, insanın yaklaşmak isteyebileceği türden bir mesele değildi bu. Çoğu erkek hayvan avlarken büyüklük

* *True Crime!* Yayınları'ndan Ücretsiz Paketleme ve Kargo ile temin edilebilir, bu sayının arkasındaki sipariş formuna bakınız.

taslamayı sever, dedi ama bir de onlardan ağaçtaki cesede şöyle bir göz atmalarını isteyin bakalım...

Avcılar hakkında bir şey bilip bilmediğini sordum.

Hayır anlamında başını salladı. "İsimsiz ihbar." Sonra durakladı ve açıklama olarak ekledi: "Av sezonunda değiliz."

Elbette bu iyi vatandaşların kim olduklarını biliyordu, burası küçük bir kasabaydı. Ama bir polis memuru kaçak avcılara ceza keserek başarılı olamazdı. Kilometrelerce uzanan orman ve tüm bu alana bakan altı polis, dedi. İnsanın alabileceği her türlü yardıma ihtiyacı var.

Başımı salladım. Hangi polise sorsanız size aynısını söyleyecektir. Her neyse, ona konumu tam olarak tarif etmişlerdi, yeri biliyordu – o da o taraflarda avlanıyordu. Ama henüz oraya gitmemişti, çünkü ihbarı aldığında yol kar yığınlarıyla kapanmıştı ve kimse geçemiyordu.

Sabah at sırtında yola çıkacaklarını söyledi. İstersem ben de gelebilirmişim.

At sırtında. O noktada bu hikâye için sezgilerimde haklı olduğumu biliyordum.

Doyle bana boş bir karyola verebileceğini söyledi. Onun misafirperverliğini suistimal etmek istemedim ama bunun beni kasabadaki tek hana götürmekten daha kolay olacağını söyledi. Kabul ettim ve Beverly'yi aradı.

Saat geç olmuştu ve Beverly'nin gittiğini düşünmüştüm. Bana katlanmış bir battaniye uzatırken belki biraz daha kalmak isteyip istemeyeceğini sordum ona.

Cevap bile vermedi. Beni bir koridora götürdü. "Kendinizi evinizdeymişsiniz gibi hissedin," dedi.

Geceyi işte böyle, küçük bir dağ kasabası olan O—'ın tek hapishane hücresinde geçirdim.

Kırmızıya Boyanmış Bir Yol

Dağ havasından olsa gerek derin bir uykuya dalmıştım, hücremin kapısının çalınmasıyla sıçrayarak uyandım. Suç mahalline dört kişi gidiyorduk: Doyle, ben ve iki çavuş, Burke ve Flynn. Filmlerden fırlamış gibiydiler: Boksör çenesiyle Burke ve ufak tefek, şeytanınkine benzeyen kaşları olan Flynn – Bogart ve Cagney onları canlandırabilirdi.

Köpekleri de yanlarına almışlardı, bizim şehir tazılarından iki kat daha kaslı Alman çoban köpekleri.

Atlar kasabanın sınırındaki ahırlarda tutuluyordu. Ata binmeyeli uzun zaman olmuştu ama hemen alıştım. Neden onlara ihtiyaç duyduğumuzu anlayabiliyordum: Kar her adımda daha da derinleşiyordu.

İlk önce her tarafta tarlalar vardı ama sonrasında uzunca bir yola girdik, orman üstümüze kapandı. Artık tek tük çiftlik evleri ve derme çatma ahırlar dışında pek az yerleşim izi vardı. Ne tür sırlar saklıyorlardı acaba? Merak ediyordum. Şehirdeki bazı mahallelerdeki gibi hissettim, buradaki insanlar perdesi örtük pencerelerinin ardından gizlice polisi izliyor ve sırlarını saklıyorlardı.

At sırtında giderken sohbet ettik. Doyle, *Ölüm Tatile Çıktı*'nın konusunu öğrenmek istedi, sevgili okurlar, ister inanın ister inanmayın bu kanun adamı, bunun şimdiye kadarki en sarsıcı hikâyem olacağını düşündüğünü söyledi. Ben de arazi hakkında daha fazla bilgi istedim ondan. Yeri tanımak, katili bilmektir. İnsan çevresinin ürünüdür, bu hem temiz insanlar hem de sapkınlar için geçerlidir.

Doyle bana hemen biraz tarih dersi verdi. Ailesi üç kuşaktır bu kasabadaydı, hepsi de polisti. Arazi bir zamanlar verimli bir tarım arazisiydi ama yaklaşık yüz yıl önce bir tür çöküş dönemine girmişti. Daha sonra büyük malikâneler yapılmış

ama soyguncu iş adamları ilgilerini başka yöne çevirince unutulmuşlardı. Ancak son zamanlarda şehirde yaşayan insanlar burayı yeniden keşfetmişler, bu da yerel halkla bazı gerginliklere yol açmıştı. Yine de tüm bu binalar beraberinde iş kaynaklarını da getirmişti ve suyu kaynağından içerken şikâyet etmek mümkün değildi. Arazi temizlenmiş, sonra terk edilmiş ve sonra yeniden temizlenip yeniden terk edilmişti. Şimdi ise terk edilmiş tarlaları yeniden çimenliğe dönüştürüyorlardı.

Eskiden at hırsızları ve köyün sarhoşlarıyla uğraşıyormuş Doyle. Bugünlerde ise kasasını çok hızlı araba kullanan yabancılara kestiği cezalarla dolduruyor. Cesedi buldukları orman, el değmemiş birkaç ormandan biriydi ve bu yüzden de iyi bir avlanma yeriydi.

O sırada yolun sonuna ulaşmıştık, burada bir araba yolu geniş, sarı bir eve doğru sapıyordu. Ormanın içine doğru devam ettik. Artık patika yoktu, en azından ben göremiyordum ama Doyle ve adamlarının ormanı avuçlarının içi gibi bildiği belliydi.

Köpekler tek başlarınaydı, karda koşturuyor, hücum ediyor ve sonra geri dönüyorlardı. Dallar alçalmıştı, ağaçlar iki kez şapkamı düşürmüştü, sanki beyzbol şapkasını saygı gereği çıkarmayı unutan bir okul çocuğuydum. Her yer sessizdi, kayaların ve dalların üstünde bembeyaz yastıklar, tam bir harikalar diyarı, o kadar güzeldi ki dünyanın ölümle lekelenmesi imkânsız görünüyordu.

Tazılar durdu ve havlamaya başladı.

Ancak yaklaştığımızda ve adamlar namlularını gökyüzüne doğrulttuklarında yukarıdaki cesedi görebildim.

(Hassas okurlar sonraki birkaç sayfayı atlamak isteyebilirler, çünkü tüyler ürpertici suç mahalleri görmüş olsam da bu *benim* taş gibi sağlam midemi bile alt üst etti.)

Kanla kaplı bir ağaç düşünün.

Beş metre yukarıda, eski bir meşe ağacının dalının kıvrımındaki karla kaplı ceset içindekileri ağacın gövdesinden aşağı boşaltmıştı. Kan ağacın kabuğunu kaplamış, yarıkları doldurmuştu, kırmızı buz sarkıtları halinde aşağı sarkıyordu. Flynn ve Doyle aynı anda istavroz çıkardılar.

Ve bu henüz cesedi aşağı indirmeden önceki manzaraydı. Normalde, herhangi bir suç mahallinde kanıtları tahrip etmemek için büyük özen gösterilir ama bu durum bize fazla seçenek bırakmıyordu. Flynn'in bir fotoğraf makinesi vardı ve çekebildiği kadar çok fotoğraf çekti, sonra da heybesinden ip çıkararak yüksek bir dalın üzerine attı ve ağacın uzak tarafına doğru koşmaya başladı. Yukarıdan ıslık sesi geldi ardından da can alıcı sözler.

"Sadece yarısı var, patron."

(Bir daha düşününce, midesi kolay bulananlar biraz daha ileriye atlamak isteyebilirler.)

Ceset aşağı inmek istemiyor gibiydi, tüm o pıhtılaşmış kan yüzünden ağacın dalına yapışıp donmuştu. Biraz itip çekmek gerekti, sonra da Flynn'e bir balta verdiler, o da üzerimize pembe buz parçaları saçarak donmuş kanı parçalamaya başladı. Sonunda onu yerinden oynatmayı başardı, kemendi göğsüne geçirdi ve aşağı indirdi, ağacın gövdesine yaslanan ceset, öğle uykusundaki bir doğa yürüyüşçüsüne benziyordu, tabii eğer bu yürüyüşçü belden aşağısını evde unutmuşsa.

Bir an durup adama baktık. Koyu renk saçları vardı, gür bıyıklıydı ve sakalı biraz uzamıştı. Geniş omuzluydu ve eksik kısmını görmezden geldiğinizde sağlıklı görünüyordu.

"Şey, ben..." dedi Doyle.

"Sen de benim düşündüğümü mü düşünüyorsun, patron?" diye sordu Flynn.

"Ne düşündüğümü bilmiyorum," diye cevapladı Doyle.

"Söylentilere inanmanın zamanı gelmiş olabilir diye düşünüyorum," dedi Flynn.

Doyle başını salladı. "Yoo."

"O zaman ağaca nasıl çıktığını düşünüyorsun?"

Doyle ağacın gövdesine doğru yürüdü. "Tırmanmış olabilir."

"Sadece kollarıyla mı?"

"Tırmanmış olabilir ve sonra da onu kovalayan her neyse belden aşağısını koparıp götürmüş olabilir."

Flynn bunu bir müddet düşündü. "Pekâlâ, bu olasılığı kabul ettik diyelim. Bu yine de bize onu neyin ya da kimin kovaladığını açıklamıyor."

Doyle cevap vermedi.

Konuşmalarını biraz kafa karışıklığı içinde dinliyordum. "Söylentiler mi?" diye sordum.

Doyle bana döndü. "Puma," dedi ve devam etti, "buralarda dağ aslanlarına böyle derler. Vilayetin yarısı onu gördüğünü ya da gören birini tanıdığını iddia ediyor ama *Balıkçılık ve Avcılık* eski çağlardan beri New England'da bir tanesinin bile görülmediğini söylüyor."

"Söyledikleri bu değil," diye araya girdi Flynn. "Söyledikleri, *yerli puma nüfusunun* olmadığı. Ama her on yılda bir, menzilinin çok dışına çıkmış bir tane buluyorlar." Durakladı. "Diğer insanlar burada olduklarını ve onları izlediklerini düşünüyorlar."

"Flynn gibi insanlar," dedi Doyle.

Flynn gülümsedi. "Söylentilere inanıyorum. Kuşku bırakmayacak kadar çok duydum." Tam o sırada köpeklerden biri tekrar havlamaya başladı ve biz de onu karla kaplı bir kütüğün yanına kadar takip ettik. Ama bu bir kütük değildi. Kanlı

bacağın üstündeki karı temizlediğimizde Flynn'e hak vermemek elde değildi. Çünkü kendi gözlerimle görebiliyordum – sıyrık izleri, diş izleri ve orada, yerde, karın altında donmuş, kusursuz bir pençe izi.

Flaş! Bir fotoğraf daha.

Evet, sadık okurlar, ya siz ne düşünüyorsunuz? Büyük bir kedi mi yoksa aynı derecede uğursuz başka bir şey mi? Şimdi size şunu söyleyeyim, *Balıkçılık ve Avcılık* sonunda olaya müdahil olduğunda bir puma saldırısının "olası olmadığını", Rocky Dağları'nın doğusundaki tek dağ aslanının "doldurulmuş olanlar" olduğunu ve kedilerden biri New England'a geri dönmüş olsa bile insanlara saldırma şansının sıfıra yakın olduğunu söyledi. Elbette bu "uzmanların" Bay Sürüklenmiş ve Dörde Bölünmüş kadar iyi bir vatandaşın arkasında pek çok düşman bırakmış olması gerektiğini öne sürmek dışında daha iyi bir açıklaması yoktu.

Bu yüzden görevi size devrediyorum, dostlarım: Bize yazın ve cevabı söyleyin. Belki de suçu siz çözebilirsiniz!

Korkunç İblis

Bir sonuca varılmasına daha günler vardı ve ceset hâlâ ortada duruyordu. Cesedin üst yarısının olduğu yere geri dönen Burke, adamın ceketinde bulduğu cüzdanı uzattı. İçinde cesedimizin daha mutlu bir zamanında çekilmiş bir fotoğrafı ve Harlan Kane isminin yazılı olduğu bir kimlik kartı vardı.

Kane'in hayattayken kötü bir insan olduğuna dair bir his vardı içimde. İçimden bir ses onun yasalara uygun yaşayan biri olmadığını söylüyordu ve bu hislerimde yanılmamıştım. İki gün sonra, Federaller'deki adamım beni aradı ve Yarım-Adam hakkında bilgi verdi. Gerçekten de kedi dostumuz gerçek bir

New England dolandırıcısının tadına varmış gibi görünüyordu. Kane, Connecticut sınırının kuzeyindeki hemen hemen her hapishaneye girmişti – gasp, adam kaçırma, şantaj, hatta kanıtlanamayan birkaç cinayet suçlaması. Son işinden (soygun) önce, vestiyerde duran bir kızı boğmakla suçlanmış ancak dava, parmak izlerini yanlış yere bırakan çaylak bir polis yüzünden başarısız olmuştu.

Görünüşe göre panterimiz adaletin tadına bakmak istemiş ve aramızda kalsın bu pisliği yeryüzünden kaldırarak Massachusetts halkına iyilik yapmış olabilir. Kelimenin tam anlamıyla. Bir ağacın tepesine kaldırarak.

Tabii ki katilin bu sefer paçayı kurtaracağı kanısındayım.

Ama aceleci davranıyorum çünkü daha iki gün var ve ben hâlâ ormanda durmuş kan sarkıtlarına bakıyordum.

Size üç katil vaat etmiştim ama şimdilik sadece Kane'den ve Canavar'dan bahsettim. İşte hikâye tam da burada tuhaflaşıyor. Şimdiye kadar siz de benim sorduğum soruyu sormuş olmalısınız: Mahkûmumuz şubat ortasında bu ormanda ne arıyordu? Cüzdanına bir kez daha göz attık. İnce bir cüzdan, iki dolar parası, kimliği ve üzerinde adres yazan bir kâğıt parçası vardı. Doyle adresi biliyordu, yolun sonundaki eski ev, dul bir kadına, Bayan S.'ye aitti.

Onu ziyaret etmeye karar verdik. Flynn ve Burke gevrek parçacığımızı bir ceset torbasına koyup atın arkasına attı –görünüşe göre burada cenaze arabaları böyle oluyor– ve yola koyulduk. Kane kaskatı kesilmişti, ceset torbası atın her adımında yerinden sıçrıyordu.

İyi ki hava güzel ve soğuk, diye düşündüm.

Yolda Doyle bana bu dul kadından bahsetti. Kadının da bir hikâyesi vardı, çoğunlukla oğluyla ilgili, hakiki bir deliydi oğlu – geçen yaz kaybolmadan önce Doyle yıllar boyunca onunla

alakalı ihbarlar almıştı. Yaşlı kadın onun için her zaman mücadele etmiş, devletin akıl hastanesi ona her izin verdiğinde alıp onu eve götürmüştü. Doyle, bu taraflarda bir ceset olduğunu ilk duyduğunda "Robert"ın bununla bir ilgisi olup olmadığını düşündüğünü söyledi. Ama deli adam kimsenin canını yakmamıştı ve sonradan öğrendiğime göre polisin Robert'ı Minnesota'da bir hapishanede bulduğunu öğrendim, Robert burada zorla birinin evine girmekten birkaç ay hapis yatmıştı, suç işlendiğinde başka yerde olduğuna dair sağlam bir kanıtı vardı, Minneapolis hapishanesindeki bir hücredeydi.

Elbette, o zamanlar hiçbirimiz bunu bilmiyorduk. Yıllar içinde psikopatların işlerini yeterince görmüş biri olarak Massachusetts'in en iyi üç adamı beni koruyacak olsa da kendimi bir kış ormanındaki o eski evde bulmak için pek de istekli değildim.

Eve vardık. Yolu çıkarken eve dikkatlice bakmamıştım ama şimdi tekrar gözümün önüne getirdiğimde tüylerimin diken diken olduğunu hissettim.

Soğuk yüzünden değildi.

Bir Annenin Sarsıntısı

Dört ayrı çatı altında birbirine yapışık dört farklı yapı hayal edin. Baba ve Anne Ayı, aralarında duran iki küçük yavrusuyla. Sonra birinin gelip Baba'nın kafasına bir sopa indirdiğini hayal edin. Çünkü bir ağaç devrilmiş, evin dörtte biri kendi üzerine çökmüş ve yıkılma tehlikesiyle karşı karşıyaydı.

Aslında hayaletlere inanmam ama evin durumu içeri girerken iki kez düşünmeme sebep oldu. Evin metruk bir ev olduğundan o kadar emindim ki soluk mavi perdelerden birinin hareket ettiğini ve pencerede şüphe dolu yaşlı bir yüzün belirdiğini görünce şaşkınlığa uğradım.

Kapıyı çaldık. Yüzündeki ifadeye bakılırsa elinde bir tüfekle kapıyı açmasını bekliyordum ama kapı gıcırdayarak açıldı ve Doyle şapkasını çıkararak kadını selamladı.

"Robert evde değil," dedi kadın.

"Elbette, hanımefendi," dedi Doyle. "Ama buraya Robert için gelmedik. İçeri girebilir miyiz?"

Kadın tereddüt etti.

Ayaklarının dibinde bir köpek belirdi. Köpek hırlayınca kadın ona tokat attı.

"Pek misafir ağırlayacak durumda değilim," dedi kadın, ayaklarının altındaki sırılsıklam halıya, üstünün başının darmadağınık oluşuna ve özensiz makyajına bakılırsa buna katılmamak elde değildi.

"Ah, sorun değil, hanımefendi. Sadece birkaç soru sormak istiyorum. Belki bize yardımcı olabilirsiniz."

Başıyla onayladı. Atlarımızdan inip onları eski bir kazığa bağladık ve kadının peşinden içeri girdik. Dergi yığınları ve tahnitlerle dolu oturma odasına geçtik.

Bayan S. topallayarak içeri gitti ve bize çay getirdi, bardaklar temiz olmasa da çok üşümüştüm ve biraz ısınabileceğim için mutluydum. Köpek ağzında büyük, yassı bir kemikle geri döndü.

Doyle ve Bayan S. bir dakika kadar havadan sudan konuştular ama sonra Doyle sadede geldi.

"Ormanınızda bir ceset bulundu."

Yüzü öyle soldu, gözleri o kadar büyüdü ki bir an için olduğu yerde yığılıp kalacağını düşündüm.

"Robert..."

"Hayır," dedi Doyle.

"Robert'ım!"

"Hayır, dedim hanımefendi." Durakladı. "Harlan Kane adında bir adam..."

"Ah!" Oturduğu sandalyeyi kavradı. "Ama *bu* Robert!" Sandalyeden yere yığıldı. Bir şeyler geveleyip durmaya başladı. "Dedi ki... dedi ki... adı... ben ona yazdım ki..."

Yaşanan karmaşayı tahmin edebilirsiniz ama Doyle oğlunu iyi tanıyordu, ölen adam oğlu değildi. Elbette bu, oğlunun Minnesota'da canlı bulunmasından birkaç hafta önceydi, bu yüzden pek rahat olamadık, dahası yaşlı kadın öyle bir sinir krizi geçiriyordu ki çok geçmeden elimizde bir başka ceset olacağından neredeyse emindim. Doyle da aynı şeyi düşünmüş olmalıydı çünkü Burke ve Flynn'i paramparça adamı hemen alıp getirmeleri için geri gönderdi.

Bir an, dehşet içinde cesedi oturma odasına taşıyacaklarını düşündüm ama neyse ki ön pencerede durdular ve gerçek Harlan Kane'in kanlı gövdesini iki arkadaşının desteğiyle ayakta duran bir sarhoş gibi aralarında tuttular.

Sizi bilmem ama ben penceremin önünde kemirilmiş yarım bir insan görsem çok daha kötü olurdum ama bu temiz kalpli dul kadının yüzüne renk gelmiş gibiydi.

"Bu Robert değil," dedi şaşkınlıkla. Rahatlamıştı.

"Gördünüz mü işte?" dedi Doyle.

Eliyle işaret yaptı ve adamlar korkunç arkadaşlarını alıp götürdüler.

Biraz zaman aldı, dul kadının mektupları getirmek için odasına çıkması gerekti ama bir saat sonra olayın sırrını çözmüştük. Meğer dul kadın oldukça idealist bir tipmiş, eyalet hapishanesindeki suçlularla mektup arkadaşlığı programına katılmış ve onun oğluymuş gibi davranan bu kibar mektup arkadaşı tarafından kandırılmış. Cezaevindeki mektup arkadaşı. Tatlı dille konuşurmuş (ya da yazarmış!) ve vestiyerde çalışan kızla olan maceraları hakkında daha sonra öğrendiklerime göre, sanırım yaşlı Bayan S. öbür dünyayı boylamaktan kıl payı kurtulmuştu.

Ama üzücü olan şey, sevgili okurlar, kadının *hayal kırıklığına* uğramasıydı çünkü oğlunu bekliyordu.

İşte size gerçek bir anne sevgisi!

Şimdi elimizde katil bir aslan ve bu yaşlı kadını koleksiyonuna katmak için bir nefes kadar yakınlaşan, insanları boğarak öldüren bacakları kopuk bir katil var ve gün henüz sona ermedi.

Ama ben üç tane olduğunu sanıyordum! dediğinizi duyar gibiyim.

Anlaşıldı. Paranızı ödediniz. Sıkı tutunun. Şimdi işler kızışıyor... ya da soğuyor.

Geçmiş Cinayetlerin Anısına

Oturma odasındaydık. Doyle yaşlı Bayan S.'ye dikkatli olmasını, bugünlerde kimseye güvenmemesi gerektiğini söyledi. Kadın bize teşekkür etti ve Doyle'dan oğlu hakkında bir şey duyarsa ona haber vermesini istedi. Elbette, dedi Doyle ve kadına söz verdi. Sonra evden ayrılırken Burke köpeği sevmek için eğildi, köpek az kalsın elini ısırıp koparacaktı. Bayan S. dehşete kapıldı. "Charlie!" diye haykırdı. Şu kemiği bulduğundan beri böyle olduğunu söyledi.

İşte o zaman hepimiz köpeğe baktık ve ilk kez o an neyi kemirdiğini fark ettik.

Adli tabip değilim, hem küçük terrier onu bir güzel çiğnemişti ama bu gördüğüm kadarıyla bir leğen kemiği parçasıydı. Doyle da aynı şeyi düşünmüş olmalı çünkü köpeğin kemiği nereden bulduğunu sordu. Fırtına getirdi, dedi Bayan S. ve rüzgâr ağaçları devirdiğinden beri köpeğin çamurun içinde bir şeyler aradığını söyledi.

"Sanırım ayı," diye ekledi Bayan S. ama Doyle hayır anlamında başını salladı. Doyle ve adamları çocukluklarından beri avlanıyordu ve avladıkları hayvanların derisini kendileri

yüzdüklerinden bu hayvanların kemiklerini iyi biliyorlardı. Ben ise, kabaca ölçüleri doğrulamak için uzanıp belime dokunmak zorunda kaldım.

Sorularımızın cevaplarını almaya başlamamız için bir hafta daha geçmesi gerekecekti.

Elbette ilk aklıma gelen, kemiğin Harlan Kane'e ait olduğuydu ama düşündüğüm anda yanıldığımı anladım; fosil olabilecek kadar eski görünüyordu. Bayan S.'nin bir izahı yoktu. Robert'ın bir keresinde tepede eski bir mezar taşı bulduğunu ama bunun terrierin kazı yaptığı yerden çok uzakta olduğunu söyledi. Burada kaç tane ceset vardı? Merak içindeydim ama Doyle hiç oralı olmadı. Eğer her mezar taşı için heyecanlanacak olsaydı, tüm ülkeyi altüst etmesi gerekirdi. Onun işi kaybolanlarla ilgiliydi.

Geç olmuştu ve kazı yapamayacak kadar çok kar vardı, bu yüzden ertesi sabah ekipmanlarla geri döndük ve Doyle'un ekibi evin arkasında bir kalça kemiği, birkaç kaburga kemiği ve bir kafatası parçası buldu. O zaman, cesetlerin yaşını anlamışlardı, bu yüzden Devlet Arkeoloji Birimi'ne haber vermek zorunda kaldılar ve çok geçmeden ortalık ana baba gününe döndü. Bir hafta daha orada, küçük hapishane hücremde ve Bev'in –diyebilirim ki bu ihtiyar yazar parçası için şehirdeki yaşama dönmeyi biraz daha buruklaştıran, zayıf noktamı bulan Bev'in– yanında kaldım.

Hikâyenin geri kalanını Doyle'dan dinledim: İşleri bittiğinde üç ceset bulmuşlardı. İlk başta buranın bir Kızılderili bölgesi olduğunu düşünmüşler ama buldukları kopça ve kemer tokalarına bakarak İngiliz olduğunu anlamışlar. Keşke daha fazlasını bilseydik ama korkarım ki bu sır zaman içinde kaybolacak. Kaçak bir av partisi mi? Yoksa bir aile mezarı mı?

Bunu sadece orman biliyor. Ağaçlar da tüyler ürpertici bir ayrıntı dışında sırlarını ele vermiyor:

Kafataslarına yakından bakıldığında, ikisinde balta izi, birinde ise kurşun deliği buldular.

Size daha fazla ceset vadetmiştim, öyle değil mi? Bu vakada katilin adaletin ellerinden kaçacağını düşünüyorum, tıpkı şu panterin yaptığı gibi.

Suç dünyasında karanlıkta kalan yüzyıllar var, dostlarım.

On

Uçağı Boston'a vardığında yağmur yağıyordu. Superior Gölü'nden beri bulutların arasındaydılar ve nihayet uçak Boston Limanı boyunca sıralanmış güzel evlerin üzerinde bulutlardan kurtulduğunda kendini yumuşak mavi-gri tonlarda bir manzaranın içinde buldu. Yağmur ince şeritler halinde penceresinden akıyor, daha ince çizgilere bölünüp bir noktada yeniden birleşiyordu. Uçak alçalırken pistteki su birikintilerinde dünyanın akıp giden yansımalarını görebiliyordu – bulut, ufuk, terminal ve havalanmayı bekleyen uçaklar.

Uçağın pistteki ilerleyişi uzun sürdü, kapıya vardıklarında güneş alçalmaya başlamış, günün üzerine yeni bir karanlık çökmüştü. Uçaktan inerken benzin ve deniz kokusu taşıyan yağmurun römorklara ve servis araçlarına çarptığını işitebiliyordu. Yağmur daha ileride, terminalin camlarına bardaktan boşalırcasına dökülüyor, kiralık araba garajının katları arasından içeri giriyor, şehir trafiğine girip paralı yoldan batıya ilerlerken arabanın ön camlarına çarpıyordu.

Yorgundu. Dönem daha yeni bitmişti, uçak yolculuğu boyunca lisansüstü seminerinden kalan bir yığın kâğıt üzerinde çalışmıştı. Önceki gece, hatta tüm hafta boyunca çok az uyumuştu. Geceyi Boston'da ya da Wellesley'de geçirmek, eski arkadaşlarını ve meslektaşlarını görmek mantıklı olabilirdi. Yine de buradaki işini bitirip evine dönmek için can atıyordu.

***

Telefon bir ay önce, şubatta gelmişti. Arayan memur, Robert'ı bulan kişiydi. Komşusu Robert'ı günlük yürüyüşlerinde görmeye alışkındı, yokluğunu fark etmiş ve onu hemen evinin dışında bulmuştu. Ceset şu anda adli tıptaydı. Polis memuru ona numarayı vermiş ve bilgi almak için onları aramasını istemişti. Memur henüz otopsi sonuçlarını bilmiyordu ama cinayetten şüphelenmek için bir neden yoktu.

Helen ona teşekkür etti. O da cinayetten şüphelenmiyordu. Robert birkaç yıldır iyi değildi, sık sık öksürdüğünden ve nefes almakta zorlandığından bahsediyordu ama sigarayı bırakmayı reddediyordu. Sigara kafasındaki sesleri bastırmasına yarıyordu. Hayatının erken dönemlerinde yaşadığı bir olay yüzünden hiç doktora gitmemişti.

Memurun haberi verdikten sonra telefonu kapatacağını düşünmüştü ama adam bir süre durakladı ve evin bakımsızlığını göz önünde bulundurarak evi ne yapacağını sordu. Vilayettekiler, erkek kardeşinin vasiyet bırakmadan öldüğünü söylemişti. En yakın akrabası olduğundan araziyi ne yapacağına karar vermesi gerekiyordu. Bu üzücü haberin hemen ardından saygısızlık etmek istemiyordu ama arazi oldukça... harap haldeydi. Kasaba halkı onun en kısa sürede gelmesini umuyordu.

En kısa sürede! Dönemin ortasındaydı, lisansüstü semineri Amerikalı Romantikler'in yanı sıra on dokuzuncu yüzyıl edebiyatı üzerine bir lisans dersi veriyordu. Ayrıca her zamanki gibi tez ve komite çalışmaları vardı. Uzun, derin bir nefes aldı ve memura teşekkür etti. Sabahın ilerleyen saatlerinde adli tabibi aradı. Adli tabip biraz öfkeliydi, polis bir haftadır yerini bulmaya çalışıyordu ve bu süre zarfında kardeşinin naaşı onlarda duruyordu. Otopsi, şiddetli amfizem ve akciğerinde yumruk büyüklüğünde kanserli bir tümör olduğunu göstermişti. Sonraki aşamaya geçecek olurlarsa, kasabada küçük bir

mezarlık vardı. Cenaze işleri müdürü adli tabibin kız kardeşiydi.

Robert nasıl bir cenaze istediğinden hiç bahsetmemişti. Anneleri Hartford'da büyükanne ve büyükbabasının yanına gömülmüştü ama Robert'ın Hartford'la hiçbir bağlantısı yoktu. Kasaba mezarlığının en basit çözüm yolu olduğuna karar verdi. Onu kendi elleriyle çok sevdiği ormana gömmek dışında, kasaba mezarlığının onun isteklerine en uyanı olduğunu düşündü.

Daha sonra bir emlakçıyla temasa geçip evi satabilir, emlak tasfiye ücretini ödeyebilirdi. Zaten evle bir bağı kalmamıştı. Son ziyaretinin üstünden neredeyse on iki yıl geçmişti ve bu süre zarfında orada ne tür çer çöp biriktiğine dair en ufak bir fikri yoktu. Aslında vardı: Jeolojik bir havzada tortuların biriktiği tabakalar gibi uçsuz bucaksız ve gelişigüzel bir yığılma. Çıkışı olmayan bir giriş.

Ama sonra Robert'ı törensiz gömme kararı içini kemirmeye başladı. Robert'ı cenaze töreni yapmadan gömmek, mücadeleyle geçen yaşamını yok sayan, nezaketsiz bir davranış gibi gelmişti ona. Bir ay sonra bahar tatili başlayacaktı. Kocası Saul'un Seattle'da bir konferansı vardı, oğlu Michael ise tıp fakültesindeydi ve eve dönmeyi planlamıyordu. Robert'a en azından geride bıraktığı miras için saygı borçluydu.

Hayatının büyük bölümünde, Helen için kardeşini evden ve onu çevreleyen ormandan ayırmak imkânsız olmuştu. Kardeşine ilk kez şizofreni tanısı konulduğunda o on sekiz, Helen ise on iki yaşındaydı ama sanki hep hastaydı. Her zaman tuhaftı, diğer çocuklar hep ondan uzak durmuştu. Liseye başladığında maruz kaldığı bitmek bilmeyen zorbalıklar annesini şaşırttıysa da Helen'ı şaşırtmamıştı. Çünkü hangi çocuk bu tür kekemeliğe, sümükten kayış gibi olmuş ceket kollarına, yazın

bile giydiği kışlık botlara, teneffüslerde bahçenin uzak ucunda gizlice dolaşmasına tahammül edebilirdi ki? Hayatının ilerleyen dönemlerinde Helen için Robert'ın tuhaf takıntılarına anlayış göstermek, hatta bir nevi hayranlık duymak zor olmamıştı. Ama genç kızken ne Boston'da ne de taşradaki evlerinde Robert'a tahammül edebiliyordu.

Helen en başından beri o sarı evden nefret ediyordu. Evin kasabaya, kasabanın da şehre uzak oluşundan nefret ediyordu. Evin etrafını saran ormanın karanlığından nefret ediyordu. Alçak tavanlardan, gıcırdayan döşemelerden, süslü duvar kâğıtlarıyla kaplı ve doldurulmuş hayvanlarla dolu toz içindeki odalardan nefret ediyordu. Oakfield'daki okula başlayalı bir hafta bile olmamıştı ki tüm okul kardeşinin varlığından haberdar oldu, vadideki uzun yolu yürüyecek kadar cesur olan arkadaşları bile bir daha oraya gelmediler. Büyükbabasının korkunç hasadının kalıntılarının arasında durmadan volta atan ve kafasındaki vahşi telkinlerden bahseden böyle tuhaf bir çocuk varken kim buraya gelir ki diye düşünüyordu.

Şehirde yaşayan tek bir arkadaşı vardı, imkân bulabildiği zamanlar geceyi onun evinde geçirmeye çalışıyordu. Annesine oradan okula gitmenin daha kolay olduğunu söylüyordu ki bu doğruydu ama kimse –ne annesi ne de arkadaşının annesi ve babası– bunun gerçek nedeninden şüphe duymuyordu. Hastanede kardeşinin yanında kaldığı için annesini haftalarca görmediği olurdu, yemeğini evde tek başına yediği aylar.

Sonunda kendi yolunu çizmiş ve on yedi yaşında Radcliffe'e kaydolmuştu. Cambridge'e gittiği sonbaharda Robert akıl hastanesinden yeni taburcu olmuştu. Annesi sanki Helen'ın gidişini fark etmemişti bile. Saul'la ikinci sınıfın yazında, o ordudan izne ayrıldığında tanışmış ve Saul izinden geri dönmeden de onunla evlenmişti.

Rand McNally'nin iyimser insanlarına göre üç saatlik bir yoldu ama yağmur ve bastıran karanlık yüzünden çıkışı kaçırdı, onu eyaletler arası yola çıkaracağını sandığı otoyola girdi, tekrar kayboldu. Sonra kendini Corbury Junction'da buldu. Buradaki rakip liseyi hayal meyal hatırlıyordu. Haritaya göre burada dağlık bölgeye giden bir yol olması gerekiyordu. Ama çok geçmeden asfalt yol yerini toprak yola bıraktı ve Amerikan misafirperverliğinin ikiz müjdecileri "özel mülk" ve "dikkat köpek var" tabelalarıyla çevrelenmiş uzun bir garaj yolunda çıkmaza girdi. Artık yorgunluk çökmeye başlamıştı ve uçaktaki öğle yemeğinin üstünden neredeyse yedi saat geçtiğini fark etti.

Corbury Junction'da tarihsel referanslarının uzunluğu açısından birbirini geride bırakmamaya niyetli görünen üç otel vardı: Jonathan Edwards Moteli, King Philip Motor Pansiyonu ve ne yazık ki denizden uzak Mayflower Motel ve Spa. King Philip boş odası bulunan tek yerdi. Resepsiyonda kimse yoktu, masa hâlâ geçen yaz iki yüzüncü yıldönümleri anısına asılmış flamalarla kaplıydı. Resepsiyondaki zile birkaç kez bastıktan sonra arka taraftan ağzında sigarasıyla, bornozlu, güçlükle nefes alan bir kadın çıkıp geldi. Evet boş oda var, tabelada öyle yazıyor, değil mi tatlım? HBO hizmeti iptal edilmişti ve ısıtma sistemi bozuktu ama fazladan bir battaniye getirebilir ve Helen'a on dolarlık bir indirim yapabilirdi.

Helen aldırış etmedi. Yakında bir yerlerde lokanta var mıydı?

Vardı ama açık değildi. Mabel Worcester'a gittiğinden ve Earl'ün çıkardığı olaydan beri kapalıydı.

Bunu, Mabel'ın Worcester'a neden gittiği ya da Earl'ün olayının ne olduğunu sorması için söylememişti sadece önemli bir gerçeği dile getiriyordu. Ama koridorda bir otomat vardı.

Uyumak istiyordu ama odaya girdiğinde artık suda kayan büyük bir aracın tekerlekleri altında yok olma korkusuyla

kendini kasmayan bedeni Kaliforniya'da saatin akşam 7 olduğunu hatırladı. Para üstünü almak için bir kez daha resepsiyona gitti. Odasına döndüğünde dönem ödevi yığınlarının başına geçti, omuzlarında bir battaniye, masanın üstünde iki paket *Nut Goodie** ve bir paket *Good & Fruity*** vardı.

On altı makale vardı ve her nasılsa uçakta sadece iki tanesini okuyabilmişti. Şimdi diğerlerine göz atıyordu.

"Boyalı Kelimeler – Kuzey'de Savaş Öncesi Türler Arası Etkiler."

"Cinsel Arzu, Aldatma ve Amerikan Ruh Çağırma Seansı."

"Belleğin Somutlaştırılması: Düşlemin İşlevi."

"'Cesur Böcek': Erasmus Nash'in 'Yusufçuk' Öyküsü ve Temkinli Arzu."

Yığının içinden bunu aldı. En azından biri Nash üzerine yazmıştı. Nash'in *Egloglar*'ı bu dönem okunanlar arasında en sevdiğiydi. Öğrencilerinin birinin harika ifadesiyle "ateşli bir Walden"dı ve şimdiki neslin seksi keşfetmiş olduğu kanısına kesin dille karşı çıkıyordu. En sevdiği öğretmenlik deneyimlerinden biri, üniversite öğrencilerine Nash'in "Galatea"sını, "Hiawatha'nın Şarkısı"nı okur gibi masumane bir şekilde okumak, meşe ve çalıkuşu kasideleri buharlaşırken meraklı gözlerle onları izlemekti.

Taş gibi pürüzsüz bir tenin dokunuşu/ ve ten gibi bir taş...
Yosunlu oyuk ve hevesli dudak...
Orman perisinin rahminin içine aldığı sıcaklık...

Beşinci kıtaya ulaştığında (*Toprağı kavrayan kökleri kavradı*), gerilim hissedilir hale gelirdi ve nihayet okumayı bitirdiğinde gözlerini kaldırıp grubun sessizliğe büründüğünü

* (İng.) Çikolata kaplı yer fıstığı. (e.n.)
** (İng.) Meyve aromalı bir şekerleme. (e.n.)

görürdü, kredi tamamlamak için ("Güzel Sanatlar ve Edebiyat") dersine giren en isteksiz kimya öğrencisinin bile yüzü kızarırdı.

Wellesley'deki yardımcı doçentliği sırasında bir şikâyet bile almıştı: Ağaç-kadınla sevişen adam hakkındaki şiir, kurumun standartlarına uymuyordu, şiiri yeniden okutabilmek için Berkeley'nin tenha ortamını beklemek zorunda kalmıştı. Orada bile sınırı aşmak oluyordu bu. Nash'in karısına yazdığı pek çok mektup da öyleydi: Joycevari bir müstehcenlik seviyesinde olmasa da arzu doluydu. Portrelerinde Clara'nın yüzü Nash'le yeni sevişmiş gibi ışıl ışıldı, Nash ise genç bir Marlon Brando gibi görünüyordu. *Yosunların üstündeki siluetini* de bir bağlama yerleştiriyordu bu. ("Burada neyi kastettiğini tahmin etmek isteyen var mı? Kimse yok mu? Hadi ama, geri kafalı olmayın, millet, yetmişlerdeyiz. Kimse yok mu?") Elbette Nash'le ilgili en sevdiği şey, dere kenarlarında yaşadığı onca hazza rağmen onun şehre bağlı biri olmasıydı, genç yaşta çıktığı Avrupa turunun ardından, savaştan önce Batı Massachusetts'e yaptığı ve sadece sıcaktan yakınıp durduğu tek bir gezi dışında, günlüklerinde taşraya yaptığı herhangi bir geziden bahsedilmiyordu.

"Cesur Böcek", ikinci sınıfta okuyan Natalie Birch adlı öğrencisine aitti. Natalie bir keresinde Helen'dan yazmaya çalıştığı fantastik romanın ilk taslağını okumasını istemişti, kitap öyle çok kehanet içeriyordu ki Helen onu kurguda kristal küre kullanımının sınırları konusunda uyarmak zorunda kalmıştı. Ancak Natalie seminerde kendini affettirmişti ve şimdi de kalın gözlüklü, biraz peltek konuşan bu ufak tefek kızın ateşli Nash hakkında yazması bile ona başlı başına keyif veriyordu, her ne kadar kızın, Nash'in "Yusufçuk" şiirinin insan ve kızböceği arasındaki "türler arası cinsel arzunun" açık ifadesinin Clara'yla yaşadıklarının bir yorumlaması olduğunu söyleyen

tezi pek özgün olmasa da. Ama Natalie alıntılarını özenle yapmıştı ve kızın şiirden aldığı zevke ortak olmamak imkânsızdı.

B+. Birkaç teşvik edici söz, daha derinlemesine düşünmesi için bir öneri. Belki de Lafcadio Hearn'ün *Japanese Miscellany*'deki* yusufçuk incelemesine bir bakmalıydı? Kafka ile karşılaştırmadan böcek-insan dönüşümü irdelenemez gibi görünüyordu, öyle değil mi? Evet, bu *Amerikan* edebiyatı üzerine bir seminerdi ama Kafka evrensel özün bir parçasıydı. Gece yarısı olmuştu. Son Nut Goodie'yi bitirdi ve kâğıt yığınının geri kalanını yatağına götürdü.

Rahat uyuyamamıştı. Otellerde hiçbir zaman rahat uyuyamazdı ama King Philip'teki yatak son derecede konforsuzdu. Gecenin bir vakti pes etmiş, uyku hapı almış ve kâğıtlara not vermeye devam etmişti, başlığı umut vaat eden ama sonuçta hayal kırıklığı yaratan "*Was a Farmer, Had a Dog*"**: Amerikan Halk Şarkılarında Hayvan Yetiştiriciliği"ve daha az umut vaat eden "Kalp Gerçekten *Önce* Hazzı mı İster?" ile Emily Dickinson'ı mezarında ters döndüren makaleden sonra uykuya dalmıştı.

Uyandığında, yağmur yerini çiseltiye bırakmıştı. Lokanta, yanındaki peynirci ve mobilyacı hâlâ kapalıydı ama ilerideki kasabada taze kahve ve selofana sarılmış süpermarket tarzı hamur işleri satan bir benzin istasyonu vardı. Park alanında, "Kızılderili katliamından sonra terk edilen" eski bir İngiliz ticaret merkezinde ölenlerin "minnetle" anıldığı tarihi bir anıt. Taştan anıtı ölü otlar kaplamıştı. Kırılmış camın üzerinde kehribar renkli çizgiler. Yeşaya'dan bir alıntı.

---

* (İng.) Japonya Üzerine Bir Derleme. (e.n.)

** (İng.) "Bir Çiftçinin Köpeği Varmış" olarak çevrilebilecek, popüler bir çocuk şarkısı. (e.n.)

Çünkü saray ıssız,
Kalabalık kent bomboş kalacak.
Ofel Mahallesi'yle gözcü kulesi
Sonsuza dek bozkıra dönecek;
Yaban eşeklerinin keyifle gezindiği,
Sürülerin otladığı bir yer olacak...

Arabayı sürerken yemeğini yedi, Rand McNally yan koltuğunda açık duruyordu. Saul ve Michael'la buraya yaptığı son geziyi düşündü. Aylardan kasımdı, orman ıssız ve karanlıktı, ev hâlâ odunla ısınıyordu. Annesi altmış dokuz yaşındaydı ve tamamen bunamaya dönüşecek birtakım zihinsel işlev bozuklukları baş göstermeye başlamıştı, yine de Buhran Dönemi çocuğu olarak yakıtı boşa harcamaktan endişe ediyordu. Robert iyi değildi, günün büyük bölümünü "Dikişlerle" uğraşarak geçiriyordu ve Helen ona eşlik edip edemeyeceğini sorduğunda onun kendi dünyasında kaybolduğunu görüyordu. On üç yaşındaki Michael, dayısının dalıp gitmelerinden huzursuzdu ve üçü de pislik ve soğuktan rahatsız olup oradan iki gün erken ayrılmışlardı.

Helen kefaret öder gibi, yeni bir kalorifer kazanı taktırmak için gereken parayı ödemiş ama Robert ustayı eve almayı reddetmişti. Helen'ı arayıp "Tırmık'ın" bunu ona eziyet etmekte kullanacağını, böyle bir cihazı eve sokmalarına izin vermeyeceğini söylemişti.

Kalorifer kazanının insana komplo kurduğunu düşünmek delilik değil, dedi Saul o gün, Helen ahizeyi hayal kırıklığıyla kapattığında. Meselenin üstüne düşmedi. Kış geçti ve kimse donmadı. Sonra yaz geldi, bir gün kardeşinden bir mektup aldı

---

* İncil, "Yeşaya" 32:14. (e.n.)

Helen. Şaşkındı, daha önce ondan mektup almamıştı. Altı sayfalık mektupta kelimeler deli bir adamın manifestosunu içeren bir film sahnesi gibiydi. İlk aklına gelen annesinin öldüğü oldu.

Ama annesi ölmemişti. Daha sonra Anneli'nin öldüğünü öğrenecekti ama Robert bundan da bahsetmemişti. Aslında bir kitap yazdığını söylemek için ona yazmıştı, *olan bitenin bir açıklaması*ydı bu kitap. Bu bilgileri paylaşmanın tehlikelerinin farkındaydı ama yaşlanıyordu. Dizleri ağrıyor, göğsü acıyor ve nefesi daralıyordu. Dikişlerini sonsuza dek sürdüremezdi. Yürüyemez hale geldiğinde, Dikişlerin devam edebilmesi için başkalarının da bunlardan haberdar olması gerekiyordu.

Mektubunda, kitabın ciltli olarak ya da bir dergide tefrika halinde yayınlanması konusunda ona yardım etmesini istiyordu.

Birbiri ardına gelen sonraki iki mektupta da giderek artan aciliyetle aynı şeyi istiyordu.

Helen onu aramıştı. Hat kesilmişti, telefonlar da zaman zaman teknolojik güvensizliğin aracı oluyordu. Bu yüzden ona göndereceği her şeyi okumaya söz verdiği kısa bir mektup yazdı Helen. İki akademik kitabı toplamda 384 kopya satan bir profesör olarak ona yardımcı olma ihtimaline dair şimdilik hiçbir şey söylemedi. Bir süre, kardeşiyle arasında telafisi mümkün görünmeyen kopukluğu giderme fırsatını yakalamaya çalışacaktı.

Paket iki hafta sonra, üç kese kâğıdına sarılmış ve koli bandıyla yapıştırılmış halde eline ulaştı. Kalorifer kazanına güvenmeyen bir adam tarafından postaneye emanet edilmiş sekiz yüz sayfa. Hikâyesini düzene sokmak için Robert'ın nasıl çabaladığını görebiliyordu. İçindekiler kısmı, gelişigüzel bir dizin, iyi kalpli "Ruh Vârisleri", "Tırmık'ın" zulümleri ve seslerin kalıcılığı hakkında konudan konuya atlayan iki bölüm vardı.

Ama çoğunlukla Dikişler hakkında yazmış ve güzergâhının son derece net tariflerini vermişti.

Beşinci akçaağaçtan sonra üzerini grimmia yosunu sarmış beyaz bir kayanın yanından geçeceksiniz...

Derenin uzun, kovuğu ince bir kalbe benzeyen meşe ağacına doğru döndüğü yer...

Kabuğuna baş harfleri kazınan kayın ağacının ve yukarı kıvrılan, sonra da orak gibi düzleşen dalıyla çam ağacının hizalandığı manzaranın üstünde...

Kökü uzun ve kıvrımlı sarı huş ağacında...

"Ruh Vârisleri", "Tırmık", "Dikişler" – tüm bunlar da nereden çıkmıştı böyle? Kitap devasa, korkunç ve kopuk kopuktu; zor metinlere boyun eğmemesiyle övünen bir okur olarak kitabın tuhaflığına hayran kaldı. Şeytani silahlar, paramparça olmuş toprak ve kışın donan kelimeler: Hastalık değil de bir şiir olsaydı bunu oldukça etkileyici bulabilirdi. Ama çektiği acılar gözünün önüne geliyordu.

Sayfalar aynı zamanda okunmaz haldeydi. Paket eline ulaşmadan önce, hastalığını affettirecek ve hayatına başarılı bir sonla veda edebileceği şeyler yazdığı hayaline kapılmıştı. Ancak Batı Massachusetts'in küçük bir posta pulunun üzerindekilere benzeyen ağaç ve kayaların sayımıyla tek bir kişi bile ilgilenmezdi. Bunları bir yayıncıya göndermek sadece kitabın reddedilmesini değil, Robert'ın hayatıyla alay edilmesini de göze almak anlamına geliyordu.

Robert'a, öğrencilerine karşı her zaman olduğu gibi, olabildiğince cömert bir karşılık vermeye çalıştı. *Bu olağanüstü bir çaba*, diye yazdı, *eşsiz deneyiminin dışavurumu*. Ormanı, yürüdüğü patikaları tüm berraklığıyla gözünde canlandırabiliyordu.

Peki o nasıldı? Anneleri nasıldı? *Isınma konusunda yardım edemeyeceğime emin misin? Annemin hâlâ odun kesmesi beni endişelendiriyor. Ve elbette, dizlerin ve göğsün bu kadar çok ağrıdığı için de endişeleniyorum.*

Ama, hayır, hâlâ kalorifer kazanını istemiyordu Robert. Bunu ona zaten açıklamıştı. Ondan kitabını yayınlayacak bir yayınevi bulmasını istiyordu.

Bunu değerlendireceğini yazdı Helen. Ona bir akademisyen olduğunu hatırlattı. Tanıdığı tek editör Massachusetts Üniversitesi Yayınları'ndaki kendi editörüydü.

O halde kendi editörüne gönder. Neden oyaladığını anlamamıştı. Eğer mesele yazarlık ücretiyse, biriktirdiği parası vardı.

Helen en azından zaman kazanmasını sağlayacak bir taktik denedi. Acaba gözden geçirip düzenlemeyi düşünür müydü? Belki biraz kısaltarak ve diğer doğa yazarlarının bağlamına yerleştirerek? Thoreau'nun "Yürümek" adlı denemesini okumuş muydu? Bazı yönlerden bunun ona onun eserini anımsattığını söyledi.

Ama Robert bunu kabul etmedi. Elbette "Yürümek"i okumuştu. Hangi salak "Yürümek"i okumamıştır ki? Thoreau'nun günlüklerinin tamamını okumuştu, on dört cildin tamamını. Hiçbir benzerlik yoktu.

Durumun aciliyetini ve gecikirsen neler olacağını anlamadığın izlenimine kapılıyorum, diye yazdı Robert. O da bu evde yaşamıştı. Tırmık'ı duymuştu, duyduğunu biliyordu, ona duyduğunu söylemişlerdi, evden bu yüzden kaçmıştı. *İzin verselerdi ben de giderdim.* Ama artık bunun bir önemi yoktu. Önemli olan zamanın tükeniyor olmasıydı. *Lütfen*, diye yazdı. Eğer o, üniversitede bir profesör olarak dünyaya bunun doğru olduğunu söylerse, insanlar onu dinlerdi. İnsanların ona deli olduğunu söylemelerinden bıkıp usanmıştı.

Bana inandığını söylemiştin. Şimdi bunun yalan olup olmadığını düşünmeye başladım.

Ona inandığını hiç söylememişti Helen. İşte o zaman onu sıcak karşılamasını yanlış yorumladığını anlamıştı. İyi niyetinin nasıl farklı algılandığını.

Bir mektup yazdı, yırttı, sonra iki tane daha yazdı, suçlamalarını mümkün olduğunca başka bir çerçeveye oturtmaya çalıştı.

Hiç şüphem yok, Robert, düşündüğün şey elbette bu.

Hayır: deneyimlediğin şey.

Bunun senin için gerçek olduğuna şahiden inanıyorum.

Ama Robert bunu da kabul etmedi ve bu yüzden Helen sonunda ona gerçeği yazdı. "Tırmık" ya da "Kopuş'a" inanmıyordu. Sesleri hiç duymamış, gölgelerdeki "Ruh Vârisleri"ni hiç görmemişti. Onun dünyayı ayak izleriyle "Dikerek" onardığına inanmıyordu. Hayatını bu sorumlulukların yükü altında geçirdiği için üzgündü. Bunun ne kadar ıstırap verici olduğunu ancak hayal edebiliyordu. Ama ona yalan söyleyemezdi. Onun hasta olduğuna, bu hastalığın bir adı ve tedavisi olduğuna, tedaviyi kabul ederse iyileşebileceğine inanıyordu. Onu çok seviyordu. Onu tekrar hayatında görmekten mutluydu. Bu da gerçekti.

Hâlâ cesareti varken mektubu posta kutusuna bıraktı.

Robert cevap yazmadı.

Nihayet annesine ulaştığında Robert'ın gittiğini ve geri dönmediğini öğrendi.

Robert'ın ortadan kaybolmasından sonra ne olduğu onun için hiçbir zaman tam olarak netlik kazanmadı. Kendini suçladı ve polise haber verdi, polis ona yardımcı olamayınca da özel bir dedektif tuttu ama o da bir şey bulamadı. Aradan bir yıl geçti, bir gün annesi arayıp Robert'ın hapishaneden ona şubatta eve

döneceğini yazdığını söyledi. Şubat geçti, annesi ona bir yanlış anlaşılma olduğunu söyledi. Robert Minnesota'da bulunmuştu. Fırtına sırasında uyumak için bir karavana izinsiz girdiğinden tutuklanmıştı. Annesinin dediğine göre kimseye zarar vermemiş, ayrıca karavanın kapısı kilitli değilmiş ama içeride uyuyan bir çocuk varmış. Cezasını çekmiş, şimdi evdeymiş.

Hatta telefona bile geldi. Mektuplaşmalarından ya da ortadan kaybolmasına neyin sebep olduğundan hiç bahsetmedi. Kötü bir şeye ramak kaldığını ve bir daha asla gitmeyeceğini söyleyip durdu.

Gitmedi de. Dört yıl sonra annelerinin ölümüne kadar orada kaldı ve annesinin Sosyal Güvenlik gelirini kaybedince faturalarını Helen'ın ödemesini kabul etti. Telefon hatları konusunda hâlâ paranoyaya kapıldığı zamanlar oluyordu, su pompası bozulduğunda da tamir ettirmeyi reddetmiş ve kuyudan su çekmeye başlamıştı. *Eski usulle.* Ama "Ruh Vârisleri"nden, "Dikişlerden" ya da zaman zaman nefes almanın ne kadar zor olduğunu söylemek dışında sorunlarından hiç bahsetmedi.

Oakfield kasabasına vardığında vakit öğleni biraz geçiyordu. Son ziyaretinden bu yana kasabanın girişindeki yeni birkaç bina –bir oto yedek parça dükkânı, bir ucuzcu dükkânı, muhtemelen sonbahara dek kapalı kalacak bir elma şarabı işletmesi– dışında pek bir şey değişmemişti. Anayol boyunca seyreden birkaç pikap dışında sokaklar bomboştu.

Oradan vadiye yöneldi, eski lisesine giden sapaktan geçti. Hâlâ yağmur yağıyordu, yol yumuşaktı ve tekerlek izleriyle doluydu. Arabanın yoldan savrulmasını önlemek için direksiyonu sıkıca tutması gerekiyordu.

Bu mevsimi, yapraksız ağaçları, sisi, çömlekçi kili gibi levhalar halinde katlanan çamuru nasıl da hatırlıyordu. Kışlar

korkunç geçmişti ama içindeki o somurtkan genç kız bile yağan karda güzellik bulabiliyordu. Ancak mart sonlarına dair anıları, değişken, istikrarsız topraklardan ve baharın vadettikleriyle kışın inatçı ısrarı arasında gidip gelen gri günlerden ibaretti. Yolun sonundaki terk edilmiş eve deyim yerindeyse sürgün edildiğinde güneş onları bir daha asla bulamayacakmış gibi hissetmişti. Kuşların gelişi onu teskin etmekte yetersiz kalmıştı – kuşlar da yapraksız, çiçeksiz bir ormanda ötüştüklerinden aldatılmış gibi görünüyorlardı. Sanki Robert başarısız olmuş ve Kopuş çoktan başlamıştı.

Robert, diye düşündü birden. Çünkü Bobby ya da Bob diye çağrılması için arkadaşları olması gerekti.

Alçak ve karanlık çiftlik evleri. Ormanda, dört bir yanda duran akçaağaç şurubu kovaları. Eşikte bira kutuları. Danslardan önce sınıf arkadaşlarının toplandığı Hopkins'lerin evini, sonra da Irving'lerin çiftliğini geçti. Bahçelerinde, bir Rus köylüsü kadar kalın giyimli biri koyu kahverengi toprağı tırmıkla eşeliyordu.

Oraya ulaştığında evi zar zor tanıdı. Sarı boyası aşınmış, çatısı yosun bağlamıştı. Devrilen karaağacın yol açtığı hasar muşamba ve sacla kapatılmıştı. Evin etrafında, çocukluğundan anımsadığı genç fidanlar büyüyüp kendi içlerinde bir ormana dönüşmüştü. Taş duvarın ötesinde uzanan eski ormana hiç de benzemeyen bir yerdi artık ama yine de bu yenilenme hissi kayda değerdi. Robert'ın hararetle koruduğu, sayısı giderek azalan kestane ağaçlarını hatırladı. O ana kadar kestane kanserinin onları yok etmiş olacağının farkındaydı. Robert'ın ıstırabını, başarısızlık duygusunu ancak hayal edebiliyordu.

Yağmur, karla karışık yağmaya başlamıştı. Arabasına geri dönüp Corbury Junction'a, Springfield'a ya da Worcester'a geri dönmek ve en yakın emlak ofisine gidip evi satışa çıkarmak

istedi. *O bakımsız haliyle.* Arazinin değerinin onarım masraflarına değeceğini düşünecek birileri vardı mutlaka ama önünden geçtiği tüm o terk edilmiş evleri hatırlayınca aksini düşündü.

Anahtarı vardı ama kapı kilitli değildi. Alışkanlıktan mı, batıl inançtan mı yoksa kışı burada geçiren bir hayvana kış uykusunun sessiz saatlerinin bozulmak üzere olduğu uyarısında bulunmak için mi bilinmez, kapıyı çaldı. Açan olmadı. İçeri girerken kapı gıcırdadı. İlk izlenimi her şeyin daha küçük göründüğü yönündeydi: pencereler alçak, sac tavan hemen uzanabileceği bir yerdeydi. Sağında, yemek masası gibi eski mobilyalar, istiflenmiş kutuların yanında duruyordu. Sanki birisi ondan önce buraya gelmiş ve temizlemeye başlamıştı.

Ama elbette kimse gitmemişti oraya. Hepsi sadece birikmiş şeylerdi. O zaman planladığı ayrıntılı incelemeyi tamamlayamayacağının farkına vardı. Hatıra olarak saklamaya değer bir şey varsa, onu ayıklayıp çıkarması gerekecekti. Yemek odasından mutfağa, oturma odasına gitti ve merdivenlerden yukarıya usulca çıktı. Her yer çer çöple doluydu. *Good Housekeeping** dergisinin eski sayıları ("ev kadını" olan annesiydi!), boş kavanozlar ve hatıra porselen takımları, giyilip çıkarılmış kıyafetler. Eşyaların ifade ettiği anlamlar arasındaki tutarsızlık onu hayrete düşürmüştü. Ölüm sadece bir hayatın sona ermesi değil, aynı zamanda uçsuz bucaksız anlam dünyalarının da sona ermesi demekti. Bir zamanlar kış karanlığında işe yarayan bir mum, eski bir talip tarafından hediye edilmiş bir şal, zavallı merhum büyükbabasını hatırlatan bir sülün. Eski mermi kovanı, eski paçavra, eski kuş.

Yerel köpek kulübünden gelen haber bültenleri, altmışlı yıllara ait gazete nüshaları, oturma yerleri yırtılmış sandalyeler,

* (İng.) *Ev İşleri* adında, 1885'ten beri yayında olan bir dergi. (e.n.)

annesinin de üyelerinden biri olduğunu hayal meyal hatırladığı Hayırseverler Derneği'nin broşürleri. Annesinin yatak odasında birkaç kitap: *İvan Denisoviç'in Bir Günü*, *Küçük Dorrit*, Boethius'un kütüphane için hazırlanmış bir kitabı –gerçekten de Boethius mu?– bölge üniversitesinden John T. Trumbull tarafından yazılmış, iyice yıpranmış bir hapishane öyküleri antolojisi. Şifonyerde değerli bir şey, bir mücevher filan yoktu, annesinin hepsini uzun zaman önce sattığını biliyordu.

Helen eli boş bir şekilde aşağı indi ve misafir odasına giden koridoru takip etti. Bir zamanlar üst katta annesinden ve kardeşinden olabildiğince uzak bir yaşam sürmüştü. Ama kendi yatak odasına giden zemin, kötü hava koşullarına maruz kaldığından çürümekteydi ve göçük riskini göze almak istemedi. Bunun yerine, Robert'ın bir tür şurup evine dönüştürdüğü eski "balo salonunda" gezindi. Bir soba, odun yığını, kovalar ve bazıları kristalleşerek kabuk bağlayan geri dönüştürülmüş gazlı içecek şişeleri vardı. Yerde ve masaların üstünde eski elektronik eşyalar – bir film projektörü, bir jeneratör, televizyonların içindeki parçalar. Büyükbabasının çalışma odası neredeyse tanınmayacak haldeydi. Zebra halının üstü kolilerle doluydu, bir zamanların görkemli tavus kuşu kanepenin arkasında baş aşağı duruyordu. *Britannica Ansiklopedisi*'nin 1929 baskısının yarısı bir zamanlar pumanın durduğu kaidenin üstüne yığılmıştı. Puma da kaçmıştı.

Her yer kâğıtlar ve kitaplarla doluydu, Robert'ın garaj satışlarından topladığı eski, yıpranmış kitaplarla, eski *National Geographic*'lerle ve *Life* dergileriyle. Sırtları boydan boya yırtılmış ve sayfalarının arası gazetelerden kesilmiş hava tahminleri, spor skorları, isimleri tanıdık gelmeyen insanların ölüm ilanlarıyla dolu telefon rehberleriyle. Hiçbir anlam, hiçbir neden bulamıyordu. Tamamen anlamsız bir öfke, diye düşündü. Ya da bir anlamı vardı, artık kaybettiği bir anlam.

Odanın sonundaki dolabı buldu, kapısı şifreli kilitle kilitlenmişti. O an, evde hissettiği onca duygunun arasında korkunun olmaması tuhaftı. Üzüntü, yorgunluk, pişmanlık hissediyordu ama terk edilmiş odalara ve boş gözlerle bakan tozlu hayvanlara rağmen korku yoktu. Ama kilitlerle karşılaştığında kendini tedirgin hissetti. Duvardan aşağı su akmış, duvar kâğıtları soyulmuş ve çerçeveler çürümüş gibiydi. Kolu çekti ve menteşelerin gevşediğini gördü. Sürgülerin çürüyen ahşaptan kopması için yalnızca bir iki kez daha denedi.

Küçük bir dolaptı, her biri içinde altı inçlik Super 8 film makaraları olan sarı kutularla dolu üç rafı vardı. Orada öylece durdu, bir saat önce ona çok doğal görünen kamera ve projektör yığınını düşündü. Acaba pornografik bir şeyler mi, diye merak etti. Acaba bu gizemin arkasında çok daha kötü bir şey mi vardı? Robert'ın hiç kimseye zararı dokunmamıştı, dedi kendi kendine ama yine de hafiften bir mide bulantısı hissetti. Acaba ona acırken gözden kaçırdığı bir şeyler mi olmuştu? Gergin bir şekilde, üzerinde siyah kalın bir kalemle "Alice?" ve altında da tarih yazılı kutulardan birini indirdi. Duraksadı, soru işaretine takıldı, sonra birini daha aldı: "Mary + Alice". Lütfen porno olsunlar, diye dua etti. Gözünün önüne işini kamera önünde yapmaya ikna edilmiş oralı iki zavallı fahişe geldi. Onları Robert mı filme çekmişti? Dosyanın üstündeki el yazısının Robert'a ait olduğu apaçıktı, evde sekiz yüz sayfalık yazısı duruyordu. Ama onun bu kadar somut, bu kadar *insanla* alakalı bir şeyle uğraştığı düşüncesi imkânsız geliyordu. Böcekler ve yosunlarla ilgili bitip tükenmek bilmeyen yorumları olan ağabeyi olamazdı bu.

Ama elbette ona böyle bir... hobisi olduğunu yazamazdı. Başka bir kutuyu daha aldı, yine Mary + Alice. Sonra şüphe uyandıran Alice, Nehir?, sonra Hasta Bakıcı Ana. Onları yere yığdı.

Hasta Bakıcı Ana, William İçin Poz Veriyor, Düşük Kalite.

Düşük Kalite. Hayal bile edemiyordu.

William + Erasmus, işte *bu* beklenmedik bir şeydi. Hiç aklına gelmezdi... ama sonra Robert'ın kadınlara ilgi duymadığını düşündüğü aklına geldi. Erasmus adındaki her aktör biraz övgüyü hak ederdi – Nash'in mi yoksa *Deliliğe Övgü*'nün yazarının adını almış olması mı daha gülünçtü, karar veremedi. Makaleyi gözünün önüne getirebiliyordu: "19. Yüzyıl Pastoral Şiirinin Amatör Seks Filmleri Üzerindeki Etkileri: Bir İnceleme." Gerçekten de "*Ateşli Walden*"

William + Erasmus yazılı üç film makarası daha. İkisinde "?" var, birinde yok.

Sonra Hasta Bakıcı Ana, Sadece Ses.

Aman Tanrım.

Bir sonraki Üç Püriten.

Aman ne güzel!

Tüm bunları ne yapacağım, diye düşündü. Doğruca ateşe mi atsaydı? Yoksa polise mi verseydi? Ama içinde ne olduğunu bilmiyorsa polise neden versin ki?

William + Erasmus, Baş Belası Hasta Bakıcı Ana, Sadece Ses.

İlk Âşıklar.

Flütte, Alice.

Ah, hayır.

İlk Âşık, Tavuğuyla.

Hayır, hayır, hayır.

Charles Osgood, Elma Yetiştiriciliğini Tartışıyor, Sadece Ses.

Helen durdu. Elmalar mı? Film makarasını elinde çevirdi ama kutunun üstünde başka bir şey yazmıyordu.

Sonraki dört kutu da benzer şekilde etiketlenmişti.

C.O., Sadece Ses, İpek Kuyruk Kuşunun Verdiği Zarar Üzerine.

C.O., Aşılama Tekniği Üzerine.

C.O., Diğer Türler Üzerine –Mary ile Birlikte– Budama Tartışması, Kirpiler.

Fahişeler ayağa kalkmış, iş kıyafetlerini giyip bir sepet ve merdiven almışlardı. Ona suçlayıcı gözlerle bakıyorlardı: Ne tür hastalıklı düşünceleriniz var sizin böyle?

C.O., Fransız ve Kızılderili Savaşları Anıları.

Artık tedirginliğinin yerini tamamen merak duygusu almıştı. Projektörü oturma odasına, jeneratörden olabildiğinde uzağa sürükledi ve kutudan film makarasını çıkardı.

C.O. – Fransız ve Kızılderili Savaşı'nın Anıları, ormanda başlıyordu. Neresi olduğunu bilmiyordu, etrafındaki binlerce ormandan herhangi biri olabilirdi. Sonbaharın sonları ya da ilkbaharın başlarıydı; neredeyse tüm ağaçlar yapraksızdı, yerdeki yapraklar kahverengiydi ve zeminle neredeyse bütünleşmişti. Düz, soluk mermerden bir mezar taşı vardı, harfler okunmuyordu. Kayın ve huş ağaçlarının gövdeleri, bilmediği yıpranmış, budaklı ağaç gövdelerinin arasında yükseliyordu. Sağ tarafta, bir kütük dalgalanan yaprakları neredeyse beyaz denecek kadar soluk renkli bir kayın ağacı fidanına doğru uzanmıştı. O halde ilkbahardı; şimdi kayın yapraklarının nasıl solduklarını hatırlıyordu. Kardeşinin nefes nefese kalmasının neden olduğu kameranın sallanmasının dışında koruda rüzgâr esinceye dek gerçekleşen tek hareket buydu. Bir çift yaprak havaya yükseldi ve birbirinin etrafında dönmeye başladı. Hepsi bu kadardı. Makara bitti, selüloit serbest kaldı ve dönmeye devam ederken projektöre vurmaya başladı.

Şaşkınlık içinde makarayı çıkardı ve bir diğerini koydu – Charles Osgood, Budama Üzerine (henüz üzerinde İlk Âşık, Tavuğuyla yazan makara için hazır değildi). Bu kez bir kış görüntüsüydü, bir öncekiyle aynı manzara olduğunu bir süre

sonra fark edebildi. Önündeki orman zeminini kar kaplamıştı. Küçük kayın ağacının yaprakları daha koyuydu. Bu kez hafif bir rüzgâr esiyordu. Tek ses buydu.

Üçüncüsü: Charles Osgood, Meyve Bahçesi. Mevsimlerden yazdı, kayın ve huş ağaçlarını ve artık yeni filizler ve meyvelerle dolu yaşlı, yıpranmış ağaçları tanıdı.

Sonra da tepede yetişen yabani elmaların anılarını.

Ormandaki ağaçların hepsinin yaprakları tamdı, zemin eğreltiotları ve minik beyaz çiçeklerle ışıl ışıldı. Tanımadığı kahverengi bir kuş kadraja girdi ve bir kütüğe kondu, sonra da gözden kayboldu. Ardından ikinci bir kuş, bir kızılgerdan, elma ağacının dallarına kondu ve titrek sesiyle şakıdı. *Cheerily–cheer up–cheeerily–cheer up.** Uzakta bir sincap ağaç gövdelerinden birinde gözden kayboldu.

Makara sona erdi.

Mary + Alice ise başka bir kayın ağacının önünde eğreltiotlarıyla kaplı bir kayayı gösteriyordu, bu kayın ağacının kabuğunda yara izi gibi görünen çizikler vardı.

Mary: Eski bir taş duvardan yükselen meşeler.

Hasta Bakıcı Ana: Bir nehir kenarındaki çamurlu kumsal.

William + Erasmus, Düşük Kalite, Sadece Ses: yosun ve liken yatağı, kadrajda ağır ağır ilerleyen bir böcek.

Böyle devam etti. Her film makarası aynıydı: sıra Flütte Alice'e geldiğinde neyle karşılaşacağından korkmuyordu. Bir kuş, bir sincap, bir çift geyik, yaşamın bitkisel olmayan tek belirtileriydi. Yine de büyülenmişti. Hiçbir zaman ormana Robert gibi ilgi duymamıştı ama şimdi, eski evinin yıkıntıları arasında, merdivenlerin altındaki çatlak sıvanın üzerine yansıyan orman anlam doluydu. Müzede bir video gösterisine katılmış

* (İng.) Neşeyle, neşelen, neşeyle, neşelen. Kızılgerdanın ötüşü ve şarkısı bu sözlere benzetilir. (e.n.)

gibiydi ama yine de ağabeyinin bunu bir sanat eseri olarak tasarlamış olamayacağının farkındaydı. O zaman niçin yapmıştı bunu? Peki neden Mary, Alice, William, Charles Osgood isimleri vardı? "Osgood", tuhaf bir şekilde ağabeyinin uzun süre önce anlattığı "Ruh Vârisleri" masallarından hayal meyal tanıdık geliyordu. Sonra anladı ve bununla birlikte kardeşinin yaşadığı boşluk hissini de anladı.

Halüsinasyonlarını kayda almaya çalışmıştı. Helen ona inanmamıştı, bunun üstüne o da son aylarını gördüğü ve duyduğu şeyleri kaydedip bunları ona kanıt olarak sunmaya çalışarak geçirmişti.

Uyumak için ara vermeden her film makarasını izledi, hepsini bitirdiğinde sabahın geç saatleriydi. Ayağa kalktı. Hâlâ keşfedilecek raflar ve dolaplar vardı ama gördükleri ona yetmişti. Birkaç eski market poşeti buldu, film makaralarını bu poşetlere doldurup kiralık arabasının arka koltuğuna koydu. Onlarla ne yapacağına dair en ufak bir fikri yoktu. Muhtemelen onları kendi eşyalarının arasında saklayacaktı ve bir gün –o öldüğünde, küçük kayın ağacı büyüdüğünde, tahta kurdu ışıl ışıl bir toza dönüştüğünde ve harap olmuş elma ağaçları nihayet hayaletlerinden vazgeçtiğinde– Saul ya da Michael onları bulacaktı. Onları bulacak, üzerlerinde kafa yoracak ve sonra belki de korkusuzca bir projektör aramaya koyulacaktı çünkü yaşlı bir kadının eşyaları yaşlı bir adamın eşyalarıyla bir tutulamazdı. Sonra orada, boş evinin bir odasında ya da bu tür unutulmaya yüz tutmuş aletlerin hâlâ bulunabildiği kütüphane arşivlerinde, önlerindeki ekranın aydınlanışını izleyeceklerdi, imgeler –kızılgerdan, fidan, ölümsüz böcek– önceki tüm anlamlarından sıyrılmış, artık var olmayan bir ormanın usulca deviniminden başka bir şey ifade etmiyor olacaktı.

Batı Massachusetts Tarih Derneği'nde Bir Konuşma

HEPİNİZ, hoş geldiniz, ne güzel bir bahar günü.

Güzide derneğimizin yedinci geleneksel "Mitch" Harwood konferansında konuşmak benim için büyük bir onur. Bildiğiniz gibi Mitch benim pek kıymetli bir arkadaşımdı, Worcester marangozluğu konusundaki anlaşmazlığımız iyi bilinse de gizem ve entrikaya çok meraklıydı. Bugünkü konuşmamdan hoşlanacağını düşünüyorum.

Ayrıca yardımları ve görüşleri benim için son derece değerli olan birkaç kişiye de teşekkürlerimi sunmak istiyorum. İlkini kazara kırmama rağmen, Ed Franklin bana birkaç kez MetalQuest3000'ini ödünç verdi. Bu güzelliği kullanmış olanlarınız, portatif aletlerin en kralına sahip olduğunuzu bilirsiniz – Chicopee Exxon'da bir Detecto F25 ya da bir Pinpoint WS10 ile bir Püritan ayakkabı tokası bulmaya çalışın bakalım! [*Kahkaha arası.*] Sana şapka çıkarıyorum, Ed. Massachusetts Üniversitesi Yayınları'ndan Carol Watkins'e de teşekkür etmek istiyorum: Carol, bebeğim, bu gece burada olamasan da tavsiyeni dikkate alacağım ve sonraki sunumumda bazı "kişisel dokunuşları" atmaya çalışacağım. Söz veriyorum!

Son olarak, dernekten geçici olarak uzaklaştırılmama neden olan koşulların farkındayım, sanırım hepimiz farkındayız. Sizlerin de bildiği gibi geçtiğimiz yıl benim için kayıplarla dolu bir yıl oldu ve bu, kederimle ve yalnızlığımla başa

çıkarken gösterdiğim heyecanı mazur göstermese de içinde bulunduğum koşulları dikkate alma konusunda gösterdiğiniz alicenaplığa minnettarım. Bu topluluk benim ailem gibi, özellikle Sayın Başkanımız Leonard'a beni yeniden aranıza kabul ettiği için ne kadar teşekkür etsem azdır. Umarım bugünkü konuşmam beni sadece bir tarihçi olarak değil, aynı zamanda yeniden arkadaşınız olarak görmenize vesile olur.

[*Dramatik etki yaratmak için ara/bir bardak su/alkış.*]

Başlayalım.

[Kollarını iki yana açtı.]

3 Nisan 1951'de, Halifax, Nova Scotia'nın rüzgârlı kıyılarında, King's College Üniversitesi'nden Tarih Profesörü Robert Jorgensen, tam da bugün benim burada durduğum gibi Kütüphane Oditoryumu'nun kürsüsüne çıktı ve hıncahınç dolu salonda, coşkulu dinleyiciler karşısında "Kanada'daki Kızılderili Esirler" üzerine halka açık bir konferans verdi.

Yakın tarihte yayınlanan *Kanada'mız* adlı kitabının bir bölümünden alınan bu konuşma, her zamanki gibi büyük bir yankı uyandırdı.

"Kalabalık ayağa kalktı," diye yazdı *The Weekly Advertiser*, ertesi sabah.

"Profesör büyüledi," diye yere göğe sığdıramadı *The Chronicle Herald*'ın sanat sayfası.

"Jorgensen, iki saat boyunca dinleyicilerini vahşi doğaya alıp götürülen kadın ve erkeklerin acı dolu hikâyeleriyle büyüledi," diye yazdı *Gazette*.

Nasıl büyülemesin? Evet, dostlar, sömürge döneminin ilk günlerinden bu yana okurlar, evlerinin mahremiyetinden koparılıp Iroquois, Mohawk ve Abenaki topraklarına götürülen Avrupalıların hikâyeleriyle büyülenmişlerdir. Belki de aranızda favori hikâyesi olanlar bile vardır? *Bayan Mary Rowlandson'ın*

Esareti ve Kurtarılışı Üzerine Bir Hikâye? Cotton Mather'a ait Hannah Dustan'ın "Unutulmaz Kurtuluşu"? Zadock Steele'in "*Çekilen Acılar*"ı? Evet, tarih kaçırılma konusunda gerçek bir çeşitlilik sunuyor. Binbir güçlükle kazandığı şilini *Kayalık Bir Mağarada Bulunan Genç Bir Kadının Hayrete Düşüren Hikâyesi*'nin cazibesine kapılıp *Kurtarılan Esir*'e harcayan zavallı on sekizinci yüzyıl okuyucusuna acımak gerek. Pembe dizilerin esiri olan günümüz ev kadınından bir farkı var mı? Esaretin esiri!

[*Kahkaha arası.*]

[*Yeniden kollarını iki yana açtı.*] O anı gözlerimizin önüne getirelim. Dışarıda Atlantik'ten gelen soğuk bir esinti var, içeride ise kalorifer kazanları harıl harıl yanıyor. Konuşmasını bitiren Jorgensen, kâğıtlarını toplamaya başlamadan önce bir an için azalmakta olan alkışın tadını çıkarıyor. Konuşmalarından sonra kendisine soru sormak için toplanan küçük bir kalabalık görmeye alışkın ancak bu kez kimseyi göremeyince ufak bir hayal kırıklığına uğruyor. Kalabalık dağılıp o da çıkışa doğru ilerlerken kendisini Isaac Hill olarak tanıtan, tramvay kondüktörü üniforması giymiş siyahi bir adam ona yaklaşıyor. Profesör, bir dakikanızı alabilir miyim acaba, diye soruyor Hill. İnsanı gerçekten aydınlatan, olağanüstü bir konuşmaydı. Jorgensen'in büyük ihtimalle eve dönmek için sabırsızlandığının farkında ama elinde onun ilgisini çekebilecek bir şey var. Bir zamanlar ailesinin sahip olduğu, büyük büyükannesi tarafından Kanada'ya getirilen bir İncil. Neredeyse üç yüz yıllıktı ve kenarlarında Profesör'ün az önce anlattıklarına çok benzeyen bir hikâyeyi anlatan ufacık yazılar vardı.

Saat geç olmuştu ve Jorgensen yorgundu. Bir tarihçi olarak, kendisine anlatacak hikâyesi olan yaşlı bir adam ya da kadın tarafından sık sık rahatsız edildiği oluyordu ve bunların nadiren

aile söylencelerinden öte bir şey olduğu ortaya çıkıyordu. Ama Jorgensen genç adamın hikâyesinin farklı olduğunu hissetti. Kondüktör çantasından fotoğrafları daha çıkarmadan hem de. Hill, İncil'in Halifax patlamasının peşinden gerçekleşen şehir yangınında kaybolduğunu, ancak babası Rahip Jeremiah Hill öngörüyle ve azımsanamayacak bir masrafla, yangından birkaç yıl önce narin kitabın altı sayfasının fotoğrafını çektirip büyüttüğünü, bu sayede de onları daha iyi çözüp yazıya dökebildiğini söyledi. Bu yazı dökümünü de yanında getirmişti.

Onları görebilir miyim, diye sordu Profesör. Kondüktörün gözleri ışıldıyordu.

Arkadaşlar, Jorgensen'in o gece okuduğu hikâyeyi yinelememe gerek yok. Hepimiz Meçhul'ün, üç İngiliz askerini zehirlemek için kullandığı bilinmedik bir mantar olan "Ölümhanımı" mektubunu okumuşuzdur. Hepimiz genç, meçhul annenin dehşetini hissettik. Gizemli ev sahibinin yanında korkusunun nasıl azaldığını gördük. Kendi mezhebindekilerin uyguladığı şiddet karşısında dehşete düştük, kadının intikamıyla keyiflendik, dört cesedi gömüşünü hafif bir üzüntüyle izledik. Okurken *kalbinizin* nasıl çarptığını düşünün ve şimdi de bizim sevgili Profesörümüzün Rahip Hill'in özenli yazısını okuduğunu hayal edin.

Profesör Jorgensen'e cennetin kapıları nasıl da aralanmıştı! Hayatı boyunca bu janrın klasikleri üzerinde çalışmıştı. Mary Rowlandson'ın sonraki baskılardaki yazım farklılıklarını tahlil etmiş, parmaklarını Cotton Mather'ın vaazlarının iple bağlanmış ciltlerinin üzerinde gezdirmiş, değişen İncil alıntılarını ve *Eyüp*'ün artan önemini not etmişti. Evet, o bizim bilgilerimize önemli katkılarda bulundu. Uzmanlık alanı beslenmenin esir asimilasyonu üzerindeki etkisiydi, pemmikan üzerine bir monografisi vardı. Yine de içten içe, tüm tarihçilerin hayalini

kurduğu gibi, bir tür zaman yolculuğuna çıkaracak kadar saf bir metin okumayı hayal ediyordu. Çünkü çoğu hikâyenin bazı açılardan propaganda olduğunu, sömürgecilerin zihinlerini harekete geçirmek ve satış yapmak için kurgulandığını biliyordu.

Ancak o güne kadar, el değmemiş günlükler ve mektuplardan oluşan hazine sandıklarıyla ilgili hayalleri gerçekleşememişti.

Altmış üç yaşındaydı. Kalçası onu zorluyordu. Yavaş yavaş ölüme doğru sürüklendiğini hissediyordu.

Anında aralarında bir dostluk oluşmuştu. Sohbetin devamında Jorgensen'in Hill ailesinden ve onların Nova Scotia'daki uzun süreli varlıklarından, tarihi New Horizons Baptist Kilisesi'ne bağlılıklarından haberdar olduğu ortaya çıkmıştı. Newfoundland'da konuşma yapacağı geziyi iptal etti ve kendisini rahibin yazısını teyit etmeye adadı. Ne yazık ki Isaac, kitabın büyük büyükannesinin eline nasıl geçtiğine dair hiçbir şey bilmiyordu, bildiği tek şey onun bir zamanlar Maryland'deki kölelikten kaçtığı, bu kitabın kaçarken onu koruduğu ve New Brunswick'teki kızını görmek için yola çıktığında kitabı bir tılsım gibi yanında taşıdığıydı. Isaac, kadının İncil'i baştan sona bildiğini, bu konuda âdeta bir efsane olduğunu, görme yetisini kaybetmiş olsa da İncil'i rahip torunundan daha iyi bildiğini söyledi. Yine de kadın, korumakla yükümlü olduğu bir sırmış gibi, sayfa kenarlarına yazılanlardan hiç bahsetmemişti.

Kadının, kitap yangında kaybolmadan önce öldüğü için minnettar olduğunu söyledi.

Elbette, geriye yüzlerce cevaplanmamış soru kalmıştı. Jorgensen onu nerede bulduğunu, oraya kimin getirdiğini, başka kimlerin eline geçtiğini bilmek istiyordu. Tüm bunlar zaman içinde kaybolmuş olsa da kitaptaki metni, Hill ailesinin tarihçesini, Halifax'ın sivil yaşamına katkılarını içeren bir kitapçık

ve Profesör'ün anlatıyı bir bağlama oturttuğu bir makale yazmasına yetip artacak kadar materyal vardı. Üniversite Müzesi'nde küçük bir sergi düzenlendi. Jorgensen daha uzun bir monografi hazırlamıştı ancak daha sonra yaşlı adamlara zaman tanıma nezaketini gösteren Hastalık, yeterince beklediğine karar verdi. Jorgensen'e Lou Gehrig teşhisi kondu, hızla kötüleşti, Hill ise tramvaydan düştü ve oğlu tarafından bakılmak üzere Toronto'ya götürüldü.

Bu hikâye on yıl boyunca unutuldu. Sonra, 1962'de John T. Trumbull adlı pek tanınmayan bir İngiliz dili profesörü bir kütüphane satışında bu kitapçığa rastladı ve 1964'te Rhode Island Üniversitesi Yayınları tarafından basılan *Esaret Öyküleri* adlı antolojisine bu hikâyenin düzenlenmiş versiyonunu ekledi. Antoloji büyük başarı kazandı, ikinci baskısı hem Massachusetts hem de New York'taki liselerde okutuldu. Okullara bile girmişti artık. Sonunda "Ölümhanımı" Mektubu hak ettiği yere ulaşmış gibi görünüyordu.

Gibi görünüyordu.

[*Duraksama.*]

Gibi görünüyordu... çünkü hepimizin bildiği gibi, şöhret beraberinde sorgulamayı da getirir. Herkese Quabbin tekne rıhtımında 1662 yılına ait bir Massachusetts Meşe Ağaçlı İki Kuruş'u bulduğunuzu söylerseniz, Massachusetts'te metal dedektörü kullanan herkes bir sonraki hafta sonu oraya gidip paranın gerçek olup olmadığını nereden bildiğinizi soracak ve kendileri de bulmaya çalışacaktır.

Evet, profesyoneller bile bu durumla yüzleşmek zorundadır ve Trumbull'ın Jorgensen/Hill metnini kayıtsızca kabul etmesine neredeyse hemen itirazlar geldi. Kendini hikâyesini anlatmak zorunda hisseden bu anlatıcı da kimdi böyle? Hikâyesini neden ve kimin için kayıt altına almıştı? Geçmişte yazdığı göz

önüne alındığında duyguları gereğinden fazla modern görünmüyor muydu? Neden onu doğrulayan hiçbir kanıt, kaybolusuna dair hiçbir güncel veri, hiçbir arşiv bulgusu yoktu? Mary Rowlandson ya da John Williams'ınki gibi birden fazla kaynak tarafından teyit edilen ünlü anlatıların aksine, "Ölümhanımı" Mektubu yegâneydi. Peki bu insanlar neden bu altı fotoğrafa güvenmeli miyiz diye sormaya başlamıştı? Meşhur yangının kitabı yok etmesi biraz manidar değil miydi? Böyle bir hikâye, ertesi yıl Belediye Meclisi üyeliğine adaylığını koyan Rahip Hill'in siyasi amaçlarına hizmet etmiş olamaz mıydı?

[*Manidar bir bakış.*]

Gerçekten de bir bağlamı olmadan, tek bir bulgu olmadan, hikâye giderek daha çok kurmaca gibi görünüyordu. Trumbull'ın kitabının üçüncü baskısı, tarihçilerin şüphelerini doğrulayan açıklayıcı bir paragraf içeriyordu. İtiraf etmeliyim ki ne anlatıcımızın itirafı (çünkü sırlar saklandığında yanıp kül olurlar) ne kendisini esir alan kişiye karşı giderek artan yakınlığı ne de bu hikâyeyi doğrulayan başka bir kayıt olmaması (çünkü kim kendi ülkesinin vatandaşlarını öldürdüğünü itiraf eder ki?) *benim* kafamı karıştırmadı – yine de kamp ateşinin söndüğünden emin olmak için saatlerce toprağı yoklayan, kendi ellerimle dokunamadığım hiçbir şeye güvenemeyen biriyim. Evet, dedektör kullanan herkesin içinde bir arkeolog yatar. Kemikleri görmem gerekiyordu.

Concord'daki Massachusetts Askeri Cezaevi Kütüphanesi'nde Mahkûmlar Okuma Fonu için her yıl yapılan satışta Trumbull'ın antolojisinin birkaç kopyasına rastladıktan sonraki düşüncelerim böyleydi. Birini satın alıp eve getirdim. Eğer bir ay sonra soğuk algınlığına yakalanmasaydım ve kendimi çok farklı türde bir metnin eski bir kopyasını incelerken bulmasaydım –açıklayacağım– muhtemelen onu unutacaktım.

[*Duraksar.* True Crime! *dergisinin bir sayısını gösterir.*]

Şimdi size küçük bir sırrımı itiraf edeceğim. Beni yakından tanıyanlarınız bazı özel ilgi alanlarımdan habeı lar olabilirler, sadece kuş gözlemciliği değil, aynı zamanda küfürlü korsan şarkıları derlemem, paralı yol hatıratlarım, devam eden Püriten erotik gravür çalışmalarım. Eğer sizlere *True Crime!* koleksiyonumdan bahsetmediysem sebebi bu gençlik hobimin ilerleyen yaşlarımda da devam etmesinden biraz utanıyor olmamdır. Ama artık itiraf ediyorum. Evet, dostlar, karşınızda Massachusetts'teki *True Crime!*'ın az sayıdaki özel koleksiyonlarından birinin sahibi duruyor! Evimin bodrumunda tasnif edilmiş vaziyette duruyorlar. Gravürlerimin ya da deniz şarkılarımın aksine *True Crime!* tamamen kişisel bir ilgi alanıydı benim için. Ondan para kazanmayı hiç aklıma getirmedim. Çocukken çok hoşuma gidiyordu, bugün bile sıkıcı bir günde eski favorilerimden birine göz atabiliyorum. Tıpkı geçen ekim soğuk algınlığına yakalandığımda "Soğukkanlı Cinayet"e rastladığımdaki gibi.

Hikâye neredeyse on beş yıllıktı ve Jack Dunne'ın düzenli yazdığı köşesinde yer alıyordu, Dunne'ın suç soruşturmalarıyla ilgili ilk elden anlattıkları dergide en üst sıralarda yer alıyordu. Dunne'ın karısı tarafından bıçaklanmadan önceki son hikâyelerinden biriydi ve ölümle sonuçlanan bir dağ aslanı saldırısını araştırmak için Batı Massachusetts ormanlarına yaptığı yolculuğu anlatıyordu, herkese şiddetle tavsiye ettiğim tüyler ürpertici bir başyapıttı bu. Ancak o yağmurlu öğleden sonra dikkatimi çeken şey o kedi değildi. Dunne macerasının sonunda kendini ıssız bir kır evinde bulmuş, burada bir köpeğin ağzındaki tuhaf kemiğin tesadüfen bulunması, *ikisinde balta yarası izi, birinde kurşun deliği* olan üç eski kafatasının mezardan çıkarılmasına yol açmıştı.

Kaderin cilveleri ne kadar da tuhaf! Hemen yerimden doğruldum ve Concord'dan aldığım kitap yığınlarını karıştırdım. Hayır, bu gerçek olmazdı ama yine de... şüphe yoktu! "Ölümhanımı" Mektubu'nda olay yeri eksikti, *True Crime!*'ın hikâyesinde ise bir şüpheli. Mesele sadece parçaları bir araya getirmekti. Hemen o an bunun ne anlama geldiğini anladım. Bu, sadece mektubun gerçekliğini ispat etmekle kalmıyor, eski araştırmacım Hills'in çabalarını da haklı çıkarıyordu.

Elbette o heyecanımın arasında argümanımdaki temel bir eksikliğe takılmadan edemedim. *Edebi* kanıtlar ikna ediciydi ama gerçek bir tarihçinin *somut* kanıtlara ihtiyacı vardı. Sürekli kusur arayan kimselerin, bize cesedi göster dediklerini duyar gibiydim. *İhzar emri.* Ama böylesine eski bir hikâyeyle bu nasıl mümkündü?

Ama yine de bu işin peşini bırakamazdım. Masamı toparladım, "Ölümhanımı"nı "Soğukkanlı Cinayet"in yanına koydum ve baştan okumaya başladım. Mektubu dördüncü kez okurken her şeyin kaybolup gitmediğini fark ettim.

[*Duraksar/ bir yudum su içer/ şöyle bir etrafına bakar.*]

İşte, beni dikkatle dinleyenler ipucu verdiğimi çoktan fark ettiler. Bir düşünün bakalım.

Bildiniz.

Dunne'ın *üç* ceset çıkardıklarını yazdığını söyledim ama "Ölümhanımı"ndaki kızımız bize *dört* ceset gömdüğünü söylüyor. Evet, sevgili kadim dostlarım. Ormanın derinliklerindeki tepelerde bir yerlerde, gümüş bir yüzük, kemik ve demirden tılsımları olan bir gerdanlık takan, güzel kalbinden vurulmuş bir kadının cesedi yatıyor.

Peki nerede? diye soruyorsunuz. Dunne, muhbirlerine duyduğu saygıdan dolayı olay yerlerini hep gizli tutuyordu.

Ama bu hikâyede, nerede olduğunu biliyorum.

On Bir

Kuş gözlemcisi, metal dedektör kullanıcısı, amatör tarihçi, dünyanın dört bir yanındaki tarihçilerin baş belası Morris Lakeman, Batı Massachusetts Tarih Derneği'ndeki konuşmasının taslağını katladı, boy aynasından (c. 1870) geri çekilip muzaffer ve mağrur bir ifadeyle çok sevdiği ölen karısı Miriam'ın fotoğrafını koyduğu şifonyere döndü.

Bu etkinlik için grogren yakalı siyah bir smokin ceket, açık pembe bir frak ve şal desenli bir yelek giymişti. Yeni tıraş edilmiş yüzünün hemen altında gevşekçe bağlanmış "dünyanın kuşları" desenli bir papyon takmıştı. Tepesindeki kelliğini yandaki saçlarıyla örtebilmek için elinden geleni yapmıştı, boy aynasının açısı bu çabayı daha da kolaylaştırmıştı. 1.90 boyunda olduğu düşünülürse, çoğu arkadaşının onu zaten böyle gördüğünü düşünüyordu. Başka kimsenin bunu fark edemeyecek olması o an için önemsiz görünüyordu. *Onlar olmadan* gerçekleştirdiği bu okuma bir protesto eylemi olduğu gibi aynı zamanda evren önünde yapılan bir ritüeldi. Bir an için son sözleri yatak odasında yankılandığında evrenden alkış sesleri yükselirken kalbinin dörtnala koştuğunu hissetti.

Evrenin bildiği ama neyse ki Miriam'ın bilmediği şey, Morris'in daha üç gün önce, derneğin Cinsel Ahlak Kurallarını ihlal ettiği için gelecek nisan düzenlenecek geleneksel yemek davetinden menedilmesi kararından geri dönülmeyeceğini öğrenmesiydi. Morris, Batı Massachusetts Tarih Derneği

gibi saygın bir kuruluşun *neden* böyle bir kuralı olduğunu, derneğe Kutsal Emanetler Alt Komite Başkanı olarak on altı yıl hizmet etmiş olmasına rağmen bilmiyordu. Başka koşullar altında, böyle bir kuralın *neden* konulduğunu merak edebilirdi, ilginç bir konu gibi görünüyordu, incelemek için biçilmiş kaftandı. Ancak aşikâr olan şey, tüzüğü bilmemesinin davranışı için yeterli bir mazeret olmadığıydı. Şubatta Morris'i ziyaret eden eski dostu dernek başkanı Leonard Shepley, dernek toplantılarının birilerini ayartmak için uygun yerler olmadığını ve söz konusu üç kadın üyenin, Dorothy Ketterman (Püriten nümizmatiği), Maude Loomis (fildişi oyma sanatı) ve Shirley Potter'ın (sac tavan tasarımı), topluluğun altın çağına, yani –üzgündü ama– Mo'suz günlerine geri dönmesi dileğinde kendisine katıldıklarını söyledi.

Morris mali müşavirlikten kısa süre önce emekli olmuştu ve işinin doğası gereği otoriteyle pazarlık yapma konusunda uzmandı. Elbette buna itiraz etmiş –yatak meseleleri (oldukça) yetişkin dernek üyelerinin kendi bileceği işti– ve yasağa karşı gelerek Eleanor Thompson'ın Oakfield tuz sırlı çömleklerinin tarihi üzerine uzun zamandır beklenen sunumuna katılmıştı. Konuşmamıştı ve soru sormak için elini kaldırdığında ona söz hakkı verilmemesine rağmen bunu kişisel algılamamıştı. (Geç olmuştu ve pek çok soru vardı.) Ancak bir sonraki toplantı için davetiye almamıştı, eski sevgililerine yalvarması da gizlenen toplantı yerini öğrenmesini sağlayamamıştı. Haklarını vermek zorundaydı: Bir zamanlar onun sevgisini kazanmak için birbirine düşman olan Dorothy, Maude ve Shirley topluluğun mahremiyetini korumak için birleşmişlerdi.

Ancak geleneksel yemeğin yaklaşmasıyla bir ikilem ortaya çıktı. "Mitch" Harwood Konferansı'nı yapma onuru her yıl farklı bir üyeye düşüyordu; kaderin cilvesine bakın ki bu iş bu

kez Morris'indi. Morris boşu boşuna bir uzlaşı mektubu bekliyordu, iki kez Leonard'ı aradı ve eski dostu mesajlarına cevap vermeyince muayenehanesine telefon edip randevu aldı. Çünkü Leonard, Massachusetts'teki Amerikan böbrek taşı kırma tarihinin en yetkin kişisiydi ve eyaletin en büyük üretrotom, kistotom ve litotom koleksiyonlarından birinin sahibi olmasının yanı sıra, gündüzleri gerçek bir ürologdu –hatta Morris'in de üroloğuydu– ve bu nedenle Morris, talebini sekiz ay önce prostatını kontrol ettirdiği muayenehanede iletme utancını da yaşamış oldu. Leonard, itibarına yakışır bir şekilde, mesleğinin sırlarını mesleğinin kamusal sorumluluklarından ayrı tutma konusunda ustaydı, bu gerekli bir uygulamaydı çünkü üroloji söz konusu olduğunda Corbury Junction'daki Heinrich Hobbs'a gidilmediği sürece alanındaki en iyi isim kendisiydi, bu hata bir kez yapılsa da bir daha tekrarlanmamıştı. Shadd's Falls kapalı bir topluluktu ve ketum olmayı öğrenmek gerekiyordu. Söz gelimi Morris, dernek üyelerinin yarısının vergi işlerini halletmişti ve bir keresinde Leonard'ın Maui aktarmalı uçuşunu iş gideri olarak gösterdiğini biliyordu, oysa Amerikan Üroloji Derneği yalnızca Honolulu'da toplanmıştı. Bu duruma dışarıdan bakan tarafsız bir gözlemci Morris'in bu tür bilgileri neden bir silah olarak kullanmayı düşünmediğini merak edebilir ama söz konusu gözlemcinin küçük bir kasabada yaşamadığı açıktır.

Nisan başlarında Leonard'ın bekleme odasında tek başına oturan Morris, mecazi anlamda o anki savunmasız pozisyonunun, fiziksel muayenesi sırasında almak zorunda kaldığı pozisyondan farklı olmadığını düşünmeden edemiyordu. Ancak Leonard her iki ortamda da nazikti ve işini uzatmıyordu ama son derece kararlıydı. "Mitch" Harwood geleneğinin onları bir ikilemle karşı karşıya bıraktığının farkındaydı ama tüzük

açıktı: Aktif olmayan üyelerin hiçbir toplantıya katılmasına izin verilmiyordu, gerçekten üzgündü ama kuralları çiğneyemezdi.

Morris çeşitli itiraz yöntemleri üzerine kafa yormuştu; prosedür ile ilgili olandan (tüzükteki ifadeler muğlaktı ve en ufak bir sorgulamayla bile farklı algılanabilirdi), duygusal olana (Leonard'la birlikte Massachusetts'teki son Bicknell ardıç kuşlarından birini birlikte görmüşlerdi) ve düpedüz trajik olana (o bir duldu ve cinsel arzu yasın doğal, belgelenmiş aşamalarından biriydi) kadar çeşitli itiraz yollarını düşünmüştü. Ama yaşlı adamlara kötü haber verme sanatında uzmanlaşmış olan Leonard, bu tür adamların kaderlerine karşı koymalarına da alışkındı.

Morris talebinin faydasız olduğunu görünce yaşlı bir dulu dostlarından koparmanın düpedüz zalimlik olduğunu söylemedi. Konuşma yapacağı için son derece heyecanlı olduğunu ve tavan arasından smokinini çıkarıp kuru temizleme için Springfield'a kadar götürdüğünü de söylemedi. Konuşmasının üstün nitelikli ve merak uyandırıcı olduğunu da söylemedi. Hayır, Leonard siktirip gidebilirdi. Morris keşfini Tanrı'ya borçluydu. İşte o cumartesi günü, derneğin saygın üyeleri yavaş yavaş Springfield Howard Johnson'a doluşurken Morris evde tek başınaydı, smokinini giydi, şömine rafındaki Miriam'ın fotoğrafının yanına bir bardak su koydu, kısa süre önce Shirley Potter'ın jartiyerli poposunun karanlıkta parladığı aynada kendine baktı ve boğazını temizledi.

Zaten derneğe kimin ihtiyacı vardı ki? Amatör tarihçi reddedilmeye yabancı değildir. Yalnız çalışan, kendini hobisine kaptırmış, insafsız ve kibirli baskıların saldırısına uğramış bir adam (ya da günümüzde kadın) sürekli saygısızlığa uğrar. Bu

ifade bile bir hakaret niteliğindedir. Kendi muhasebe işlerini halleden vatandaş "amatör muhasebeci" ya da çocuğunun sallanan dişini çeken bir baba "amatör dişçi" olarak görülmez: bu becerilerinden dolayı takdir edilirler. "Amatör müzisyenler" ve "amatör ressamlar" vardır ama bu tür adlandırmalar gurur ve sevinçle taşınır, çünkü piyasa tarafından kirletilmemiş bir tür adanmışlığa işaret ederler (*amatör* kelimesi Fransızcada "seven" anlamına gelir). Buna karşılık, biz tarih seven insanlara *tarih heveslisi* diyoruz, haliyle bu isim de bize bunun geçici ve önemsiz olduğunu çağrıştırıyor. O halde amatör tarihçinin bir tür arafta yaşıyor olması bizi şaşırtmamalı. Bilgisi ne kadar derin ya da keşifleri ne kadar faydalı olursa olsun, doktora yapmadan asla amatörlük lekesinden kendini kurtaramaz. Hayır: uyanık olduğu saatlerin çoğunu tutkusuyla ilgilenerek geçirebilir, Vermont pul koleksiyonculuğu ya da terliklerin tarihi hakkında herhangi bir "profesyonelden" daha fazla şey biliyor olabilir (ya da ekmeğini kazandığı vergi kanunu hakkında bildiğinden daha fazla şey biliyor olabilir) –hiç önemli değil– o bir amatördür, ilgi alanı hobiden öteye geçmez, keşifleri alaycı tavırlarla karşılanır, eğer dikkate alındıysa tabii.

Morris'in kaderi buydu ve bu onun uzun zaman önce kabul ettiği bir şeydi. Çünkü günlerini bu sınıf ayrımcılığından yakınarak geçiren pek çok küskün "amatör" tarihçinin aksine Morris, Tanrı'nın yarattıklarından birine bahşedebileceği en büyük armağanlardan biriyle kutsanmıştı: başkalarının düşüncelerine karşı derin bir kayıtsızlık. Daha açık bir tabirle, doğuştan umursamazdı, bu onu kaba insanların alaylarından korumuş, birçok Bar Mitzvah dans pistinde yıldızlık bahşetmişti, savaştan kısa süre önce Massachusetts Üniversitesi Kütüphanesi'nde onunla ilk tanıştığında Miriam Lehrer'i bu kadar büyüleyen şey de buydu. Yeni bir buluşunun ayrıntılarını yazdığı

makaleleri Harvard'daki Profesör Falanca tarafından cevapsız bırakılırsa, o makaleleri Yale'daki Filanca'ya gönderir, Filanca da cevap vermezse omuzlarını silkip orta parmağını Cambridge veya New Haven yönünde kaldırıp bu keşfini hayatındaki birçok özel zevkinin arasında dosyalayıp saklardı.

Böyle bir lütuf göz önüne alındığında Morris'in yasağı sineye çekmesi beklenebilirdi. Ancak bu kez elinde daha faydalı bir konu vardı. Hipotezi cesur, keşfi ise özgündü. Düşünün: Elinde sadece suçun posası varken yalnızca yüz yıllık bir metni değil, onun emanetçisi olan aileyi de doğrulamış olacaktı. Zaferini garantilemek için tek ihtiyacı olan şey bir ceset bulmaktı. Toprağı kazmayı sevse ve dedektörünü dere tepe savurmak için yaşıyor olsa da Morris tüm Lakerman erkeklerinin başındaki lanetten mustaripti. "Czernowitz'in Kızıl Devi" ve Morris'in adaşı olan (öhö öhö, amatör) boksör Moritz Lejman kırk iki yaşında şiddetli bir kalp krizinden ölmüştü. Sol kolundan aşağı inen ağrının "kas çekilmesi" olmadığı ve işe yarayıp yaramayacağı belli olmayan, riskli bir ameliyat uygulanmadığı sürece ardı arkası gelmeyen dedektör günlerinin sona erdiği konusunda kardiyoloğu tarafından uyarılmıştı.

Dolayısıyla "Mitch" Harwood Konferansı onun için sadece törenden ibaret değildi. Hayali dinleyicilerine seslendiğinde ve cesedi bulacağından emin olduğu karanlık ormanı gözünde canlandırdığında bir çağrı yapmaya da hazırlanıyordu. Ona kim eşlik edecekti? Leonard'ın, Stan'in (on yedinci yüzyıl sonu menteşeleri), Al'in (Birinci Dünya Savaşı'ndaki sevgililer günü kartları), Yahudi dedektör kullanıcıları için Morris neyse Japon-Amerikan dedektör kullanıcıları için öyle olan Ed Ikeda'nın, Dorothy, Maude ve Shirley'nin, özetle tüm eski dostlarının terk edilmiş eve doğru yola çıktıklarını ve toprakta yatan yalnız kadını bulmak için birlikte yola koyulduklarını hayal etmişti.

Morris, boy aynasında kızaran yüzüne bakarken göğsünde bir sancı hissetti ve ne olur ne olmaz diye bir nitrogliserin aldı, yatağına uzandı ve yalnızlığının üzerine çöktüğünü hissetti. Tanrım, karısını nasıl da özlemişti! Keşke Miriam hâlâ yanında olsaydı! (Kuşkusuz, Miriam yanında olsaydı, keder onu böylesine azgın bir çılgınlığa sürüklemez, kadınları nifak elması gibi kendine çekmez, Ahlak Kuralları'nı da ihlal etmezdi.) Çünkü ölmesine ve sıradan bir adamı korkunç bir kıskançlık krizine sokacak olaylara, yani sevgili karısının, ömürlerinin sonbaharında bir sabah onu Stop & Shop'ta tavlayan emekli bir emlakçıyla birlikte olmak için onu terk edeceğini söylemesine rağmen aşkı azalmamıştı.

Bu o kadar imkânsız bir şeydi ki Morris buna hâlâ inanamıyordu: Tarih derneği toplantılarında ona eşlik eden, ona ilk dürbününü, ilk dedektörünü alan, ilerleyen yıllarda çimenlik alanlarda ve top sahalarında dolaşıp unutulmuş dünyaları dinlerken onu bekleyen Miriam. Neden böyle bir şey yaptığına gelince sadece yorulduğunu, Morris'in fazla *coşkulu* bir adam olduğunu söylemişti. Belki de daha sıradan birine ihtiyacı vardı. Posta kutusunu kontrol etmeye giderken yolda "hiçbir şeyi kaçırmamak" için dürbününü yanına almayan birine. Aralarında bir kopukluk oluşmuştu. Rudolph'un –bir zamanlar Shadd's Fall İlkokulu'nda Rudolph'un Disney ren geyiği imgesinin popüler kültüre ait, çocuklarca sevilen ve geleneklerine derin bir hakaret içermeyen bir figür olduğunu *savunan* Morris, Rudolph adlı biri tarafından boynuzlanarak bu iyiliğin karşılığını almıştı– bir golf kulübüne üyeliği ve Cape'te bir yazlığı vardı. Bu aşk Miriam'ın da beklediği bir şey değildi. Ama konfora öncelik tanınan bir yaşa gelmişti ve Rudolph, Morris'in sürekli peşinde olduğu şeylerle ilgilenmeyen, düzenli ve öngörülebilir biriydi. Şunlara bir bakın: seksenlerine yaklaşıyorlardı. Morris

ayrıca, içeri hava sızdıran pencere camlarını tarihi oldukları için değiştirmiyor, Bettsbridge Çiftlik Müzesi'nin tırmık koleksiyonunu ziyaret etmeyi "tatil" olarak görüyor ve kazıp çıkardığı tüm o ıvır zıvırla evi tıka basa dolduruyordu.

Hiç de kötü değildi, tarihin ta kendisiydi, hem üşüyorlarsa kazak giyebilirlerdi – kırk yedi yıl boyunca kazak giymişlerdi. Sorun seks mi o halde, diye sordu Morris. Rudolph ondan çok daha iyi bir âşık mıydı?

Hayır öyle değildi, ama bir yandan da öyleydi. Rudolph, Miriam'a nadiren dokunuyordu ama belki de böylesi daha iyiydi. Morris bir zamanlar çok yakışıklıydı, bakmaya doyulamayacak kadar güzeldi. Ama böyle şeyler gençlere göre değil miydi? İnsanın giyinikken daha güzel göründüğü bir yaş vardı. Artık o kadar da güzel gelmiyordu bu.

"Bu derken?" diye sordu Morris.

"Sen. Ben. Biz."

Daha fazla tartışmadılar. Miriam sessizce çekip gitti, zaman zaman nasıl olduğunu sormak için Morris'i aradı. Ona değer verdiğini söyledi. Hayatlarında zamanlarını çirkin şeylere harcayamayacakları bir yaşa gelmişlerdi, Morris onunla aynı fikirdeydi: Aşk yaşlılara gençlerle aynı aptalca şeyleri yaptırıyordu. Hobileriyle ilgilendi, para koleksiyonunu düzenlemek için zaman harcadı, kuş gözlemlemek için Kosta Rika'ya gitti, Miriam'ın geri döneceğinden emindi. O günü bekliyordu.

Ve Miriam döndü. Vücudunda bir kitle bulunduktan sonra, iyi kalpli Rudolph birden Miriam'ın varlığının zafer turunu zorlaştırdığına karar verdi. Miriam bir yaz sabahı Morris'i arayıp ona kanser olduğundan bahsetti ve onu yeniden kabul edip edemeyeceğini sordu.

Morris kabul etti, ama o andan sonra hayatları doktorlar ve tedavilerle dolu bir karmaşaya dönüşmüştü. Tutkulu bir

kavuşma olmadı bu. Miriam kendini çok kötü hissediyordu. Kitle amansızdı, Miriam onu ikinci ve son kez terk ettiğinde Morris'in içinde bir boşluk oluştu. İçten içe, bu boşluğu gizemli ve açıklanması mümkün olmayan biçimde arzunun doldurduğunu hissediyordu.

Ama ne Maude'un inceliği ne de Dorothy'nin şaşırtıcı telkinleri onu rahatlatmamıştı. Philadelphia'da psikiyatrist olan kızı Rachel, Morris'in Püriten cesedi kazıp çıkarma isteğinin Rudolph öncesi Miriam'ı diriltme arzusundan kaynaklanıp kaynaklanmadığını "merak" ediyordu. Ama Rachel tarihin verdiği hazzı hiçbir zaman tam olarak anlayamamıştı (günlerini geçmişi araştırarak –*kazıp çıkararak* da diyebiliriz– geçiren biri için şaşırtıcı bir eksiklikti bu). Miriam'ın ölümünden sonra her gün babasını aramış ve şefkatle, hâlâ "hobileriyle" meşgul olup olmadığını sormayı ihmal etmemişti. Yeni kuşlar görmüş müydü? Yeni hazineler bulmuş muydu? Hazineler! Babası sanki kulağı küpeli bir korsandı da dalgın annelerin düşürdüğü ganimetleri ya da çimlerde oynaşan âşık gençlerin düşürdüğü kolyeleri arıyordu.

İşte o nisan sabahı kendini bir başına yatakta uzanmış, Nitrostat'ın iblisin pençesini göğsünden çıkarmasını beklerken buldu. Keşfinin, konuşmasının onu temize çıkaracağını, dostlarının sevgisini ve saygısını geri kazanacağını nasıl da umuyordu. Lanet olsun onlara, hem de çoğuna. Harika teorisini kanıtladığında onu ne kadar özlediklerini fark edeceklerdi. Tek başına, *True Crime!*'ın sayfalarında üç ceset bulmuştu, dördüncüsünü de Tanrı'nın unuttuğu topraklarda yine tek başına bulacaktı.

Morris'in o gün Springfield'da konuşmasına izin *verilseydi*, onlara bir sonraki anlatacağı şey, geçen kasım evin yerini nasıl

bulduğu olacaktı. Bazı açılardan bu keşif, metinle ilgili buluşuna eşdeğer bir keşifti ama gerçek şu ki, evi bulması neredeyse hayrete düşürecek ölçüde kolay olmuştu. Devlet Arkeoloji Birimi'ndeki aptallar hiç yardım etmemişti, konuştuğu üç personelden biri *True Crime!* dergisinden bahsettiğinde gülmüş, diğer ikisi de yetki belgeleri konusunda onu sorguya çekmişti. Adı neydi? Nerede öğretmenlik yapıyordu? Ama bunun bir önemi yoktu. Çünkü Dunne kaynaklarını gizlemek konusunda oldukça beceriksiz davranmıştı. Hudson ve Connecticut arasında "O" harfiyle başlayan yalnızca iki kasaba vardı ve hiçbir aptal Otis'e ulaşmak için Albany'ye kadar seyahat etmezdi.

Ama Albany, Oakfield'a arabayla yarım saatlik bir mesafedeydi. Morris orada polis merkezine uğramayı aklından geçirmişti ama açıkçası dedektörle yasadışı bir arama yapacağını düşündüğünde dikkat çekmemenin en iyisi olacağına karar verdi. Bunun yerine, amatör tarihçinin en sadık müttefiki olan kasaba kütüphanecisine, yani neredeyse kendisi kadar uzun, geniş omuzlu Agnes'a koştu. Kadının flörtöz davrandığını sezdi – evet, bu besbelliydi. Puma hikâyesini elbette hatırlıyordu. Evin nerede olduğunu elbette biliyordu, nasıl bilmesin ki? İnsanlar haftalardır çocuklarının ormanda oynamasına izin vermiyorlardı.

Onunla sohbet etmek için biraz oyalanmıştı ama görev çağırıyordu. Çok geçmeden sonbaharın son günlerini yaşayan vadiden ilerleyip devlet ormanlarına sınırı olan "geniş, sarı evi" aramaya koyuldu. Bir yandan da çimenliklerine zarar vereceğinden endişelenen toprak sahiplerine yapacağı ikna edici konuşmayı tasarlıyordu. "İkna etmek" dedektör kullananlar camiasında oldukça meşhur bir konuydu. Bir keresinde Hank Pulaski bu işin tekniğiyle ilgili bir konuşma bile yapmıştı ki bu oldukça komikti, çünkü renkli gözlükleri ve Wyatt Earp

bıyığıyla Hank postanedeki aranıyor posterlerindeki adamlara benziyordu. Morris kimseyle herhangi bir sorun yaşamamıştı. İnsanlara her zaman kartvizitini veriyordu. Amerika'da, bir mali müşavire güvenmeyen kimse yoktu.

Elbette çoğu zaman sikke, tüfek mermisi ve kemer tokası arıyordu. Kapıyı kim açarsa açsın (aklında kütüphanede kart dizininin önünden geçerken Agnes'ın ona el sallayışı varken, tarihe ilgi duyan, merhum kocasına ait eski bir düğme koleksiyonunu onunla paylaşmak isteyen yaşlı bir dulun kapıyı açtığını düşlediği için Morris'i suçlayabilir miyiz?) ona hazine aradığını söyleyecekti. Peki ya insan kalıntılarına rastladığında? "Şey, merhaba, şuna bir bakın!" diyecekti. "Görünen o ki elimizde bir ceset var!" Elbette eyaletin kanunları vardı ve Arkeoloji Birimi'ni araması gerekecekti (bu kez zafer kazanmış olarak!) ama bunu daha sonra halledecekti. Kemikleri onlar alabilirlerdi.

Fakat kimseyi ikna etmesi gerekmediği ortaya çıktı. Çünkü yolun sonunda eski ve evet, *geniş* ev göründüğünde (hâlâ sarı!) metruk olduğu besbelliydi. Ölü otlar, garaj yolunda ve bahçede çamurlu kıvrımlar halinde uzanıyor, paslanmış iki arabanın tavanından ve çamurluklarından filizleniyordu. Her yerde kırık pencereler vardı. Çatıdan dış cepheye doğru inen delikten işe yaramaz bir muşamba sarkıyordu. İki ceviz ağacının altında uçuşan junkolar. Arabadan inerken ona şaşkınlıkla bakan kızılgerdanlar.

Yanında rehber olarak *Esaret Öyküleri* ve *True Crime!* nüshalarını da getirmişti, o zamanlar ikisini de kutsal kitap sayıyordu. Evet, kuşkusuz aradığı yer burasıydı. İşte, ön kapının yanında, "şüphe dolu yaşlı bir yüz"ün Oakfield'ın polis memurlarına baktığı pencere. ("Soluk mavi perdeler" bile duruyordu!) İşte bağlama kazığı. İşte (şimdi oturma odasına bakıyordu) kanepe ve eski tahnit eserler. Ve emin olamasa da evden kırk adım ötede şimdi cılız ağaçlar ve gri küf benekli

ipek otlarıyla kaplı bir açıklık, ormanın içinde bir boşluk vardı, burası –evet, burası olmalıydı– Dunne ve arkadaşlarının cesetleri çıkardığı yerdi.

Bölgeyi sadece incelemeyi planlamıştı ama oraya vardığında dedektörünü kullanma fırsatını kaçırmadı. Bunun üzerine arabaya geri döndü ve yepyeni Nautilus'unu çıkarıp kulaklıklarını taktı. Yeni bebeğinin nasıl çalıştığını anlamak için ayrım ayarlarını gözden geçirdi. Sert ve biraz küçüktü ama mineral ayrımını biraz güç uygulamadan elde edemezdi. Hafifçe vurdu ve cihaz ona minnettarmışçasına ardıç kuşu misali ıslık çaldı. Evet, yukarılarda biri onun tarafındaydı. Miriam mıydı acaba? Rudolph olayı yüzünden kendini kötü mü hissediyorsun, ihtiyar kız? Miriam'ın ölümünü izleyen aylarda, her sabah onun yatağında, yanında yattığından emin olarak uyanmıştı. Buna *yas halüsinasyonları* diyoruz, diye açıklamıştı Rachel. Sık görülür ve tamamen normal bir durumdur. *Elbette*, demişti Morris, *halüsinasyon*, ama karısının hayaleti olduğundan adı kadar emindi.

Sonraki bir saat boyunca Morris dolambaçlı, geniş yolda ilerledi. Yol boyunca dedektör tekrar ve tekrar ötüyordu. Daha iki adım atmadan yeni bir bulguyu ilan ediyordu. Kuruşlar, eski çiviler, bakır teller. Sonra da toprak titreyerek onu selamladı: boya fırçası halkası, boya tüpü. Evet, kesinlikle yukarıda birileri onun tarafındaydı.

Yine de hiçbir koruyucu melek, her şeye ne kadar kadir olursa olsun, kasımda Massachusetts'teki hava durumuyla ilgili bir şey yapamazdı. Yağmur yağmaya başladı. Nautilus Şirketi, amiral gemisi modelinin su geçirmez olmasıyla övünüyordu ama şansını zorlayacak biri değildi Morris.

Arabaya geri döndü ve burada bir kuzey kardinal kuşunun sesini dinlemek için durdu. Haberleri paylaşmak için sabırsızlanıyordu. Vince Smith'in kuzeninin kocasının büyükannesinin

bodrumunda eski epsom tuzu zulası bulunmasından bu yana dernekte böylesine heyecan verici bir şey olmamıştı. *Tuzları kullanmışlardı da.* Morris'in şanssızlığı, çamurlu toprağın çok geçmeden donacağı bu mevsimin kazıya başlamak için uygun bir zaman olmamasıydı. Ceset bir yere kaçmıyordu. Makalesini bitirip ilkbaharda geri dönecekti.

Sonra yasak kararı geldi, nisandaki yemek daveti akşamında, boy aynasının ve Miriam'ın portresi önünde konuşmasını bir başına yaptı, nitrogliserini aldı, ertesi sabah erkenden öğle yemeğini paket yaptı ve tek başına vadi yoluna geri döndü.

***

İlkbahar, arazide bir dönüşüm yaratmıştı. Garaj yolundaki ölü otların arasında çimler büyümüş, taş duvarları parlak yeşil yosun sarmış ve tomurcuklanan akçaağaçların kızıllığı dağa doğru yayılmıştı. Arabadan indiğinde kuşlar ve sincaplar gizlice kaynaşıp dedikodu yaptıktan sonra, kendi yollarına ayrılıp aceleyle gidiyor gibiydiler.

Ne kadar da gürültülüydü! Bir an durdu ve her iki tutkusunun da yalnız küçük hazineler aramaktan değil, aynı zamanda durup çevreyi dinlemekten ibaret olduğunu düşündü. Tepeli baştankara, ak boğazlı serçe, çalıkuşu. İçlerinden tek bir tanesini bile göremiyordu ama orada olduklarını biliyordu.

Evin arkasına doğru yürüyüp ekipmanlarını bıraktığında uçuşan bir çift kelebek de peşinden geliyordu. Uğurlu saten Red Sox ceketini giymişti ama hava sıcaktı, çıkarıp bir dala astı. Ağaçlara kaçışan kızılgerdan sürüsü, bu davetsiz misafirin ziyafetlerini bölecek kadar endişe verici olmadığına karar vermiş gibi görünüyordu, bir süre sonra çimlerde yem aramak için teker teker geri uçtular.

Onları oraya gömdüm, erkeklerin hepsini bir yere, hanımımı ise evin yakınına gömdüm.

Eğer *True Crime!* kazı alanı konusunda haklıysa "evin yakını" demek yaklaşık yarım dönümlük bir alan anlamına geliyordu. Bu büyük bir alan değildi, mevcut evin orijinal taş evle aynı yerde bulunduğunu varsayıyordu ki aradan geçen zaman göz önüne alındığında bu riskli bir varsayımdı. Ev, hakkında az çok bilgi sahibi olduğu "birbirine bağlantılı çiftlik evi" tarzındaydı çünkü dernek yaklaşık üç yıl önce ünlü bir New England ev mimarisi tarihçisini kendilerine konuşma yapması için davet etmişti. Büyük kanattaki Federal stile bakılırsa, on dokuzuncu yüzyılın ortalarında yapılmış bir eklentiydi bu, merkezi yapı ise dik çatılı ufak bir evdi, belki de Amerikan Devrimi'ne hatta daha da öncesine dayanıyordu. Onunla tutsağı arasında çok uzun yıllar vardı, neredeyse baş döndürücüydü bu. Ama bundan çok daha zayıf ipuçlarını araştırdığı olmuştu ve bunların çoğu bir yere varmadıysa da bunun bir önemi yoktu. Çünkü çoğu zaman başka yerlere götürüyorlardı onu. Bütün dünyanın kendisine ait olduğu güzel bir bahar gününü kaçırmak aptallık olurdu.

Tüm yer ona kalmıştı. Yukarı çıkarken birkaç evin önünden geçmişti ama çoğu terk edilmiş gibi görünüyordu ve yolun aşağısındaki evlerde hiç araba görmemişti. Ya düşseydi, ya kendini yaralasaydı? Ne yaptığını birine söylemeli miydi? Ama kime söyleyecekti ki? Dernekten birine söylemeyeceği kesindi. Rachel'a mı? Tüm o dırdırına katlanacak mıydı? Ya Agnes? Ümit vaat etmesine rağmen ona güvenip güvenemeyeceğini henüz bilmiyordu.

Hayır, şimdilik yalnız kalmasının daha iyi olacağını düşündü ve yamaçtan yukarı, kuytuya doğru yöneldi, Nautilus'u çalıştırdı ve kulakları uğultuyla doldu.

Kullanan insanlar için inişli çıkışlı duygular yaşatmasına rağmen en tutkulu olanlar bile, Alışveriş Kanalı'nda Pinpoint

P100'ün reklamını yapan kısa atletli kız değilse, dedektörle bir şeyler arayan birini *izlemenin* sıkıcı olduğunu kabul edecektir. Morris'i izlemek... topraktan gelen teremin sesine nasıl eşlik ederse etsin, sadece Miriam'ın saatlerce bekleyecek sabrının olduğunu söylersek okurlardan da aynısını beklemek kabalık olur. Bu yüzden o ilk sabahın tıkırtı ve çıtırtılarını, kızılgerdanların suçlayıcı bakışlarına aldırmadan tavuklu sandviçini yemesini, havanın serinlediği öğleden sonrayı, uyumak için isteksizce eve geri dönüşünü atlayalım. Hatta sonraki günü de atlayalım çünkü o gün paslanmış demir ayaklı bir kristal küreden başka bir şey çıkmadı – elbette mükemmel bir keşifti bu ama bir ceset değildi. On sentlik madeni paraları, kamp ateşi kurşunlarını, teneke kutuları ve açma halkalarını (Tanrım, açma halkaları!) da atlayalım. İkinci gece ile üçüncü sabahı ve üçüncü gece ile dördüncü sabahı atlayalım, önceki yılın meyvelerini hızlıca yeyivermek için yaban elması ağacında duraklayan ipek kuyruk sürüsünün arasında yeniden buluşalım. Sıcak bir öğleden sonra. Morris, Oldsmobile'ın arka koltuğunda Red Sox ceketini kendine yastık yaparak uyuyordu. Sadece çok fazla çalıştığı için değil, aynı zamanda emekli olalı kaç yıl geçmiş olursa olsun, artık bir nisan gecesini kan ter içinde uyanmadan geçiremeyen bir mali müşavir olmadığı için derin bir uyku çekiyordu. Kendini toparlıyordu. Nautilus yolcu koltuğunun üstünde duruyordu, cam açıktı. Çimenlerin üstünde Morris'in önceki gece oraya koyup unuttuğu ve bu sabah üstünden geçtiği bir avuç çivi vardı, uyandığında lastiğinin patladığını fark etti.

Bu bölümün bir noktasında Morris Lakeman'ın geniş sarı eve girmesi kaçınılmaz gibi görünüyor ama bunun şart olmadığını da belirtmiş olalım. Kuşkusuz, yağmurun dinmesini Oldsmobile'da bekleyebilirdi. Bagajda yedek bir lastik vardı, uzun

zaman önce yine lastik değiştirirken diskini kaydırmış olsa da üç aylık bir jimnastik egzersizi onu *sonsuza dek* iyileştirmişti. Üçüncü gününde komşu evin önünde bir pikap görmüştü ve yardım istemek için oraya yürüyebilecek durumdaydı. Pek çok olası gerekçesi vardı ama doğruyu söylese bile kimsenin umursaması pek de olası değildi. Aslına bakılırsa (o bunu bilmese de), Kaliforniyalı ev sahibinin evle duygusal bir bağı olduğu ve umumi huzuru bozmasına rağmen evi yıkmadığı ya da satmadığı için çevredeki insanlar biraz öfkeliydi.

Başka bir deyişle, Morris'in meşhur Jack Dunne'ın izinden gidip ön kapıyı yoklamasına ve açık bulmasına gerek *kalmamıştı*. Evde kimsenin olmadığını bildiği için içeriye seslenmesine de gerek kalmamıştı. Tabii ki elektrikler kesikti ama yanında hep bir el feneri bulundururdu, etrafa göz atmaya karar verdi.

Evin büyük kanadının artık yaşanılamayacak durumda olduğu hemen göze çarpıyordu. Her şey ıslanmış ve çürümüştü. Küf, duvarları İspanyol yelpazelerindeki mükemmel kavisler gibi kaplamıştı. Boya dökuntüleri, balo salonunun zeminini geçit töreni konfetileri gibi kaplamıştı ve paramparça olmuş perdeler açık pencerelerin önünde dalgalanıyordu. Üst kattaki bir odada, geniş duvar kâğıdı şeritleri yukarı kıvrılarak kuşkusuz tepeli ağaçkakana ait belirgin derin oyukları açığa çıkartıp onu şaşkınlığa uğratmıştı. Alt kattaki bir ofiste, yerinden oynayan duvarlar, içinden bir zürafanın renklerine sahip korkunç bir tabakanın ortaya çıktığı bir oyuk açmıştı. Bir şey abajurları kemirmişti. Kırmızı boyalı bir odanın halısında bir öbek mürekkep mantarı gördü. Ayağı çürümüş bir basamaktan içeri geçtiğinde incelemesine son verdi.

Tüm bunlara rağmen, hasar evin kanatlarını birbirine bağlayan küçük koridora henüz ulaşmamıştı, bu yüzden de merkezi yapı her açıdan Morris'ten yedi yıl önceki son insan

ziyaretçisinden bu yana çok az değişmişti. O zamankinden daha çok ölü uğur böceği vardı: güneye bakan duvarı kışı geçirecek sıcak bir yer olarak keşfetmişlerdi. Kırlangıçlar bacalara yuva yapmıştı ve bu Morris'e göre eve cazibe katıyordu. Merdivenler gıcırdıyordu. Sahanlık güney yönüne öyle bir eğim almıştı ki bir misket buradan hızla yuvarlanabilirdi. Üst kattaki yatak odalarından birinde kırık bir pencere (kuş çarpması, çivit çitnesi; neyse ki bunu bilmiyordu) hava koşullarının içeriye sirayet etmesine neden olmuştu bu yüzden Morris –bir tarihçinin doymak bilmezliğiyle saatlerce dolaştıktan sonra– bir diğer odada (sac tavanlı, geniş döşeme tahtalı, odun sobalı ve duvar kâğıtlı) mola verdi. O sırada hava kararmıştı. Soğuk ve yağışlı bir rüzgâr dağdan aşağı doğru esiyordu. Goldilocks yatağı denemiş ve sert bulmuştu.

Morris bir aydan beri ilk kez rüyasında bir müşterisinin son ödeme tarihini kaçırdığını görmedi. Sabah uyandığında *Good Housekeeping*'in 1956 öncesi nüshalarının odun sobasında mükemmel bir ateş yarattığını, dışarıdaki kuyuda hâlâ su olduğunu ve teneke kutuda duran kahvenin şaşırtıcı derecede taze olduğunu keşfetti.

Evin önceki sahibi gerçekten de korkunç bir istifçiymiş. Morris kilerde aylarca yetebilecek kadar fasulye, mısır ve bezelye konservesi buldu.

İşte böylece Morris Lakeman yavaş yavaş geniş sarı eve taşınmış oldu. Her sabah dedektörüyle arama yaparak güne başlıyor, sonra yemek yemek için mola veriyor ve kısa süre önce yeni evi olarak düşünmeye başladığı bu evi düzeltmeye koyuluyordu. Bir keresinde oldukça çetrefilli bir mülk anlaşmazlığının vergi işleriyle ilgilendiğinden teknik olarak Massachusetts'te fiili bir işgalcinin mülkiyet iddiasında bulunması için yirmi yıllık

kesintisiz zilyetlik gerektiğini biliyordu. Ancak gerçekçi açıdan bakıldığında geçici işgale müdahale edebilecek üç unsur vardı: mal sahibi, kasaba polisi ve Rachel. İlk ikisi aldırış etmiyor gibi görünüyordu. Kızına gelince, bir hafta sonra Morris arabayı krikoyla kaldırıp yedek lastiği taktı (sırtı ağrımıyordu, sanki yeniden kırk yaşındaydı, her zaman iddia ettiği şeyi doğruluyordu, sorun yatağındaydı) ve Oakfield'a geri döndü, orada ankesörlü bir telefondan onu aradı ve ormanda küçük bir kulübe bulduğunu söyledi. Tatile çıkmıştı. Sonra geri dönüp işine devam etti. Henüz cesedi bulamamıştı ama bu durum onu rahatsız etmiyordu. Günleri, yıllardır farkında olmadığı bir amaca yönelmişti.

Doğrusu, tek başına olmasa, fırsat verildiği takdirde sonsuza kadar burada kalabileceğini düşünüyordu. Nisan sonunda, çayırın çamurlu toprağında bir ileri bir geri yürürken, dolambaçlı geyik patikalarını takip ederken, kızıllaşan akçaağaçların arasından süzülen kuşları izlerken, kendini giderek daha az tarih, daha çok *kendi* geçmişini düşünürken buldu. Belki de sıcak nisan günlerinden ya da şehvetli hareketlerinden –metal dedektör kullanıcılarının hareketlerinin bir nevi cinsel ilişkiye benzediği dile getirilmeyen bir sırdır– yaşadığı kayıplardan ya da arzunun onu ele geçirme gücünden kaynaklanıyordu bu ama kendi geçmişini düşündüğünde çoğunlukla aşk geçmişini düşünüyordu.

Gençliğinde danslarda, park halindeki arabalarda ve kamp ateşi karaltısında birlikte olduğu kızlar geliyordu aklına. Bir akşam Montauk sahilinde elini tutan, komşusunun Michigan'dan gelen kuzeni. Akşam okulundan onu içki içmeye davet edip cesaretiyle heyecanlandıran arkadaşı. Trablusgarp'ta onunla ilgilenen ve dudaklarına bir öpücük kondurarak vedalaşan bir askeri hemşire.

Morris özlem duyuyordu.

Keşke, diye düşündü, hayatımın geri kalanını tek başıma yaşamak zorunda kalmasaydım.

Ormanda ve grimsi mavilikte taşlardan ve yosunlu oluklardan dökülen dere kenarında dolaşırken bunları düşünüp durdu.

Akşamları, gezinen geyik ailesini, yere kadar uzanan çatılarda birbirini kovalayan geveze sincapları izledi.

Öğleden sonra Nautilus yüksek bir ses çıkardı, ardından alçak, yavaş ve dalgalı bir ses daha geldi.

Kardinal kuşu, baykuş. Gümüş yüzük, demir tılsım. *Yaşasın!*

Durdu.

O anda, hayalleri ortadan kayboldu. 58 yılında, deniz kenarında usulca bikinisinin üst kısmını çıkaran Miriam gitmişti, komşusunun kuzeninin yumuşacık dudakları gitmişti, uzun zamandır ortalarda görünmeyen hemşireyle çamaşır dolabındaki kucaklaşma gitmişti. Çünkü oradaydı, dünyaya geri dönmüştü, ılık bir bahar gününde Massachusetts'teydi, rüzgâr ensesindeydi, kurtuluşu ona yeraltı dünyasından serenat yapıyordu. Etrafına bakındı. Bulunduğu kesitin hemen yakınındaydı, ses iki meşe kökünün arasındaki boşluktan geliyordu. Dedektörü bir kez daha geçirdi üzerinden ve yeniden aynı sesi duydu. İnanmayarak Nautilus'u kapatıp açtı. "Her şey olabilir," diye söylendi kendi kendine. Bir çivi, açma halkası. İhtimaller böyleydi... Ama farklı bir şey vardı, hayatında binlerce çivi ve açma halkası bulmamış birine açıklanması zor bir şey. Kulaklığını çıkardı, elinin tersiyle alnını sildi. "Herhangi bir şey olabilir," dedi tekrar. Olabilirdi de. Ama son iki hafta boyunca aradığı şey de olabilirdi. Hayır, son iki hafta boyunca değil, hayatı boyunca aradığı.

Küreğini evin yanında bırakmıştı, oraya gidip onu getirene kadar nefes nefese kaldı. Ama kökler aşılması imkânsız bir

engel teşkil ediyordu. Küreği çaresizce sapladı, sonra garaja geri döndü ve kendini kaybetmiş halde paslı aletler yığınını karıştırdı, sonunda eski bir budama testeresinde karar kıldı. Yukarı çıkarken koşmaya başladı. Kan ter içindeydi. Dizlerinin üstüne çöktü ve toprak seviyesine ulaşıncaya dek testereyle kesmeye başladı. Ama daha fazla ilerleyemedi, açı uygun değildi, kollarını sıvadı ve yeniden küreği denedi.

İşe yaramadı. Garaja geri döndü. İhtiyacı olan tek şey bir baltaydı. Hurdaları –sandalyeler ve kutular, boya kutuları, eski elektronik eşyalar– karıştırmaya başladı. Bu saçmalıktı – New England'daki bir evde nasıl balta olmazdı? Bir koli yığınının arkasında keser buldu, bıçağı körelmişti ama iş görürdü. Ağaca koştu ve keserle vurdu. Keser kökün içine saplandı. Tekrar ve tekrar vurmaya devam etti, talaşlar uçuyordu ve kök kırıldı, aşınmaktan kanayan parmaklarıyla çekip çıkardı topraktan.

Sol kolundan aşağı inen keskin bir acı hissetti. Durdu. Bir kanat sesi duydu ve döndü. Kızılgerdan görmeyi beklerken güvercine benzeyen ama beyaz yan kuyruk tüyleri ve daha solgun turuncu göğüslü bir kuş görünce şaşırdı. Herhangi bir kaya güvercininden çok, doğa tarihi kitaplarında gördüğü göçmen güvercinine benziyordu. Yüzünü buruşturdu. Rachel bayram edecekti. Bir anlık hisle dönüp nesli tükenmiş bir şey gördüğü için tıpkı kendisinin hissettiği gibi. Keseri yeniden kaldırmaya çalıştı ama göğsünü bir mengene sıkıştırıyor gibi hissetti.

Nitrogliserini torpido gözündeydi. Keseri bıraktı ve tepeden aşağı yalpalaya yalpalaya inmeye başladı. Daha fazla kuş belirmişti, gökyüzü onlarla simsiyah olmuştu, evin etrafındaki arazi alacakaranlığın griliğine dönmüştü. Hava gök gürültüsünü andıran seslerle doluydu. Ama bakmak için durmadı çünkü arabasının yanında başka bir araç görmüştü, gök mavisi bir DeLuxe Roadster, başının üzerindeki kuş sürüleri arabanın

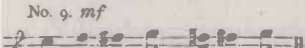
kromundan yansıyordu. Sürücü koltuğunda biri oturuyordu, bir kadın. Evin sahibi miydi acaba? Morris onu selamladı, bir insanın varlığını hissetme ihtiyacı şimdi hap ihtiyacından daha büyüktü. Ama eterden daha etkili bir şey onu yere serdi. Kalkmaya çalıştı ama yüzünü karahindibaların arasından kaldıramadı. Demek ölüyorum, diye düşündü. Korkmuyordu. Hissettiği korku değil, sadece yalnızlıktı. *Keşke bunu tek başına yaşamak zorunda olmasaydım.*

Arabanın kapısının açıldığını duydu ve kadının yanına geldiğini hissetti. Bu *yas halüsinasyonuydu.* Ama ellerini üstünde hissedebiliyordu, kadın onu döndürüyor, kaldırıyor ve nefes alabilmesi için tutuyordu. *Sakin, sakin.* Pembe eteği tozun içinde kalmıştı.

"Ah, seni zavallı, iyi kalpli adam," dedi Alice Osgood, sıcak günün, güvercin seslerinin ve adamın göğsüne bastırdığı yüzünün tadını çıkararak. "Sanırım düştün. Umarım bir şeyin yoktur."

Ustalıkla dişiye doğru.

No. 9. *mf*

Bir kanat çırpışıyla, rüneyen dişiye söylenir

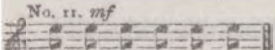
No. 10. ♩ = 180. *ff*

Bkz. s. 420

Her çift tam notada dişiye doğru bir kanat çırpışı

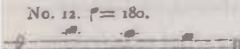
No. 11. *mf*

Koşullar için bkz. s. 420

Usulca eşine doğru.

No. 12. ♩ = 180.

Erkek tarafından dişinin kafasına dokunmak üzereyken söylenir

No. 13. *mf*

Dişi oradayken yuvaya konduğunda söylenir

No. 14. *ff* *mf*

Koşullar için bkz. s. 420

AŞK ACISI için Bir Şifa, Bir BAHAR ŞARKISI, Uzun Süren Bir Sıkıntının ÇÖZÜM'ünü Kutlamak için Söylenir, THE YEARNING MAID'in Melodisinde

Yıllardır yatıyordu güzel bir kız
Yatağında özlem dolu ve yalnız
Tutuyordu yasını
Hiç sahip olamadığı aşkın

Yatağının yosunlu gölgeliğinde
Süründü karınca, solucanlar dönendi
Yalnızlığında çürürken
Kalbi sızlıyordu ağlarken

Eyvah! dedi kız, bu nasıl olabilir
Güzel ağaçları olan biri
Nasıl olabilir toprakla çevrili
Kışın bir ayı ya da kara kurbağası gibi

Yüzünde kökler kucaklaştı
Böcek eşini şehvetle sarmaladı
Okşanmadan dururken bizim güzel kızımız
Dudakları topluyordu toz

Almanak'ın sayfaları çevrildi yukarıda
Çarpıyordu karlar pervazlara
Yanıyordu ateşler, âşıklar yuvarlanıyordu
Ama bizim güzel kızımız öylece yatıyordu

İşte böyle özlem içinde
Bu kız burada istirahat etmekte
Kucaklanıyor sadece cesur bir böcek tarafından
Kızın elbisesine kaçan

Neden? diye sordu kız, bu nasıl olabilir
Böyle bir aşk acısı neden hep bendedir
Cevap geldi yanından
Sakin ol, kardeşim sabret ağlamadan

Ve sonra bir sabah bahar uyandığında
Kuşlar ve arılar yeniden kanatlandığında
Geldi vadiye atının üstünde
Güzel kıza uygun bir şövalye

Bu hızlandırdı onun köklere sarılmış kalbini
Tüm bu şarkılar flütünden ses verdi
Biliyordu çünkü içten içe
Tutunacağını onun güzel ömrüne

Ruhu dudaklarından kayıp giderken
Yakaladı kız onu tam da düşerken
Tatlı bir nefes değdi dudaklarına
Şövalyesinin elini tuttu ayrıca

İşte böyle geldi şifası kızımızın
Sevinç aldı yerini döktüğü gözyaşlarının
Yerleşirken *adam* ortak mezarlarına
Komşuları homurdanıyordu onların yanı başında

3 Yatak Odası, 2 Banyo

Geleceğin konforundan ödün vermeden *geçmişe doğru* bir adım atın! Gerçek bir New England hazinesini satın almak için hayatta bir kez karşınıza çıkabilecek bir fırsat bu! "Puma Arazisi" nesiller boyunca sahiplerine huzur ve dinginlik sunmuştur. Yakın zamanda yenilenen ve 18. yüzyıldaki görünümüne geri dönen bu zevkle döşenmiş evi, isterseniz şık bir hafta sonu dinlenme mekânı, isterseniz de tam zamanlı evden çalışma mekânı olarak kullanılabilirsiniz. 1760'tan kalma bu tarihi evde tavan pencereli iki yatak odası, gömme kilerli modern bir mutfak ve lüks ama sıcak bir yemek odası bulunmaktadır. Tüm odalar son teknoloji ürünü ev eşyalarıyla donatılmış, hepsi monte edilmiş ve akıllı eve uygundur. Şarap koleksiyonunuz için mükemmel bir döşeme altı depolama alanından taş şömineye, geniş tahta döşemelere, saray tarzı pervazlara kadar büyüleyici tarihi detaylar özenle korunmuştur. Eski araba kulübesinden dönüştürülen yeni bağımsız garaja her biri kendi şarj istasyonuna sahip iki araç sığabilir, böylece bölgedeki pek çok mağaza ve kültürel cazibe merkezlerini keşfetmek istediğinizde "enerjiniz" tükenmez. Evi çevreleyen devlet ormanı mahremiyet ve dinginlik sağlarken altı dönümlük çim alan özel bir golf egzersiz sahasına dönüştürülebilir ya da büyük bir havuz inşa edilebilir, hatta her ikisi birden yapılabilir. Gelin ve ülkenin bu huzur veren cevherinin kırsal lüksünde sığınak bulan seçkin sahiplerinin uzun mazisine katılın. Kaçırılmaması gereken eşsiz bir teklif bu!

Mayıs, Arabistan gibi rüzgârlıdır
Sabah çiçekleri çiy ve akşam yağmurlarıyla yeni yeni tatlanmıştır
Rüzgârda büyüleyici bir koku yayarlar
Her yüzü sıhhatle aydınlatırlar.

M. D.	W. D.	Day br'k. h. m.	Days' length h. m.	Days incr. h. m.	☽ south. h. m.	☉ S. m.	☽ A. d.
1	4	3 8	13 58	5 8	11 29	3	14
2	5	3 6	14 0	5 10	morn	3	○
3	6	3 5	14 2	5 12	0 27	3	16
4	7	3 3	14 4	5 14	1 29	3	17
5	F	3 1	14 6	5 16	2 33	3	18
6	2	2 59	14 10	5 20	3 35	4	19
7	3	2 58	14 12	5 22	4 38	4	20
8	4	2 56	14 14	5 24	5 35	4	21
9	5	2 54	14 16	5 26	6 25	4	☾
10	6	2 52	14 18	5 28	7 14	4	23
11	7	2 50	14 20	5 30	7 54	4	24
12	F	2 48	14 24	5 34	8 33	4	25
13	2	2 46	14 26	5 36	9 17	4	26
14	3	2 44	14 28	5 38	9 56	4	27
15	4	2 43	14 30	5 40	10 41	4	28
16	5	2 41	14 32	5 42	11 22	4	29
17	6	2 39	14 34	5 44	ev. 12	4	●
18	7	2 37	14 36	5 46	1 1	4	1
19	F	2 36	14 38	5 48	1 51	4	2
20	2	2 34	14 40	5 50	2 41	4	3
21	3	2 33	14 42	5 52	3 30	4	4
22	4	2 31	14 44	5 54	4 18	4	5
23	5	2 29	14 46	5 56	5 8	4	6
24	6	2 28	14 46	5 56	5 54	3	7
25	7	2 26	14 48	5 58	6 41	3	☽'
26	F	2 25	14 50	6 0	7 27	3	9
27	2	2 24	14 52	6 2	8 20	3	10
28	3	2 23	14 54	6 4	9 15	3	11
29	4	2 21	14 54	6 4	10 9	3	12
30	5	2 20	14 56	6 6	11 10	3	13
31	6	2 19	14 58	6 8	morn	3	○

Tarım, Hayvancılık, Ev Ekonomisi

Araziyi ekim için sürerken, eğer arazi bir tepenin yamacındaysa, karıkları tepenin yukarı ve aşağısına sürmek yerine, üzerine düşen yağmurun vadiye akmasını önlemek için ters yönde sürmek en iyisi olacaktır. Bazı çiftçiler tepelere mısır ekerken birbirinden çok uzağa ekerek büyük ölçüde zarar ederler. Bir çukura dört ya da beş tohum koyarsanız iki çukur arasında iki buçuk fit ve sıralar arasında üç fit mesafe yeterlidir. Bir çukura dört tohum koymak yeterlidir, eğer seyreltmek istiyorsanız bunu kökler birbirine iyice geçmeden yapmak en iyisidir. Çayırda, parçalanmış arazideki mısıra kül uygulanacaksa, bunu mısır yeni yeni çıkarken yapmak en iyisidir. Gübre, külün uygulandığı zaman ya da sonrasında uygulanabilir.

On İki

Viraja girer girmez farların önünde yağmurla parıldayan kocaman bir ayı belirdi. Fren yaptı ve direksiyonu sertçe sağa kırdı, lastiklerin altındaki yumuşak balçığın kaydığını fark etti, araba daha yuvarlanmaya başlamadan; ani bir hafifleme hissi geldi. Araba, yolun üzerinde bir iki takla attıktan sonra çalılara ve fidanlara çarpa çarpa bentten yuvarlandı ve nihayet derede tekerlekleri havada durabildi. Karanlığın içinde tek bir farı parlıyordu. Koltuğunda asılı kalmıştı, saçları kırılan araba camlarından ve arabanın tavanından içeri dolan suyun içinde dalgalanıyordu. Gecenin sesleri usul usul kendilerini yineliyordu, ağaç kurbağasının vıraklaması, cırcır böceğinin cırıltısı.

Orada ne kadar kaldığını bilmiyordu, sersemlemişti, suyun sesini dinliyordu, koca hayvanın görüntüsü hâlâ gözlerinin önündeydi. Hava yastıkları açılmıştı ve nihayet bundan kurtulmayı başardığında kendini kemere ve kumaş parçalarına dolanmış, suda çırpınırken buldu. Sanki onu bu korkunç yuvarlanma sırasında koruyan kader, arabanın kendi düğümlerinde onu bağlamaya ve boğmaya karar vermişti.

Yarı sürünerek, yarı yüzerek eskiden ön cam olan yerden dışarı çıktı, kaportanın aşağısına süzüldü ve farların ışığında zar zor yüzeye yükseldi. Şoktan ve suyun soğukluğundan uyuşmuş halde etrafına bakındı ama ışığın ötesinde hiçbir şey göremedi. Sendeleyerek kıyıya çıktı, ellerini bacaklarında gezdirdi. İnsülin pompası şaşırtıcı bir şekilde hâlâ üzerindeydi.

Ceplerini yokladı, telefonu arabadaydı. Sendeleyerek suya geri döndü, kırılan camdan içeri uzandı, uyku tulumuna dolanmış, sırılsıklam olmuş sırt çantasını bulana kadar etrafa bakındı. Telefonu ıslanmış ve kırılmıştı, çalışmıyordu.

Arabanın içinde bir elektrik aksamı kısa devre yaptı ve farlar titreyerek söndü. Bende tırmanıp yardım arasa mı diye düşündü ama yol karanlık ve ıpssızdı, başka bir insan görmeyeli saatler olmuştu. Neyse ki gece ılıktı ve yağmur azalıyor gibiydi. Bir kavak ağacının altındaki yosun öbeğine ulaşana kadar akıntıya karşı yalpalayarak ilerledi. Ne yapması gerektiği hakkında en ufak bir fikri yoktu, bu yüzden oturdu ve uyku tulumuna sarıldı, ıslaktı ama geceyi geçirebileceği kadar sıcak tutuyordu.

Dağlara bir hafta önce varmıştı, kır çiçekleri, ağaçlar yapraklarını dökmeden ve tepe taçları gökyüzünü kaplamadan önce kısacık güneş ışığında kısa süreliğine açan orman çiçekleri üzerinde çalışmak için kendine saha arıyordu. Doktora sonrası araştırma bursunun ikinci yılındaydı, o kadar az maaş alıyordu ki ofisinde ya da arabasının arkasında uyuyor ve öğünlerinin çoğunu kampüste yemek reklamı yapan etkinliklerde bedava yiyordu. Altı ay önce beş yıllık ilişkisini bitirmişti, ailesiyle nadiren konuşuyordu, Experimental Forest'taki* laboratuvar şefi, ne olduğunu belirtmediği kişisel işleriyle ilgilenmek için giderek daha fazla ortadan kayboluyor ve ona birbiri ardına işler veriyordu. Yaz dönemi henüz başlamadan ve kamp alanları sessizken günlerini yapayalnız geçirmişti. Hayatında hiç bu kadar mutlu olmamıştı.

Bir sigorta müfettişi ve bir düğün planlayıcısının tek çocuğu olarak onun, o sıcak mayıs akşamında kendisini ormanda yapayalnız bulduğu bu yolda başına gelenler hayret vericiydi.

* (İng.) Deney Ormanı. Doğa gözlemi, deney ve araştırmaları yapılması için devlet tarafından ayrılmış bir arazi. (e.n.)

Okuyacağı bölümü ilk söylediği zaman annesi ve babası *doğaya karşı* olmadıklarını söylemişti. Sadece, tıpkı sinema eğitimi ya da İspanyol edebiyatı gibi, bu da biraz ummadıkları bir bölümdü. O küçükken tatil için genellikle sahil kasabalarına giderlerdi ve ormana en benzeyen şey, Orange County'deki çeyrek dönümlük arsalarının köşelerine kondurulmuş dört palmiye ağacıydı. Annesi, belki de bunun Nora'nın çiçekler –oturma odasına giden koridordaki solgun güllerin etrafını saran çövenlerden oluşan gelin buketleri– içinde geçen çocukluğundan kaynaklandığını düşünüyordu. Belki de, diye karşılık verdi Nora ve başka bir şey söylemedi. Çünkü onlar çiçek değildi. Çiçekler kızıl akçaağaçların üzerinde kırmızı kıvrımlar halinde açan, yaprakların arasında parıldayan, eylül sonlarında arıların ağırlığıyla altın sarısı dalların üstünde eğilen şeylerdi.

İllaki bir neden aranıyorsa, bir kitabı sorumlu tutuyordu Nora, hem de tuhaf bir kitabı. Liseden sonra Amherst'e gitmiş, o sonbaharda renk değiştiren yaprakları görür görmez onlara âşık olmuş, sonra da o kış bir boşluğa düşmüştü. Tam olarak *ne* olduğu yıllar sonra bile bir sır olarak kalmıştı. "Depresyon" kelimesini elbette biliyordu ama depresyonu hep biraz üzücü ama yine de tatlı, Eeyore gibi hafifçe şapşal bir şey olarak düşünüyordu, oysa üzerine çöken kara kış bulutu hayatındaki tüm oksijeni alıp götürmüştü sanki. Depresyon, sonbahar boyunca uzandığı, bir zamanlar yeşil olan alana çökmüş, kampüs ormanlarının rengini silmiş, yemek salonlarının ve amfilerin üzerine inmiş ve uyanır uyanmaz onu boğmaya başlar olmuştu. Bu o kadar somut, o kadar fiziksel bir şeydi ki ilk başta şeker hastalığından kaynaklanıp kaynaklanmadığını merak etmişti. Belki de eve duyduğu özlemdendi? Ama annesinin sürekli buketlerden ve düğün pastalarından bahsetmesini, babasının felaketlerle ilgili kasvetli hikâyelerini özlediğini söylemek zordu.

O halde Kaliforniya'ya duyduğu özlemden miydi? Okyanus mu yoksa kıyı şeridinin insanı kendine getiren şiddetli dalgaları mıydı özlediği? Yoksa Kaliforniya'nın ışıkları mı?

Yurt sorumlusu durumunu fark edip onu Arjantinli bir psikoloğa yönlendirmeseydi Nora daha derinlere sürüklenebilirdi. Kadının aksanı öyle güzeldi ki Nora hastalarını yalnızca isimlerini söyleyerek bile iyileştirebileceğini düşünüyordu. Luz'a birinci sınıfların kaypak arkadaşlıklarından, kampüs partilerinin anlamsızlığından, ardı arkası kesilmeyen sorunlardan ve ödevlerden, genel anlamıyla dünyanın boktanlığından yakınıyordu. Ona hasta olarak görülme korkusundan, oda arkadaşının glikoz bantlarını banyo tezgâhına koymamasını istemesinden, öpüşürken gömleğine uzanıp bandını ve pompasını görünce birdenbire sessizleşen oğlandan bahsetti. Daha da derine, tek çocuk olarak geçirdiği çocukluğuna, hayal satan bir annenin ve ailesi o dokuz yaşındayken Kamboçya'dan kaçan ve kendi ifadesiyle, hayatın özündeki felaketi bilerek kucaklamak istediğinden bu kariyeri seçtiğini söyleyen bir babanın ona yüklediği üstü örtük yüke indi.

Luz her birini anlıyordu ama bu işe yaramıyordu. Üniversitedeki ilk yılının martında, günde on dört saat uyuyan ve hâlâ bitkin hisseden Nora, ödev teslim tarihinin uzatılmasını istemek zorunda kaldı. Sonra da o kitabı buldu.

Arkasında güvenilir bir terapistin desteği, üniversite birinci sınıf öğrencisi için alışılmadık düzeyde bir benlik farkındalığı ve altı hafta boyunca aldığı otuz miligramlık ilaç yardımı varken C. R. Millman'ın *Ağaç Kabuklarının Sırrı* adlı kitabına böylesine iyileşme payı vermek belki de hadsizlikti. (Luz, ocak geldiğinde, "Biliyorsun, yeniden Dr. Arbuthnot'un yöntemlerine başvurmak mantıklı olabilir, sadece bizi *tıkandığımız* noktadan kurtarmak için bile olsa," demişti.)

Bununla birlikte kara bulutların dağıldığını hissettiği anı baştan sona hatırlayabiliyordu. Çoğu gün olduğu gibi o güne de bir şeylerle oyalanarak başlamıştı. Vize dönemindeydi. Luz'la her gün yurt odasından çıkacağına dair bir anlaşma yapmışlardı, bu yüzden her sabah kar botları, parkası ve altında pijamasıyla biyoloji kütüphanesine yorgun argın yürür, orada birinin –tıp fakültesi adayı bir öğrencinin, diye tahmin ediyordu– ya hüsrana uğramış hormonal bir yükseliş ya da işe yaramaz bir sihirbazlık girişimiyle üzerine kaba saba bir vajina resmi yaptığı, yuvarlak içine alıp altını çizerek vurguladığı "SEKS istiyorum!" yazdığı çalışma masasına otururdu.

Ya masayı paylaştığı şu öğrenci yüzünden, ya küçük bir ormana bakan manzarasından ya da otomatlara yakın oluşundan bu yeri seviyordu. Ne zaman gerinmek için ayağa kalksa (ki bu sık sık oluyordu), isimleri –*New England'ın Eğreltiotları, Kuzeydoğu Eyaletlerinin Otları, Farklı Kır Çiçekleri*– hayatında eksikliğini hissettiği yalınlığı ve duruluğu vadeden kitapların bulunduğu rafların önünde gezinirdi. O gün, kimya vizesinden önce, kılavuzlar rafının önünden geçerken neden Millman'ı seçtiğini bilmiyordu (Luz: "Belki de kır çiçekleri çok neşeli görünüyordur?"). Ama çalışma masasına geri döndüğünde yazarın genç ve yaşlı okurlarına *ormanın sırlarını öğrenmek için devrim niteliğinde bir sistem* vadetmesindeki ciddiyeti komik bulmuştu. Bu *devrim niteliğindeki sistemin* aslında çıkıntılar, pulcuklar ve diğer ağaç kabuğu özellikleri için sütunlar içeren bir tablodan ibaret olması da kitabın cazibesini artırıyordu. Bilimsel bir şey yapıyorsa bunun gerçekten oyalanma sayılmayacağı düşüncesiyle, henüz çalışmaya başlamadığı sınavından on sekiz saat önce, bu sistemi denemeye karar verdi.

Kitap kütüphaneden en son 1957 yılında ödünç alınmıştı. Ormanın girişine doğru ilerlerken hafif bir kar yağıyordu.

Daha sonra, Luz'ın ofisinde, korunun on adım ötesinde dururken içinde umut hissinin uyandığı o anı tarif etmeye çalıştı. O zaman bile, o sıcak odada, sevmeye başladığı geniş, yumuşak sandalyede, zihni yeniden canlanmışken bile bu durumu açıklayamamıştı. Sanki dünyanın, kendisinin ötesinde var olan bir parçasının, mutsuzluğunun tüketemeyeceği bir tasarımın farkına varmıştı. Bir ak meşe, üç kızıl akçaağaç ve bir dişbudak ağacı (yeşil mi yoksa beyaz mı olduğundan emin değildi, bunun uzmanlar için bile zor olduğunu söylüyordu Millman) teşhis etmişti ve yeni bir ağacı teşhis etmek için tabloyu incelemeye başlamıştı ki, aniden ağacın tam olarak ne ağacı olduğunu anladı – şeker akçaağacı, dedi Luz'a, içinde dışarı çıkmaya çalışan bir şey varmış gibi açılan pürüzlü dikey çizgilerden anlaşılabilir. O sıralar kış ormanı bir dönüşüm geçiriyordu. Sanki donuk ve sıradan olduğunu düşündüğü orman, gizlerle ve keşfedilecek şeylerle dolu bir yer olduğunu ispat ediyordu ona. Sanki dünya olması gerektiği gibi, kendisinden çok daha büyük bir yer haline gelmişti.

"Birdenbire," dedi Luz.

"Şey, *pek de* birdenbire değil. Ama işte tam o an çözülmeye başladı." Luz hayranlıkla gülümsedi ama Nora terapistinin gözlerinde başka bir şeyi fark ettiğini düşündü, sanki onun yapamadığını ağaçların yapmasından incinmişti. "Çabalarımızın karşılığını alıyoruz gibi görünüyor," dedi Luz. Ama sonra sesindeki kıskançlığı sezmiş olmalı ki Nora'nın sonunda gülümsediğini görmekten ne kadar mutlu olduğunu ekledi.

***

Şafak söktükten kısa süre sonra, ters dönmüş arabanın akslarının üstünde yerlerini alan kızılgerdanların neşeli şarkısına uyandı. Gün ışığı derenin suyu üzerinde titreşiyordu. Derenin kenarlarında trilyumlar ve sarı çan çiçekleri bitmiş, bahar yeşili

huş ağacı ve cadı fındığından dökülenler zemini boyamıştı. Başının yanında eğreltiotlarının filizleri çiyle kırlaşmıştı. Bir orman ardıcı, sesi giderek yükselen ötleğen korosunun içinde ötüyordu. Kulak verdi. Sarı tepeli ötleğen miydi acaba? Yoksa mavi sırtlı ötleğen mi? Ya da yeşil sırtlı ötleğen mi? Ne kadar çabalarsa çabalasın hatırlayamadı. Bahar göçü sıralarıydı, hava öyle çeşitli seslerle doluydu ki bir kuşu diğerinden ayırmak neredeyse imkânsızdı.

Yüzüne su çaldı ve tümseğe oturup arabasına baktı, sanki başına gelenlere inanamıyor oluşu bir şeyleri değiştirebilecekti. Banka hesabında 315 doları vardı. Yakın bir zamanda aldığı hibe olumsuz sonuçlandığında annesi ve babası ona artık farklı bir yol bulma zamanının gelip gelmediğini (tekrar) sormuştu ve Nora onlardan yardım istemek yerine laboratuvarına geri dönmeyi tercih etmişti. Kazanın bildirilmesi gerektiğini düşünüyordu ama süresi dolmuş ehliyetle araba kullanıyor olması önemli bir sorundu. Yenileyemeyecek kadar meşguldü.

Mark'ı da aramayacaktı. Sıradan bir akademik tartışma çok farklı bir şeye dönüştükten, Mark'ın dişbudak ağacı ve baldıran gibi belli ağaçların kurtarılmasının çok fazla kaynak gerektirdiği görüşünü savunmasından sonra ayrılmışlardı. Mark dişbudak ağaçları üzerine çalışıyordu. Bu yüzden adamın dişbudak ağaçlarını sevmesi gerektiğini düşünüyordu Nora. Dişbudak zümrüt kurdunun amansız ilerleyişini, her bir ağacı yok edişini sakince kayda geçebilmesini anlayamıyordu. İlk başta, tartışırlarken, Mark'ın duygusuz biri olduğundan şüphelenmişti. Mark doğanın ya da doğal olarak düşündüğü hastalığın kendi akışına bırakılmasını savunuyordu. Yedi yaşında diyabet teşhisi konmuş ve o zamandan beri insüline ihtiyaç duyan biri bunu nasıl algılar diye düşünmüyordu sanki. Bu, Mark'ın dişbudak zümrüt kurduyla ilgili görüşlerinin normal ya da

mantıklı olmadığı anlamına gelmiyordu. Nora sadece bunun *kendisinin* kulağına nasıl geldiğini anlamasını ve *onun* hastalığını kastetmediğine dair Nora'yı temin etmesini istiyordu.

Ama Mark'ın argümanında rahatsızlık verici bir şeyler vardı ve Luz'ı uzun zamandır görmemesine rağmen sorduğu hassas sorular hâlâ kulağındaydı. *Acaba bunun altında başka bir şey mi var? Bana bunu neden şimdi söylediğini merak ediyorum.*

Nora böyle konuştuğunda Mark onun aklını kaçırdığını söylemişti. Nora, Mark'ın bu durumu "En güçlünün hayatta kalması" ifadesiyle açıklamasını bile kabul edebilirdi. Ama Mark hiçbir şey söylemeyip sadece onun deli olduğunu ve kendisini dinlemediğini söylemişti.

Ama Nora deli değildi ve çok dikkatli dinliyordu. Çünkü aile kurmaktan ve diyabetin genetik risklerinden de bahsediyorlardı. Ve böylece, üç hafta boyunca Mark'ın lanet dişbudak kurtları hakkında sürüp giden konuşmasını dinledikten sonra, Nora ilişkilerine ara vermeleri gerektiği kanaatine varmıştı.

Yine de tüm bunlar şimdi düşünemeyeceği kadar ağırdı. Orman ardıcının şarkısını dinlerken acıktığını fark etti, iyi ki ihtiyaç hiyerarşisi diye bir şey var, diye düşündü. Son bir haftadır fıstık ezmesi ve reçelle besleniyordu ama bir gece önce ekmeği bitmişti ve artık glikoz tabletleri dışında hiçbir şeyi kalmamıştı.

Ayağa kalktı. En yakındaki kasaba Oakfield'dı, önceki yolculuklarında birçok kez yakınından geçmiş ama oraya hiç uğramamıştı. Pek gitmeye değer bir yer sayılmazdı ama oradan yiyecek bir şeyler alabilir, belki laboratuvardan birilerini arayıp kendisini almalarını isteyebilir ya da nereden otobüse binebileceğini öğrenebilirdi. Ayağa kalktı, uyku tulumunu katlayıp tümseğin üstüne koydu, sırt çantasını taktı ve arabanın açtığı izlerden, ezilmiş eğreltiotları, diken üzümleri ve kırılmış huş

ağacı dallarının arasından yukarı tırmandı. Yağmurla ıslanıp yumuşayan yolda savrulan arabanın lastik izleri ve ayının derin ayak izleri gece yaşananlara tanıklık ediyordu. Kamerayı kullanabilmek için telefonunun çalışır durumda olmasını isterdi. Kış ekolojisi derslerinde öğrencilerine hikâyesi olan hayvan izlerini göstermek hoşuna gidiyordu: karın altındaki eğreltiotlarını koklamak için duran geyik, bir baykuşun saldırısıyla son bulan sincap izleri. Bu güzel bir hikâye olabilirdi: 1997 model Volvo, ayı.

Aşağıda, derenin suları parçalanan kaputa vurdukça hoş bir teneke sesi çıkarıyordu.

Kır çiçekleriyle ilgili mevcut projesi, genel olarak ardışıklığa, yani bir grup bitki ya da hayvan türünün diğerinin yerini aldığı örüntülere duyduğu ilgiden doğmuştu. Çünkü ağaçları öğrenir öğrenmez ağaçların ne ölçüde değiştiğini de anlamaya başlamıştı. O kış Amherst'te Millman'ıyla gezdiği orman, ne üniversitenin kendi öğrencileri giysin diye kırpılan koyunların otlağını kapatmasıyla ortaya çıkan ormana ne de tarla açmak için temizlenen ormana benzemiyordu. Ormanın değişimini incelemek en az ormanı tanımak kadar keyifliydi, ormanı tanıma süreci bir film makarası gibi ilerliyordu. Elbette bu görev basit bir isimlendirmenin ötesinde, çok daha karmaşık bir şeydi. Ormanın bu dönüşümünün muhteşem filmini gözünde canlandırabildiği kısa, görkemli anlarda kendini kristal küreli bir kâhinden farksız hissediyordu.

Burada Pocumtuc Kabilesi'nin erkekleri ve kadınları nehrin taşkın yatağı boyunca uzanan tarlaları ekip biçiyordu. Burada yaşlı ağaçların gölgesinde kayın ve meşe ağaçları yükselmişti. Burada kralın adamlarının gemilerine direk yapmak için kestikleri çamlar yerine huş ağaçları yükselmişti... Geçmiş,

arazinin dört bir yanında yazılı gibiydi. Yılan gibi kıvrılan duvarın buranın tarım için mi yoksa hayvan otlatmak için mi kullanıldığını gösteren büyük taşlarında yazılıydı. Huş ağacının görkemli köklerinin dibinde hayaletini saklayan çürümüş baldıran otunda yazılıydı. Çatallı formunu fidanındaki bir kın kanatlının yağmacılığına borçlu olan veymut çamında yazılıydı. Uzun zaman önce ölmüş geyiklere tanıklık eden çatallı ağaç gövdelerinde yazılıydı.

Böyle bir kanıta daha fazlasını ekledi Nora: araştırmacıların tanık ağaçlarla ilgili notları, botanik koleksiyonları, göl yataklarından topladığı polen örnekleri. Bazen laboratuvara bağlı müzeyi ziyaret eden çocuklar için turlar düzenlediğinde, onlara yaptığı işin zamanda yolculuk olduğunu söylerdi. *Tanık ağaçlar*, derdi onlara, görünmez sınırları belirleyen ağaçlar için eski bir ticaret terimi. Başka bir deyişle: *bize* tanıklık eden ağaçlar.

Uzun zamandır kayıp ormanlara dair sürekli ipucu aradığını göz önüne alırsak, bir önceki yaz Güzel Sanatlar Müzesi'ndeki retrospektif için kendisine ulaşıldığında bunun sunduğu fırsatı değerlendirmemiş olması tuhaf kaçardı. GSM, Nora'nın danışmanıyla iletişime geçmişti ama danışmanı meşgul olduğundan e-postayı Nora'ya yönlendirmişti. Hibe başvurusu daha yeni reddedilmişti ve ilkin müzenin talebine sinirlendi. On dokuzuncu yüzyılın ortalarında yaşamış bu manzara ressamının adını, önceki yaz Roxbury'de adamın eski hasta bakıcısının ailesine ait bir evin tavan arasında seksen yedi eserinin bulunmasına kadar hiç duymamıştı.

Doğaya duyduğu sevgiye rağmen, doğa resimlerine pek ilgi duymuyordu – ressamların özgürlüklerini, imkânsız birlikteliklerini, hayali ağaçları, asla bir arada bulunamayacak çiçeklerden oluşan çayırları kabul edemiyordu. Ama William Henry Teale bir tür mucize gibiydi – fotografik olarak kusursuz ve

göze hoş gelen bir kompozisyon yaratmak yerine gördüğü şeyi tam olarak aktarmaya niyetli biri gibi görünüyordu. Her bir eserinde, çomaklı yosuna varana kadar en az bir düzine türü tanımlayabiliyordu Nora, mevsimler ve yıllar boyunca aynı noktada resim yapması, Nora'nın incelemelerinin çoğunu gerçekleştirdiği Batı Massachusetts'in kayıp manzaralarına bir pencere açıyordu. Sanki neredeyse iki yüz yıl öncesine gidip göl yataklarında ve arazi defterlerinde yaptığı bitki türleri araştırmasına benzer bir araştırma yapıyordu.

Eserleri sergilemek üzere sekiz oda hazırlandı. Nora'ya düşen, türleri mümkün olduğunca tanımlamak ve Wisconsin'deki yerleşim bölgelerinden buraya getirilen iki Mohikan torununun Kızılderililerin bitki kullanımına ilişkin yaptığı konuşma sırasında bir çevrebilimcinin bakış açısıyla yorumlamaktı. Bu amaçla, ağaçlardaki liken seviyesinin nasıl kar örtüsü seviyesini kanıtladığını, Teale'ın kışın yaprak döken ve dökmeyen eğreltiotlarını birbirinden nasıl kusursuzca ayırdığını, farklı türdeki ağaçkakanların farklı delikler açtığını, unutulmuş bir sincap zulasını işaret eden toplu meşe fidanlarını anlatmıştı. Ama onu en çok etkileyen, daha önce sadece hayalini kurduğu bir ormanın görüntüsüydü. Kabuklu bitle lekelenmemiş devasa kavak ağaçlarından, yaprak biti yüzünden zarar görmemiş baldıranlardan, dişbudak kurdundan önceki dişbudak ağaçlarından, Hollanda karaağaç hastalığından önceki karaağaçlardan, kestane kanserinden önceki kestane ağaçlarından oluşan ormana bakmak ne kadar büyüleyiciydi. Serginin sonunda, MIT'den bir ekiple iş birliği içinde hazırlanan ve ziyaretçilerin kulaklık takarak Teale'ın *Dere ve Kestane Ağacı* tablosunun dijital canlandırmasına adım atabilecekleri sanal gerçeklik uygulaması vardı. Gözlüğü ilk taktığında kendini daha önce sadece veri tablolarından tanıdığı bir dünyanın içinde buldu. Kestane

ağaçlarının pek çok fotoğrafını görmüştü ama daha önce, birinin altında durup yukarı bakmamıştı hiç.

Kulaklıktan gelen ses o kadar yüksekti ki sesi kısmak zorunda kaldı. Ama duvardaki yazı ona bunun tam da böyle bir ses olduğunu söylüyordu. Sadece 1970 ile 2019 yılları arasında Kuzey Amerika'daki kuşların neredeyse üçte biri ortadan kaybolmuştu. Bir zamanlar orman insanı sağır ederdi. Kayıtta yüzlerce kuşun ötüşünü bir araya getirmişlerdi, sadece onun bildiği kuşların değil, artık uzak ormanlara yerleşmiş diğerlerinin de –ak yanaklı ötleğen, Bicknell ardıç kuşu– ya da nesli tükenmeden önce notalara dökülen, melodileri yeniden yaratılan göçmen güvercinler gibi sonsuza dek ortadan kaybolmuş kuşların da.

İşte tam da o zaman, gökyüzüne bakıp kuş seslerini iliklerinde hissederken her şey yerle bir olmuştu.

Sanki birine âşık olmuş ve onun ölmek üzere olduğunu öğrenmişti. Amherst'teki kütüphanenin dışındaki ormanda, ilk kez büyülendiğini hissettiği o kış gününü anımsayabiliyordu. Aradan on yıl geçmişti ve hayranlığının her geçen gün daha da derinleştiğini hissediyor, her gün dergi okuyup konferanslara katılırken kendisini kurtaran şeyin ellerinden kayıp gittiğine dair gerçeklerle yüzleşiyordu. Müzede durup gökyüzüne baktığında kendisinin bile bu ormanların muazzamlığı hiçbir zaman tam anlamıyla kavrayamadığını fark etti. Hibe başvurusuyla birlikte yeni teslim ettiği makaleyi, Batı Massachusetts'teki üç bölgede tür zenginliğindeki düşüşü gösteren yalın ve titiz çalışmayı, üzerinde yoğun emek harcadığı özenli grafikleri, eleştirmenleriyle yaptığı iş birliğine dayalı, sabır isteyen görüş alışverişini düşündü. Çığlık atmak istiyordu.

GSM'deki sergi nisan sonunda açılmıştı. Kır çiçeklerini aramaya çıkmadan önce saha malzemelerini toparlamak için yalnızca birkaç gün kalıyordu ona. Projenin onaylandığına dair

herhangi bir haber almamıştı ama çiçekler beklemezdi. Batı Massachusetts ve Güney Vermont'un sınır bölgelerinden başlamıştı. Teale'ın yurdu, diye düşünmüştü.

Günler güzel ve sıcaktı çünkü bahar erken gelmişti. Bahar hep zamanından önce gelirdi. Nisan ayında, çok geçmeden mayıs çiçekleri açmaya başlayacaktı. Bu çiçeklerin ömrü kısaydı. İşte tam da bu yüzden o sıcak akşamda yağmurun altında hızla ilerliyordu.

Yol, kaza mahallinden itibaren vadiden aşağı doğru hafif bir eğimle iniyordu ve bir buçuk kilometre sonra genişleyerek otlak ve fundalıklardan oluşan bir çarşaf gibi uzanıyordu. Uzaktaki dağlardan bahar havası yükseliyordu. Yol kenarındaki karahindibaların arasında sarımsak otları çiçek açmış, kuzu kulakları parlak yeşile bürünmüş ve çayır tereleri tarlaların içine kadar uzanmıştı. Hepsi de süs ya da besin kaynağı olarak Amerika'ya getirilmiş Avrupalı kaçaklardı. Mavi kuşlar rüzgârın sürüklediği yaprak birikintilerine dalıp çıkıyor, bir şahin henüz yapraklanmamış keçiboynuzlarına konarken serçeler cıvıldaşıyordu. Sabahın geç saatlerinde son suyunu da tüketmişti ve yan yoldan uzaktaki çiftliklerden birine gitmeyi düşünüyordu ki yoldan hafif bir motor sesi geldiğini duydu. Durması için el salladı.

Ağaç bakım servisi şirketinin adını taşıyan hurda bir pikaptı bu. Kot tulumlu, kirli atletli, elinde kutu kola olan çok yaşlı bir adam kullanıyordu pikabı. Taranmamış beyaz saçlarının altında parlak gri gözleri, pembe ve güneşten alacalı bir cildi vardı.

Pencereye yaklaşmadan önce bir anlığına tereddüt etti, o an savunmasızlığının, ıpssız yolda bir yabancıdan yardım istemenin risklerinin farkına varmıştı.

Ama adam bekliyordu, Nora'nın ne yiyeceği ne de suyu kalmıştı ve adam risk teşkil etmeyecek kadar yaşlı görünüyordu.

Adama olanları anlattı: yağmur, ayı, taklalar atarak yuvarlanması.

"Ah, o sendin demek!" dedi. Çünkü o yoldan gelmiş, kazayı görmüş ve yaralı olup olmadığına bakmak için derenin kıyısına inmişti.

Adamın Nora'nın çıkaramadığı belli belirsiz bir aksanı vardı. Arabanın içi paslanmış tarım aletleriyle doluydu, kürek, tırpan, yaba, kıvrımlı hortum bobinleri. Kulpsuz, kısmen dağılmış bir çim biçme makinesi koltukta yolcu gibi oturuyordu.

Arabanın içindeki karmaşaya tereddütle bakarak, "Beni gideceğim yere bırakabilir misin?" diye sordu Nora.

Adam ona nereye gittiğini sormadı, ki bu iyi bir şeydi, çünkü o anda verecek bir cevabı yoktu Nora'nın. Sadece uzanıp çim biçme makinesini yere indirdi ve aletleri alıp orta koltuğa koydu.

İçerisi çimen, makine yağı ve çok eski, tozlu bir şey kokuyordu, sonbaharda dökülen yaprakların altındaki küf ya da unutulmuş bir kitabın sayfaları gibi.

"Mr. Pibb içer misin?" diye sordu, karmakarışık barikatın üstünden Nora'ya kutu kola uzatırken. "Pibb Xtra'ya geçtiklerinde bunları saklamıştım."

Doktor kolayı uzun zaman önce yasaklamıştı. Ama susamıştı ve adamın misafirperverliğini kabul etmemek kabalık olurdu, bu yüzden teşekkür edip bir yudum aldı.

Osgood Bahçe Aletleri, ayrıca Osgood Cam ve Dış Cephe Kaplamaları, Osgood Petrol, Osgood Çatı ve Baca Temizleme, Osgood Tarım ve Osgood Havuz Bakımı şirketlerinin sahibi Charles Osgood o sırada patlayan bir foseptik tankını

incelemeye gidiyordu. Kısa süreceğini söyledi ama başka bir evin klimasını tamir etmesi de istenmişti, sonra da Erickson'ların evine uğramak zorunda kalacaklardı – havuzlarında bir şey vardı, misk sıçanı ya da dağ sıçanı. Kabul ediyorum, Janet Erickson çoğu zaman abartır, dedi, konuşması, konuşmaya aç birinin ivmesini kazanıyordu. Janet gündüzleri biraz içerdi. Havuzda bir şeyler içmek için Charles'ı sık sık ararda ama o oraya varana kadar içkilerden eser kalmazdı. Elbette Janet'in gerçekte neden aradığına dair şüpheleri vardı Charles'ın. Sesi tiz bir tonda yükseldi: *Bay Osgood, hizmetlerinizin karşılığını nasıl ödeyebilirim?* Evet, bir adamın sosisinde hâlâ kıkırdak olduğu söylentisi yayıldığında vilayetteki genç kadınların yarısının havuzunda bir misk sıçanı belirliveriyordu. Değişen bir şey yok, dedi. Ah, gençlerin dans edip flüt çalarak nasıl yozlaştığından şikâyet edenler ve Fludd'ın oğlu Cooper'ların evinin arkasında bir koyunla yakalandığında saçını başını yolanlar vardı. Sanki kendileri genç bir çiftlik oğlanıyken hiç koyun becermemişlerdi. Ona göre eskiden her şey çok daha kötüydü, biri karşı çıkacak olduğunda ona son zamanlarda kimin kafa derisinin yüzüldüğünü soruyordu. Onları oradan yakalıyordu – Charles'a geviş getirirken ateş böceğine rastlamış bir düvenin ifadesiyle bakakalıyorlardı. Evet, her gün bir kafa derisi yüzme olayı duymaktansa koyun becerme olayını duymayı tercih ederdi, koyunlar zarar da görmüyordu üstelik. İhtiyar Vic Cooper şehirde yaşayan bir yatırım bankeriyken neden koyunları olduğu da sorgulanabilir bir şeydi. *Göstermelikti* bu, tıpkı çiftçi vergi indiriminden yararlanabilmek için otlak oluşturması gibi. Aynı adam eski Van Hassel ahırını kapalı bir havuza dönüştürmüştü, böylece kışın orada kaldığı dört gün boyunca yüzebiliyordu.

"Düşünebiliyor musun?"

"Hayır," dedi Nora, yola yürüyerek devam etmeyi düşünmeye başlamıştı. Pikap altmışla gidiyordu, omzuna bir tırmık yaslanmıştı ve yaşlı adam tamamen Nora'ya dönük vaziyette araba kullanıyordu. "Sosisinde kıkırdak olduğu" mu demişti? Adamın artık Kuzey Amerikalı bir çiftçinin deli bir İngiliz lordunu canlandırmasına, ya da belki de taşralı Kuzey Amerika çiftçisi gibi davranan bir lordun, ya da belki de zamanında çok seyahat etmiş ve artık nerede olduğunu kestiremeyen birinin konuşmasına benzeyen konuşmasını çözmeye çalıştı.

Ağzında tek bir diş dahi kalmamış gibi görünmesi de hiç yardımcı olmuyordu.

"Ben vejetaryenim," dedi Charles Osgood.

"Ah... öyle mi?" Doğru: koyunlardan bahsediyordu.

"Yo, vejetaryen değil... diğerine ne diyorlardı?"

"Vegan mı?" dedi tereddütle, ihtiyarın gözünü yoldan ayırmamasını umarak.

"O işte. Nasıl vegan olduğumu anlatayım. Bir keresinde biriyle flört ediyordum, genç kız biraz... Şu koltukaltları biraz şey olanlara ne diyorsunuz?" Nora'ya kıl yumağını göstermek için kolunu kaldırdı.

Kendisi de koltukaltlarını nadiren tıraş eden Nora'nın bu konuşmayı kaldıracak hali yoktu. "Bence pek çok kadın..."

Elini sallayarak geçiştirdi, "Evet, evet, biliyorum, biliyorum." Parmağını havaya kaldırdı. "Oy hakkı, değil mi?"

"Şey..."

"Gerçekten, zayıf cinsiyete büyük saygı duyarım. Karısına git tavuğu parçala diyen, sonra da eteğinde tavuk taşlığı görünce kıyameti koparan pek çok erkek tanıyorum. Kadınlar çok zor durumdalar. Biliyorum çünkü benim de gözümün bebeği iki kızım var." Durakladı. "Ama diyordum ki...? Evet! Bu genç kız... ona ne diyorsunuz? Koltukaltları, ut, sandaletler... Bekle

bir dakika, şu küçük Püriten tokalı sandaletlere ne diyorsunuz?"

"Hımm... Birkenstock?"

"Aynen."

"*Hippi* miydi?" diye sordu Nora hikâyeyi hızlandırmaya çalışarak. Charles Osgood elini alnına götürdü. "Ve oldukça güzel bir hippiydi. Sen zeki bir kızsın. Tüh!" Frene bastı. Tırmık ve tırpan sesleriyle Nora koltuktan kaydı ve ön cama çarpmamak için kendini zor tuttu.

"Gideceğimiz yeri az kalsın kaçırıyorduk!" dedi Osgood gülerek. Pikabı geri vitese taktı, arka camdan dışarı bakmak için döndü ve yeniden gaza bastı. Nora yine öne savruldu. "Dikkatli," dedi Osgood, söylemesine gerek varmış gibi. "Hayır, o değil, şey..."

"Emniyet kemeri mi diyecektin?" dedi Nora.

Ön panele vurdu. "Harika. Ben de 'bağ' diyecektim." Pikap geri geri ilerledi. "Yani," dedi. "Şey diyordum... Neden kelimeyi unutup duruyorum ki?"

Nora endişeyle bir yola bir sürücüye bakıyordu. "Hippi mi?"

"Hayır, *hippiyi* hatırlıyorum. Sadece çiğ yiyecekler yiyen insanlara ne deniyordu? Ah, hafızam! Tıkalı operkulum diyorlar. Hadi ama, ne deniyordu? Doğrudan sütü memeden içen, vesaire vesaire..."

"Şey, daha önce 'vegan' demiştim ama..."

"*Vegan*. Teşekkür ederim. Bir süreliğine ben de ona uydum, hippimle ahıra gidip tıpkı Romus ile Remus gibi memeden süt emiyordum, ta ki genç kız brusellozdan ölene kadar."

"Çok üzgünüm."

"Ah," dedi ve boş ver anlamında elini salladı. "Yıllar içinde pek çoğunu gömdüm." Durakladı. "Ah, kulağa korkunç geldi bu. Seni korkuttum!"

Nora'nın o anda korkmasının asıl nedeni, bir tırpanın dibinde otururken saatte elli kilometre hızla geri geri gitmeleriydi. "Baksana," dedi bir süre sonra, "sanırım yola çıktığımız yere yaklaşıyoruz."

"Eminim ağaçlar konusunda uzman birinin nasıl olup da foseptik işine girdiğini merak ediyorsundur," diye karşılık verdi.

"Burası beni aldığın yer," dedi Nora.

"Hayır."

"Evet."

"Hayır."

"Evet," dedi Nora.

Adam yeniden frene bastı. "Pekâlâ, ben..."

Sessizlik içinde beklediler, pikabın etrafındaki toz yere indi.

Osgood kafasını kaşıyarak düşünüyordu.

"Kayıp mı olduk?" diye sordu Nora.

"Kayıp mı? Tatlım! Ben hep burada yaşadım. Ama, Tanrım, artık karıştırmak işten bile değil. Eskiden köşede koca bir meşe ağacı vardı... İşte şurada da bir dere ama sonra golf sahası yapmak için yönü değiştirildi... Yol boyunca kestane ağaçları uzanıyordu ama hepsi kestane kanserinden öldüler... Kavşağın orada kavak ağaçları vardı ama şimdi yerine bir ucuz eşya dükkânı... Japon bowling salonu çılgınlığı sırasında kesilene dek akçaağaçlar vardı... Cedar Bataklığı Yolu'nda sedir ağaçları, Beaver Creek'te kunduzlar vardı..."

"Patlamış foseptik tankını kontrol edecektin. Sonra şu misk sıçanı."

"Ah!"

"Sonra da," dedi Nora, "beni şeye götürecektin..." Ama nereye? Süresi geçmiş ehliyetle araba kullanmaktan ceza alsın diye polise mi gidecekti? Parasının yetmeyeceği bir motele mi? Otuz bir yaşında hayatında yaptığı hataları kabul ettiğini

söylemek için ailesini aramaya mı? Charles Osgood'un kendisine baktığını fark etti ve konuşacak başka kimse olmadığından içini ona döktü.

Eskiden terapistinin uzun saatlerini ya da uykusuz geçen onca gecenin sessizliğini doldurabilecek hikâyeyi, ikinci bir Mr. Pibb kutusunu bitiremeyecek kadar kısa bir süreye sığdırabilmesi şaşırtıcıydı.

Hikâyesini bitirdiğinde, adam Nora'nın arkasındaki tarlalara bakıyordu. Karşılık vermedi. Pikabın sarsıntısından mı, sıcaktan mı yoksa ağlamamak için kendini zor tuttuğundan mı bilinmez midesi bulanmaya başlamıştı kadının. Genellikle insülin pompası şekerini kontrol altında tutuyordu ama stres ya da belki de kola yüzünden şeker dengesinin bozulduğundan şüpheleniyordu. Pompaya baktı. Sayı dün geceden beri değişmemişti. Açıp kapatmayı denedi. Ama işe yaramadı. Ekran donmuştu. Derin bir nefes aldı.

Charles Osgood vites koluna uzandı.

"Affedersiniz," dedi Nora. "Acaba bir saniye bekleyebilir misiniz? Şeker hastasıyım... Sanırım insülin pompam kaza sırasında bozuldu. Parmaktan şeker ölçümü yapmam gerekiyor." Sırt çantasını karıştırmaya başladı. İçinde bir yığın ıslanmış not kâğıdı, eski yiyecek paketleri, bir şapka, el feneri ve bir de kitap vardı. Birden yedek ölçüm cihazını ve test iğnelerini arabada unuttuğu korkusuna kapıldı.

Test kiti en altta kalmıştı. Kılıfın fermuarını açtı, kitin ıslanmadığını görünce rahat bir nefes aldı. Parmağını alkollü pedle silerken bir an için mahcup hissetti.

Charles Osgood alet yığınının üzerinden uzanıp koltuğun üstüne düşen GSM'nin broşürünü almıştı.

"Tanrım, bu da ne böyle?" diye sordu.

Nora, parmağını delip kanı kite koyarken anlattı. Göz ucuyla Charles'ın metni okurken gözlerini kıstığını görebiliyordu. Monitör bip sesi çıkardı ama ekranda hiçbir şey yazmıyordu. Yedeği de işe yaramıyordu artık. İçinden küfretti. Gerçekten bir eczane bulması gerekecekti.

"Acaba..." diye başladı Nora.

Ama Osgood pikabı tekrar vitese takmış ve yola devam etmeye başlamıştı. "Yoluna ağaçlarla başlayan birinin kendini nasıl foseptikte bulduğunu sormuştun," dedi.

Uzun bir hikâye olduğunu ama kısa kesmeye çalışacağını söyledi. Araziye, oranın çoğunlukla ormanlık olduğu zamanlarda gelmiş, elma bahçesi yapmak için yer satın almış, Mucize adını verdiği bir elma türü yetiştirmişti, Nora muhtemelen hiç duymamıştı ama dünyada o ana kadar tattığı en enfes şeydi. Onunla kıyaslandığında Braeburns elmasının tadı koyun gübresi gibi gelirdi, hele Kırmızı Lezzet'ten bahsetmesinler bile, Kırmızı Kıçım bile daha yakışır bir isim olurdu. Ama sonra savaş çıktı, Charles da savaşa katıldı ve burayı kızlarının bakımına bıraktı. Bir süre sonra kızların arası açıldı. Zaman içinde değişen koşullar diyebileceği değişimler oldu ve farkına bile varamadan arazi bir başkasına geçti, meyve bahçesinin üstüne bir ağaçlık yapıldı. Yeni sahiplerin, birbirini izleyen altı kişinin de kendi sorunları vardı, bu yüzden yakın zamanda ev tekrar satılığa çıkarıldığında şans ayağına gelmişti. Elbette, o zaman da evi satın almaya gücü yetmedi, artık dolarları eskiden alabildiklerini almaya yetecek durumda değildi. Ancak arazi yeni sahibine satıldığında –civardaki dedikodulardan anladığı kadarıyla oldukça ünlü bir aktöre– şans yeniden ayağına gelmişti. İşte o zaman "emeklilik" denebilecek döneminden çıkıp kartvizit bırakmaya başladı. Tabii ki işe alınması zor olmadı. Yazlık ev piyasası nedeniyle

yerel halkın tamamı bölgeyi terk etmek zorunda kaldığından bu işi yapacak neredeyse kimse kalmamıştı. Komşuları ağaçlarıyla ilgilenecek birini nasıl bulduklarını öğrenince –aktörün adını söyledi– başka evlerle de ilgilenmesi istenmeye başlandı. Ağaçlardan çimenlere ve haşerelere, haşerelerden çitlere ve dış cephe kaplamalarına, oradan da ısıtma sistemleri ve foseptik işlerine geçti. Tüm bu işlere zar zor yetişebiliyordu.

Yine de asıl tutkusu meyve bahçesiydi. Tam da o noktaya geliyordu, hikâyesinin asıl sebebine. Bölgede hâlâ kendisi gibi yaşlı dostları vardı ama onlar kendi ilgi alanlarıyla meşguldü; resim, yürüyüş, kazı yapma, balad yazma, ibadet, vesaire. Kızlarına gelince, elma ağaçlarıyla ilgili olarak, biri –birkaç yıl önce evde bulduğu bir kitaptan aldığı kelimeyle ifade edersе– "kompleks" sahibiydi ve muhtemelen onu "harekete geçirmemek" daha iyiydi. En iyisi kendi hamlelerini kendisinin yapmasına izin vermekti. Diğer kızı ise şu İbrani adama âşıktı ve kaybettiği zamanı telafi ediyordu, on beş yıldır ona bir şey yaptırmak çok zordu.

Her neyse, dedi Osgood, Nora'nın anlattıklarını anladığını düşünüyordu. Yaz kapıdaydı, elmalar meyve verdiğinde çitleri onarmak zorunda kalacaktı, yoksa geyikler her şeyi mahvederdi. Bugünlerde ne kadar çok geyik olduğunu tahmin edebiliyor muydu? Panterleri aratacak kadar çoklardı. Nora istediği kadar kalabilir, meyve bahçesinde ona yardım edebilirdi. Ormanlarında çok güzel –ne diyordu onlara– *kır çiçekleri* olduğunu söylemeye gerek bile yoktu.

Artık epey ilerlemişlerdi, uzun yoldan aşağı inip kasabaya girmişler, sonra da geniş çimenlikler üzerindeki modern evlerin yanından kıvrıla kıvrıla geçen başka bir yola çıkmışlardı. Nora sessizce onu dinliyordu.

"Peki ya evi kullanması gerekirse?" diye sordu, aktörün adını telaffuz edemeyecek kadar şaşkındı.

"Ah ama çok uzun bir zaman oldu," dedi Osgood. "Corbury Junction'daki bir yaz festivalinde film çekerken yazlık olarak bu evi almıştı. Şimdi yılda sadece bir kez geliyor ve ben evi hazır edeyim diye önceden beni arıyor. Ama sonra... Şey, bunu nasıl söylesem? Onunla tanışmak istemiyorsan, senin orada olduğunu bilmesine gerek yok."

Nora şaşkınlıkla yaşlı adama baktı, adam ilk kez onunla göz göze gelmek istemiyormuş gibi önündeki yola bakıyordu. Bir anda muhtaç olduğunu hissettiği Osgood'dan değil, belirsiz, adını koyamadığı bir şeyden korktuğunu hissetti, başını sokacak bir yer için aldığı risk çok fazlaymış gibi geldi. Sessizce ona teşekkür etti. Evet. Evet, iyileşene kadar kalmak istiyordu. Sadece yeni bir insülin pompası ve insülin alması gerekiyordu.

Adam ona cevap vermedi.

"Yakınlarda bir eczane var mı?" diye sordu.

Charles Osgood ses çıkarmıyordu. Dışarıda, yol yukarılara çıktıkça mevsim baharın erken dönemlerine evriliyor gibiydi. Yol dalgalanan, parlak yeşil kayın ağaçlarıyla kaplıydı. Sonunda ona döndü. "Sanırım arabanın içine bakmadın?"

"Ondan değil," dedi Nora. "Her şey burada. Sadece monitörün içine su kaçmış olmalı, yeni bir monitör almam lazım. Belki de sadece yeni piller."

Adam hayır anlamında başını salladı. "Yani bugün, bu sabah bakmadın mı?"

Yüzü son derece sevecendi.

"Şey... hayır. Neden sordun?" Durakladı. İçi ürperdi, deniz tutmuş gibi hissetti. "Bakmamı gerektirecek bir neden mi var?"

Adam tekrar ona baktı. Nora her nasılsa tıkırtıların durduğunu ve pikabın akıp gidiyormuş gibi hızla gittiğini fark etti.

Ağaçlar büyük yeşil bir perde gibi aralanmıştı. Adam, Nora'nın gerçeği sezdiğini yüz ifadesinden anlamıştı.

Charles'a nasıl olduğunu ve burada kuralların ne olduğunu sormak istiyordu. Yanında neleri getirdiğini, neleri geride bıraktığını. Sınırların nasıl aşıldığını, kimlerle karşılaşacağını ve başka bir son daha olup olmadığını? Ama bunlar için yeterince zamanı olacaktı, biliyordu. Bu yeni dünyada işlerin nasıl döndüğünü öğrenmek ve incelemek için çokça zamanı vardı. Çünkü dışarıda, yol yukarılara çıktıkça olağanüstü bir şey başlıyordu. Bunu önce kayın ağaçlarının gölgelerinde gördü, çürümemişlerdi, ceviz ve huş ağaçlarının taçlarının üzerinde pınar gibi yükselen karaağaçlarda ve hâlâ kabuğuyla duran dişbudaklarda ve...

"Dur. Aman Tanrım. Şunlar... şunlar kestane ağaçları."

Yolun sonunda sarı bir ev gördü. Pikap durdu, aşağı inip tepeye tırmanmaya başladılar. Çiçek açmış elma ağaçları ormana doğru sıra sıra uzanıyordu. Dallardan ipek kuyruklar havalandı. Bir ağaçkakan ağaca vuruyordu, Osgood adımlarını bozmadan selam verip yürümeye devam etti. Bir rüzgâr esti ve havayı yapraklarla doldurdu. Onu meyve bahçesinden geçirip ormanın girişine götürdü. Orada, ağaçların ve kayaların, devrilmiş kütüklerin ters dönmüş köklerinin saçakları arasından kıvrılan bir yol vardı. Düzinelerce iz, patikadan ayrılıp sonra tekrar birleşiyordu. Osgood eğreltiotları ve sazlarla kaplı dereyi geçip, şapkası yakındaki bir dalda asılı duran adamın resim yaptığı yere gelene kadar yürümeye devam etti.

Ressamın tuvalinde orkideler, zambaklar ve trilyumlar vardı. Dört bir yanlarında kuş sesinden duvarlar. Adam döndü, hiç konuşmadan yerinden kalkıp kadının yanına gitti, birlikte durup tepe tacı kapanırken gökyüzüne baktılar.

Veraset

Nora kalıyor. Ormanda, tepe taçları kalınlaşıyor. Kır çiçeklerinin üstünü sivri pulunçlar ve devekuşu eğreltiotları kaplıyor. Yakut boğazlı sinek kuşları güneyden uçuyor, kızılcıkların arasında kelebekler dolaşıyor, ötücü kuşlar eşlerini bulup yuva yapıyor. Sabahları ormanda tırtılların karınlarını doyurduğunu duyabiliyor. Meyve bahçesinde, meyve veren elma ağaçlarının altında yabani havuçlar filizlenmeye başlarken yavru geyikler çitin ötesinden aç gözlerle bakıyor.

Evde, en üst katta, tavan pencereli ve orman manzaralı büyük, yumuşak bir şiltede uyuyor. Yaldızlı musluğun altında duş alıyor, kuzumantarı ve yabani pırasadan yemekler pişiriyor ve komşuların kümesinden çaldığı yumurtaları yiyor. Yemek yemeye ya da duş almaya ihtiyacı olmadığını öğreniyor ama bu tür zevklerin devam ettiğini bilmek içini ferahlatıyor. Tıpkı yüzme keyfinin artık nefes almaksızın dağ göletlerinin karanlık sularında derine dalabileceği biçimde devam ettiğini öğrendiği gibi. Sıcak günlerde kayaların üstüne çırılçıplak uzanıyor ve tıpkı şelaleden akan sular gibi güneşin içinden geçmesine izin veriyor. Ünlü aktör geldiğinde onu gözetliyor, yatağında aktörün yanında uyuyor, adamın güzelliğinden, klimanın uğultusundan ve bahçıvanın sürekli çimleri biçmesinden sıkılıyor. Ayı inlerinde, boş ağaç evlerde, sıcak, bakımsız havuzların güvertelerinde uyuyor. Eğreltiotları, altın başaklar

ve çayır kraliçeleri arasında geziniyor. Aktör gittikten sonra geri dönüyor.

Etrafındaki güzelliklerin farkına varıyor. Doğrusu tek yapması gereken de bu. Artık hibe başvurusu yok, görüşme yok, tabii bir gün onlara musallat olmaya karar vermezse. E-posta yok; ölümsüzlük, ruh göçü ve bir zamanlar zehirli olan mantarların tadını çıkarmakla birlikte ölümün en büyük erdemlerinden biri de bu. Yalnızlık var. Yol arkadaşları olsa da hayatta olduklarından daha anlaşılır ve daha çekilir değiller, özellikle de sürgüne gönderildiklerini size doksan yedi kez anlatmış olduğunu hatırlamayanlar. Kendisinden önce gidenlerin, âşıkların, esirlerin, askerlerin, anne ve oğulların hikâyelerini dinliyor. Halklarına geri dönenlerin ya da başka inziva yerleri aramak için daha kuzeye gidenlerin hikâyelerini. Diğerleri ise yavaş yavaş denize, artık birlikte olamayacakları yerlere musallat olmaya, arabalarıyla ülkeyi turlamaya, kilitli kapıların ardında hazine aramaya gidiyorlar. Osgood ise kalıyor.

Yeniden buluşmalar mümkün. Zamanı geldiğinde eski arkadaşlarıyla, ailesiyle, Luz'la buluşmaya gidiyor ama fazla kalmıyor. Olanları, olayların akışını kaçırmak istemiyor.

Üç yıl sonra, uzaklarda bir yerde, küçük bir uçak okyanusta kaybolur. Tapu Sicil Müdürü bir kez daha elindeki cildi indirir ve masanın üzerine açar. Veraset devam ediyordur: bir sezon aktörün yeğenine, sekiz sezon boyunca da oralı bir öğretmene geçer ev, o da hafta sonu gezginlerine satar evi. Dört yıl boyunca da koridorlarda süzülürken Nora'ya havlayan küçük sarı bir köpeği olan kadının olur ev. Bir yaz ülkenin öbür ucundaki yangınlardan kaçan bir çift oraya yerleşir, her gün ekranlarındaki küçük şebekeden dünyayı selamlamak için kalkarlar. Bir sıcak hava dalgası yerel elektrik santraline zarar verdikten

sonra hatlar kesilir. Çok geçmeden bu sürekli yaşanmaya başlar, çift orayı terk eder. Onlardan sonra kırsalda hizmet veren bir doktor gelir. Kızı ve kızının oğluyla birlikte. Yatağın başucundaki aynanın önünde saatlerce oturup Nora'nın bile anlayamadığı şekilde karanlığa bakan bir adam. Ona kendisini hatırlatan ornitoloji yüksek lisans öğrencisi genç bir kadın. Bir bahar, hiç tanımadığı büyük büyük büyükannesine ait film makaralarını aktardığı bir USB bellekle çıkagelen bir kadın. Göremediği bir dünyayı arıyor.

Evde, çiftçi pazarlarından alınan, bahçede yetiştirilen, ormandan toplanan yemyeşil sebzelerden, olağanüstü domateslerden yapılan yemekler var. Üst kattaki odada ve on beş yıl boyunca nadiren kullanılan havuzun kenarında insanlar sevişiyor, sonra havuz ayrılıyor ve suyunu toprağın derinliklerine döküyor. Sıcaktan korunmak için kazılan bodruma.

Bir cinayet var. Düşmelerden, boğulmalardan, av kazalarından kaynaklanan ölümler. Bir intihar. İki doğum, bir düğün –pek çok düğün– gerçekten de insanın köklerinden kaçamayacağını kanıtlarcasına, Osgood budaklı elmaları kesme planlarını öğrendiği ana kadar ev bir "düğün salonu" yapılıyor ve Nora, Osgood'a kurtçuklarla dolu geyik leşini sürükleyip gelin odasına bırakmasına yardım ediyor.

Çatıda daha çok tavan penceresi açılıyor. "Tiyatro" yapmak için doğu duvarına bir bölme daha ekleniyor. Zemin sökülüyor, pencereler değiştiriliyor. Garaj yeniden ahır yapılıyor, ahır dinlenme odasına dönüştürülüyor, dinlenme odası misafir odalarına ayrılıyor, duvarlar bir yandan yükselirken diğer yandan yıkılıyor. Bir oda kahvaltı pansiyonu, bir "Bütünsel Yaşam Merkezi", her gece toplanıp birbirlerine dünyanın son günleriyle ilgili şiirler okuyan şairler için bir kaçış yeri haline geliyor ev. Tüm kabloları söken, televizyonları parçalayan, yakan ve

parçalanmış, erimiş kütleyi toprağa gömen mavi cüppeli erkek ve kadınlarla dolu tuhaf, korunaklı bir sığınak oluyor. Birbirlerine Sabır, Azim, Metanet diye sesleniyorlar, bitkileri ve hayvanları bile eski adlarından koparıyorlar. Bir avcı kulübesi oluyor, ta ki bir gün avcı ormana gidip dönmeyinceye kadar.

Almanak'ın sayfaları çevriliyor. Geleceği önceden belli olan ve olmayan değişimler. Tırtıl salgınları, çırpınan bir solucan, benekli ak yanaklı ördek gibi süslenmiş bir sinek. Güzel günler var, serin rüzgârlar, mırıldanan ötleğenler, ormanı yemyeşil ve nemli tutan hafif yağmurlar. Tüm beklentilerin aksine, kral kelebekleri. Aman vermeyen bir acıya mola verdiren güzelliklerle dolu pek çok güzel gün.

Nora bekliyor. Büyük ağaçlar bir bir devriliyor. Çok geçmeden baldıranlar ölüyor, dişbudaklar ölüyor, bazı seneler Kanada ve Kuzey Maine'de ayakta kalan şeker akçaağaçlarını görmeye gidiyor. Elmalar hâlâ meyve veriyor, sıcağa dayanabilen köklere aşılanan çeliklerin çeliklerinin çelikleri. Carolina'nın tepelerinden gelen Endülüs meşesi, papaya ve sığla ağacı; arazi, sığırları ve koyunları otlatmak için yeniden temizlenene kadar taflanların ve Japon güllerinin üzerinde yükselmek için savaş veriyorlar.

Bazen bunaldığında geçmişin ormanlarına çekiliyor. Ormanları kendi özel arşivi ve kendisini de bir arşivci gibi görmeye başlıyor. Dünyayı bir kayboluş hikâyesinden farklı algılamanın tek yolunun onu bir değişim hikâyesi olarak görmek olduğunu anlıyor. Hayatı boyunca bu kadim ormanların hayalini kurmuştu ama bulduğu şey hayal gücünün ötesinde bir görkem içindeydi. Kuş sürülerinin kararttığı gökyüzü, otlayan Kanada geyikleriyle dolu vadiler. Kayalıklar uzun zamandır ortalarda gözükmeyen ötleğenlerin şarkılarıyla (artık onları da öğrenmiş oldu), Mohikan dilinde şarkı söyleyen çocuklarla,

kurt ulumalarıyla yankılanıyor. Nehirler neredeyse üzerinde yürüyebileceği kadar çok balıkla dolu. Kızböceklerinin hayaletleri, orman perileri, karaağaçlar: *tek bir otun üstünde binlerce melek.*

Tek başına, uzun kestane ağaçlarının altında yürüyor, gök gürültüsünün altında uzanıyor, yağmurun üzerine yağıp içinden geçmesine izin veriyor. Rüzgârın bir zamanların akçaağaçlarını yerinden oynatışını, çayırda biten ipek otlarını kamçılayışını, çatıdaki kiremitleri tek tek söküşünü izliyor.

Sonbaharda, nereden geldiğini bilmediği çocuklar elmaları çalmaya, ipek otlarının başlarını kesmeye ve birbirlerinin omuzlarına tırmanarak yabani üzümlerin arkasındaki kaybolmaya yüz tutan pencerelere bakmaya geliyorlar.

Uzaklarda, bazıları korkunç, bazıları muhteşem daha pek çok değişim. İnsanlar gelmeyi bırakıyor. Henüz bitmedi –o kadar basit değil– ama artık dağlar ıpssız. Hafta sonu gezginleri yok, münzeviler yok. Sığınaklarda kalan az sayıdaki direnişçi, geride paslanmaya mahkûm teneke kutular, sarmaşıkların sürünen yaprakları arasında kaybolmaya yüz tutmuş silahlarını bırakarak bu dünyadan göçüp gidiyor. Ağaçlar Oakfield yolu üzerinde devrildiğinde kimse onları temizlemeye gelmiyor.

Japon sarmaşığı ve hanımeli ormanı, meyve bahçesini ele geçiriyor, evi istila ediyor. Yollarda düğüm otları, cennet ağaçları, evelekler bitiyor. Elmalar karanlıkta soluyor, nihayet sıcağa teslim oluyorlar.

Evde küf ve karıncalar bir zamanlar başladıkları işi devam ettiriyorlar.

Osgood bir çuval dolusu çelik alıyor, Nora'yı alnından öpüyor ve kuzeye doğru yola çıkıyor.

Nora kalıyor.

Ve sonra, bir gün, uzaklarda, biri av için çalıları temizlerken bir ateş yakıyor.

Mevsim sonbahar, kurak bir sonbahar. Yıllar boyunca selden kuraklığa sonra yeniden selden kuraklığa geçtiler. Şimdi alevler kurumuş diken üzümü sıralarını, ölü süs armutlarını, hastalıklı yaban yasemini ve kurtbağrı öbeklerini, bir zamanlar kavrulan Georgia topraklarında gelişmek üzere evrimleşmiş çamları sarıyor. Güneyden esen kuru rüzgârla savrulup terk edilmiş evlerin üzerinde büyüyen ormanları tüketerek yayılıyor.

Alevler sarı eve ya da ondan geriye kalanlara, eğreltiotları ve yılan otlarının altındaki tahta ve taş yığınına ulaştığında Nora ormanda. Alevlerin evi kül edişini izlemek için patikadan aşağı koşuyor. Tereddüt etmiyor. Kayıtsızlığa alışkın –buna dünyanın en büyük öğretisi denebilir– yine de, bir tür idrak veya kabul bekleyerek duruyor. Ama yangın durmuyor. İki saat sürüyor ve ev kül oluyor. Bir an için enkazın üzerine bir durgunluk çöküyor ama sonra her şey yeniden başlıyor.

Teşekkür

Sabırları, sohbetlerimize duydukları sevgi, ormanda ve karda yaptıkları yürüyüşler için Sara, Rafa, Peter'a. En başından beri hikâyelerimi dinledikleri için annem ve babama. Massachusetts ormanlarına, hayaletlerine ve edebiyat dünyasına duyduğu hayranlığı benimle paylaştığı için Kevin McGrath'a. Bana hangi kuyuyu kazacağımı gösterdiği için Tinker Green'e. Dağlarda yoldaşlık ettiği için Josh Mooney'ye. Zaman yolculuğu için Nathan Perl-Rosental'e. Ashmead's Kernel elması için Wyatt Mason'a. Ailem, Debbie ve Emma, Susan ve Howard, Charlotte ve Ed, Sylvia ve Aaron, Pearl ve Cotton'a, yeğenlerime, yardımları ve bilgelikleriyle bu sayfalarda yer bulan arkadaşlarıma, özellikle Robert Alter, Lyn Hejinian, Mariko Johnson, Tanya Luhrmann, Jill McCorkle ve Jed Purdy'ye. Bu hikâyeyi bir fidan olarak gören, bugün hâlâ özlediğim Carol Cosman ve Heloisa Jahn'a. Standford'daki çalışma arkadaşlarım ve New England'daki yoldaşlarım Caroline ve Tim, Dina ve Jeff, Elena ve Eric, Jess ve Dan'e.

Bana nereyi kazmam gerektiğini gösterdiği için Figaro'ya. Dikme ve budama için editörlerim Random House'daki Andy Ward ve John Murray'deki Jocasta Hamilton'a. Beni doğru yollara yönlendirdikleri için menajerim Christy Fletcher'a. Ve Evan Camfield, Melissa Chinchillo, Sarah Fuentes, Donald Lamm, Laura Roberts, Kaeli Subberwal ve Terry Zaroff-Evans'a.

Yazma ve keşfetme imkânı sağladıkları için New Literary Project ve Guggenheim Foundation'a. Bu kitabın sadece eğitici yanını destekleyen ama hiçbir hatasından sorumlu tutamayacağım William Cronon ve Tom Wessel'in kitaplarına. Doğal dünyayı daha anlaşılır kılan iNaturalist.org'daki ve Merlin Bird uygulamasında emeği geçen güzel insanlara. Harvard Ormanı turu için Clarisse Hart'a.

Gözlerimi açtıkları için Profesör Svihra'ya ("Küçük Karaağaç Kabuk Böceği", 1980) ve Nelson'a ("Kese Mantarlarının Çiftleşme Sistemleri: Kesede Çiftleşme", 1996).

Son olarak, Kuzeybatı Massachusetts ve Güney Vermont ormanlarında, Mohikan atalarının anayurdunda, Hoosic, Deerfield, Housatonic ve Waloomsac nehirlerinin su havzalarında beni ağırlayan ev sahiplerine: dişbudak ve kayın ağaçlarına, çizgili akçaağaçlara, şeker akçaağaçlarına, kırmızı Amerikan meşelerine, baldıran otlarına, kibrit otlarına, bülbüllere, uçan sincaplara, kirpilere, çörek mantarlarına, pullu mantarlara, devekuşu eğreltiotlarına, pumaya ve yabani elmalara. Ve yorulmak bilmeden bu ormanları ve dünyanın herhangi bir yerindeki ormanları korumak için çalışan ve hala bu çabalarını sürdüren insanlara teşekkürlerimle.

Hızla koştular! Çalılıklardan ve çayırlardan buhar yükseliyordu. Böğürtlen dikenlerinin lime lime ettiği giysileri omuzlarından sallanan paçavralara dönüşüyordu. Çalılıkların arasından geçtiler, ağaç kovuklarında ve ayı inlerinde saklandılar, içeri girmeden önce sopaları birbirine vurarak sığınaklarını yokladılar. Sanki bir çocuk oyunuymuş gibi kaçıyorlardı, bir yeri yağmalamışlar gibi. Benim ganimetim bunlar işte, diye fısıldadı adam kadının dudaklarına dokunarak.

Pulitzer finalisti Daniel Mason, bu görkemli romanında ormanın kuytusundaki bir evin 400 yıllık olağanüstü hikâyesini anlatıyor.

İki genç âşık, bir Püriten kolonisinden kaçarak ormana sığınır ve orada bir kulübe inşa ederler. Bu mütevazı evleri daha sonra pek çok insana ve insan olmayan karaktere yuva olacaktır: Savaş meydanlarını terk ederek kendini elma yetiştirmeye adayan bir asker. Savaş ve kıtlık, kıskançlık ve arzu arasında sürüklenen ikiz kız kardeşler. Eski bir toplu mezarı araştıran ancak toprağın, sırlarını açıklamayı reddettiğini keşfeden bir suç muhabiri. Aşk acısı çeken bir ressam, sinsi bir dolandırıcı, iz peşindeki bir panter, şehvetli bir böcek. Evin sakinleri çevrelerindeki mucize ve gizemlerle karşılaştıkça, mekânın karanlık, curcunalı, muhteşem geçmişinin canlı olduğunu fark ederler.

Pek çok listede 2023'ün en iyi romanlarından biri kabul edilen *Kuzey Ormanları*, şimdiden dünya edebiyatının büyük yapıtları arasında gösteriliyor.

holden

@holdenkitap

ISBN 978-625-98395-3-0

9 786259 839530